

# КАЛЕНДАР

## ПРОВІДІННЯ



на 1947 рік

# БОГДАН КОЦЮБІНСЬКИЙ



УКРАЇНСЬКИЙ ПОХОРОННИК  
на Філадельфію і околицю. Обслуга совісна й особиста  
за низькою винагородою

КАПЛИЦЯ БЕЗПЛАТНО

## V. KOCIUBINSKY

*Funeral Director  
and Embalmer*

DAY and NIGHT SERVICE  
NEW MODERN CHAPEL

**NORTHEAST CORNER FRANKLIN & PARRISH STREETS  
PHILADELPHIA 23, PA.**

Telephone - - - - LOmbard 3-9924

Phones: Boulevard 1188 -- ALlegheny 4-7231

FURS by

## BORYNACKS

MANUFACTURING FURRIERS

7030 TERMINAL SQUARE

UPPER DARBY, PA.

# КАЛЕНДАР ПРОВИДІННЯ

Стоваришення Українців Католиків  
в Америці

На звичайний рік  
— 1947 —

---

**Зладив: БОГДАН КАТАМАЙ**

---

З Друкарні "Америки"  
817 North Franklin Street, Philadelphia 23, Pa.

**ЦІНА 75 ЦЕНТІВ**



Непорочне Зачаття Пречистої Діви Марії,  
Патронки Провидіння

# СІЧЕНЬ—JANUARY

## СВЯТА СТАРОГО СТИЛЮ

1	19	С	Грудень 1946. Боніфатія
2	20	Ч	Ігнатія щмч.
3	21	П	Юліяни мч.
4	22	С	Анастазії мч.
5	23	Н	Н. пер. Різд. 10 мч. в Криті
6	24	П	Навечеріє Різдва. Євгенії
7	25	В	Різдво Христове
8	26	С	Собор Пр. Богор., Йосифа
9	27	Ч	Стефана первомч.
10	28	П	20,000 мч. Нікомидії
11	29	С	Дітей убитих у Вифлеємі
12	30	Н	Н. по Різдві. Анісії мч.
13	31	П	Меланії
14	1	В	Н. Р. 1947. Обр. Г., Вас. Вел.
15	2	С	Сильвестра папи
16	3	Ч	Малахії прор.
17	4	П	Собор 70 Апостолів
18	5	С	Навечеря Богоявл. Теопемпта
19	6	Н	Богоявлення Господне
20	7	П	Собор св. Івана Хрестителя
21	8	В	Юрія і Еміліяна прп.
22	9	С	Полієвкта прп.
23	10	Ч	Григорія Нис. св.
24	11	П	† Теодозія прп.
25	12	С	Татіяна муч.
26	13	Н	32 по С. Праот. Ерм. Страт.
27	14	П	Отців в Синаї і Р. убитих
28	15	В	Павла і Івана прп.
29	16	С	Покл. оковам Ап. Петра
30	17	Ч	† Антонія Вел. прп.
31	18	П	Атаназія і Кирила св.

## СВЯТА НОВ. СТИЛЮ

Н. Р. 1947. Обр. Г., Вас. Сильвестра папи Малахії прор. Собор 70 Апостолів
Н. п. Пр. Нав. Богоявл.
Богоявлення Господне Собор Івана Хрестителя Юрія і Еміліяна прп. Полієвкта прп. Григорія Нисійського † Теодозія прп.
Н. по Просв. Татіяни
Ермила і Стратон. мч. Отців в Синаї і Р. убит. Павла Тив. і Ів. Кушн. Поклін оков. Ап. Петра † Антонія Вел. прп. Атаназія і Кирила св.
Н. 32 по С. Макар. прп.
† Евтимія В. прп. Максима ісп. Тимотея ап., Анастазія Климента Анк. щмч. Ксенії прп. † Григорія Богослова
Мит. Фар. Ксеноф. і др.
† Пер. м. св. Ів. Золот. Єфрема прп. Перен. м. св. Ігнатія Б. Трох Святителів Кира й Івана безсребр

### МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

ЗАГАЛЬНЕ НАМІРЕННЯ: Всі намірення Святійшого Отця.

МІСІЙНЕ НАМІРЕННЯ: Єдність Сходу й Заходу на основі христіянських засад.

# ЛЮТИЙ—FEBRUARY

## СВЯТА СТАРОГО СТИЛЮ

1	19	С	Макарія прп.
<b>2</b>	<b>20</b>	<b>Н</b>	<b>Мит. і Фар. † Евтимія прп.</b>
3	21	П	Максима ісп.
4	22	В	Тимотея ап.
5	23	С	Климента сщмч.
6	24	Ч	Ксенії прп.
7	25	П	† Григорія Богослова
8	26	С	Ксенофонта і др. прп.
<b>9</b>	<b>27</b>	<b>Н</b>	<b>Бл. Сина. † Пер. м. св. Ів. Зол.</b>
10	28	П	Єфрема преп.
11	29	В	Пер. мощ. Ігнатія Богоносця
<b>12</b>	<b>30</b>	<b>С</b>	<b>Трьох Святителів</b>
13	31	Ч	Кира й Івана безсребр.
14	1	П	Лютець. Трифона мч.
<b>15</b>	<b>2</b>	<b>С</b>	<b>Стрітєння Господне</b>
<b>16</b>	<b>3</b>	<b>Н</b>	<b>Н. Мясоп. Симеона і Анни пр.</b>
17	4	П	Ізидора прп.
18	5	В	Агафії пр.
19	6	С	Вукола прп.
20	7	Ч	Партенія і Луки прп.
21	8	П	Теодора Страт. вмч.
22	9	С	Никифора мч.
<b>23</b>	<b>10</b>	<b>Н</b>	<b>Н. Сироп. Харалампія мч.</b>
24	11	П	Власія сщм.
25	12	В	Мелетія св.
26	13	С	Мартиніяна прп.
27	14	Ч	Авксентія прп.
28	15	П	Онисима ап.

## СВЯТА НОВ. СТИЛЮ

Трифона мч.
Бл. Сина. Стріт. Госп.
Симеона і Анни прор. Ізидора прп. Агафії мч. Вукола прп. Партенія і Луки прп. Теодора Стратил. вмч.
<b>Н. Мясоп. Никиф. мч.</b>
Харалампія мч. Власія сщм. Мелетія св. Мартиніяна прп. Авксентія прп. Онисима ап.
<b>Н. Сироп. Памфила мч.</b>
Теодора Т. вмч. Льва папи Архіпа ап. Льва, еп. катанського Тимот. прп., Евстах. св. Найд. м. мч. в Євгенії
<b>1 Н. Пост. Полікарпа</b>
† 1 і 2 Найд. Г. Ів. Хр. Тарасія св. Гюрфірія св. Прокоп'я прп. ісп. Василія прп. ісп.

### МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

ЗАГАЛЬНЕ НАМІРЕННЯ: Прилюдна молитва як признання.

Божих прав.

МІСЬКЕ НАМІРЕННЯ: Розвиток китайських місій у мирних умовах.

# БЕРЕЗЕНЬ—МАРСН

## СВЯТА СТАРОГО СТИЛЮ

1	16	С	Памфила мч.
2	17	Н	1. Посту. Теодора Тир. вмч.
3	18	П	Льва папи
4	19	В	Архіпа
5	20	С	Льва еп. катан.
6	21	Ч	Тимотея прп.
7	22	П	Найд. м. мч. в Евгенії
8	23	С	Полікарпа сщм.
9	24	Н	2. Пост. † 1 і 2 Найд. Г. Ів. Хр.
10	25	П	Тарасія св.
11	26	В	Порфірія св.
12	27	С	Прокопія прп. ісп.
13	28	Ч	Василія прп. ісп.
14	1	П	<b>Березень.</b> Евдокії
15	2	С	Теодота сщм.
16	3	Н	3. П. Хрестоп. Евтропія сщм.
17	4	П	Гарасима прп.
18	5	В	Конона мч.
19	6	С	42 мч. в Аморії
20	7	Ч	Василія і ін. сщмч.
21	8	П	Теофілякта ісп.
22	9	С	† 40 муч. в Севастії
23	10	Н	4. Посту. Кондрата і ін. мч.
24	11	П	Софронія патр.
25	12	В	Теофана ісп.
26	13	С	Пер. м. св. Никиф. <b>Поклони</b>
27	14	Ч	Венедикта прп.
28	15	П	Агапія і ін. мч.
29	16	С	Савина папи
30	17	Н	5. Посту. Алексія прп.
31	18	П	Кирила еп.

## СВЯТА НОВ. СТИЛЮ

Евдокії прпмч.
Н. 2 Пос. Теодота сщм.
Евтропія сщм. Гарасима прп. Конона мч. 42 мч. в Аморії Василія і ін. сщмч. Теофілякта ісп.
3 П. Хр. † 40 муч. в С.
Кондрата і ін. мч. Софронія патр. ерус. Теофана ісп. Пер. мощ. св. Никифор. Венедикта прп. Агапія і ін. мч.
Н. 4 Пос. Савина папи
Алексія, чол. Бож. прп. Кирила еп. Хриз. і Дар. мч. <b>Покл.</b> ОО. убит. в обит. Сави Якова ісп. Василія сщм.
5 П. Нікона прпм. і ін.
Захарії і Якова <b>Благовіщення Пр. Діви</b> Собор Гавриїла Арх. Матрони мч. Іларіона і Стефана прп. Марка і Кирила сщм.
6 П. Квіт. Ів. Ліс. прп.
Ігнатія прп.

### МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

ЗАГАЛЬНЕ НАМІРЕННЯ: Католицька Церква як надія новітньої суспільності.

МІСІЙНЕ НАМІРЕННЯ: Християнська поведінка з робітниками в місійних краях.

# КВІТЕНЬ—APRIL

## СВЯТА СТАРОГО СТИЛЮ

1	19	В	Хризанта і Дарії
2	20	С	Оо. Убитих в об. Сави
3	21	Ч	Якова ісп.
4	22	П	Василія сщмч.
5	23	С	Нікона прпм. і ін.
<hr/>			
6	24	Н	Квіт. Захарії і Якова прп.
<hr/>			
7	25	П	Благовіщення Пр. Д.
8	26	В	Собор Гавриїла Арх.
9	27	С	Матрони мч.
10	28	Ч	Вел. Чет. Іляріона і Стеф. прп.
11	29	П	Вел. Пят. Марк. і Кир. сщм.
12	30	С	Вел. Суб. Івана Ліств. прп.
<hr/>			
13	31	Н	Воскресен. ГНІХ. Іпатія прп.
<hr/>			
14	1	П	Св. Понед. Марії єгипт.
15	2	В	Св. Вівтр. Тита прп.
16	3	С	Никити прп. ісп.
17	4	Ч	Йосифа і Георгія прп.
18	5	П	Теодула мч.
19	6	С	Етихія св.
<hr/>			
20	7	Н	1. Томина. Георгія Мел.
<hr/>			
21	8	П	Іродіона і ін. ап.
22	9	В	Євсихія мч.
23	10	С	Терентія
24	11	Ч	Антипи смч.
25	12	П	Василія ісп.
26	13	С	Артемона сщм.
<hr/>			
27	14	Н	2. Миронос. Мартина й Антон.
<hr/>			
28	15	П	Аристарха
29	16	В	Агапії
30	17	С	Симеона і Акакія прп.

## СВЯТА НОВ. СТИЛЮ

Марії Єгиптянки пуст. Тита прп. Вел. Чет. Никити прп. Вел. Пят. Йос. і Георг. В. Суб. Теодул. і др.мч.
<hr/>
Воскр. ГНІХ. Евтих. св.
<hr/>
Св. Пон. Георг. Мел. Св. Вт. Іродіон. і ін. ап. Євсихія мч. Терентія і ін. мч. Антипи сщм. Василія ісп.
<hr/>
Н. 1 Том. Артем. сщм.
<hr/>
Мартина прп. Аристарха і ін. ап. Агапії мч. Симеона і Акакія прп. Івана прп. Ів. староп.
<hr/>
Н. 2 Мирон. Теод. Тріх.
<hr/>
Януарія Теод. Сик. Георгія вмч. Сави Стратил. мч. † Марка апост. і еванг. Василія сщмч.
<hr/>
Н. 3 Розсл. Сим. сщмч.
<hr/>
Язона і Сосипатра ап. 9 муч. в Кизиці † Якова апост.

### МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

ЗАГАЛЬНЕ НАМІРЕННЯ: Папське Товариство для священницьких покликань.

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ: Католицькі Школи в Індії й на Цейлоні



# ТРАВЕНЬ—МАУ

## СВЯТА СТАРОГО СТИЛЮ

1	18	Ч	Івана преп.
2	19	П	Івана Старопеч. прп.
3	20	С	Теодора Тр.
4	21	Н	3 Розслабл. Януарія сщм.
5	22	П	Теодора Сик.
6	23	В	Геор ія вмуч. (на неділю)
7	24	С	Сави Страт. мч.
8	25	Ч	† Марка ап.
9	26	П	Василія сщм.
10	27	С	Симеона сщм.
11	28	Н	4 Самар. Язона і Сосіпатра
12	29	П	† Якова ап.
13	30	В	9 мч. в Кизиці
14	1	С	Травень. Єремїї пр.
15	2	Ч	Атаназія В. патр.
16	3	П	† Теодозія Печ. прп.
17	4	С	Пелагії прпм.
18	5	Н	5 Сліпор. Ірини мч.
19	6	П	Йова многотрадального
20	7	В	Явлення Ч. Хреста
21	8	С	Івана Богослова (на нед.)
22	9	Ч	Возн. ГНІХ. † Пер. м. св. Ник.
23	10	П	† Симеона Зилоти ап.
24	11	С	Мокія сщм.
25	12	Н	6 Св. Отців. Епіфанія і Герм.
26	12	П	Глікерії мч.
27	14	В	Ізидора
28	15	С	Пахомія
29	16	Ч	Теодора Осв.
30	17	П	Андроніка
31	18	С	Теодора мч.

## СВЯТА НОВ. СТИЛЮ

Єремїї прор. Атаназія Вел. патр. † Теодозія Печ. прп.
4. Самар. Пелагії прпм. Ірини мч. Йова многотрад. Явлення Ч. Хреста Івана Богослова (н. н.) † Пер. мощ. св. Никол. † Симона Зилоти ап.
Н. 5 Сліп. Мокія сщм. Епіфанія і Германа св. Глікерії мч. Ізидора мч. Возн. ГНІХ. Пахом. В. Теодора Осв. преп. Андроніка і ін. мч.
6. Н. Св. Отц. Теодота Патрикія сщм. Талалея † Константина і Єлени Василіска мч. Мих. ісп., Евфр. кн.пол. Симеона прп.
Сош. С. Д. † 3 Н. Г. Ів. Пр. Тройці. Карпа ап. Терапонта Никити прп. Теодозії прпм. Ісаакія Єрмія ап.

### МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

ЗАГАЛЬНЕ НАМІРЕННЯ: Освячення подружного життя.

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ: Зріст Церкви в Англії.

# ЧЕРВЕНЬ—JUNE

## СВЯТА СТАРОГО СТИЛЮ

1	19	Н	Сош. Св. Духа. Патрикія сщм.
2	20	П	Пресв. Тройці Талалея мч.
3	21	В	† Константина і Єлени
4	22	С	Василіска мч.
5	23	Ч	Михайла ісп., Евфрозинії
6	24	П	Симеона прп.
7	25	С	† 3 Найд. Голови Івана Хр.
8	26	Н	1 по С. Всіх Свят. Карпа ап.
9	27	П	Терапонта
10	28	В	Никити прп.
11	29	С	Теодосії прпмч.
12	30	Ч	Пресв. Евхар. (на н.) Ісаакія
13	31	П	Єрмія ап.
14	1	С	Червень. Юстина мч.
15	2	Н	2 по Сош. Никифора патр.
16	3	П	Лукиліяна
17	4	В	Митрофана
18	5	С	Доротея сщм.
19	6	Ч	Висаріона прп.
20	7	П	Серця Іс. (на н.) Теод. сщм.
21	8	С	Теодора Стр. вм.
22	9	Н	3 по Сош. Кирила Алекс. св.
23	10	П	Тимотея сщм.
24	11	В	† Вартоломея і Варнави ап.
25	12	С	Онуфрія і Петра преп.
26	13	Ч	Акилини мч.
27	14	П	Єлисея пр. Методія
28	15	С	Амоса прор.
29	16	Н	4 по Сош. Тихона св.
30	17	П	Мануїла мч.

## СВЯТА НОВ. СТИЛЮ

1	по С. Вс. Св. Юстина
	Никифора патр.
	Лукиліяна і ін. мч.
	Митрофана патр.
	Пр. Ев. (н. н.) Доротея
	Висаріона прп.
	Теодора Анк. сщм.
2	по С. Теодора Страт.
	Кирила Алекс.
	Тимот. сщм.
	† Вартол. і Варнав. ап.
	Онуфрія прп.
	Пр. Сер. Іс. (н. н.) Ажил.
	Єлисея пр. Метод. патр.
3	п. С. Амоса пр., Єрон.
	Тихона
	Мануїла і ін. мч.
	Леонтія мч.
	† Юди Тадея ап.
	Методія сщм.
	Юліяна Тарсійського
4	по С. Евсевія сщм.
	Агрипіни мч.
	<b>Різдво Ів. Хрестителя</b>
	Февронії прмч.
	Давида прп.
	Самсона прп.
	Пер. м. Кира і Івана
5	п. С. Петр. і Павл. ап.
	Собор 12 Апостолів

### МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

ЗАГАЛЬНЕ НАМІРЕННЯ: Захвання суспільности через Службу Богу.

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ: Щоб було більше місіонарів в Африці.

# ЛИПЕНЬ—JULY

## СВЯТА СТАРОГО СТИЛЮ

1	18	В	Леонтія мч.
2	19	С	† Юди Тадея ап.
3	20	Ч	Методія сщм.
4	21	П	Юліяна Тарс.
5	22	С	Евсенія сщм.
<b>6</b>	<b>23</b>	<b>Н</b>	<b>5 по Сош. Агрипини мч.</b>
<b>7</b>	<b>24</b>	<b>П</b>	<b>Різдво Івана Хрестителя</b>
8	25	В	Февронії прпм.
9	26	С	Давида прп.
10	27	Ч	Самсона прп.
11	28	П	Пер. мощ. Кира і Івана
<b>12</b>	<b>29</b>	<b>С</b>	<b>Петра і Павла ап.</b>
<b>13</b>	<b>30</b>	<b>Н</b>	<b>6 по Сош. Собор 12 Апост.</b>
14	1	П	Косми і Дамьяна
15	2	В	† Полож. Ризи Пр. Діви
16	3	С	Якова мч.
17	4	Ч	Андрея Крит. св.
18	5	П	† Кирила і Methodія ап.
19	6	С	† Атаназія Атон. прп.
<b>20</b>	<b>7</b>	<b>Н</b>	<b>7 по Сош. Томи і Акакія прп.</b>
21	8	П	Прокопія вмч.
22	9	В	Панкратія сщм.
23	10	С	† Антонія Печ. прп.
24	11	Ч	Евфимії, Ольги кн. укр.
25	12	П	Прокла і Ілярія
26	13	С	Собор Гавриїла Арх.
<b>27</b>	<b>14</b>	<b>Н</b>	<b>8 по Сош. Акили ап.</b>
28	15	П	† Володимира Вел. кн. укр.
29	16	В	Антиногена сщм.
30	17	С	Марини вмч.
31	18	Ч	Якинта і Еміліяна мч.

## СВЯТА НОВ. СТИЛЮ

Косми і Дамьяна безср. † Пол. Ризи Пр. Бог. Якова мч. Андрея Критс. св. † Кирила і Methodія ап.
<b>6 п. С. † Атаназія Ат.</b>
Томи і Акакія прп. Прокопія вмч. Панкратія сщм. † Антонія Печ. прп. Евфимії, Ольги кн. укр. Прокла і Ілярія мч.
<b>7 п. С. Соб. Гавр. Арх.</b>
Акили ап. † Володимир. В. кн. укр. Атиногена сщм. Марини вмч. Якинта і Еміліяна мч. Макрини прп., Дія прп.
<b>8 по Сош. Ілії прор.</b>
Симеона і Ів. прп. Марії Магд., Фоки сщм. Трофима і ін. мч. † Бориса і Гліба мч. † Успення св. Анни Ермолая і ін. сщм.
<b>9 по С. † Пантел. вмч.</b>
Прохора і ін. ап. Калініка мч. Сили і ін. ап. Евдокіма прав.

### МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

ЗАГАЛЬНЕ НАМІРЕННЯ: Боязнь гріха.

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ: Сестри заняті навчанням і іншими добримі ділами.

# СЕРПЕНЬ—AUGUST

## СВЯТА СТАРОГО СТИЛЮ

1	19	П	Макрини прп.
2	20	С	Ілїї прор. (на нед.)
3	21	Н	9 по Сош. Симеона і Ів. прп.
4	22	П	Марії Магдал.
5	23	В	Трофима
6	24	С	† Бориса і Гліба мч.
7	25	Ч	† Успення св. Анни
8	26	П	Єрмолая і ін. сщм.
9	27	С	† Пантелеймона вмч.
10	28	Н	10 по Сош. Прохора ап.
11	29	П	Каленика муч.
12	30	В	Сили і ін. ап.
13	31	С	Євдокима прав.
14	1	Ч	Серпень. Проісх. Ч. Хреста
15	2	П	Пер. м. Стефана архид.
16	3	С	Ісаакія і ін. мч.
17	4	Н	11 по С. 7 молодців в Ефезі
18	5	П	Евсигнія ісп.
19	6	В	Преображення Господне
20	7	С	Дометія ісп.
21	8	Ч	Еміліяна ісп.
22	9	П	† Матія ап.
23	10	С	Лаврентія архидіякона мч.
24	11	Н	12 по Сош. Евпла мч.
25	12	П	Фотія і Анікити мч.
26	13	В	Максима ісп.
27	14	С	Міхея пр., Пер. м. Теодозія
28	15	Ч	Успення Пр. Богородиці
29	16	П	Перен. нерукотвор. Образа
30	17	С	Мирона мч.
31	18	Н	13 по С. Фльора і Лавра мч.

## СВЯТА НОВ. СТИЛЮ

Проісх. Ч. Хр. 7 бр М. Пер. м. св. Стеф. архид.
10 п. С. Ісаакія і ін. мч.
7 молод. у Ефезі мч. Евсигнія ісп. Преображення Господ. Домет. прп. Пасива мч. Еміліяна ісп. † Матія ап.
11 по С. Лаврентія мч.
Евпла мч. Фотія і Анікити Максима ісп. Міхея пр., п. м. Т. Печ. Успення Пр. Богород. Перен. Нерукотв. Обр.
12 по Сош. Мирона мч.
Фльора і Лавра мч. Андрея Страт. мч. Самуїла прор. Тадєя ап., Васси мч. Агатоніка мч. Лупа мч.
13 по С. Евтиха сщм.
Возвр. м. Вартоломея Адріяна і Наталії мч Пімена прп. Мойсея Мур. Август. св. Усік. Гол. Ів. Хр. (на н.) Александра і ін. патр.
14 п. С. † Пол. п. Пр.Б.

## МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

ЗАГАЛЬНЕ НАМІРЕННЯ: Моральна сила через почитання Непорочного Серця Марії.

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ: Віднова помочі настоятелям місій.

# ВЕРЕСЕНЬ—SEPTEMBER

## СВЯТА СТАРОГО СТИЛЮ

1	19	П	Андрея Страт. мч.
2	20	В	Самуїла прор.
3	21	С	Тадея ап., Васси мч.
4	22	Ч	Агатоніка мч.
5	23	П	Лупа мч.
6	24	С	Евтиха сщм.

**7 | 25 | Н | 14 по С. Возвр. м. Вартолом.**

8	25	П	Адріяна і Наталії
9	27	В	Пімена прп.
10	28	С	Мойсея прп., Августина
11	29	Ч	Усікновення Г.І.Хр. (на нед.)
12	30	П	Александра і ін. патр.
13	31	С	† Полож. пояса Пр. Діви

**14 | 1 | Н | 15 по С. Вер. † Поч. ц. р. Сим.**

15	2	П	Маманта мч.
16	3	В	Антима сщм.
17	4	С	Вавили сщм., Мойсея пр.
18	5	Ч	Захарії і Єлисавети
19	6	П	Чудо Арх. Михаїла
20	7	С	Созонта мч.

**21 | 8 | Н | 16 по С. Різдво Пр. Богород.**

22	9	П	Йоакима і Анни
23	10	В	Минодори і ін. мч.
24	11	С	Теодори прп.
25	12	Ч	Антонома прп.
26	12	П	Відн. Храма Корнилія
27	15	С	Воздвиження Ч. Хреста

**28 | 15 | Н | 17 по Сош. Никити вмч.**

29	16	П	Евфимії вмч.
30	17	В	Ссфії і її дітей мч.

## СВЯТА НОВ. СТИЛЮ

† Поч. р. цер. Сим. прп.  
Маманта мч.  
Антима сщм.  
Вавил. сщм. Мойс. прор  
Захарії і Єлисавети  
Чудо св. Мих. Арханг.

**15 по С. Созонта мч.**

**Різдво Пресв. Богор.**  
Йоакима і Анни  
Минодори і ін. мч.  
Теодори прп.  
Автонома сщм.  
Від. Храм. Корниль. сщм

**16 п. С. Воздв. Ч. Хр.**

Никити вмч.  
Евфимії мч.  
Софії і її дітей мч.  
Евменія вмч.  
Трофима і ін. мч.  
Евтихія вмч.

**17 п. Со. Кондрата ап.**

Фоки свщм.  
Зачаття Івана Хрест.  
Теклі первом.  
Евфрозини прп.  
Престав. Ів. Бог. (на н.)  
Калістрата мч.

**18 п. С. † Харитон. прп.**

Кир'яка отшельн. прп.  
Григорія сщм.

### МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

ЗАГАЛЬНЕ НАМІРЕННЯ: Моральна сила в новітнього юнацтва.

МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ: Зріст місіонарських покликань у Латинській Америці.

# ЖОВТЕНЬ—ОСТОВЕР

## СВЯТА СТАРОГО СТИЛЮ

1	18	С	Евменія прп.
2	19	Ч	Трофима і ін. мч.
3	20	П	Евстахія вмч.
4	21	С	Кондрата ап.
5	22	Н	18 по Сош. Фоки сщм.
6	23	П	Зачаття Івана Хрестителя
7	24	В	Теклі первомч.
8	25	С	Евфрозини прп.
9	26	Ч	Предст. Івана Богосл. (на н.)
10	27	П	Калістрата мч.
11	28	С	† Харитона прп.
12	29	Н	19 по Сош. Киріяка прп.
13	31	П	Григорія сщм.
14	1	В	Жовт. Покров Пр. Богор.
15	2	Є	Кипріяна сщм.
16	3	Ч	Діонізія сщм.
17	4	П	Єротея сщм.
18	5	С	Харитини мч.
19	6	Н	20 по Сош. Отц. 7 Соб.
20	7	П	Сергія і Вакха мч.
21	8	В	Пелагії і Таїсії прп.
22	9	С	† Якова ап.
23	10	Ч	Евлампія і Евлампії
24	11	П	Филипа мч.
25	12	С	Прова і ін. мч.
26	13	Н	21 по С. Празн. Хр. Ц. Карпа
27	14	П	Параскевії прп.
28	15	В	Евтимія і Лук. прп.
29	16	С	Лонгина сотника мч.
30	17	Ч	Осії прор.
31	18	П	† Луки ап. і ев.

## СВЯТА НОВ. СТИЛЮ

Покр. Пр. Бог. (на н.) Кипріяна сщм. Діонізія Ареоп. сщм. Єротея сщм.
19 по С. Харитини мч. † Томи ап. Сергія і Вакха мч. Пелагії і Таїсії прп. † Якова ап. Евлампія і Евлампії мч. Филипа ап.
20 п. С. От. 7 С. Прова Карпа і ін. мч. Параскевії прп. Евтимія прп. Лонгина сотн. мч. Осії пр., Андр. Крит. † Луки ап. і ев.
21 по С. Йоїла прор. Артемія вмч. Ляріона Вел. прп. Аверкія св. Якова ап. Арети мч. Маркіяна і Мартир. мч.
22 п. С. Пр. Хр. Ц. Дм. Нестора мч. Параскеви мч. Анастасії прпм. Зиновія і Зиновії мч. Стахія і ін. ап.

### МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

ЗАГАЛЬНЕ НАМІРЕННЯ: Опущені діти.

МІСІЙНЕ НАМІРЕННЯ: Ревність для місій між високо освіченими християнами.

# ЛИСТОПАД—NOVEMBER

## СВЯТА СТАРОГО СТИЛЮ

1	19	С	Йоїла прор.
2	20	Н	22 по Сош. Артемія вмч.
3	21	П	Іляріона вмч.
4	22	В	Аверкія св.
5	23	С	Якова ап.
6	24	Ч	Арети мч.
7	25	П	Маркіяна і Мартирія
8	26	С	Димитрія вмч.
9	27	Н	23 по Сош. Нестора мч.
10	28	П	Параскеви прп.
11	29	В	Анастазії прпм.
12	30	С	Зиновія і Зиновії мч.
13	31	Ч	Стахія і ін. ап.
14	1	П	Листопад. Косми і Дамяна
15	2	С	Акиндина мч.
16	3	Н	24 по Сош. Акепсими і ін. мч.
17	4	П	Йоанікія В. прп.
18	5	В	Галактіона
19	6	С	Павла св.
20	7	Ч	Єрона і ін. мч.
21	8	П	Собор Михайла Арх.
22	9	С	Онисифора мч.
23	10	Н	25 по Сош. Ераста ап.
24	11	П	Мини і ін. мч.
25	12	В	Йосафата сщм. (на нед.)
26	13	С	† Івана Золот. св.
27	14	Ч	† Филипа ап.
28	15	П	Гурія і ін. мч.
29	16	С	† Матея ап.
30	17	Н	26 по Сош. Григорія чуд. св.

## СВЯТА НОВ. СТИЛЮ

Косми і Дамяна безср.
23 п. С. Акиндина і ін.
Акепсима і ін. мч. Йоанікія мч. Галактіона В. прп. Павла св. Єрона і ін. мч. <b>Собор св. Мих. Арх.</b>
24 п. С. Онисифора мч.
Ераста і ін. ап. Віктора і Вінк. мч. <b>Йосафата сщм. (на н.)</b> † Ів. Золотоустого св. † Филипа ап. Гурія і ін. мч.
25 п. С. † Матія ап. і ев.
Григорія чудотв. св. Платона і Романа мч. Авдія прор. Григор. прп. Прокла св. <b>Введення в храм Пр. Д.</b> Филимона і ін. ап.
26 п. С. Амфіл. і Гр. св.
Катерини вмч. Климент папи Р. Алипія прп. Якова перс. вмч. Стефана прпм. Парамона мч.
27 по С. † Андрея ап.

### МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

ЗАГАЛЬНЕ НАМІРЕННЯ: Поляглі в війні.

МІСІЙНЕ НАМІРЕННЯ: Навернення політичних провідників в місійних краях.

# ГРУДЕНЬ—DECEMBER

## СВЯТА СТАРОГО СТИЛЮ

1	18	П	Платона і Романа мч.
2	19	В	Авдія прор.
3	20	С	Григорія прп., Прокла св.
4	21	Ч	<b>Введення в храм Пр. Діви</b>
5	22	П	Филимона і ін. ап.
6	23	С	Амфілохія і Григорія св.
7	24	Н	<b>27 по Сош.</b> Катерини вмч.
8	25	П	Климента Папи Р.
9	26	В	Алипія прп.
10	27	С	Якова перс. вмч.
11	28	Ч	Стефана прпм.
12	29	П	Парамона мч.
13	30	С	† Андрея ап.
14	1	Н	<b>29 по С.</b> Груд. Наума прор.
15	2	П	Авакума прор.
16	3	В	Софонія прор.
17	4	С	Варвари, І. Дамаскина
18	5	Ч	† Сави Освящ. преп.
19	6	П	<b>Св. Николая чудотворця</b>
20	7	С	Амвросія св.
21	8	Н	<b>30 по Сош.</b> Патапія прп.
22	9	П	<b>Непор. Зач. Пр. Діви</b>
23	10	В	Мини і ін. мч.
24	11	С	Даниїла Стовпника прп.
25	12	Ч	Спиридона прп.
26	13	П	† Евстратія і ін. мч.
27	14	С	Тирса і Левкія мч.
28	15	Н	<b>Праотц.</b> Елевтерія сщм.
29	16	П	Аггея прор.
30	17	В	Даниїла прор.
31	18	С	Севастіяна мч.

## СВЯТА НОВ. СТИЛЮ

Наума прор.
Авакума прор.
Софонія прор.
Варвари вмч. Ів. Д. прп.
† Сави Осв. прп.
<b>Св. Николая чудотвор.</b>
<b>29 по С.</b> Амвросія св.
Патапія прп.
<b>Непор. Зачат. Пр. Діви</b>
Мини і ін. мч.
Даниїла Стовпник. прп.
Спиридона прп.
† Евстратія і ін. мч.
<b>Праотц.</b> Тирс. і Левкія
Елевтерія сщм.
Аггея прор.
Даниїла прор.
Севастіяна і ін. мч.
Боніфатія мч.
Ігнатія Богон. сщм.
<b>пер. Різд. Отц. Юліянії</b>
Анастасії вмч.
10 муч. на Криті
Нав. Різд. Євгенії прп.
<b>Різдво Христове</b>
<b>Соб. Пр. Б. св. Йос. Об. Стефана первомч.</b>
<b>по Різд.</b> 20,000 мч. в Н.
Дітей убитих в Вифл.
Анісії мч.
Меланії прп.

## МІСЯЧНЕ НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

**ЗАГАЛЬНЕ НАМІРЕННЯ:** Єдність всіх христیان у Христовім Серці.

**МІСІЙНЕ НАМІРЕННЯ:** Зріст семинарів для рідного духовенства в місійних краях.



# Церковний календар

Рік 1947 є звичайним роком і має 365 днів, або 52 тижні й один день. Є він:

959 від хрещення України.

401 від Тридентського собору.

365 від заведення григоріянського календаря.

351 роком від Берестейської церковної унії.

80 від проголошення св. Йосафата Кунцевича, ЧСВВ, Святим.

8 від вибору папи Пія ХІІ.

## Новий Стиль

**ПАСХАЛІЯ:** Ключ граничний (пасхальна буква **О**). В пасхалії шукай її під роком 1987.

Вруціліто (недільна буква) до 1. Ш. **а**; від 1 березня 1947 р. **в**. Тріодь починається 26 січня.

Неділя мясопустна — 9 лютого.

Поклони — 20 березня.

Благовіщення — в вівторок VI тижня Великого Посту.

Великдень — 6 квітня.

Вознесення Господнє — 15 травня.

Зіслання св. Духа 25 травня.

Мясниця — 6 тижнів і 5 днів.

Петрівка — 3 тижні і 5 днів.

**ПОСТИ.** 1. В навечеря Христового Різдва 24. ХІІ.

2. В навечеря Богоявлення 5 січня.

3. Сиропустний тиждень (10. ІІ. — 16. ІІ).

4. Великий Піст 18. ІІ. — 5. ІV. вкл.).

5. Петрівка (2-28. VI. включно).

6. Спасівка (1-14 серпня).

7. В день Усікновення Ч. Голови Івана Хрестителя 29. VІІ. в п'ятницю.

8. В день Вознесення Ч. Хреста 14. ІХ. в неділю.

9. Пилипівка (15. ХІ. — 24 ХІІ).

10. Кожної п'ятниці крім загальниць.

**ЗАГАЛЬНИЦІ.** 1. Від Христового Різдва 25. ХІІ. до Богоявлення включно, крім навечеря Богоявлення.

2. Між неділею Митаря й Фарисея й нед. Блудного сина (12 І. — 2. ІІ).

3. Від Великодня до Томиної неділі (6 — 13 квітня).

4. Від Зіслання св. Духа до неділі Всіх Святих (25. V — 1. VI).

**ЗАБОРОНЕНІ ЧАСИ для забав і весіль із музикою й танцями.** 1. Всі п'ятниці крім загальниць перед Великим Постом і по Зелених Св'ятах.

2. Від початку Пилипівки до Богоявлення (15. ХІ — 6. І. до йорданського водосвяття).

3. Від Сирного понеділка до Томиної неділі (10 ІІ. — 13. ІV).

4. В Петрівку (2 — 28. VI) і Спасівку (1 — 14. VII).

5. В день Усікновення Ч. Голови Івана Хрестителя (29. VIII).

6. В день Воздвиження Ч. Хреста (14. IX).

## Старий Стиль

**ПАСХАЛІЯ.** (дати по новому стилю).

Ключ граничний **И**.

Вруціліто до 14 березня з, від 14 березня 1947 р. а.

Тріодь починається 2 лютого.

Неділя мясопустна — 16 лютого.

Поклони — 27 березня.

Благовіщення — 7 квітня, в понеділок сирного тижня.

Великдень — 13 квітня, тиждень по Пасці після нового стилю.

Вознесення Господне — 22 травня.

Зіслання св. Духа 1 червня.

Мясниця — 7 тижнів.

Петрівки 5 тижнів і 6 днів.

**ПОСТИ. (Дати по новому стилю).**

1. В навечеря Христового Різдва 6. I.

2. В навечеря Богоявлення 18. I.

3. Сиропустний тиждень (17. II. — 23. II).

4. Великий Піст (24. III. — 12 IV. включно).

5. Петрівка (9. VI. до 11. VII.

6. Спасівка (14—27 серпня).

7. В день Усікновення Ч. Голови Івана Хрестителя 11. IX. в четвер.

8. В день Воздвиження Ч. Хреста, 27. IX. в суботу.

9. Пилипівка (28. XI — 6. I).

10. Кожної п'ятниці крім загальниць.

**ЗАГАЛЬНИЦІ.** 1. Від Христового Різдва 7. I. до Богоявлення 19. включно).

2. Між неділею Митаря й Фарисея та Блудного сина (2 — 9 лютого).

3. Від Великодня до Томиної неділі (13 — 20 квітня).

4. Від Зіслання св. Духа до неділі Всіх Святих (1 — 8 червня).

**ЗАБОРОНЕНІ ЧАСИ для весіль і забав із музикою.** 1. Всі п'ятниці крім загальниць перед Великим Постом і по Зелених Св'ятах.

2. Від початку Пилипівки до Богоявлення (28. XI — 19. I.) до Йорданського водосвяття.

3. Від понеділка по неділі Мясопустній до Томиної неділі (17. II. — 20 IV).

4. В Петрівку і Спасівку.

5. В день Усікновення Ч. Голови Івана Хрестителя (11. IX) і Воздвиження Ч. Хреста (27. IX).

## ЯК ПОСТИТИ

В нашій Епархії, зі згляду на тутешні обставини, уділяється на рік 1947 слідуочі пільги:

Навіть першого і послідного тижня дозволяється їсти мясо у второк, четвер і суботу з виїмком Великої Суботи, а в прочих тижнях вільно їсти мясо у всі дні крім п'ятниць за відмовленням один раз Отче Наш і один раз Богородице Діво. Ця диспенза відноситься не лише до голови родини, але і до всіх членів родини.

У відплату за таку полекшу в пості повинні вірні надоложити піст добровільними датками на свою Церкву, на Семинар, Сироти і Дім Старців та добровільною пскутою.

Ці диспензи відносяться і до прочих постів в році 1947 до Різдва Р. Б. 1948 крім празників Усікновення і Чесного Хреста; на ці два празники не дається диспензи на їдження мяса.

Час Великої Сповіді треває від першої неділі Великого Посту аж до неділі Всіх Святих по Зелених Св'ятах.

# Від слів до діл

№. Володимир Білинський №.

Горе, яке навістило наш край і наших людей, розпорошених по цілій кулі земській, заслугує на нашу увагу та глибшу застанову.

Кожний з нас бачить наглядно, що ярмо, яке давить нас, вже стало так докучливим, що прямо є 'невиносимим. Можливо, що це той батіг, який має збудити нас до нового, кращого життя.

На всякий случай певним є, що ніщо не діється без Божої волі. Не наше діло судити Божі пляни, але зате наше діло підчинитись Божій волі. Спротив Богові рівняється смерті.

Однак треба нам звернути увагу самим собі і памятати, що Божою волею не є бажання смерті грішникові, тільки щоб навернувся і жив. Отже всякий допуст це тільки знак любови, знак остороги перед ще більшим нещастям, яке може сягати і поза межі нашого туземного життя.

Допуст Божий може бути також і великою пробою наших сил зогляду на наше післанництво тут на землі. Він може бути не тільки приготуванням нас для великої задачі, але й осторогою для нас, щоб ми памятали на Бога, та що без Бога даремно трудяться будівничі.

За нашої памяти і на наших очах декотрі народи зросли в небувалу силу. Здавалось, що жадна сила не зможе їм протистави-

тись. Та щож, таки за нашої памяти і на наших очах вони провалились так скоро і ганебно, що прямо і вірити не хочеться. А знаємо, що в тих державах люди — провідники хотіли заступити людям Бога. Та й не тільки провідники, але й цілі кадри їхніх приступників ішли слідами своїх ватажків.

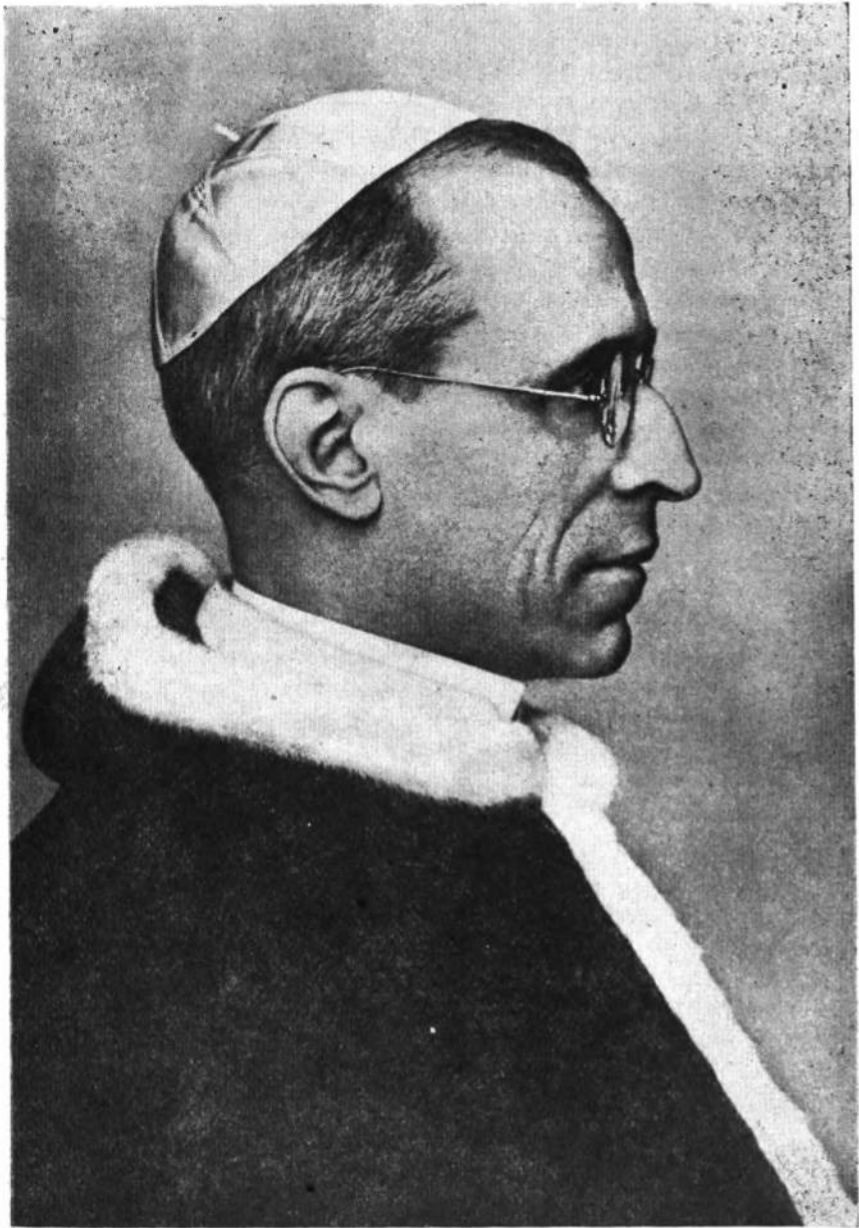
І нашож здалась їхня гордість, бута і зарозумілість супроти Бога? Чиж не на це, щоб їх покарати, а другим приклад дати, як не годиться поступати?!

Та утрата держави це ще не цілковита поразка-програ. Коли є память на Бога, зворот до Бога, життя з віри, то напевно такий нарід щераз двигнеться і буде жити у народів вільних колі.

Рівнож не повинно нас журити, що можуть бути, чи ще є тепер такі народи із подібними формами життя і правління, як недавно упавші, бож і це не наше діло. І на них прийде черга, якщо не буде опам'ятання.

Наше діло є пізнати себе самих, та від слів приступити до діл, а головно тут в Америці в країні повної свободи, де можна і треба творити добрі діла та показати світові, що ми не є такіми, за яких нас мають вороги.

Наша сила в нас самих, очевидно оперта на законі католицької



Святїйший Отець, Папа Пїй ХІІ

Церкви, себто в Бозі. І коли весь наш нарід, а головню провідна верства, стане під прапором Христа-Царя, так нема жадного страху за наше краще завтра. Правда мусить побідити!

Та це ще замало -- мати віру, бо як знаємо, що й дїявол також вірить в Бога, а проте терпить і віра його не ратує.

Св. Письмо виразно учить нас, що віра без діл є мертвою. Замало є говорити "Господи, Господи", але треба творити волю Отця небесного, а тоді віра буде успішною.

Віра, дійсна, правдива, учить нас, що претерпівий до кінця буде спасений. Отже знова, як бачимо терпіння є впливом віри. Із терпіння родяться герої для Бога і народу.

Чи ж не всі герої нашої католицької Церкви і нашого Народу зродились із терпіння? Так! Отже і теперішнє терпіння нашої Церкви і нашого Народу зродить мучеників, героїв, які будуть прикладом жертви і посвяти для загального добра. Такі вже є, тільки решті народу треба перейнятися їхньою самопосвятою і любовю до своїх братів.

Тож пісня наших боеківів із першої війни говорить, що "хоч сотня поляже, тисяч натомісьць стане назад до борби". Цеж ми співаємо! Це добре! Та ліпше буде, коли ще тисячі наших братів вернуть до католицької Церкви під опіку Святійшого Отця, коли тисячі нашої молоді учащатиме до рідних католицьких шкіл, коли тисячі передплачуватимуть свої католицькі часописи, коли

тисячі вступатимуть до своєї католицької запомогової організації "Провидіння" тут в Америці, коли тисячі зложать тисячі на свої інституції, чи на допомогу своїм братам і сестрам—скитальцям.

Це числиться перед Богом і людьми, все проче, як каже Шевченко, "великих слів, велика сила, а більш нічого"...

Каже старинна пословица, що історія це учителька народів. Це правда, що історія учить, тільки також правдою є і це, що не всі учаться з неї, тому і терплять. Історія наша пребогата. З одної сторони вона повна крамолів, сварок, назадництва, зради, непошановання церковної і народної власти — авторитету; вона повна навіть хаосу і всяких прочих нароків, за які треба паленіти лицем перед другими народами. Як каже один скиталець, що недавно приїхав до Америки, що і тут дух Марка Проклятого не опускає деяких наших емігрантів, а що більше навіть вже тут роджених їх дітей.

Алеж це тільки одна сторінка нашої історії, що нераз притемнює другу кращу сторінку.

В нас є також друга сторінка історії, повна героїства, шляхотности характерів, релігійности, жертвенности, самопосвяти, відданости Богу і народові. В нас були могутні, святі князі, були гетьмани, стрільці, а з ними Базарі, Крути; в нас є тисячі мучеників за віру і нарід. В нас є досить всего гарного і доброго, спроможного до слави, до життя. Цеж істинна правда; Так чомуж



**Преосв. Кир Константин Богачевський**  
Епископ Українців-католиків у Злучених Державах  
Верховний Покровитель Провидіння

сотками літ Церква і Нарід у яр-  
мі? Відповідь хиба та, що зама-  
ло віддаємо Богу Боже, а Кесаре-  
ві кесареве. Видко, що треба ще  
більше терпіння для Бога і Наро-

ду, щоб та краща сторінка нашої  
історії була ще кращою.

Це ми всі з українського роду  
маємо зробити. Тому пора від  
слів до ще більших діл.



М. Лавр Хуторний

### М О Л И Т В А

Молитву шлю в країну мрій,  
Де в сонцесяйному сіянні,  
Сидить Господь в сімі своїй  
І розпростер над нею "длані".

Молитва, як живий ручай  
Дзвенить в душі натхненій духа,  
Хвилює дзвоном тихий рай —  
В покорі серце Бога слуха.

Перед Тобою, Боже мій,  
Складаю я свої зізнання,  
Що рад піти на всі страждання  
За любий край, в любові своїй.

Благаю, Боже! Згляньсь над ним!...  
Пошли мені найлютші муки,  
Йомуж ти помахом одним  
Розбий ланці страждань, розпуки.

Засяє хай мій край від сліз,  
Хай радість сповістять нам дзвони!...  
Хай зникне кат, що нам приніс  
У край загладу від Мамони.

Йї як волі сонце засяє,  
Впадуть ланці з народних рук;  
Я не зречусь тяжких мук,  
Тобі я Боже присягаю.

Молитву шлю в країну мрій,  
Де Божий суд, де правда сяє,  
Сидить Господь в сімі своїй  
І наші муки бачить, знає...

Париж, 6. 1. 46. р.



**Преосв. Кир Амврозій Сенишин**  
Епископ-Помічник Українців-католиків у Злуч. Державах



## Під скиптр св. Петра

Сила нації лежить в духовій єдності громадян, а сила духа в Євхаристійному Бозі, так що сила народу спочиває на Божих Законах і Святих Тайнах католицької Церкви. Де немає цієї духової єдності, там панує хаос.

Тисячі літ тому назад Русь-Україна стояла культурно і політично о много краще, чим сьогодні. Щож спинило наш розвій? Кожний щирий Українець повинен поставити собі таке питання і на нього відповісти та доложити всіх зусиль, щоби підвинути нарід на височину провідних державних народів.

Видно, що духовий вклад в організм народу від часів Володимира не скристалізувався в народі, не заховав батьківської віри, не зєднав братів, не виплевав державницької думки, не виховав провідної верстви.

Ми стоїмо, як тому тисячу літ, в початках розквіту, в стані пробудження сили народу. За тисячу літ ми відчужилися від наших сусідів, а вони від нас. Їхні проблеми далекі від наших, хоч бажання в нас одні. Західні народи працювали спільно і спільно розвивалися тому й творять нині спільну духову культуру; їх лучить духова єдність.

Ми працювали самі для себе, замкнені обрядами, звичаями поганських часів, творили неначе остров серед бурхливого моря чу-

жинецьких впливів, яких на жаль не зуміли використати для спільного добра. Ще й нині, ми не в силі відповісти всім вимогам часу. Розвязкою для цілого українського Народу, його племінної єдності, духовости і сучасних проблем є католицька Церква.

Кожний зворот нашого народу в її сторону скріплює цілу націю Божим Духом і певно принесе їй волю, розум і спасення.

Одною з найбільш болючих справ нашого народу а то й цілої католицької Церкви, це відступства від правди Сина Божого. Томуто зєдинення церков в одну, святу, соборну і апостольську є питанням, що торкається цілої католицької Церкви, а для нас Українців представляє воно "бути або не бути".

Коли єдність католицької Церкви створила на окраїнах сходу Святу Русь-Україну Ольги, Володимира і Ярослава, могутчу й вірцеву державу, то відчуження від католицької єдності принесло занепад, а то й упадок держави.

Погляньмо в історію бунтарського сходу, з яким звязалась доля нашої Церкви.

"Не буду служити", залунало на сході, і зірвав духову звязь з престолом Св. Петра Схід та повів в ясир церкву "Ясного Сонічка" -- Володимира.

Всі спроби привернути східну церкву під скиптр св. Петра ви-



**Всч. о. Володимир Білинський**  
Головний предсідник Провидіння

ходили таки з самого Риму. Свя- тійші Отці простягали руки до згоди далеко на схід, голубили нашу церкву мов добрі брати о- диноку сестру, та дарма! Сили людської злоби все лучилися в борбі проти єдності церкви. і цим ослабили духово-релігійну та державницьку життєздатність.

Палмієрі писав в 1908 році: "Знаю незвичайні перешкоди зєд- инення церков, як рівнож і скеп- тицизм оцих, що розлуку католи- цької церкви і східної уважають за невилчиму. Проте маю непо- хитну віру, що сам Христос злу- чить Своє розкинене стадо до од- ної загороди".

Царгородський патріарх Йоа- хим III, великий прихильник като- лицької церкви, приятель зєди- нення церков писав в 1911 р. у своїй часописі "Еклізіястїкі алі- тія": "Ми є цього погляду і віри, що кожний, котрий працює над усуненням ненависти між церква- ми, робить найбільш похвальне діло".

Не догми є причиною роздору, розєднання, а політика власть і- мущих. Многі професори теологі- чних факультетів висказували свої опїнії і заявлялись за злукою всіх церков під скиптром Св. Пе- тра в Римі. Римська і східна цер- ква моляться невпинно, щоби Христос обдарив їх єдністю. На перший погляд видається, що справа зєдинення не повинна бу- ти тяжкою та як відмінно воно є в дійсності.

Святїйші Отці новїтної доби, почавши від Папи Пія IX, займа- ються невпинно зєдиненням цер- ков. В році 1847 Папа Пій IX звер-

нувся до Східної церкви у своїй енциклїці "Ін сумма Петрі", де ви- сказується, що від початку свого понтифікату глядить на схід. "Там Христос Господь жив, вчив і кров проляв. Там вперше пропо- відувано Євангелїє. Там перші і найстарші церкви збудовано. Там жили перші мученики, святї, уче- ні єпископи. Там перші собори відбувались". Загріваючи незєди- нених подвигами їхної старини закликав їх Папа до зєдинення віри і церкви.

Два роки мовчав схід, а відтак роздався рішучий голос "ні". Со- бор патріархів під проводом Па- тріарха Антима IV з Царгороду видав синодальний обїжник в маю 1848 р. в яким протиставить- ся закликанню Риму. Папа Римсь- кий Пій IX не знеохотився у своїй любові до Східних братів та пе- ред скликанням вселенського Со- бору до Ватикану вислав в році 1868 нову енциклїку "Аркано дїві- не провіденціє" до всіх єпископів східної церкви, що не стояли то- ді в злуці з римським престолом накликаючи їх з осїбно до зєди- нення. Та й Греки показали, що вони не спали. У відповідь на ен- цикліку поміщено статтю в атен- ській газеті з 1 жовтня 1868 під заголовком "Політичний маневр Риму". Між іншими таке: "Колиб Папа промовив до нас, не як пан- володар, але як нам рівний, тоді миб подумали над цим". Яка це низька, провінціональна відпо- відь. По ній пізнати як низько у- пав Схід під грїхом гордості.

Подвійна невдача не стримала наслідників Св. Петра від нових спроб до навернення.



**Всч. о. Володимир Андрушків**  
Духовний управитель Провидіння

Дня 20 червня 1894 р. Папа Лев XIII, присвятив много місця для незєдинених Славян в енцикліці "Преключяра гратуляціоніс" накликуючи їх до єдности з Римським Престолом. Не з людських мотивів а з любови до Бога просив Папа до єдности залишаючи їм всі права і привілеї та їхній обряд в богослуженнях.

На цю енцикліку відповів царгородський патріярх Антімос V. дня 29 вересня 1895 в дуже неприхильний спосіб так, що гомін його листа відбився відемно навіть на учених тодішньої Росії. І так, коли Петро Гадаєв відважився осудити византійську церкву за низький степень руської культури і коли означив день зєдинення східної церкви з Римським Престолом, тодіто цар Николай I проголосив його умово хорим.

Папа Бенедикт XV висказався, що Христова Церква, не є ні латинською, ні грецькою, ні славянською, лише католицькою і цим підчеркнув що є одна віра для всіх народів. Папа вельми причинився для східної культури та традиції, бо в році 1917 підніс орієнтальний відділ пропаганди в Римі до самостійної конгрегації для східних церков. Також заложив Орієнтальний Інститут для студій східних мов, права, історії та обрядів.

Зачате діло Папи Бенедикта XV продовжав Папа Пій XI. Дня 8 вересня 1928 р. видав Папа енцикліку "Рерум орієнталіум" де звернувся до всіх єпископів, що би висилали своїх студентів на науку до орієнтального інститу-

ту.

Коротко по своєму виборі Папа заявив в розмові з кардиналом Мерсіє: "Я хтівби мої старання при зєдиненні церков зробити не лише виключно моїми особистими, ні, це має бути головний твір, який надавби мому понтифікатуви своє знамя. Я хотівби колись називатися Папою зєдинення. Я відчуваю це в моїй душі, що Провидіння Боже вибрало мене до цього".

"Я знаю схід", каже Святий Отець, "від Балтійського Моря аж до Карпат і я часто розмовляв з Росіянами, та я все мав переконання, що стою перед людьми цілком чужого духа, і думаю, що й вони цього переконання були".

Для нас будуть цікаві перші знакомства Папи зі Сходом. Стрича відбулася таки в його улюбленій бібліотеці Амброзіяна. В куті десь стояли опорошені російські книги. Ніхто до тепер за них не дбав, аж малий бібліотекар Раті взявся за них. І щоби їх добре записати до катальогу, купив собі російський словарець і граматику, вивчив Аз, Буки, Віди, Глагол, та початки мови. Відтак продовжував свої студії будучи в бібліотеці Ватікана. В році 1918 повстала Польща і Святийший Отець постановив вислати туди Апостольського візитатора, але не мав нікого при своєму окруженні, щоби польську мову знав. Хтось повідомив Папу, що бібліотекар Раті знає трохи по російськи. Папа Бенедикт відповів: "Ми знаємо як добре він знає обійтись з книжками, чи він так і з лю-

дьми знає? Але чому ж ні? Ми знаємо його побожність, його віру та його велике знання". І Папа рішився вислати бібліотекара Раті до Варшави, як першого апостольського візитатора.

Папа Пій XI сміючись жартував потім: "Тому, що я знав трохи по російськи, я став Папою".

Три роки перебував він на пограничю східно-західної культури. Чим більше пізнавав він Славян, тим ширше відчинялось його серце до славянського сходу. Він навіть готовився поїхати до Росії і чекав на віза, коли несподівано наспіла телеграма з Риму: Готуйтеся до єпископських свячень, ви будете перший нунцій в Польщі.

Будучи Папою Пій XI висказує свою любов до сходу: "Кожного дня їду з Христом від Мінська до Владивостоку і від Тифлісу аж на Соловки і так ми благословимо, любимо, сподіємось і терпимо з вами всіма". (Дня 19 жовтня, 1927). Велика батьківська любов до Сходу здобула Святійшому Отцю у вдячності і покорі імя "Папи єдинення".

Не мало праці й любови виявив Папа Пій XII супроти сходу йдучи слідами свого попередника а в останній енцикліці з нагоди 350 річниці єдинення об'явив свою любов до сходу.

З короткої повищої історії змагань і запопадливости Намісників Христових пливе горяча любов до всіх відступників, а до українських з особна, яка кличе їх на добру дорогу; на дорогу правди, знання, розвою і добробуту.

І це правдою є, що католицька церква є цим елементом, що зкріпить і зєднає Український Нарід, і тому не сміє бути в нас гордості, коли почуємо заклики до співжиття з латинсько-римською культурою, церквою та всіми народами заходу, тим більше, що й ми належимо до західної культури та й наші прадіди зросли на законах заходу, і нас виховали в спосіб культурний. Ми можемо бути лише вдячні за це. Памятаймо, чим більше зближимо себе до престола Св. Петра в Римі, тим скорше піднесемо свій нарід на височину культури, сили і віри.



# ТІНЯМ АРХИПАСТИРЯ

Митрополита Андрея графа Шептицького

Вже в засвіти Твій дух відлинув ген до Бога,  
Спочивши тілом ввік у темні могили...  
І так скінчилася й Тобі Твоя дорога,  
Як сонцем вечора Твої погасли сили  
І сповістили світ всі святоюрські дзвони,  
Що Ти осиротив престіл владик на віки.  
Престіл світліший, ніж всі царські в світі трони,  
Символ Христової любови та опіки.  
Мов хмарою тоді вершки гори покрились,  
Де в славі видвигнувсь собор Святого Юра,  
Й поникли тугою святії небосхили,  
І стала ніби ніч, жалобою понура...  
Вмер Архикнязь . . . Ти, владико України,  
Духовний князю всіх земель-країн вітчизни,  
Кагане Галича в час горя і руїни,  
Сяйво спасенне всім, кому у тьмі заблисне!  
Ти вмер? Та ні, ах ні, владико-благотворче!  
Бо велетні, як Ти, не гинуть усеціло:  
Що величчю було у Тобі мудре й творче,  
На віки житиме в нас несмертельним ділом.  
Так довгож не змогло Тебе ніщо зломити...  
Ні патріярхів вік, ні горесна недуга.  
Мов захищалиб плоть Тобі спасенні щити  
Руками ангела, невидимого друга. •  
Ні, не зломивсь Твій дух, як цар Микола другий  
Велів Тебе заслать в Сибір неісходиму!  
О, Ти був володар сильнішої потуги,  
Надиханий вогнем душі — святого Риму.  
А хто счислить Твої всі благодійні твори,  
Що мали людові служити на всі потреби?  
Ті установи благ, спасеннії притвори,  
Куди горнувся всяк у захисті до Тебе?  
Отак Ти володів як архипастир Церкви  
По прикладі Христа — подвижник діл любови;  
І сяєва тих діл — вони ще не померкли,  
Бо все, що Ти створив, це почин днів обнови.  
І доки в нас Свят-Юр нам кріпость в дні негоди,  
Як довго наш нарід на землях України,  
Ти овіватимеш свят-юрські горді зводи  
Архангельським крилом як добрий дух країни.



**Табельо Провидіння:** Основник Провидіння, бл. п. перший Епископ Українців католиків в Америці Преосв. Сотер Ортинський; дім Провидіння; теперішній Верховний Покровитель Провидіння Преосв. Кир Константин Богачевський і склад Головної Управи Провидіння з 1945 року.



## *Contra spem spero...*

“Проти сподівання надіюся” — каже старе римське прислів'я. На цю тему, в темних часах українства, ще десь в останніх роках минулого століття, співав коваль новітньої української думки—Іван Франко — виковуючи молотом своєї різької, реалістичної мови та твердої, шорсткої поезії ідеологію аромантичного, неподатливого, боєвого українства — на ковалі масового, на мужичій черні і на соціяльнім здвизі опертого руху. “Contra spem spero — всупереч сподіванням надіюся!” у цій вірі він досягав вершків свого, таксамо твердого патосу, коли в соті роковини “Енеїди” Котляревського устами воскресшого Енея-козака кликав до земляків:

Кожний думай, що на тобі  
Міліонів стан стоїть;  
Що за долю міліонів  
Мушиш дати ти одвіт.

Лиш борися, не мирися!  
Хоч пропадь, але не зрадь!  
У таких думках кріпися  
І діток своїх ховай;  
Коб лиш чистая пшениця,  
Буде паска й коровай!...

Він не дожив цієї “паски ні короваю”; як Мойсей не увійшов в обітувану землю, та й не переживав опісля утраченого раю, ве-

сни української волі. Він не бачив тріумфу державного відродження рідного народу, але й не видів трагедії його розгрому та його Голгофти. Мабуть у найбуйнішій політій уяви не ввижалось йому, якими тернистими, пекольними, неймовірними шляхами піде український нарід у боротьбі за свою волю, скільки сили, терпіння, жертв та енергії він видасть із себе, як буквально земляки його візьмуть і сповнятимуть його боєві заклики. А все те “всупереч сподіванням”, а все те в три несповна десятки літ після його смерті. Еволюція скоро, вибухова, спонтанічна — начеб від удару чарівної різки розпутались утаєні донедавна сили та бушують елементарно, нестримно і непоборно, женучи до наміченої Провидінням цілі.

“Contra spem spero” і я сьогодні, в осені 1946 року, у 29-ті, 28-мі та 27-мі роковини тріумфів українського, державо-творчого зриву — по всім, що я пережив особисто, по всіх досягах і невдачах, що я їх був свідком і учасником, по всіх переходах і крутих поворотах тяженької долі-недолі українського народу за останнє чвертьстоліття та в обличчю всієї тої безмежної трагедії, геройських змагань і мартирології, що їх переживає наш на-

рід під теперішну пору. Що більше! Почищай наголовок не цілком вірно схоплює, що бажало бся ним висловити.

Бо велич оцей трагедії, героїства і мучеництва, бо сила духа і характеру многострадального народу, бо розміри і глибини боротьби стають перед нашою свідомістю з такою титанічною могутістю, що в умах наших нема місця для сумніву щодо остаточного висліді того історичного процесу, цієї історичної дії. Запро всю — здається — безвиглядність оружно змагу на рідних землях під теперішну пору, запро всі страшні удари ворога та подій по тілі українського народу, запро всю трагедію скитальщини і розсіяння півмільйонної еліти української нації, в нас мусить закріплюватися переконання — і більше, як переконання! — бо певність і непохитна віра, що та боротьба, ті страждання, ті жертви і той неподатливий, всесторонний відпір мільйонів душ є елементарного характеру і що вони з математичною невідклонимістю мусять скінчитись лиш побідією української нації.

Глядачеви з перспективи літ і віддалі український нарід — від свого "вибуху" сперед 28 літ — являється наче кипучим озером вулканічного гирла, що з його нутра з титанічною, невсилушою і невичерпаною силою все нові вибухові елементи виринають на поверхню. Все нові й щораз то свіжіші жмути розтопленої маси виступають на верх, клубляться в шаленім круговороті, вискакують огняними бризками понад

плесо, спалюються або падають поза обрій вулькану, де й зі шипотом гаснуть і застигають — а оце плесо далі клубиться, котлує, кипить і далі викидає з себе нові вибухові жмути — у безконечність. В тім процесі є наче якесь правило космічної елементарності.

Це елементарність збудженої раз до життя, до руху, пятьдесят-мільйонної маси людства. Наче в атомічній бомбі частинка-одиниця запалює другу, сусідну чи десять їх чи сто чи тисяч — так і оцей процес, раз започаткований перед 28 літами, поширюється в шир і в глиб, від одиниці до одиниці, від села до села, від Сяну до Дону і Кубані, від покоління до покоління — безнастанно, постійно, нестримно, невловимо, елементарно. Чи може бути стрим цьому? Чи можна ідею проколоти багнетом? Чи можна поставити її під "стенку"? Чи пропадає вона із засланням на Сибір, над Колиму? Чи радше мандрує вона зі засланцем у тайгу, тундру, у нетрі і пустині?...

Божевільні зусилля червоної Москви вбити ідею вольної суверенної України, а навіть вбити окремішність українського народу від москоського — очевидячки засуджені на невдачу. Їх результатом може бути тільки неперехідна прірва непримиримого антагонізму та ворожнечі поміж українським народом а Москвою, на століття — може й на все. В тій боротьбі на життя і смерть сформулюються чимраз ясніше дві засадничі характеристики України у її становищі на Схо-

ді Європи.

Закріплюється поперше проти-  
ставлення України проти Сходу,  
оцего монголоїдного Сходу —  
Сходу Кончака, Джингіз-хана, Ба-  
тухана, Івана Грозного, Петра і  
Сталіна. Читаємо про нього ще в  
Слові о полку Ігоря. Там Див  
“кричить із верху дерева”; сего-  
дня із верхів Кремля. Україна гля-  
дить на Захід, шукаючи там опо-  
ри, як глядів Данило і Юрій, Пет-  
ро Могіла, Велямин Рутський,  
Виговський, Мазепа і Орлик. Ук-  
раїна повним фронтом — куль-  
турним, політичним, оружным і  
духовним — звернена проти Схо-  
ду. Вона хоче належати до захід-  
ного світа; рве всякі накинені лан-  
цюги, що приковували її до тьму-  
тороканського болвана. Оце пер-  
ший, переломовий, історичної ва-  
ги факт.

Другим є поступенне виступу-  
вання України на овиді східної  
Європи як збірного, організацій-  
ного осередка і як провідниці всіх  
народів між Балтиком а Кавказом  
в їх дефензиві проти наступу мон-  
гольсько-московського Сходу. З  
природи річи, популяційної сили  
та географічних даних Україна  
мусить стати таким центром. Ко-  
би тільки всі Українці, а зокрема  
їх провідники в Європі і в Рід-  
нім Краю, твердо і по всякчас тя-  
мили, що трівка приязнь і спілка  
здобуваються добром а не силою,  
доброю волею а не примусом, ви-  
тягнутою дружною правицею а не  
загрозою. Щоб відіграти велику  
історичну місію та створити нову  
історичну епоху Сарматського  
Низу, треба великих умів а ще  
більше великих сердець. Дай Бо-

же, щоб вони знайшлися серед  
вождів українського народу в йо-  
го боротьбі за волю його власну  
і сусідів.

\* \* \*

Та чи Україна зріла до цих роль?  
Чи все вище сказане не мрія, не  
побожне лиш бажання спрагне-  
ної, стуженої, зболілої душі?...  
Чи це часом не фантазії політич-  
ного романтика, відсталого від  
реального життя пережитка із  
молодечих поривів, що скінчи-  
лись крахом?... Загляньмо твердій  
дійности у вічі.

Перед нашими очима пересу-  
неться, хоч як болючо трагічна,  
але рівночасно велична фільма:  
невмиручости духа української  
нації. На рідній землі вже шестий  
рік іде кривава боротьба. Не до-  
ривочний, спорадичний терор  
жмені заговорників, а правильна,  
постійна, повстаньча війна. Її  
фронти пересуваються, врива-  
ються, загинаються і знов повер-  
таються. Її лідери міняються, ги-  
нуть, часом навіть борються про-  
між собою, але вони все є і —  
видко із чужинецьких звітів —  
досвідно вміють продовжати не-  
рівний бій. Чи це Бульба чи Ле-  
генда, Орлик чи Батько чи сотки  
других командантів, яких імена  
може й ніколи не будуть розкри-  
ті, вони вміють доконувати не-  
абиякі, очайдушні операції на  
просторах від Бескида по При-  
пять, від Буга по Холодний Яр.  
Без спочуття мільонів населення  
це булоб немислимим; це ясне.

По державо-творчим зриві з  
1917-1920 Україна гомоніла ще  
три роки. Сьогодні вона клекоче  
вже шестий рік. Тому чверть сто-

ліття між отаманами не було майже звязку, часто велась братовбійча боротьба та нераз в отаманів бракло ясної ідеології. Сьогодні вони творять одно тіло з одною політичною кермою та одною ідеєю вольної, самостійної України! — Чи вдержаться вони на довший час, до нової, сприятливої конюнктури?... Бог знає і нехай їм Бог помагає, бо й за Нього вони воюють. Але фактом остає, що Україна в найтяжчих умовах веде постійну, оружну війну з Москвою. Це признали урядово Хрущов, Гречуха, Мануїльський в Україні та признав публично в Америці Стефаник. Їх перехвалки, що “велика червона армія безпощадно знищить ці банди”, остали і все ще остають перехвалками.

Близько пів міліона українських збігців розсіяні від Чеського Лісу до Атлантику, від Данії до південної Італії — не числячи Індії, Африки, Близького Сходу. Вирвані з корінем із рідної землиці, без сьогодні і без завтра, без землі під ногами а лиш з хвилевим дахом над головою, без засобів і жерел прожитку — вони, здавалося, малиб бути чередою заляканих овець. А читали ви звіти, українські і неукраїнські, офіційальні і приватні, про життя, духа, організацію, працю та осяги цих скитальців? У всіх краях і таборах основано комітети самопомочі і організації, церкви, школи, просвітні курси, гімназії, університет, бібліотеки, хори, театральні й оперні гурти, робітні, кооперативи, видавництва, часописи, навіть . . . партії і партійні

драки. Створено повне культурне і громадянське життя; є зорганізоване суспільство, є нарід на вигнанню. Висока урвень культури, характеру і моралі наших скитальців здобули їм пошану і симпатію західних обсерваторів і властей. Ідейна височінь їх звісна нам усім. Хто може сумніватися, що того урвєня люди неспосібні стати провідною державотворчою верствою?

Американські Українці обох земних півкуль в оцих тяжких часах, що ми їх пережили і дальше переживаємо, виявили високе відчуття долі своїх собратів в Європі та успіли витворити відповідні організації, справити заінтересованья своїх громадян в сторону цих скитальців та політично сконсолідувати українську олінію в Америці (Злуч. Державах, Канаді, Аргентині, і др.) довкола постулату повної независимости України а проти зверхности Москви над Україною. Є між ними повна ідейна єдність та кооперація, витворились постійні звязки з еміграцією в Європі, та йде до створення світового обєднання Українців на еміграції — старшій і новій. Вся та еміграція готова поперти і попирає, матеріально і морально, всі національні змагання європейських Українців. Ідейна єдність Українців у Старім Краю, на скитальщині і на американських землях є фактом, що певно заважить у грядучих подіях.

А щож нам думати про ці міліони Українців, чи старих поселенців чи нових, на силу переселених, чи вкінці засланих, на широким просторах Азії від Уралу

аж по Тихий Океан? — Вже в часі революції 1917-1921 років українські колонії Зеленого Клина та Сірого Клина виявили живу національну свідомість та почуття звязку з матірнім пнем. З'явились там українські комітети, школи, гімназії, театри, товариства, видавництва, навіть українські полки і на половину українська держава Далекого Сходу. Большевицька навала понищила те все. Але маси населення в степах і в тайзі остали, а до них прибули нові, численіші і значно свідоміші виселенці та засланці з Придніпрянщини чи й з Галичини.

Українське населення Сибіру, Казакстану та Далекого Сходу сьогодні досягає кількох мільонів душ. Маємо спорадичні, рідкі вістки, що воно не забуває своєї культури, плекає свою пісню і театр. Чи воно політично свідоме? — Колиб доси і не було, то примусові переселенці і засланці освідомлять його. Історики перших початків християнства пояснюють нагале і загальне поширення Христової віри по римській імперії тим, що римські влади засилали християн як жовнірів у карательних легіонах в найдальші провінції імперії. Аналогічні результати будуть з розселення укр. виселенців та засланців з європейської України по широких просторах за Уралом. Там росли вже за царів, а тим більше ростуть тепер, по масовім перегоні мільонів

Українців за Урал, великі українські колонії. Хто зна, яка буде їх роля в будуччині?...

\* \* \*

Так отже — *Contra spem spero!* Малодушністю та сліпотою булоб усумнитись в будучности великого українського народу. Його втрати і жертви велитенські. Його терпіння непомірні. Але його геройство, змагання до волі, непокірність долі і животна сила — здивовуючі, феноменальні. Україна живе по своїй традиції з 17-ого та 18-ого століть. Тільки, що її шанси в новітнім світі великих міжнародних змін без порівняння кращі, як були в давнину.

Будуччина України — всупереч всім позорам — у власних руках Українців. Не залежить вона від натиску ворогів, а від відпору Українців, від їх духового стану, характеру, моралі, ідейности, організації, єдности та труду. Я знаю, що мій нарід має ті високі, вартні прикмети. Я знаю, що живуть десятки мільонів здорових, сильних, трудящих, відважних та непокірливих неволі і недолі синів і доньок цього народу. Я знаю, що до два мільони їх пробуває поза засягом кривавої руки московського окупанта України. І я знаю, що на землях України йде затяжна оружна боротьба проти цього окупанта. Так чогож сумніватися?...

Приложім лиш усі своєї руки до прискорення природного процесу.



## Боротьба українського народу на східно-українських землях 1941-1944

(Спомини очевидця і учасника)

Уже появлялося в українській пресі та в різних брошурах багато споминів і статей про визвольну боротьбу українського народу підчас другої світової війни, але дуже мало посвячено місця боротьбі на східно-українських землях. Це примусило мене до опублікування моїх споминів, про ці змагання, яких я був учасником.

Серед Українців зовсім неправильна думка, немовби у визвольній боротьбі підчас другої світової війни брала участь передусім Галичина і Волинь, себто західно-українські землі. Я хочу розповісти про змагання українського народу поза Збручем, себто на східно-українських землях, в яких згинули тисячі Українців за самостійну соборну українську державу.

Визвольні змагання українського народу не скінчилися боєм під Базаром чи зліквідуванням партизанів Холодного Яру. Вони тривали далі, лиш приймали різні форми. Доба НЕП-у і "українізація" принесла СВУ, СУМ, УВО, БУД, та закінчилася голос-



**Ярослав Стецько**

ним процесом СВУ і масовими розстрілами, тюрмами і вивозами на Сибір. Опісля приходить колективізація, наслідком якої був жахливий голод в роках 1933-34. Далі чистка серед комуністичної партії в 1937 р., яка обхопила не лише партійців але і масу національно свідомих одиниць. Усе це наслідки організованої і стихійної боротьби українського народу проти червоного насиль-

ства за самостійність.

Коли Німці розпочали війну в 1941 р. проти большевиків, організоване українське підпілля в карних лавах українських революціонерів було в великій мірі приготоване до нової дійсності. У Львові повстає тимчасовий український уряд 30 червня, 1941. Цей уряд визнала вся Галичина, Волинь та Правобережжя. В той сам час самостійницька ОУН висилає на східно-українські землі похідний авангард зложений із загартованих у визвольній боротьбі революціонерів, які переходять нелегально на східно-українські землі, щоби посилити і скріпити революційний елемент на тих землях, послаблений довголітнім большевицьким терором, та підготувитися до боротьби з новим наїздником, бо вже з перших днів були ясні заміри Німців супроти України. Зорганізовано три великі похідні групи.

Група "Північ" мала дістатися до Києва і організувати визвольну боротьбу на Київщині і на Правобережжі. На чолі цієї групи стояв с. п. Дмитро Мирон-Орлик, який опісля в липні 1942 р. згинув як краєвий провідник ОУН, застрілений Гестапом на вулиці Києва. Друга група "Полудне", яка мала завдання дістатися до Дніпропетровська (Січеслава) і організувати боротьбу на Південній Україні. Третя група "Схід" мала дістатися до Харкова і там організувати боротьбу. На чолі третьої групи стояв с. п. Микола Лемик-Сенишин, знаний з процесу у Львові за вбивство большевицького представника Майлова

в 1933 р. М. Лемик згинув wraz зі своїми чотирма друзями в Миргороді на Полтавщині в жовтні 1941 р. розстріляний німецькими посіпаками.

Завдання цих борців за волю не було легке. Німецькі опричники на спілку із бувшими енкаведистами і іншими вислужниками з місця старалися знищити всякий український гін до волі. За німецьким фронтом їхали Гестапівці і робили криваву роботу. Усіх, хто виявляв заботою активності в організованню українського життя, арештовано і строго карано. Але не зважаючи на терор, вже в перших місяцях війни себто в липні, серпні і вересні 1941 р. удалося організувати українську цивільну адміністрацію, яка була початком державного будівництва. Цивільна адміністрація з обласними управами на чолі була зорганізована в слідуючих областях: Житомир, Камінець Подільський, Винниця, Кіровоград, Київ, Дніпропетровськ, Миколаїв, Запоріжжя і Полтава. Всі ці області фактично визнали тимчасовий уряд, хоч практично він був уже у Львові зліквідований Гестапом тоді, коли арештовано його голову Стецька Я. і інших членів уряду та провідника ОУН С. Бандеру. Частинно адміністрація була вже зорганізована українськими самостійниками в Сумщині, Чернігівщині, Харківщині, Одесщині, на Криму і на Донбасі.

Але зорганізоване життя Українців не понутру боло Німцям, бо вони старалися обсаджувати адміністрацію своїми вислужника-





ми, “фольксдойчами”, Москалями та родовитими Німцями. Тому то Німці зачали арештувати бургомістрів та членів обласних управ. В арештуваннях активну участь брали теж бувші енкаведисти, що при допомозі Німців старалися нищити українських самостійників та в цей спосіб прислужитися червоній Москві. Арештування почалися від Житомира, де жертвою впало десяток три українських самостійників дня 31 серпня 1941 р. Дальше арештовано самостійників в Бердичеві, Винниці, Староконстантинові, Василькові, Хвастові, а відтак в Дніпропетровську, Кривім Розі, Кіровограді, Херсоні і Миколаєві.

Стало тоді ясно, що треба тактику змінити, перестаючи робити широку пропагандивну роботу явно та перейти в глибоке збройне підпілля. На цілій Україні дістали українські самостійники нові інструкції, які забороняли легальну працю, що вже коштувала багатьох життя, а пропаганду вести тайно листівками, брошурами, шептаним словом і організуванням широкої сітки підпілля. Тоді почалася боротьба на життя і смерть, за бути чи не бути українському визвольно-революційному рухови чи навіть українському народови. Терор та методи Німців були не гірші від большевицьких. Осінь 1941 р. принесла колосальні жертви Українцям, але і рівночасно науку, як треба організувати боротьбу на дальше. Кінець 1941 р. та початок 1942 це реорганізація сил, зміна тактики та внесення нових елементів в програму. Від того часу ніхто не

смів признаватися до українського патріотизму, уже не кажу самостійництва, бо Німці арештували навіть тих, що верталися зі заслання — Сибіру по довгій каторзі; мовляв — це “небезпечний елемент”, бо коли хтось не боювся виступати проти большевиків, не побоїться і виступати проти Німців. Треба отже заздалегідь запобігти цьому і скорше зліквідувати, як цей зачне діяти.

Визвольно-революційний рух не помилився, коли давав нові інструкції. Через зиму 1941-42 Німці виарештували цілий ряд людей, що хотіли легальним способом організувати українство, не послухавши інструкцій українського визвольного руху. Німці зліквідували в Києві Я. Чемеринського, поетку О. Телігу і її чоловіка інж. Телігу, І. Рогача та других. З того часу, хто хотів дальше боротися за українську державу мав лише один вихід продовжувати боротьбу в нелегальний спосіб. Треба було зрезигнувати з читалень “Просвіти”, з аматорських гуртків, з видавання легальних газет, бо все це служило лиш Німцям для їх пропаганди, для їх провокативної роботи, а українському суспільству приносило страту. Зновже большевицький пропаганді це давало козир в руки, що українські “націоналісти” (так вони називали всіх, хто був проти них) це німецькі запродавці і що Німці роблять Україну самостійною від хліба, молока та сала при допомозі своїх “підлих помічників націоналістів”.

Отже, як я вже сказав, Німці почали масову чистку серед усіх

1944 15.VI. 1946



В ДРУГУ РІЧНИЦЮ  
СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ  
ГОЛОВНОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ  
РАДИ

свідомих Українців, що не слухали приказів німецької влади а виконували свій обов'язок супроти України. Так згинули організатори українського самостійницького руху на Криворіжжі, інж. Сергій Шерстюк і Ганка Максимець, в лютім 1942 р. розстріляні Німцями в Кривому Розі. Українське підпілля Криворіжжа вбудувало своєму героєви могилу, яку Німці кілька разів нищили, але вона за ніч знова росла. В березні 1942, р. розстріляло Гестапо організатора самостійницького руху в околицях Кременчуга, М. Щепанського, wraz із жінкою і чотирма нелітними дітьми та Надю Мойленко, Петра Оліника — Батька і 22-ох самостійників-революціонерів із його групи. Усі вони перед розстрілом кликали: "Смерть катам! хай живе Україна". Опісля в квітні 1942 р. в тому ж Кременчuzі розстріляло Гестапо 6-ох уродженців Західної України, які по зліквідуванні групи Щепанського дальше організували визвольний рух: В. Вережака, П. Дябогу, Б. Мазяра і других, яких прізвищ не тямлю. По смерти тих героїв розкинено в цїлій околиці листівки, що взивали нарід до дальшої боротьби проти Німців і большевиків.

В Полтаві розстріляло Гестапо в той час бурмістра міста Борковського і організатора самостійницького підпілля на Полтавщині "Ігора". Німецький шал обхопив усю Україну. Німці думали, що вони терором застрашуть українських самостійників. Пішли знова арешти. У Києві між іншим

проходили арешти кількома наворотами цїлий 1942-43 р. Усіх прізвищ арештованих і постріляних друзів не пригадую собі; богатьох знав я лише підпольним псевдом. Між іншими був заарештований і пропав у Києві Ярослав Хомів-Лімницький, Ярослав Стеранка, Семен Цимбалко, "Могила", Наталка Винників і багато інших карних героїв самостійницького підпілля, які слухали приказу свого тодішного краєвого провідника на осередних українських землях, Д. Мирона-Орлика, що опісля сам згинув. Зновже усією революційною роботою в Україні керував провід зложений з незаарештованих членів уряду скомплетованими випробованими революціонерами. На чолі проводу стояв Максим Рубан.

Не зважаючи на сильний терор, Німці не зломали сили українських самостійників і в Києві до самого кінця виходила нелегальна друкована газета "За Самостійну Україну". Крім Києва сильний самостійницький рух був організований в цїлій Правобережній Україні. Про розміри боротьби хай послужить виказ жертв розстріляних і арештованих друзів в ріжних місцевостях Правобережжа. Сильна агітація українських самостійників, щоб населення не давало себе вивозити на роботу до Німеччини, взивання народу організувати самооборонні відділи як рівнож масове розкинення нелегальної протинімецької літератури, атентат в Староконстантинові на ляндртшафтсфюрера Міллера, страшного садиста, що



Листівки Української Повстанчої Армії

нагаями бив людей як за панщини, ціла та широко закроєна протинімецька акція викликала масові арешти і розстріли на Правобережжі. В Житомирі згинув М. Кравс, Хома і другі. На Винниччині весною 1943 р. заарештовано понад 300 людей з Львом Дівиком на чолі, як підозрілих в протинімецькій діяльності. Широко арештовання не минули і Корсунщини, сторін нашого генія Шевченка, де в травні 1943 р. арештовано понад 800 людей і богато з них постріляно. Між розстріляними був Василь Чиснюк, Федір Шевченко, Борис Левченко та Іван Зіниця.

Підпільна боротьба Правобережжя перемінилася в осені 1943 р. в зорганізовану повстанчу акцію. Повстає кілька повстанчих осередків: в Холодному Ярі на чолі з "Костем", на Уманщині на чолі з "Остапом" і на Фастівщині. На Камінець-Подільщині, в Житомирщині і Винниччині оперували вже осінню 1943 р. регулярні частини УПА-Схід, які опісля зєдналися з відділами Холодноярщини і Уманщини. Командантом УПА-Схід був Омелян Грабець-Батько, що опісля згинув весною 1945 р. Відділи УПА-Схід робили широко закроєні рейди, ліквідували німецьку адміністрацію, нищили німецьких лядвиртів, розбивали колгоспи і радгоспи, ділили поміж населення державне майно і землю та робили широку пропаганду українській визвольній справі. Відділи скрізь мали широке попертя населення і люди масово втікали в

ліси і в цей спосіб маніфестували своє протинімецьке наставлення і любов до рідного краю. Відділи УПА робили наскоки на поїзди, що везли українську молодь у Німеччину та освободжували тих новітніх невільників, розбивали табори полонених, в яких знаходилися чи то Українці-червоноармійці чи Італійці, Серби, Голяндці, Французи і давали їм поміч пробиватися у рідні краї, чи брали їх до відділів УПА.

Нарід оповідав легенди про українське військо і про геройську боротьбу. Слава про боротьбу УПА з Німцями лунала на Донбасі і на Криму та по всій Україні. Люди їхали на Правобережжя, щоб вступити у відділи та щоби докладніше довідатись про своє рідне військо. Широку славу рознесли відділи УПА, які літом 1943 р. під командою "Корнієнка" рейдували по Житомирщині через Новгород Волинський, Коростень, Малин, аж під Київ і вернули через Коростишин і Староконстантинів на Волинь. Нарід розказував про українське військо, яке в українських одностроях ішло крізь села і міста бючи Німців та ліквідуючи німецьку владу.

Поява відділів УПА піддержувала нарід на душі і додавала віри у власні сили. Нарід вірив, що можна успішно боротися з ворогом за Самостійну Україну. Висаджені поїзди, які лежали здовж лінії Козятин-Шепетівка-Здолбунів і на лінії Коростень-Сарни доказували про справність відділів УПА на Правобережній Україні.

## БОРОТЬБА НА ПІВДЕННІЙ УКРАЇНІ

Південна Україна охоплює області: Одеську, яку заняли Румуни і назвали її Трансдністрією, Миколаївську, Запорізьку, Кіровоградську, Дніпропетровську, та Крим. Південна Україна це бувший степ. Не має лісів, тому ширша партизанська акція, яка розвинулася опісля в інших околицях України тут обмежилася тільки до рейдів. Дніпрові плавні є замалі, щоби тут могли стаціонувати відділи УПА. УПА робила передусім рейди в Північну Одещину і Кіровоградщину, але далше на південь не забігала. Тому тут треба було вести акцію з глибокого підпілля. В тих околицях населення міст і сіл відносилося зі спеціальною симпатією до визвольної справи. Селяни, робітники й інтелігенція не тільки помагали та крили революціонерів в їхній роботі, але широкою струєю влилися самі в активну підпольну боротьбу. Не диво, що тут підпілля розвинуло широку діяльність і мало величезні успіхи. В тому напрямі величезну працю вложили і провідні революціонери і низові члени як рівножв'язкові кур'єри, які зимою 1941 і 1942 а опісля літом 1942 продіставалися сотки кілометрів пішки, щоб усталити контакт між революційними осередками та керуючим центром південної України. Тут Німцям було тяжко вловити членів підпілля, бо провід мав уже науку з проведеної боротьби на Київщині і усі революціонери додержуючись інструкції, провадили акцію від са-

мого початку з глибокого підпілля. Керуючий революційний центр зрезигнував з легальної роботи і тому охоронено багато людей від арештів. Вправді арешти проходили і тут але жертв не було стільки, що в північній Україні, а добре зорганізовані бовівки ОУН під командою Петрецька-Граба дуже часто увільняли смілими наскоками на тюрми і концлягри своїх співтоваришів, що попали у німецькі руки.

В південній Україні виходили два нелегальні часописи: "Вісті" з Дніпропетровську і "Чорноморська Січ" у Одесі. Крім тих часописей виходило багато різних листівок та інструкцій для населення. Революційна сітка діяла справно, так що цілі села, заводи й уряди були під впливом українського визвольного руху. По впертій праці вдалося також включити до боротьби за українську справу і комсомольську молодь. Під впливом освідомлюючої праці українських революціонерів ця молодь пізнала правдиве обличчя большевизму і від нього відвернулася. Богато молодих хлопців зголосилося до УПА і їх перетранспортовано тайними зв'язками аж на Волинь. Рівнож і дівчата, студентки медицини голосилися на медичних сестер і лікарів до УПА.

Нарід читав підпольну літературу і організувався в тайні гуртки підпорядковані одному проводові. Ті землі дали опісля кількох членів УГВР, прізвищ яких з відомих причин сьогодні ще не можна подати. Річ ясна, що Німці не приглядалися спокійно

тій революційній роботі, цим листівкам розкиненим по містах і селах, спротивові селян і робітників їхати до Німеччини на роботу та втечі людей у ліси. Вони старалися знищити всіми можливими засобами революційне підпілля та вживали до цього, як звичайно, провокацій і терору. Кроваву нитку страждань почав інж. Сергій Шерстюк та Ганка Максимець, про яких я вже згадував на початку. Опісля був розстріляний на початку 1942 р. поет Криворіжка, караний уже перед тим більшовиками п'ятьлітнім засланням на Сибір, автор богатих патріотичних віршів, зібраних у книжці "Кобза", Михайло Пронченко і його товариш учитель Іван Потапенко. По атентаті на шефа Гестапо 31 грудня, 1942 р. Німці арештували в Кривому Розі "Степана" і "Вихора".

В серпні 1943 р. Німці арештували, а опісля зліквідували члена окружного проводу ОУН Криворіжчини, Романа Антоняка і ряд його співробітників. Спробу визволення Антоняка з криворіжської тюрми робив "Юрко", окружний провідник ОУН, однак сам згинув в спробі визволення друга. В Миколаєві заарештовано Мацілінського, Цицу, брата і сестру Лехіцьких, що опісля пропали без вісти. Весною 1943 р. був застрілений Німцями Федько Клим, якого других двох братів, Івана Кліма, організатора робітництва в Запоріжжі і на Донбасі, визначного члена ОУН, розстріляли Німці в березні 1944 р., в Дрогобичі і Михайла Кліма, організатора перших самооборон-

них відділів у Долинщині, якого замордували німецькі посіпаки в січні 1944 р. На Криму розстріляли Німці в місті Джанкой весною 1942 р. молодого хлопця Романа Бардахівського, Лобака, Зенона Ломацького й др. Там-же пропав опісля осінню 1943 р. Евген Швед.

Незнаного мені з прізвища революціонера Петра застрілили Німці при проверці документів в липні 1943 р. в селі Знаменівка павлоградського району. Декілька революціонерів, попавши в руки Німців, відбирали собі життя. Для прикладу: "Бурлака" Степан, обскочений Німцями в Кіровограді, стріляв до них з двох револьверів, кладучи трьох Німців трупом, а останню кулю пустив собі в голову; "Славко" в Кривім Розі, що підрізав собі бритвою горло, щоб скоротити собі тюремні знущання.

У відповідь за насильства над народом і за арештування й стріляння українських самостійників, виконано цілий ряд атентатів на членах Гестапа. І так за застрілення на вулицях Дніпропетровська самостійника "Жори" в кількох днях по вбивстві в серпні 1943 покарано смертю двох агентів Гестапа, а по місті розкинено листівки зі зазивом помагати революціонерам, пепереджувати перед арештуванням, помагати втікати з тюрем. Листівки зверталися навіть до поліції, щоб помагала революціонерам. Колиж поліцисти будуть вірно служити Гестапові і знущатися над українським народом і революціонерами, будуть карані смертю як цих двох Гестапівців. "На терор

відповідаємо терором” — голс сили листівки. Виконано рівнож присуди смерти на агентів Гестапа у Кіровограді, Мелітополі, Миколаєві та Гуляйполі.

В одеській області, яку заняли Румуни, теж широко розвинена була самостійницька діяльність. Вправді Румуни не тероризували населення так як Німці, не вивозили людей на роботи, але зате вони вели сильно денационалізаційну і русофільську політику. Тут усі газети виходили лиш у російській мові. Театр в Одесі виставляв штуки лиш у румунській і російській мові. Сильний терор йшов на Буковині, яку влучено безпосередно до Румунії. Румуни боялися українського сепаратистичного руху і тому переслідували самостійницький рух. Самостійницька сітка була зорганізована в Одесі і цілій області. Добре був наладнаний звязок з прочими областями України і з Галичиною. Повстанські рейди доказували народові про силу української революційної ідеї.

В Одесі викінчувалося монтування тайної української радіовисильні, що в ході подій перенесено її на Волинь. Більших жертв в людях тут не було, бо серед Румунів процвітало здавна перекупство і тому можна було за гроші викупити людей з тюрми. Був такий випадок, що розкинені були в Одесі самостійницькі листівки. Їх визбирали румунські жовніри, а на другий день продавали населенню по одній марці за штуку. По відступі Румунів лишилися кадри революціонерів в терені для продовжування боротьби проти

большевиків.

Слід також згадати жертвенну поставу українського громадянства. Українське громадянство дуже прихильно ставилося до революціонерів, переховувало їх, годувало та як могло помагало хоч кожний через це ризикував власним життям. Німці розліпили були по всій Україні розпорядження, що хто буде переховувати українських революціонерів буде караний смертю. На кожному домі мусів висіти список замешкалих. Сталі контролі домів слідили за непроголошеними людьми. Кожний громадянин, який переховував самостійників-революціонерів, після розпорядження Німців мав бути караний розстрілом. Але це не застрашувало людей і вони переховували підпільників, озброєних в pistolі і гранати та друкували у своїх домах нелегальну літературу. Були випадки, що Німці викривали підпільників але в тих випадках стрічали збройний сиротив і оборону усіх мешканців дому, як це було в одному селі на Мелітопільщині весною 1943 р. де одна хата, яку окружили Німці в один мент перемінилася в твердиню і Німці мусіли вісім годин здобувати вхід до хати, поки оборонці не погнули всі, боронячи підпільників в тому домі. Тоді то згинув селянин Шевченко зі своїми двома синами і революціонер-самостійник Вінтонів. Таких випадків героїства було більше.

Хто з революціонерів, що залишилися при житті та змагалися на південній Україні, не згадує добрим словом незабутної “тьо-



ті”, старшої жінки, років около 50, доцентки університету, бувшої мед-сестри повстанських загонів з часів визвольних змагань 1917 — 21 р. Її усі популярно називали “мамою революціонерів”. Знало її около 100 підпільників і всіми вона піклувалася як рідними дітьми. Хто з них не пригадує собі незабутньої “Сивої”, її мужа бугальтера, бувшого учасника бою під Крутами, і доньки Ліди, що була мед. сестрою в УПА? В мешканні цієї родини відбувалися наряди революційного-визвольного центру, лічилися ранені боевики і переховувалося все декількох підпільників. Була вона справжною козачкою-патріоткою. Богато-богато безіменних героїв видала в тих часах Україна і про них мабуть історія не спомяне, бо вони були нормальними жовнірами на стійці і ними лишилися. Не для слави, бо за неї можна було дістати кулю, а виконували свій патріотичний обовязок супроти України. Люди, які віддали для народу все, синів, доньок, особисте щастя, нині на еміграції терплять злидні в таборах, а емігрантські патріоти прозивають їх “східняками”.

Перебуваючи в Холодному Ярі осінню 1943 р. стрінув я старого діда Тараса понад 60 років, який в роках 1920-23 був командиром повстанського відділу в тих околицях. Опісля виїхав він на роботи на Донбас і там ховався від всевидючости НКВД. Коли однак большевики втікали за Волгу, він вернувся назад в свої рідні околиці. Тут сконтакувався він з українськими револю-

ціонерами і став організувати са-мостійницьке підпілля. Коли в холодному Ярі зорганізовано перший відділ УПА, він стає членом штабу загону, як організатор повстанської розвідки. Дід Тарас був душею партизанських дій новоствореного загону УПА. Прекрасно вивязувався зі свого завдання, якого сам добровільно піднявся. Своєю спритністю та впертістю розвідчика не раз охоронив він загін від страти в людях. В бою з німецькими сс-ами в дні 2 листопада, 1943 р. згинув він смертю героя зі словами: “Хлопці, хороніть Україну, не дайте її пропасти!”

Вічно в свідомості стоїть мені перед очима день 24 вересня, 1943 р. в селі на Кіровоградщині. В той день зустрічав я наш перший повстанський відділ зорганізований в околицях З. на Лівобережжі, який на тачанках прибув сюди, щоб дальше продістатися в околиці Холодного Яру. Відділ начислював 150 мужчин, які кинули жінок і рідню і йшли воювати за краще завтра народу. По промові, яку я виголосив до відділу, зясовуючи боевикам наше сучасне положення та вигляди боротьби за самостійність як рівнож звертаючи увагу на труднощі боротьби та велику відповідальність перед історією, заняв слово заступник командира відділу, молодий учитель М. Він сказав, що усі члени сотні прекрасно собі здають справу з важности хвилини і докладно знають, що перед ними смерть або побіда. Вони не жахаються ніяких труднощів та небезпек. До страчення не мають нічого кромі

марного життя. Закінчив словами Ігоря Святославича: "Лучше порубаному бути, ніж полоненому бути!" По присязі, яку зложив відділ на вірність Україні і Головній Команді УПА та давши кілька салів з автоматів з грімким "слава" помчалися тачанки в назначене місце постою.

Ніколи не можу забути усе веселого обличчя Льоня В. з Херсона, якого ввіймали Німці з нелегальною літературою і з пістолем. Він вправді витягнув пістоль до стрілу, але не мав щастя, бо пістоль його затявся. Його веди на розстріл над глибоку прірву. Уже гестапівський посіпака приложив йому дуло автомата до потилиці, а Льоньо в останньому моменті, коли лунав постріл в судорогах вхопив Німця за руку і потягнув його зі собою в яму смерті. Льоня згинув але і рівночасно вкоротив життя своєму катові.

Південна Україна героїсько боролася з німецьким окупантом. Падали борці за волю, на їх місце приходили другі крашці. Лави революціонерів самостійників росли. Кожний, в кого билось українське серце, ставав до боротьби. В ряди українських самостійників ставали навіть чужинці, які замешкували українські простори, як Татари, Грузини, Греки а навіть і деякі Москалі. Кличі, які ширили українські самостійники доходили до нутра тих чужинців і вони переконувались, що їм буде краще жити в самостійній Україні як в советськiм раю чи гітлерівській новій Європі. Вони передруковували наші листівки і літературу

на свою мову і поширювали між своїх земляків. Німці їх теж арештували і жорстоко жарили.

## СХІДНА УКРАЇНА ПІД САМОСТІЙНИЦЬКИМ ПРАПОРОМ

Східна Україна це області: Харківська, Сумська, Донбас та Кубань. Харків і Донбас це проміслові околиці і населення тут досить мішане. Крім Українців живуть по містах Грузини, Вірмени, Татари, Москалі а в околицях Марюполя навіть Греки, які приїхали сюди ще за Катерини II. і творять сильну колонію із 27 сіл і містечок. Українська національна свідомість тут слабша як у прочих областях України, але не зважаючи на це і тут самостійницький рух мав широке поле праці та величезні успіхи. Ці терени не підлягали владі цивільного правління на чолі з ославленим Кохом, а були адміністровані військовою владою. Військове правління прийняло особливо хитру тактику супроти Українців і на жаль перехитрили деяке число української інтелігенції. Це мало місце спеціально в Харкові.

Зима 1941-42 це жах голоду, який панував тоді по всіх більших містах на Україні, а перебрав міри у Харкові, від якого фронт не пробігав далше, як за 20-25 км. Підчас цього голоду згнуло багато української інтелігенції, бо Харків, як відомо, бувша столиця УРСР і в ньому концентрувалася еліта України. Тут жив Аркадій Любченко, що не хотів як Бажан, Тичина і другі втікати враз з большевиками і сатирик Анатолій Гак, жінка

письменника Карла Ходкевича, жінка бувшого наркома Шумського та багато професорів, доцентів і визначних громадян.

Зусилля військової адміністрації полягало на тому, щоб приєднати українську інтелігенцію для цілей німецької політики. Німецькі військовики здавали собі справу, що для розбиття большевиків і треба розв'язати українську проблему. Вони знали, що Українці вороже ставляться до Німців, саботують їхні окупаційні зарядження і прикази і змагають до самостійности. Тому німецька армія хотіла усю вину за німецький терор в Україні скинути на партію, чи на Гестапо. Німецькі військовики заявляли, що коли війна скінчиться, то армія постаєтьса, щоби український нарід дістав державу, але тепер на це не час, тепер мусять Українці помагати Німцям розбити большевиків. Вони навіть брехали, що уже тепер Українці дісталиб державу, але українські революціонери ворожо відносяться та побороють Німців і тому німецький уряд не може дати Українцям самостійности. На свою агітку зловили вони декількох українських інтелігентів, які повірили їхнім облудним словам що мовляв причиною зла є український визвольний рух.

Самостійницьку діяльність в Харкові почало кількох молодих революціонерів на чолі з Процінським. Коли в жовтні 1941 р. Німці заняли Харків, вони з місця почали вести оживлену роботу. Згодом у Харків прибули інші революціонери з Полтави і Кремін-

чуга. Вправді відносини не були тут найкращі (причини подані повище). Не зважаючи на це, поведено сильну акцію серед робітництва, яка знайшла серед них широкий і прихильний відгомін. Ще краще приняло роботу українських революціонерів населення сіл і містечок, тому що там була досить висока свідомість.

Німцям вдалося в Харкові два рази викрити революційну сітку. Раз весною 1942 р., другий раз осінню 1942 році. В той час заарештовано і розстріляно цілий ряд самостійників між ними "Мудрий", "Зелений", і "Сірко". Але не зважаючи на терор і хитру німецьку політику, кадри революціонерів самостійників росли, на зміну впадшим приходили нові, які продовжували їхнє діло.

Особливо сильний відгук знайшла революційно-самостійницька акція між робітництвом Донбасу. Тамошній українській робітничий елемент виявив досить велику свідомість. Відчувши на своїх плечах усі "добродійства" большевицького раю, та добре пізнавши нових німецьких "визволителів", робітники Донбасу побачили, що правда є за тими які виступають і проти большевиків і проти Німців і голосять кличі соціальної справедливости і індивідуальної та національної свободи всіх людей і народів. В той час Донбас пережив жахливі дні голоду.

Я бачив усі ці робітничі "посьолки", оці Собачівки в Гришино, землянки в Горлівці і хатки, немов песячі буди, в Ста-

ліно (Юзівка) — усю біду українського Донбасу. Я сам прожив з українським робітництвом в тих Собачівках несповна 2 роки ділячися з ними долею і недолею. Один страшний жах огортав людину, коли дивився на втечу робітництва із Донбасу зимою 1941-42, та весною 1942 р. Голод шалів тоді, подібно як в 1933 р. Лише тим разом голод був викликаний війною. Колишні розкуркулені селяни і ці мільйони людей, що покинули рідні села в час колективізації і голоду рушили тепер знову, тікаючи перед новим голодом на свої прадідівські оселі шукати хліба. А зима була дуже гостра. Мороз доходив до 30-40 степенів. Та не зважаючи на це люди в той час тікали на Лівобережжя, а навіть в Київщину та Винниччину цілими валками. Запряжені в дво-колісну повозку чи сани мов звірята, вандрували сотки кілометрів з дітьми і з усім своїм майном на Захід. Бувало бачиш, робітник запрягся в сани, на санках кілька клунків та двоє троє маленьких діточок а жінка помагає, попихаючи сани. Мороз сильний, що діти аж сині, а чоловік бродить по коліна в снігу і прямує все даліше і даліше від Донбасу. Таких образків було тисячі. На загал в той час Донбас покинуло около мільйон робітників. Богато тоді на широких українських шляхах людей замерзло, багато відморозило собі руки і ноги.

А ти стоїш і дивишся на горе безталанних та жаль і гнів огортають тебе, що нічим не можеш їм допомогти, бо ти ще в гіршому

положенні, ти людина без документів, без хати. За тобою вовками гонять Німці і хочуть знищити тебе, за це що бажаєш свободи своїй країні та добра всім тим, з яких вони хочуть зробити своїх рабів. Але в тебе сильна віра в майбутнє рідного краю. Цей вид безталанних вандрівників-утікачів перед голодом кріпить в тобі ненависть до ворога і ти стискаючи холодного пістоля, якого завжди носиш при собі, йдеш своїм шляхом даліше виконувати свій обов'язок.

Коли разом із моїм приятелем "Митарем", розстріляним Німцями в березні 1944 р. в Дрогобичі, 18 лютого 1942 р. перший раз станув я ногою на Донбаську землю і йшов з Горлівки дорогою на шахту ч. 5, побачив на стовпі повішених чотирох мужчин. Кожний з них мав таблицю з написом: "Я бандит . . . за уживання зброї повішений 15. 2. 42." Не весело витали нас Німці на тій землі. Але цей вид нас не збентежив. Ми прийшли сюди з твердою постановою, помстити смерть кожного замученого нашого земляка, покарати за це Німців, або самим згинуть.

Уже в маю 1942 р. революційно-самостійницьке підпілля було зорганізоване в Краматорську, Константинівці, Горлівці, Сталіно (Юзівка) і Марюполі. Українське робітництво Донбасу живо цікавилось українським визвольним рухом. Скоро самостійницькі кличі знайшли шлях у кожний завод, шахту, рудник, підприємство, у школу, кооперативу, у робітничу землянку. Найкраще

йшла робота серед робітників та молоді в Марюпільщині. Тут організовано широке підпілля в місті і околиці та розкинено масово протинімецьку літературу. Німцям вдалося викрити одно зведено та заарештувати в серпні 1942 р. около 10 людей. Їх посаджено в тюрму в Сталіно. Ніхто не признався, усі мовчали, не зважаючи на це, що їх катовано. В той час в тюрмі в Сталіно згинув в грудні 1942 р. організатор Марюпільщини Степан Держко, який організаційні тайни взяв зі собою до гробу.

Але Марюпільська підпольна організація скоро вигоїларани і вела дальше конспіративну роботу. Під осінь 1942 р. український визвольний рух всеціло панував над ситуацією в цілому Донбасі. Революційна сітка почала поширюватись навіть на Ворошиловград (Луганськ), Старобільськ, Таганріг, Ростів та зачала вкорінюватись на Кубані. Одначе на територіях області Ворошиловградської і Кубані ширшої діяльності годі було розвинути, бо уже в січні 1943 р. прийшли туди знов большевики. На Кубані смертю героя згинув Тимко, заарештований Німцями підчас революційно-самостійницької роботи.

Коли в половині січня 1943 р. політичний провід визвольного руху на Донбасі побачив, що Німці в наслідок програної битви під Сталінградом будуть тікати на захід, дав, порозумівшись з головним визвольним центром розпорядження, розкинути у всій околиці на прилюдних місцях про-

тинімецькі і протибольшевицькі листівки, які взивали нарід ставати під прапори Самостійної України до боротьби проти двох імперіялізмів. Крім того головний визвольний центр дав наказ усім організованим революціонерам лишатися на теренах, які залишали Німці. Приготовання до виконання приказу пройшли в цілому Донбасі. Масово розкинено листівки і літературу. Змінено клички і звязкові пункти. Нарід організувався на випадок приходу большевиків. 4-ого лютого, 1943 р. большевики зайняли Славянськ, а 6 лютого 43 р. Краматорськ. Самостійники революціонери, що діяли в тому районі, усі лишилися під большевиками. Дальше большевики, флангуючи Донбас, заняли Лозову, Павлоград, зближилися до Дніпропетровська і Запоріжжа. Південний фланг большевицької армії зближався до Марюполя. Донбасові грозило окруження. Зі спокоєм вичікували революціонери на прихід большевиків. Але 20. 2. 43 р. Німці розпочали протинаступ і до 28. 2. 43 р. виперли большевиків поза Донець в горішній течії і поза Міюс. Фронт устійнився від Білгорода поза Харків, через Ізюм, поза Славянськ, через Добальцево і дальше Міюсом до Азовського моря. Німці почали знову свою ганебну роботу. Кого не забили большевики або не змобілізували до червоної армії того знищили Німці.

Коли Німці зачали наступ і бої проходили селами, нарід ховався в підвали, щоби заблукані кулі не скоротили їм життя. Німці ки-

дали в підвали гранати і мордували невинне населення, мовляв партизани. Так Німці замордували поверх 300 жителів села Знаменівка та спалили около 100 хат. Мордували людей в Петропавлівці, за те що по втечі Німців позабирали залишене Німцями майно. Подібні погроми відбувалися в Лозовій, Барвінкові, Гришино і в бо'ятьох інших селах.

Як тільки німецькі війська відбили від большевиків Славянськ і Краматорськ на Донбасі, з місця почали шукати винних у розкиненні перед їх втечею листівок. Пройшли масові арешти в Славянську, де був заарештований інж. Шинкар з групою самостійників і в Краматорську, де арештовано цілий ряд самостійників. Організатор цього району "Остап" намагався зорганізувати втечу арештованих, однак акція не вдалася і він сам попав до тюрми. Арештування проводив фольксдойч бурмістр Краматорська В. Шопен. Всіх арештованих перевезено до тюрми в Горлівці. В тюрмі в Горлівці "Остап" ще раз намагався організувати втечу. Він сконтакувався з іншими в'язнями і зі своїми друзями на волі. Організацію втечі взяла на себе молода дівчина "Циганка-Нюра". На нещастя "Остап" в той час захворів на тиф і з втечі нічого не вийшло. Але він і тепер не дає за програму. В тюремній лікарні ним піклується член підпілля стара жінка С. П. з походження Росіянка, що враз із Нюрою помагає втекти Остапові. По втечі Остап перейшов з Нюрою в Холодноярщину і там організував від-

діли УПА. Прочі арештовані звільнилися з тюрми підчас другого відвороту Німців в вересні 1943 р.

В березні 1943 р. були в Донбасі другий раз розкинені проти-німецькі і противбольшевицькі листівки. Німцям не вдалося цим разом зловити ані одного революціонера. Лави революціонерів росли з дня на день. Нарід стихійно організувався в підпольні кружки. Доказом поширення та надзвичайної популярности українського визвольно-революційного руху було те, що його гасла та акція захоплювали навіть Москалів. Літом 1943 р. Німці заарештували на Рудченково групі 30 Москалів-робітників і інтелігентів, які прочитавши українську самостійницьку літературу, самі зорганізували собі підпільне звено, перепечатували листівки на писальних машинах і роздавали людям.

Коли підпілля набирало щораз сильніших динамічних форм та коли були в районі Сталіно зорганізовані боївки, що нападали Німців, провід революційного підпілля Донбасу почав організувати охотників і пересилав їх до відділів УПА на Волинь і на Правобережну Україну. В цьому положив великі заслуги заступник провідника підпілля Донбасу, Василь Михайлович Козик, застрілений Німцями в Умані в листопаді 1943 р. Цей великий патріот і революціонер родом з Криворіжжя, відсидів 7 років в таборах на Сибірі а опісля вернувшись на Україну, став в лави українського визвольного руху, куди пі-

слав теж свою 20-літну доньку. Підчас організації боївок в Гришино та при заковуванні зброї заарештували Німці кількох самостійників між ними Якубовича Валерія і Петренка Василя. Оба вони сиділи в тюрмі у Сталіно а опісля були перевезені в концлагер Дахав і дочекались волі в маю 1945 р.

З початком червня 1943 р. перевели Німці арештування в Маріуполі, по сильній акції, яку повели самостійники проти примусового посилання людей копати протитанкові рови довкруги міста. Акція була проведена так сильно, що нарід збунтувався підчас копання ровів, вбив трох німецьких наганячів, а решту важко побив. Після тої акції Німці заарештували цілий ряд українських громадян враз із організатором підпілля Теодором Лічманом, що згинув опісля в концентраційному таборі. В той час згинув також розстріляний Німцями Теодор Гриців.

Впродовж дворічної революційної праці пропаганда визвольного руху мала величезні успіхи. Тоді пораз перший в історії Донбасу українське робітництво доказало свою нерозривність з усією Україною та дало запоруку, що в майбутніх визвольних змаганнях відіграє першорядну роль. Від часу коли тому 70 років Джон Джеймз Гюз заложив перші заводи на Донбасі та заснував був місто Юзівку (Сталіно) усе робітництво було під впливом з початку російських соціал-демократів а опісля большевиків. В 17-тих роках організоване Воро-

шиловом Артёмом і другими большевицькими ватажками робітництво, помагало руйнувати молоду українську державу. В 1941-43 рр. ситуація змінилась. Завдяки впертій, тяжкій та саможертвенній праці самостійницької ОУН, вдалося насамперед вкоринити українську самостійницьку ідею та спопуляризувати. Богато робітників кровю своєю доказали і сьогодні доказують, що ці ідеї є їм рідні та дорогі. Це свідчить, що і в майбутньому робітництво Донбасу піде правильними шляхами та стане на захист волі, прав і незалежності своєї батьківщини. Робітництво Донбасу побачило брехню московського большевизму та зрозуміло в цілій своїй наготі облудність та підлість викривлених та спростачених большевиками маркоївських ідей. Кровю своїх найкращих синів доказало воно свою непохитність в вірі в майбутність самостійної України. Не має ні міста ні села на Донбасі, де не зналиби про українську визвольну боротьбу, про самостійницьку ОУН, про героїську УПА.

Я не можу забути молодого хлопця із Маріуполя, Володю К. і його меншого брата. Його батька розстріляли большевики за приналежність до СВУ, коли йому було 9 років. Батьківський заповіт глибоко закарбувався йому в серці. Він шукав правди, він заснував у большевицькій школі, будучи учнем 8 класу, в 1940 р. в Маріуполі "Товариство Чорного Тризуба". Коли я зустрів його в травні 1942 р. він заявив, що на мої слова він чекав уже кілька ро-

ків. Найбільшою радістю для нього була самостійницька література, яку я йому дав прочитати. І ці книжки він переписував разом зі своїм 14-літнім братом днями і ночами, щоб могли їх дати читати іншим товаришам. Він скоро зорганізував революційний кружок серед молоді Маріюполя, а коли грозив йому арешт, перейшов в підпілля і працював вперто з величезним успіхом в інших районах Донбасу. Організував молодь в багатьох селах південних районів Донбасу, розкидав в театрах і кінах листівки. Коли большевики в вересні 1943 р. зайняли Донбас, переїхав в Холодноярщину, де його в листопаді 1943 р. заарештували Німці та вивезли в концлагер Дахав а опісля в Дору. В маю 1945 р. звільнили його Американці.

Коли в серпні 1943 р. большевики переломали другий раз фронт, головний революційний центр маючи досвід з першого пролому большевиків в лютому 1943 р. дав приказ більш розконспірованим революціонерам податися на захід а добре законспірованим лишитися на місці. Большевики заняли Донбас в перших днях вересня 1943 р. і посунулися на захід.

Я виїхав з Донбасу до Миколаєва над Чорним морем. Сидячи на квартирі в одного самостійника я пізнався з його сином, червоноармійцем, що тому три дні втік був з червоної армії, коли вона занимала Донбас і прямувала до Дніпра. Він був капітаном червоної армії і служив від 1939 р. у війську. Перед тим не знав нічого

про український визвольний рух. Але коли червона армія зближалася до Дніпра і його частина стояла на Донбасі, він довідався про українську самостійницьку діяльність Бульбу, Бандеру, ОУН та про УПА. Робітники давали йому читати листівки і самостійницьку літературу. Він переконався, що український визвольний рух це сила, перед якою майбутність. Тому забрав він іще чотирох червоноармійців і втік армії, щоби дістатися до УПА і воювати за самостійну Україну. Цей факт нехай послужить як доказ, який вплив мала самостійницька діяльність на населення України навіть на теренах занятих большевиками.

Або інший факт: В різних містах України стояли баталіони, силою зорганізовані з полонених червоної армії. Треба знати, що перед полоненими червоноармійцями стояла ділема: згинуті голодовою смертю в німецькому полоні, або "добровільно" зголоситися до німецького війська. Таких "добровільних" баталіонів було в Україні декілька. Один такий баталіон стояв в Сталіно. В його склад входили: кавказці, кубанці і інші. Коли я навязав контакт з баталіоном і роздав поміж них самостійницьку літературу, весь баталіон станув під стяг української самостійницької боротьби. Члени баталіону доставляли зброю, перевозили і розкидали листівки, робили пропаганду між другими баталіонами, виконували атентати на Німців, занималися кур'єрською службою, а коли дістали наказ, щоби



перейти до УПА в Холодний Яр, вони вистрілявши німецьку команду перейшли в ліс.

Це що публікую, це лиш сота часть цієї геройської боротьби, яку вів український нарід в рр. 1941-44 на Східних Українських Землях. Богато іще сьогодні не можна писати, бо ще живуть люди і продовжують боротьбу, яка є ще жорстокійшою, як проти Німців. Деякі, що згинули лишили своїх рідних і про них теж не можна писати.

Визвольна боротьба проти Німців в час другої світової війни знайде ще істориків, які об'єктивно освітлять ці геройські кроваві часи. Свої спомини пишу головню тому, щоб виявити всю брехливість большевицьких пропагандистів з "Радянської України", львівської "Вільної України", чи американських "Українських Щоденних Вістей" та інших большевицьких рептильок, що горлають (втурують їм мов на замовлення також всілякі українські псевдо-соціялісти), що — мовляв — українські націоналісти були на службі в Німців, що маси українського робітництва і селянства є проти них і т. д.

Хочу на тому місці запитати всіх тих большевицьких ступайків, запроданих вистужників Москви, всіх тих мануїльських, хрущових, гречух, корнійчуків, бажанів і інших росовичів: Де вони були в той час, коли німецькі садисти руйнували Україну, нищили нарід, стріляючи тисячі і вивозячи на каторжні роботи в Німеччину. Чому вони не боронили народу? Чому не організували

самооборони? Вони усі сиділи в Уфі, в комфортних готелях і писали відозви до українського народу, щоб він боровся та саботував прикази Німців. Виголошували промови через радіо, що Сталін не знав про голод в 1933-34 р., що він винувників покарає, взивали до вірности Сталінові а Сталін за це винагородить український нарід і дасть йому самостійну Україну.

А український нарід в той саме час кровавився і провадив боротьбу з наїзниками. А боротьбу цю організували не сталінські лакеї-квізлінги, хрущови, мануїльські, а український визвольний рух з самостійницькою ОУН на чолі, Нарід діставав інструкції і вказівки, як відноситися до німецьких приказів, були створені самооборонні відділи, а опісля і Українська Повстанча Армія, яка хоронила нарід перед терором і врешті Українська Головна Визвольна Рада (УГВР), революційний підпольний уряд України. Один з членів розгромленого Німцями львівського уряду перевів інспекцію майже всіх областей України в 1942 р. Чому цього не зробили панове мануїльські і хрущови? Ми не стрічали на Україні ніяких нелегальних протинімецьких відозв підписаних квізлінгами, хрущовими, дарма, що мали до диспозиції усе, навіть агентів на тилах Німців. Лише в 1943 р. вислав Сталін на Україну банди, які склалися не з Українців лиш з Москалів, Жидів і Сибіряків та інших і вони знищили те, чого не зумів знищити Німець, ограбили українське населення, спалили

масу українських свідомих сіл, і мордували селян, яких сини і доньки були розстріляні Німцями за самостійницьку роботу. Чому разом з тими бандами не прийшли панове мануїлські на Україну?

Тепер ви, прийшовши в Україну разом з новим большевицько-московськ. наїзником, опльовуєте тих, що захищали нарід перед німецьким терором в імя самостійної України, та в імя цієї ідеї, в імя свободи людини і народів

поневолених Москвою дальше боряться.

Та не довго ви зрадники разом зі своїми московськими хлібодавцями будете гнобити нарід. Гнів народа над вами мов буря висить. І недалекий вже той час, коли ті самі робітники з Донбасу, Харкова, Київа, Запоріжжа і Кривого Рогу, ті самі селяни з колхозів, що боролися з Німцями в імя самостійної України, зметуть і вас з лиця землі.



Криївка боевиків Української Повстанчої Армії



## I.

Із лса виходили втръох.  
А ліс був вологий і тихий.  
Ліс був обкутаний в мох,  
а під мохом дрімало лихо.  
Мовчазний, таємний був ліс.  
В ньому тайни ховались.  
Вони вийшли і втръох подались  
у співуче роздалля.  
Гомоніла тривожно земля.  
Червоніли болючі рани.  
Грішних жорстоко прокляв  
Бог суворий, незнаний.  
Догоряло сонце уже  
у небесній, блакитній грубі.  
І спрагле серце чуже  
розхилило потухлі губи.  
Та ні крапля холодна роси  
уст не зросила затвердих.  
Вороже, гинь! Не проси!  
Діаволу нема милосердя!  
Догоріло сонце і ось  
попіл посипав доквілля.  
Хтось умирав. А хтось  
поспішав на солодке весілля.

## II.

Розійшлись на сторони всі,  
розійшлись бойові приятелі.  
І чекають вологі ліси  
на вістки молоді і веселі.  
Не чутно голосів богатъох  
в лісі вологим і тихім.  
Ліс поростає у мох,  
а під мохом дуситься лихо.  
Прожимають ночі і дні,  
роси зживають дерева.  
І однакі такі вони:  
день подібний дневі.  
Тіні брідуть на зорі.  
Тіні йдуть тіней шукати.  
А на дубовій корі  
пише історію дятель.

День промине і вночі  
місяць виходить на чати.  
Дзвонять містичні ключі  
коло містичної хати.  
Тіні кудлаті брідуть  
в пуцах безкраїх без шуму.  
До груді тулиться грудь.  
До думи тулиться дума.  
Вже погасли вогні бойові,  
зорі потахли у мряках.  
Тільки місяць на голові  
носить бойове чачо.  
Проміння срібляні мечі  
протинають довічну гуцу.  
Дикі свині гудуть уночі  
і жолуддя захланно луцать.  
Хтось сказавби, що ліс умер,  
що загасло містичне багаття  
і що шкода великих жертв,  
що шкода було вмирати.

## III.

Як обпадуть мряки сумні  
і сонце сліпуче заблісне,  
повернуть із мандрів вони  
із гаслом новим, лиховісним.  
Не завмерла, не вмерла земля  
вільнотного мого народу.  
І як завжди весело пала  
вітер повстанчих походів.  
І над ними та сама блакить,  
а під ними дороги ринуть.  
Якжеж тут не любить  
її — Україну?  
Серце, як птах золотий!  
Віра, мов вітер крилата!  
Цей переможен, останній бій  
За терпіння усі заплатить.  
І воскреснуть вологі ліси  
заспівують могутно, не тихо,  
що на завжди,  
на вічні часи  
здохло прокляте лихо.

## Верша українська політична еміграція

---

В нашій пресі часто називають останню українську еміграцію, що наступила підчас, зглядно по 2-й світовій війні, — другою українською еміграцією. Чи ця назва правильна?

Для тих, хто цікавиться історією нашої визвольної боротьби, хочу подати тих кілька рядків на цю тему. Поминаю тут нашу еміграцію початків XVIII віку і пізніше, як орликівці, мазепинці, як Войнаровський, княжна Дарганова (Тараканова) і інші\*). Поминаю також еміграцію Драгоманова і Кузьми в XIX в. (в ній було лиш кілька осіб) — це вимагало би спеціальної студії. Але навіть коли звернемося тільки до XX. віку, то й тоді еміграція, що повстала в наслідок 2-ої світової війни, не була другою, лише третьою.

Останнім протиросійським активним зривом “козацького панства” (як називав Шевченко козацьку старшину) був “декабристський” вибух на Україні, коло Василькова, в 1825 р. в звязку з повстанням російських “декабристів” на Сенатськім Майдані в Петербурзі по смерті Олек-

сандра І. підчас короткого “міжцарствія”. На Україні повстання тревало довше, був це так зв. бунт Чернигівського полку, на чолі якого стояло много українських патріотів, старшин царської армії, членів модних тоді різнородних таємних революційних політичних союзів і товариств. Члени цих товариств стояли в звязку з подібнимиж товариствами і союзами російськими і польськими, а історія цих товариств щойно починає висвітлюватися і в майбутнім готує нам не одну несподіванку про сепаратистичний рух на тодішній Україні, в добі, яка безпосередно попереджала добу Шевченка і якої повітрям дихав поет замолоду, пристаючи з многими родинами “малоросійського дворянства” — з нащадками колишнього козацького панства, що переховувало часом старі історичні традиції нації, як кн. Репнин, Варвара Репнина, проф. О. Бодяньський, Гулак Артемовський, Тарнавський, Я. Кухаренко і інші.

По цім зриві, історична роля української старшини, як роля самостійного політичного чинника, була скінчена, коли не числити її останнього сплеску після упадку царату, за гетьманщини 1918 року. Потім пішла доба, коли в цар-

---

\*) Обидвоє, м. і. старим московським звичаєм — пірвані за границею агентами Петра і Катерини II, і привезені в Московщину на муки.

ській імперії “на всіх язиках все мовчало, бо благоденствовувало”. Щойно за Олександра II, почався в імперії новий революційний рух, інших вже кляс суспільности, але Україна брала в нім участь анонімово, віддаючи до того руху своїх синів, як Лизогуба, Кибальчича, Мокрієвича і ін., але вони вже були російські революціонери, російські патріоти.

Перший по декабристах революційний національний рух на Україні почався в останнім році XIX в. — в 1900-м., коли то повстала РУП, Революційна Українська Партія, прапором якої стала “Самостійна Україна”, славнозвісна, епохальна брошура Мик. Міхновського (трагічно згинув під большевиками). Ця партія видавала багато нелегальної літератури, цілу серію брошур, часописі “Гасло”, “Селянин” і ін., друковані в Галичині. Там, в ідейнім і особистім контакті з РУП, працювала організація “Молода Україна” з Л. Цегельським (який редагував і журнал під тоюж назвою), В. Старосольським, О. Грабовським, Е. Косевичем, В. Загайкевичем і ін. Разом з “Самостійною Україною”, “Чи є тепер панщина”, — з'являється і “Русь-Україна і Московщина” Л. Цегельського. Головними ініціаторами РУП були Дм. Антонович, С. Петлюра, М. Русов, крім очевидно М. Міхновського. РУП працювала головно серед української інтелігенції, селянства і почасти робітництва. Під її керівництвом вибухло перше за останні кількадесять літ велике селянське повстання 1902, яке о-

горнуло майже ціле Лівобережжя, Полтавщину і Харківщину, викликало приїзд на Україну всесильного міністра внутрішніх справ фон-Плеве та інтервенцію армії для здавлення руху.

Коло цьогож року в РУП наступив розлам. Вона фактично розкололася на дві групи: на УСДРП, українську соціал-демократію (Кияни і Полтавці), і УНП, укр. народню партію з Міхновським і Харківчанами. “Молода Україна” в Галичині перестала існувати, а її члени розійшлися по партіях соціал-демократичній, націонал-демократичній і радикальній. УСДРП брала активну ролю в революції 1905-6 рр. і після революції і підчас неї — видавала легальні свої органи, “Вільну Україну” (місячник) в Петербурзі, тижневик “Слово” у Києві, місячник “Дзвін” у Києві, “Нашу Думу” тижневик в Петербурзі, “Наш Голос”, місячник у Львові, і тамже тижневики “Праця” і “Робітник”. Пізнійше вже перед першою війною з партії (Порш, Садовський і ін.) виступили “шовіністи” і “націоналісти” (Донцов і ін.).

Крім тих організацій повстала УСП, укр. соц. партія, зложена правобережними Українцями-латинниками на взірець ППС, польської партії соціалістичної, як на взірець РСДРП повстала українська соціална демократія. Серед діячів, що з неї вийшли, треба назвати В. Липинського і Сідлецького. В тімже часі повстала так звана Українська Спілка Російської Соціал-демократичної Партії, прозвана просто “Спілка (Скоро-

пис-Йолтуховський і Басок-Меленевський). Коли УСДРП і складом членів (виключно Українці) і працею і програмою була партією українською, то "Співка" була мішана, українсько-російсько-жидівська. Це була просто територіяльна організація російської с. д. партії, щось в роді телепартії КП(б)України або колишньої КПЗУ для Галичини. Значно пізніше виникла укр. партія соц. революціонерів, на взір такої ж партії російської, але вона виростає з малої групки на більшу партію шойно по 1917р.

Ці партії, особливо РУП, УСДРП, УПН відіграли поважну роль на Україні підчас першої російської революції 1905-6, в наслідок якої народи імперії дістали деякі горожанські свободи (преси, слова, особи, зборів, союзів) і впроваджено загальноімперський парламент, Думу Державну. Але прем'єрові П. А. Столипіню вдалося здусити революційний рух і значно обмежити так звані "здобутки революції": Дума, в якій перш було до 40 членів Українського Клубу, лишилася майже без окремого українського представництва а після масових страйків, громадянської війни, селянських бунтів, терористичних актів, і викликаних ними репресій, арештів і заслань, українські революційні організації сильно потерпіли. І ось в цім власне періоді почалася перша українська політична еміграція в ХХ віці.

Про неї і про рух, з якого вийшла і говорю тут, поминаючи ді-

яльність груп, що очолювали легальне українське життя, пресу, видавництва, думське представництво і пр., — бо це належить вже до іншої теми, не зв'язаної з темою першої української політичної еміграції.

Отже, по революції 1905-6 і по громадянській війні повстає наша перша політична еміграція. По першій світовій війні 1914-18, по революції 1917 і зв'язаних з нею визвольних змаганнях України повсталася друга українська політична еміграція. По другій світовій війні і підчас неї в 1939-46 повстає третя українська політична еміграція. Третя була значно численніша від другої, друга — значно численніша за першу, в міру того, як визвольні змагання на Україні захоплювали чимраз ширші кола суспільности і нації. При чім є емігранти, які починаючи з першої і кінчаючи другою перейшли всі три наші еміграції.

Хтож належав до першої еміграції?

Найчисленніше була заступлена на цій еміграції група РУП і УСД. Серед діячів цих партій, що опинилися на еміграції, переважно тікаючи з царських тюрем і заслання, або перед їх загрозою, були — Володимир Дорошенко, пізніше довголітній директор Бібліотеки Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові (його доля досі невідома, в травні 1945 був ще у Празі), Андрій Жук (залишився у Відні), Мих. Русов (помер), М. Троцький, Вол. Винниченко, В. Степанківський, Ластовець (по-

мер), Дмитро Донцов, О. Назарів (помер), Л. Юркевич (помер), різьбар Гаврилко (замордований більшовиками), і інші. Зпоміж соціалістів-революціонерів можна згадати М. Залізняка (залишився у Відні). Серед членів "Спілки" були на першій еміграції — Скоропис-Йолтуховський (здається залишився під більшовиками в Берліні) і Басок-Меленевський. До партії радикалів-демократів належав покійний історик і кооператор Василь Доманицький, що теж вмер на еміграції (в Аркашоні). Не пригадую до якої групи належали проф. Щербаківський і Коваленко.

На еміграції дороги вийшлих з того революційного руху осіб часто значно розійшлися.. Але в рр. 1906-8 було інакше.

Значіння груп, з яких вийшла перша еміграція полягало в тім, що майже по столітній перерві, вони вперше вивели українство з шляху чисто культурницького, просвітянсько-наукового руху, що вистерігався всякої політики — на шлях отвертої, масової, революційної боротьби з тодішнім режимом в Росії, в імя певних політичних гасел. В ідейній боротьбі тих груп між собою і з легальним українством, оформився ідеологічно український національно-визвольний рух, що посувався вже дальше науки Драгоманова, бо звертався — бодай у дехого з членів тих груп — проти всякої Росії і стояв за нелегальну, революційну акцію. З цього руху, з його діячів вийшло багато організаторів боротьби 1917-21 рр. він же ж подекуди оформив цю

боротьбу ідеологічно.

Відношення головних груп того руху (РУП, УСДРП) до легального аполітичного українства 1900-14 рр. на Наддніпрянській Україні було подібне, як напр. — мутатіс мутандіс — відношення націоналістичної молоді 1926-39 до УНДО, соціалістів і радикалів в Галичині.

Третя еміграція мала дуже масовий характер, тікала з насиджених місць сотками тисяч, не все була вона добровільна а покидали рідну землю нераз найбільші доматори-селяни. До другої еміграції — належали головню ті, що з зброєю в руках активно боролися за самостійність і ті, що ту боротьбу організували чи очолювали. До першоїж — належали ті, що по 75-літній перерві знову піднесли бойовий прапор національного визволення, коли під ним гуртувалися не маси, а одиниці.

Про себе моглиби вони сказати словами головної, після Шевченка, "Будительки" нашої нової доби, Лесі Українки:

*На шлях ми вийшли ранньою весною.  
Тоді якраз погасли всі вогні  
І вкрилось темне море сивим шумом.  
Старі мечі поржавіли, нових —  
Ще не скували молодій руки,  
Були поховані всі мертві, а в живих  
Не бойової вчилися ми науки!*

Це був час, коли пророчиця-поетка чула довкола себе лише "голоси несміливі, слабкії", "квіління немовлят"; коли чулася, що стоїть "мов на позорищі прику-

та”, з “краскою сорому”, що “горіла на лиці”. Це був час, коли вона даремно питалася свого покоління:

*Невже на всі великі події,  
У вас лише одна відповідь є:  
Мовчання, сльози та дитячі мрії?  
Більш ні на що вам сили не стає?*

От щоби “розбить докори ці”, щоби з цих запитань, з цього сорому за поневолення нації, і за брак мужеської реакції на це поневолення, — і повстала громова

поезія поетки і той перший український зрив 1900-6 рр. який і видав першу українську еміграцію в цім віці.

Як без другої української еміграції 1917-21 не можна зрозуміти третьої, по 1939, згл. 1941, так не можна збагнути цієї другої еміграції — без першої. Всі вони і визвольні рухи революційні, з яких вийшли, це неперервані ланки єдиного ланцюга, єдиної нерозривної нитки новітнього нашого руху в напрямку до державної самостійности.



## ВСЕВОЛОД ЛИСТВИЧ



*Хтось овоч надкрієв — червону помаранчу,  
сочистий плід підсонячних країв.  
Кумедна тінь кремезного Еспанця  
схилилася над плесом емігрантських днів.*

*Пришелец любий мій, мандрівний брате,  
усюте, втисячкрать подякував тобі,  
коли замісто всіх чужих дарів богатих  
мені приніс тиб український  
чорний хліб!*





## ВСЕВОЛОД ЛИСТВИЧ

### ЛЕБЕДИНЕ ОЗЕРО

Дрімучих шуварів лапата тінь.  
Зелена тонь спокійної води.  
В осінню тиху далечинь  
пливуть мовчазні лебеді.

Співучу синь покрила пліть,  
листи черлені шелестять.  
На берегах палає глід,  
черлено береги горають.

Не залунає крок чужий  
поосенілим стежками. Ліс  
найжився колочками ожин  
і мов мертвий у землю вріс.

Дзвінкі затихли голоси  
в вологій зимній далені.  
Згоріло сонце. Зблідла синь.  
Вмірає день. Надходить ніч.

А на зелених озерах  
на хвилях зимної води  
у темних ночах, темних днях  
пливуть мовчазні лебеді.

## ВСЕВОЛОД ЛИСТВИЧ

### АФРИКАНСЬКА СЕРЕНАДА

У тіні різнолистих пальм,  
у холоді кристальних джерел —  
відпочивають дремадери,  
впяливши очі змучені у даль.

Пливуть піски, піски течуть,  
розтоплене до білого каміння.  
Життя незмінна, незглибима суть  
для кожного живого сотворіння.

## ВСЕВОЛОД ЛИСТВИЧ

\* \* \*

Цвіте далінь блакиттю.  
Повніться повітря вітром.  
Хоч в пропасті ринуть століття,  
сонця зміж хмар ніхто не видре.  
Мов сонце стій між вітрами,  
мов сонце горюче, незмінне,  
тиж бо на світі одна нам —  
У к р а ї н о !  
Не засипле ворог дорог нам,  
дорог, що не людських рук твором.  
І застогне ще чорт, застогне,  
як ми залопочем прапором.  
Зацвітуть простори черлено.  
Прогорить в огні блакиття. . . .  
Ой, нене!

Хочеться жити!

І тоді серця на долоні!

На долоні серця крилаті.

Куль людських не страшен вогонь  
нам:

с т р і л я й т е !

Світ від стиду почервоніє!

Черлені від злоби століття!

Ми за правду вмирати вмієм,

для правди потрапимо й жити!

# ДО ЖІНОК СВІТУ

Другий рік добігає від коли ми покинули нашу батьківщину і з кровавлячим серцем пішли скитатись ворожою чужиною. Ви, жінки Заходу, не можете собі уявити цілої безодні зла, яке ми пройшли, цілої розпуки наших душ і цілої нужди нашого життя дома і тут серед ворожих на чужині. Але ми, що пройшли все: муки, смерть і загладу, розлуку з найдорожчими і з найдорожчим: Батьківщиною — ми можемо вам розказати про все те, Вам, що живете в спокійних, затишних домах, серед дітей і внуків, при любому чоловіці. Вам, яких ніхто і ніщо не вбиває і не проганяє, яких ніхто не переслідує. Яких завтра не мусить зустріти заглада так як це грозить нам, дочкам новітнього Єрусалиму, Вавилону, Содоми і Гомори, на яких спочила рука Його.

Алеж, за що карає Він нас, спокійний нарід, рослий споконвіку на чорноземі батьків наших: Україні? Нас мирних хліборобів і робітників, що не прогнівили нічим Його, чимби не грішила звичайна мала людина. Ми не розуміємо цього. Може Ви це зрозумієте, жінки Заходу, коли прочитаєте мого листа знад берегу безодні, на якому станула я з моєю родиною. На якому станув наш нарід, Українці, і стоїть тепер в переддень заглади.

Киньте оком на карту. Там на полудневому сході Європи над

Чорним морем земля, про яку колись казали, що вона тече медом і молоком, а сьогодні кажемо, що вона тече кровю і сльозами. Це Україна. І клаптик її, що опирається о Карпатські гори, що до війни належав до Польщі: Західна Україна звана теж Галичиною. З цього то клаптика землі вимандрував рід наш, йдучи назустріч демократії Заходу. Йй, що за неї чоловік мій і сини згнули з рук червоних катів большевиків. Оце в таборах західної Німеччини ми животіємо, з жахом дивлячись на марево завтрішного дня, що має нас видати в руки нищителів наших. Ми, що на східній Україні страждали і гинули в його руках двацять два роки і в західній два. Тільки два роки! Алеж послухайте, як ми жили ці два кошмарні роки. Послухайте і не питайте, як могли брати наші жити в таких умовинах двацять літ. Не питайте! Відповідь на те питання мусілоб вам дати одинацять міліонів українських трупів до війни і десять міліонів підчас війни.

Я жінка і мати. Не політик, не активний борець в житті. Я одна з бувших міліонів рядових жінок свого народу. У мене був чоловік. Добрий і розумний Остап, що був журналістом. Я мала трох синів і одну дочку. Я вже літна жінка і в мене є внуки. Так, вони ще є. Бо тих других немає вже.

Чоловік мій був соціалдемо-

кратом. З найраншої своєї молодости ще з часів як з робітника став журналістом. У простій лінії пролетарського походження. Він, для якого першотравневе свято було найбільшим празником в році. День перед празником я варила харчі, щоб мати завтра вільний час. Бо завтра велике робітниче свято. Завтра ми всі святково прибрані йшли на вулицю. Чоловік мій ніс транспарент, а я з синами йшла походом як рядовики. Довгі роки ми домагалися для робітників восьмигодинного дня праці, підвишки платень та протестували проти визиску. Мій чоловік був двічі ранений в таких сутичках, а старший син Роман до кінця носив скісний шрам через праве лице від шаблі, що дістав нею при трупі товариша, що ляг підчас робітничих заворушень у Львові.

Але чоловік мій і сини несли в кріпких руках червоний прапор і за справу робітників готові були жертвувати життям. Так було у нас в родині. Серед такої атмосфери ми старілись обоє з чоловіком і виростали сини наші. Оце найстарший був адвокатом в одному з менших міст Галичини. На кожному кроці і в кожній справі він боронив справи робітників і був душею й мізком укр. соц. демокр. партії. Такий був Роман.

Михайло, другий син мій, був письменником. Його твори були завжди повні соціальних проблем і робітничої тематики. Він боровся сміливо за ідею вщеплену йому батьком і був на дорозі до

слави, як вибухнула польсько-німецька війна і прийшли в нашу країну большевики.

Наймолодший Степан був учителем. Людина тиха, роботяща і обовязкова.

Усі вони були подружені і мали вже дітей. Дочка моя Олена була теж заміжна. Її чоловік був фізкультурник і у них було двоє дітей.

Як бачите, пересічна родина: батьки, діти, внуки. Мільйони таких родин живуть по всьому світу. Це спокійний і працюючий середній стан, позитивні члени громадянства.

Послухайте, що сталось з намицею родиною продовж не цілих двох років большевицької влади в нашій країні.

З приходом їх на наші землі ми зраділи. Мої чоловіки, що ціле життя стояли по стороні робітників у вірній службі червоному прапорові, витали цвітами прихід червоної армії і палкими промовами, та сміливими словами кликали робітників до співпраці з советською владою. Самі зголосилися до праці і вірили, що власними руками й силами допоможуть до побіди робіт. кляси й до будови селянсько-робітничої держави на руїнах бувшої капіталістичної Польщі.

Чоловік мій станув до праці у часописі, щоб далі працювати пером і вже без тривоги йти рівним шляхом робітничої ідеології. Вересень, жовтень, листопад 1939 р. З початком грудня заарештували його. За що? За те, що був соціалдемократом. Не вірите? Я бу-

лаб теж не вірила, якби сама не читала в тому ж самому часописі, де працював мій чоловік, що соціалдемократи тобто другий інтернаціонал, це соціалзрадники і вороги робочої класи, та погрозу винищити їх. Від трьох неділь йшла така нагінка на них в часописі і продовж цих трох неділь виарештували усіх, про кого тільки дізнались, що був в партії. І тих, що сиділи в тюрмах за робітничу справу і тих, що бились колись на барикадах і тих, що працювали робітниками, рядовиками.

Бо партія большевиків не признає ніякої іншої партії побіч себе. Бо тоталітарний устрій, червоний деспотизм, боїться робітників так як не боїться їх ніякий, найбільш реакційний устрій світу. Бо соціалдемократи хочуть робітникам волі, а большевизм закріпачує їх. Бо російський большевизм, це ніякий соціалізм, це ніяка демократія, це найскрайніший фашизм замаскований клич а ми давно забутих творців соціалізму Маркса, Енгельса. Це заборчий російський імперіялізм, що під притокою боротьби з контрреволюцією винищує усі інші народи "Союзу". Вони мусять зникнути, залишаючи місце тільки російському народові. Серед інших поневолених Москвою народів, український як найчисельніший і найживотніший, тимсамим найнебезпечніший, підпадає систематичному нищенню.

Що з ним сталось далі? Що діється з арештованими на Заході?

Судять їх, правда?

Але у СССР суди є тільки для показових, штучно аранжованих монстр-процесів. Мільйони арештованих зникають без сліду і слідства, без доказу вини. Що значить зникають? У тюрмах, на муках у страшних концтаборах у безмежному Сибірі, на безводних степах, на каторгах в копальнях, на лісорубці у тайзі.

Мій чоловік зник. Як безлч жінок і я стала ходити до прокурорів, до НКВД, до тюрм. Шукати, просити, благати. Спершу приймали пакунки, випитували, списували зізнання. Потім відмовились приймати, заявили, що такого немає у них і нічого про нього не знають.

Звичайна доля мільйонів советських громадян.

Дивуетесь спокоеві, з яким це пишу? Знаєте, усі радянські жінки такі спокійні. Вони не плачуть, не нарікають, не побиваються. Вони працюють далі і з тривогою дивляться на рештку своєї родини. Бо коли зникне один з них, мусять згинуть всі: за батька — син, діти, внуки. Смерть і загибда стоїть над цілою родиною, навіть над братами, сестрами, кузинами. Тож нічого плакати. Завтра і їх вже не стане, завтра зникнуть усі.

З тривогою і я дивилась на моїх синів, на моїх унуків.

Від того дні стають страшні, тяжкі й невиносимі. Кожен дзвінок заставляє вас дрожати, кожен кроки приводять ваше серце до биття, кожна поява незнамого мужчини відбирає вам рівновагу

духа. День є тривогою, ніч є мукою дождання.

Від того ви потім стаєте такі спокійні, матері і дружини советських громадян.

Одного з таких днів прийшла вістка: мого найстаршого сина оцього Романа, адвоката, що боронив комуністів у процесах і що мав шрам від шаблі поліцейської — його арештували. Мав дві провини: був теж соц.-демократом і ще й адвокатом. Майже усіх адвокатів винищено, без ріжниць. Усіх суддів. Це, мовляв, вороги народу. Вони, мовляв, служили державі і заступали її інтереси, а не трудящих. Так зникли усі відомі юристи нашого краю. Після року пошукувань і старань дружина його дістала вістку, що його перевезено до Києва, там суджено і засуджено на вісім літ каторги. Людину, що жила в чужій державі і в ній боролась за добро робітників. Що супроти нових панів не мала ніякої провини. Що могла з користю працювати для них і свого народу.

Але була Українцем і щирим соціалдемократом.

Чи ж живе він ще десь у безвістях, мій Роман, мій первородний? Мій син незрівняний?

Але у мене було ще два сини і я дрожала за їхню долю і тому окрім свіжих зморщок і нового ще і ще сивого волосся нічого не зраджувало того, що діялось зі мною. Я стягнула до себе невістку з дітьми Романовими і разом ми станули боротись вже тепер о їхнє життя. Ольга (синова) пішла працювати як завідувача гурто-

житком, а я занялась внуками. Праця Ольги окрім мінімального заробітку давала нам право задержати мешкання, бо інакше як жінки арештованих ми повинні були пити на брук.

Михайло, мій другий син, був колись письменником. Я згадувала про те. Оце тепер він стояв на роздоріжжі: писати чи ні. На щастя він спочатку не ввійшов в літературу. Дякуючи своїм ворогам, що і в цьому режимі виступали проти нього, його не прийняли до спілки письменників. Ми вспіли вже довідатись, що з трох сот письменників на Східній Україні у живих було тільки шістьох. Тож я остерігала сина, щоб не йшов туди і була рада як його не прийняли. І якже писати чесній людині в тих умовах? Вас кличуть і дають вам тему. Суто політичну, суто тенденційну. Мій син дістав три теми до написання: новелю на "добровільне" прилучення Галичини до України, новелю на польські вибори і новелю на тему дружби народів.

Дорогі сестри, чи ви писали колонебудь? Чи ви знаєте, що значить казати письменникові писати по наказу і за згори поставленою тенденцією? Мій Михайло мучився, ходив три дні і три ночі по хаті, сідав, писав, дер, хвилювався, кутив — вкінці пізнав, що по наказу не можна створити нічого і завдання не виконав. Тож перестав бути письменником. Письменниками, бачите, у большевиків є ті, що служать народові як каже цей режим і служать йому тоді і так як цього вимагає

партія большевиків. За згори визнаними принципами і межами і тенденціями. Ними є пропаганда, агітація і вихвалювання режиму, що вбиває, мордує і поневолює.

Тож Михайло не стався псьменником, тільки пішов до банку як службовець. Ми відітхнули з полекшою, думаючи, що йому безпечнійше там буде за конто-рою. Бо і яка там політика за цифрами бухгалтерії?

Одного дня його покликали до НКВД і покликуючись на провини батька та брата та під погрозами винищити решту родини зажадали, щоб підписав, що буде служити батьківщині.

Що це за зобов'язання? Він і сам не знав добре. Думав, що його будуть наглядати, не маючи довіря. Міжтим справа малась інакше.

З тої пори, що десять днів кликали його туди. Раз до бюро, то знову до приватних мешкань тайних службовців цієї установи у неімовірних і загрозливих льокалях, де між переслухуючим а ним лежав на столі револьвер. Випитували про всіх, ждали доносів на товаришів праці, навіть на родину. Михайло не міг і не хотів доносити на нікого, хоч навсправжки усі пізнали вже, чим є большевизм і приятелів у нього не було. Михайло мучився, страждав і боровся. Кожен раз натискали на нього кріпкійше, кожен раз ждали виказання ворогів. Намічували особи, які мусів слідити і на які обов'язаний був донести. Михайло приходив завжди з нічим, кажучи, що дані особи не бажають собі говорити про

політику і що нічого про них не знає. Тож заявляли, що в такому випадку він сам ворог і з ними звязаний порозумінням, бо їм відомо, що воли вороги.

Коли вони перший раз примусили його підписати цю заяву, він теж зобов'язався нікому про те не говорити. І справді про справу не знала ні його дружина ні приятелі. Алеж мені, своїй матері, він сказав. І кожного разу я виряджала його на ці муки. Моїх два роки ділилися на десятиднівки. Чим ближче був той проклятий день, тим тривога моя і його росла. Ми не потребували календаря. Мірою тої тривоги ми пізнавали час.

Потім, коли він пішов, я ходила від вікна до вікна, ходила по хаті і не находила собі спокою. Я дрижала, мерзла і дзвонила зубами. Я не була спроможна думати. Кожен крок по сходах заставляв мене вибігати до дверей, кожен крик на вулиці видавався мені останнім криком мого сина. Коли вже надходила ніч і його ще не було, я кидалась на лежанку і трусилась ціла в безмежній тривозі. Уява малювала мені страшні дії, жах що переживав мій хлопець.

Тут значило: або ти мене погрузиш, або я тебе. На такій страшній конфіденціональній структурі лежить терор цієї держави. Кожен слідує один одного, кожен видає один одного. Або він або другий — хтось мусить згинуті. Відтіля громадянство таке спокійне, покірне і мовчазне.

Але мій дорогий хлопець волів згинуті сам замість погубити

другого. Одного дня я вирядила його як на смерть. Це того дня, коли йому заявили, що або він, або другий.

І він не вернувся більше. Понура мовчанка запанувала і така глуша як на озері, коли в нього упаде камінь. Мій син пірнув у жахливу пустку. І ще щоб я знала, що він поляг на полі бою зі зброєю у руках! Якаб я була щаслива! Але я боюсь і нині подумати про муки, серед яких він мусів згинути, мій вірний, добрий син. Ще й тепер по роках я зриваюся поночі і мені здається, що я чую стогони муки десь у підземеллях НКВД і бачу там змасакрованого трупа мого сина.

Хай їх Бог скарає за нього, за наших синів замучених так! Дружина його і досі не знає, чому її чоловікові прийшлося згинути. Я сказала їй, що його заарештували так як Романа.

Ви знаєте, що зробив мій наймолодший син після того? Він, не жонатий юнак, кинув потайки дім і пішов в ліс партизанити. Він станув до боротьби проти обох ворогів нашого народу, большевиків і Німців, у нерівній боротьбі, шукаючи помсти за кривди свого народу. У лісі зі зброєю у руках він шукав ворогів. Спершу одних, потім других. Коли другий раз до нашої землі зближувались большевики, він жив ще. Але чи живе тепер? Після майже дволітньої нової боротьби ховаючись у лісі як дикий звір?

Про дочку вам розказати ще? Про мою Іванку з її трома дрібними діточками? Її історія знову

така проста як історія мільонів радянських жінок. Тому, що її чоловік, як боевик Української Повстанчої Армії, утік перед арештом за кордон, її разом з дітьми вивезли в Сибір.

Як то діється?

Ночі для радянських громадян навіть страшніші як день. У день небезпека чомусь не така страшна як у ночі. Але в ночі над містом темінь і глуша. Тільки авта їздять по вулицях. Хто може, спить. Але хто має погані предчуття, хто чує, що хвиля "чистки" — так називається той несамопитий і безперестанний процес вигублювання громадян — докотився до нього той і не лягає. Припавши до вікна наслухує. Потім перед домом спинюється машина, на сходах гомонять кроки. Тяжкі кроки окованих чобіт. Дзвінок чи добивання прикладами до дверей. І гострий приказ:

Собірайсь!

Лемент, плач — інколи тільки глуша. Навіть частійше глуша. Бо такий приказ. Іванка скинула кілька кусків дитячого одягу до валізки, що було прошей я дала їй і дві буханки хліба і пригортаючи до себе дітей, вона під штиками вояків НКВД зійшла зі сходів і насильно втиснена в авто відїхала в незнане. Задротованими возами набитими людьми наступного дня віз потяг смерти сотні тисячі таких як вона у далеку незнану дорогу в Сибір. На каторжну працю серед тайги в страшних смертоносних морозах у містовому одягу з малими дітьми. Описати цього не годна

я вам, жінки Заходу, я українська мати.

Ви дивуєтесь, що мені серце не розірвалось після того? Прецінь Ніубі з болю воно скамяніло. І віки милосердяться над її мукою. Але в Україні як не кожна жінка, то що друга моглаб вам розказати те саме що я, чи похоже, менше або більше страшне, менше або більше нелюдське. І тому вони всі такі спокійні, такі зрівноважені. Бо в них серце скамяніло. Але над тими новітними Ніубами ніхто не милосердиться. Бо вони жертви всевладного режиму, що брехнею або мовчанкою покриває їхні муки.

Щож вам ще сказати? Що вам розказати, матері і дружини всього світу?

Після не цілих двох літ такої господарки у нас, большевики мусли покинути наш край. Вибухнула війна між дотеперішніми союзниками: большевиками і Німцями. Кривавий серп і молот і кривава свастика не потрапили поділитись світлом, а головню слов'янськими землями. Для двох тотальних режимів, для двох диктатур немає місця в Європі.

Зараз після приходу, Німці розкрили бувші большевицькі тюрми, льохи і дозволили публиці оглянути їхнє нутро, переглянути трупів і річи й шукати своїх.

Оце настала макабрична проща до стосів трупів. Від місяців зогнилих, збутвілих, відразливо смердючих, жахливих у своїй гідоті, змасакрованих, з поломаними кістками, з дірами від пос-

стрілів у черепях. Сотні, тисячі у кожній тюрмі. У підвалах, у бетонних сховищах цілими шарами.

До них, ми — жінки й матері — йшли прощено. Ми шукали своїх. І я відбула мою Голгофту й я взяла участь у цьому макабричному ноктюрні новочасного божевілля. Ми йшли між рядами чорних відразливих трупів, що їх виложили на подвірі, підносили рядна і заглядали у жахливі обличчя, що від довгого часу були в землі. Ми доторкались до решток одягу, стараючись пізнати, чи це не наша, не його сорочка чи светер.

Чи ми плакали? Мабуть ні. Чи ми не збожеволіли? Ні. Ми обійшли тюрми і льохи, ми оглянули тисячі трупів, але наш ум ставався на диво ясний і наші нерви на диво спокійні.

Так ми шукали чоловіків і синів замучених у тюрмах НКВД.

Але, як большевики мали подруге вернутись на наші землі, ми не мусли вагатись, що нам робити. Наша постанова була зріла. І, хоча в міжчасі наша земля опливала кровю вже з рук других злочинців — Німців, ми не мали іншого вибору тільки йти на захід.

У великому поході з наших земель у чужину, хочби й ворожу. На зустріч демократії, за яку наші чоловіки і сини заплатили життям. Ратуючи останки українського народу ще недомученого нашими катами. І коли діти наші згинули, ми взяли на руки внуків наших, отрясли з обуви пил нещасної батьківщини і пішли в



мандрівку тернистими шляхами еміграції — без дому, роду, захисту, без завтра.

Оце нині, ми матері і дружини Українки, говоримо до вас, жінок світу: нас хочуть насильно видати катом нашого народу, щоб могли домучити тих, у кого ще тліє іскра любови до свого наро-

ду і віра в людину та справедливість на світі.

Чи ви тепер розумієте нас, жінок Українок, о жінки світу, жінки з Заходу, що спокійно живете в своїх домах і серед своїх родин?

Мати Українка.



ВСЕВОЛОД ЛИСТВИЧ

### ПРО СМЕРТЬ

*Нечутно приплила ясна, розспівана весна.*

*На синім небі знову сонце золотіє. . . .*

*О, друзі молоді, як розгадатиб то, хто з нас  
пройде з нестиленим чолом крізь хвищю вітровіть?*

*І в ті прийдеши, в славі золоті літа,  
як заспівають знамена народу молодого —  
молитва вірна сповнить переможцям спрагнені уста,  
а сурми засурмлять у даль велику перемогу.*

*Та чаша кришталева ще не сповнена ущертъ. . . .*

*На шляху камянним паде з нас хтось щоденно. . . .*

*Вітаймож, друзі, серцем юним славну смерть,  
бо через смерть нам шлях у вічне воскресення.*

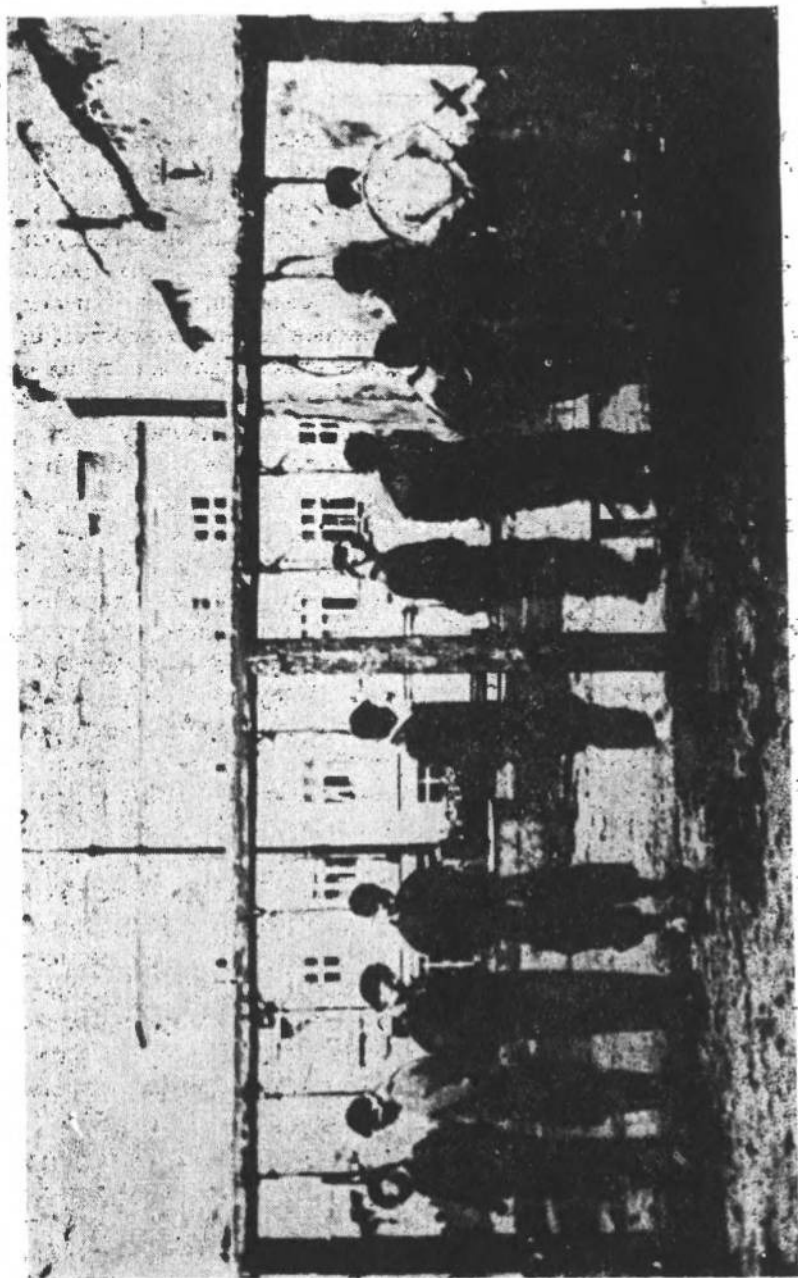
*І сльози страдних матерей, сестер, любих жінок,  
мов квіти весняні вплетім в ясний вінок,  
і щоб могили впавших буряном не заростали,  
вониж на варті, у рядах найперших впали.*

*Благословен на віки той, за правду хто унав!*

*Літери віднайдім в серцях незримі  
і проспіваймо на весь світ устами молодими  
єдину, найсвятійшу правду з вічних правд.*

*На землю рине дорога, червона кров,  
тим — за колонами, що йдуть, — святе причастя.  
Народ святий через Голготу ще не перейшов. . . .  
Народе, дужий будь, щоб під хрестом не впасти.*

В тюрмі, 1943.



Українські самостійники повішені нацистами в Дрогобичі дня 2 грудня, 1943. Їх одинокий злочин — бажання волі своєму народові

# Від Карла Маркса до Івана Лютото

Сталінська Росія явно повертає до московських історичних традицій. В той час як українська державна думка формувалася під впливом західних ідей, — російська державність шукала своїх взірців в татарщині. По короткій добі ліберального царату (1855-1917), Росія рішучим кроком завернула назад, до засад старої Москви. Які це були засади?

Передусім — повний егалітаризм, знищення всіх незалежних станів суспільства під одним деспотом. Так як цар Іван IV нищив удільну князівську аристократію, так большевизм нищив “буржуїв”, дворян і “кулаків”, щоб було одне стадо безправних рабів.

Соціальний уклад старої Московщини опирався на кріпацтві селян, а большевизм — запровадив закріпачення всіх верств суспільності. Як найбільші бояри — супроти царя були звичайними “рабами Івашками”, так найвищі достойники советські — є підніжки Сталіна, без тіни якогоб то не було свого власного, невідомого права.

В старій Московщині цар був ханом на Кремлі, якому ніхто не смів противитися, за большевиків — таким ханом став Сталін в тім самім Кремлі. “Геніус льоці” цієї старої будівлі є дуже живучий.

Дальше, підставою самодержавства царів — особливо за Іва-

на Лютото — була “опрічнина”, організація шумовиння суспільства, зложена переважно з нижчих верств, напів очайдухів, напів горлорізів, яких обовязком було “охороняти царя перед зрадниками” з вищих верстов, причім доноситися мало навіть на членів своєї родини, на батька й матір. Подібну “опрічнину” створили собі большевики з компартії.

Стара Москва відзначалася крайнім шовінізмом і нетерпимістю до чужинців, таксамо большевицька Москва. Стара Москва була наскрізь перенята духом імперіялізму, захватництва. Завданням було — “собіраніє русских земель, при чім до “русских”, цебто московських, земель належала й Україна, і Крим, і татарські царства Казанське і Астраханське, і Чудь, і Меря, і Черемиси, і Польща. Таким самим духом навіяна й Росія Сталіна. Всі ці засади московської державности кріпацтво, безправя, єдино державність, абсолютизм, опрічнина — явно татарського походження. явно ворожі державницьким ідеям Заходу.

Епоха ліберального царату, розкріпачення людности, деяких прав її супроти влади, який-такий парламентаризм — показалися абсолютно чужими російському духу. Під тим оглядом характерично, що Росіяни вбивали

лише своїх ліберальних царів, як Петра III, Олександра II, Миколу II. Але на тиранів і деспотів ніколи руки не підіймали — ні на Петра I, ні на Миколу I, ні на Івана Лютото. Видко вони більш відповідали духові нації.

І неправильно думати (бо є й така думка), що така державність це лише “не добрий сталінізм”, бо мовляв зовсім інакший був ле-нінізм з Непом і пр. Хто твердить так, той має коротку пам'ять і не вміє думати. Бо Ленін мав свого Дзержинського, Ленін видумав Чека. Подруге — кожному овочеві свій час. Ленін скоро вмер, будучи не львичищем, не львом, очевидно відповідно до того був не такий страшний як Сталін. Але колиб не вмер вирісби на та-кож потвора як і “чудесний Грузин”. Большевицька партія, як все на світі, росла і виросла і — хоч в дитинстві беззуба і без па-зурів — мусіла з бігом часу, від-повідно своїй природі, вирости на хижака, якого зародки з са-мого народження в собі носила.

Що большевицька Москва сві-домо повертає до духу старови-ни царя Івана Василевича Лютото, видко хочби з останного советсь-кого фільму — героєм його влас-не є цей звір в людським тілі. Ця фільма — це звеличення “єдино-владствія”, нічим необмеженого де-спотизму з гаслом — “дівіде ет імпера (діли й пануй)”.

Фільмовий цар Іван без-настанно мітінгує, кидає в товпу “лозунгі” чисто сталінського ха-рактеру — “нікому не вер”, всі — “ізменнікі”, всіх треба “зажать в кулак”, правити державою має

лише один деспот, вільних людей в царстві не сміє бути, всі мають бути рабами. Правити з царем може лише окрема партія голоти, “опрічники”, на чолі з Малютою Скуратовим (прототип Дзержин-ських і Беріів). Жидівський автор фільми аж захлистується з захоп-лення, кажучи своєму цареві бі-снуватися на сцені і виголошувати царсько-большевицькі промови на тему що “один Рим і дру-гий Рим впав, лиш третій — Москва — стоїть, а четвертому “не бивать”; що треба безнастан-но робити “чистку” в царстві і о-бертати в рабство не тільки свій нарід, але й чужі. Треба бачити, з яким захопленням представляє советський режисер короювання царя Івана, — щоб побачити, що імперіялістичний самодержавний патос царської Росії воскрес в большевизмі. Тут вже не Карл Маркс, не Енгелс, не пролетаріят. Тут — патос наслідників татарсь-ких ханів на ріці Москві. І — го-ловного з них, Джінгіс-хана.

Бо й цього прототипа Івана Лютото свідомо восхваляють большевики. Один англійський тижневик “Вайтгол Ньюс” пише: “Советські дослідники історії і політики завжди дуже цікавили-ся добою Джінгіс-хана”. Попер-ше тому що 200 літ жила Росія під татарським ярмом і багато від татарщини переняла. Подруге — цікавили московських вчених вій-ськова, політична й соціальна ор-ганізація імперії Джінгіс-хана, я-ка в короткім часі потрапила всі монгольські племена, — які досі взаїмно себе поборювали, злучи-ти в один могутний блок.

Одна з советських публікацій на цю тему, В. Яна — “Джінгіс Хан” удостоїлася сталінської нагороди. В передмові знаний советський орієнталіст, проф. С. В. Кісельоф, дає цікаву характеристику монгольського режиму. Стверджує передусім, що війни Джінгіс-хана були контр-революційними диверсіями для пригноблених монгольських мас:

“Щоби скінчити з рстучою небезпекю революції і скріпити свій авторитет, правляча верства шукала порятунку в безнастанних війнах з сусідами. Це давало сірій масі вояцтва все нові нагоди до рабунку. Безнастанні війни відвертали її увагу від внутрішніх недомагань режиму і від рстучої сили нової аристократії”.

Маси потішалися надією на будучий добробут, аби тим лекше вони приймали недовгоду сучасности. Кісельоф цитує власні слова Джінгіс-хана: “Слідуючі покоління нашого народу будуть носити золототканні вбрання, їсти товсту й солодку їжу і тримати в обіймах прекрасні жінки”.

Спеціально звертає увагу професор на організацію ханової поліції. Він каже: “Джінгіс-хан утворив свою охоронну гвардію з 10,000 люда під своїм власним проводом. З підтримкою цієї гвардії Хан був всемогутним”.

Кісельоф додає: “В наслідок цієї реформи й інших варварська імперія Джінгіс-хана . . . вийшла ліпше зорганізованою і більш обідною, і в військовім і в адміністративнім сенсі, аніж його сусіди, — нації вищої цивілізації”.

Про економічні “реформи”, якими Джінгіс-хан скріпив свою імперію, Кісельоф доносить, що найважнішими з них були: накопичення все нової й нової здобичі зрабованої у сусідів, і — “примусова праця ремісників і вправних робітників”, включаючи хліборобів, полонених і обернених в рабів. . . Їх відсилалося в глибину Азії приводити в культурний стан дикі монгольські степи”.

Автор книги, В. Ян, описує методу масових депортацій, яку наприклад уживав Джінгіс-хан щодо Бухарців і яка дуже нагадує теперішню советську. Населенню приказували, залишивши всі річи дома, вийти за місто, де нібито має відбутися їх перепис. Коли населення міста збиралося за містом, його окружили Татари і — через перекладчиків — вишували кваліфікованих робітників. Таких відокремлювали в особну групу, таксамо як молодих здорових мужчин, окружаючи їх ескортою кінноти. Тоді відбирали молодих і гарних жінок і дітей окремо. Аж тоді юрба усвідомлювала собі, що її женуть невідомо куди. Починався крик, спротив. Але Монголи хутко давали собі з тим раду.

Оцею Джінгіс-хан, оцею його наслідник Іван Лютий і стали взірцями Сталіна і його опричників; взірцем, який розхвалюється в советській літературі і фільмі..

Тоненька течія західних, європейських ідей, що почала просякати через московську “залізну заслону” від часів Петра й Катерини, зразуж зустрілася з силь-

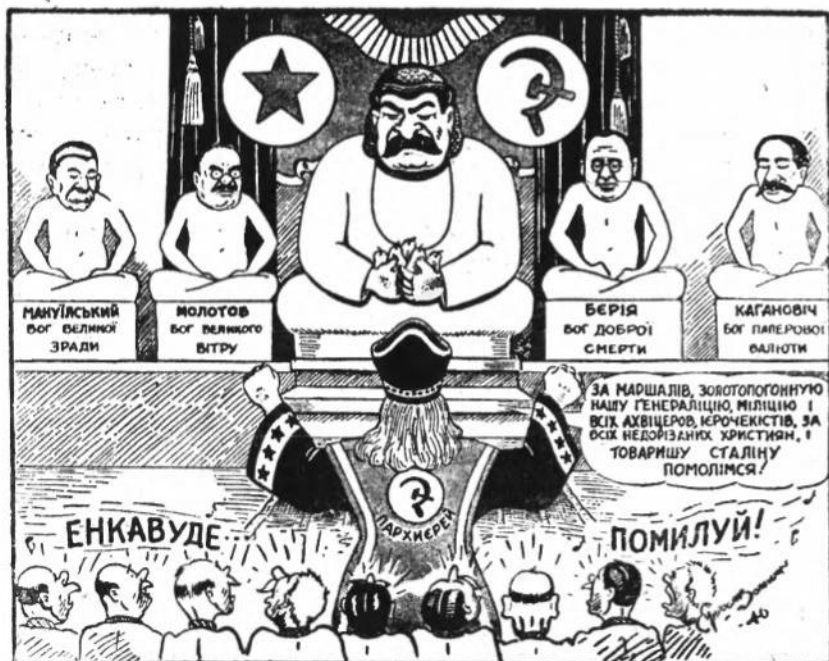
ною опозицією старомосковських традицій. Олександр I, в кінці свого царювання і особливо Микола I круто повернули назад. Спроби європеїзації Росії за Олександра II викликали реакцію т. зв. словянофілів, адораторів московської старовини. Нарешті ліберальний царат Миколи II був задушений в крові большевизмом до якого тепер навернулася майже вся російська еміграція. Шлях до нього прокладав їй рух "євразійства", уважаючий, що Росія в усій своїй структурі спирається

на традиціях Азії, татарщини, не Європи.

Чи Європа й Америка довго будуть думати, що традиції Мільтона, Декарта, Паскаля, Данте й Гете дадуться погодити з традиціями Джінгіс-хана і Івана Лютого?

Ось питання, що переслідує і буде переслідувати всі повеснні мирові конференції й трактати "великих трійок", "чвірок", "п'яток" і т. зв. Обеднаних Націй.

Д. Д.



# К И Ї В

У ЛІТКУ 1941 Р.

(СПОМИН)

## ЧУТКИ Й НАСТРОЇ

При кінці травня 1941. р. в місті М. мене відвідав мій друг, інженір Б. Він відїжджав на постійну службу до міста Пензи і був звільнений від професорської праці в одному з інститутів Києва. Діло в тому, що Б., будучи знаменитим педагогом, користувався великим авторитетом серед студентів. Це не було на руку партійцеві — керівникові катедри, і він негайно позбувся молодого інженіра.

— Знаєш, друже, — говорив Б. — мені після величезних зусиль вдалося отримати новий п'ятирічний паспорт у Києві. Колиб я отримав його в Пензі, то тим самим переставби бути корінним Українцем. Але я відчуваю, що незабаром вибухне війна, що принесе загибелю державі рад і створення нашої держави. На той час, коли український уряд видасть наказ, щоб всі корінні мешканці України верталися на рідні землі, я повинен мати київський паспорт. Ми починаємо займати місце, рівноядне всім народам Європи, доказом цього є хочаб навіть це, що Гітлер приймає до своєї армії Українців, на рівних правах з Німцями. Досить знущання над нами, не ба-

жаємо битися за „отця народів“ і я скористаю з першої можливості, щоб потрапити в полон . . .

— Я цілковито згідний з тобою, і сам, коли тільки вибухне війна, негайно і всіма силами думаю добиратися до Києва . . .

Наша розмова стала ніби прологом до великої драми, яка дійсно розпочалася 22. червня, 1941. року.

Ризикуючи кілька разів власним життям, я на початках липня опинився в Києві . . . Уникаючи зустрічі з міліціонерами, які, широко розставившись, жваво перевіряли документи всіх мужчин, я зустрів на вулиці Костельній мого приятеля, інженіра К.

— От добре, що ти приїхав. Ще однієї нашої людини більше. Німці вже під Полонним. Але найголовніше це те, що створився український уряд. Кажуть, що після промови Гітлера до воєнків східного фронту — говорив гетьман Скоропадський. Сам я по радіо слухав якусь німецьку станцію, що 30-го червня проголошено самостійність української держави. Нажаль, тепер я не можу слухати радіопередач, бо згідно з військовим наказом від 1-го липня, ми всі мусимо до 2-го

ліпня здати апарати . . .

Олександр Л., який щойно приїхав з інженірним баталіоном з Житомира, говорить, що там тільки й розмов, що про майбутню Україну. Погляди інженіра поділяла й моя землячка п. П., звичайна наша селянка.

— Ви мусите десь заховатися — говорила вона. — Ще трохи часу і Німці виженуть большевиків, настане наша Україна.

Її чоловік, швець жіночого взуття, Москаль з околиць Костроми, теж по своєму оцінював події:

— Я радий, що хохла матимуть право. Я не проти самостійників. Вірю, що й вони дадуть мені заробити шматок хліба . . .

Бухгальтер, Поляк З., що кілька місяців тому вернувся з вільного заслання в Вороніжі, по-важно говорить:

— Нехай іде українська армія, але аби тільки вона ввійшла до Києва разом з Німцями. Коли ввійде сама українська голота, то буде страшна різанина. Якщо таке розпічнеться, я буду намагатись негайно виїхати до Польщі.

— Слава Богу, що ви в Києві! — казала при зустрічі пані Н., педагог українського танку. — Вже є український уряд і при першій можливості ми відкриємо хореографічну школу. Директорка школи, п. С., вже мене зачислила до складу педагогів. Говорить, що їй тепер потрібні педагоги — Українці. Уявіть собі, заговорила українською мовою . . .

Українська мова в тому часі взагалі виконувала функції, подібні функціям клички. Відкрито один з одним ще боялися говорити і, зійшовшись, вживали російської мови. Але, розмовившись, вставляли потрохи українські слова, а далі й зовсім переходили на рідну мову, натякали і в дуже загадковій формі давали відчуття, що Українці не втікають на схід від своїх людей.

Дедалі Київ все більше українізувався. Напливали різні неймовірні чутки про організацію українського уряду. Професор В. авторитетно заявив мені й інженірові К., що тепер актуальним є питання, хто серед української еміграції одержить більше голосів при виборах на становище тимчасового президента, бо є дві кандидатури: Степана Ярославенка й Глинки (очевидно, тут мова про Я. Стецька й нашого канадійського посла Глинку — прим. автора).

Терор НКВД та міліції, що шукали осіб, які всіма засобами намагались заховатися від мобілізації, змусив мене перейти на постійне сховище до пивниці. Але й туди за посередництвом моїх господарів доходили різні чутки.

8-го серпня 1941. р. Німці підійшли до Києва зі сторони Голосіївського лісу й тимчасово зупинилися . . .

Знову пішли чутки, що Німці не входять до Києва тому, що чекають на приїзд українського уряду, створеного вже на наших занятих землях.



Німці продовжували сипати з літаків летючки про матеріальні блага, які вони несуть з собою. Їх негайно підбирали НКВД-исти, видаляли з рук людей, не даючи навіть прочитати. Але Киянин не заспокоювався і майже відкрито висловлював свої симпатії до українських справ.

19-го вересня 1941. р. до Києва вступили Німці, а в половині грудня почався страшний терор про-

ти українства. Німці жорстоко здушували одноставні вияви патріотизму підсоветських Українців, вся вина яких полягала в тому, що вони чекали на те, щоб здобути для себе Правду й не могли її знати, завдяки страшно-му китайському мурові, який відділював совдепію від цілого культурного світу.

(„Життя в таборі”. р. II, ч. 76.; Ріміні, Італія.)



О. ЛЯТУРИНСЬКА

## 3 ЛІТОПISУ

*Табори реху Божого такого,  
розбиті по містах Тироль, Бавар . . .  
Там люди без отчизни, без нічого —  
обіри гнівних Божих покар.*

*За ними згарища, жаркі руїни,  
а душі полонив смертельний жак.  
Назад іти: — Там гірше, ніж в пустині.  
Кудиж веде, де їхній, Боже, шлях?*

*Блукають їх розширені зінниці,  
де ще відблескує вогнем покар,  
за океани, за моря, як птиці,  
й щоночі спитують Волосо-жар.*

*Десь там, десь там земля обітована,  
десь там урочище і дім новий.  
Десь там воно, не тільки як омана,  
затвердження у ідності людській.*

*Пасті череди. Первину орати.  
І будувати свій, свій власний дім.  
А ввечері по праці біля хати  
з свого огнища вдихати дим.*

*І знати, так напевно знати:  
це все твоє, що ти здобув трудом,  
і потай не вдеруться в хату таті  
і скарбу не візьмуть під божником,  
а твоїй божник ганебно не поскроняють.  
І ось, і ось в думках тих ти весь вже там.  
О, мріє-рожа. В неї, гляньте, терня.  
Стоїш у сповненні ти сам-на-сам.*

*І бачиш: це не все, що має бути.  
І радості не маєш ти з черед.  
Усе пригадуєш ти щось, на смерть забуте,  
лишивши на столі і хліб і мед.*

*Що, що це є? Чи прадідів могили?  
Чи степу синь і жайворонка спів  
і верби над ставком похили?  
Чи то непомищені гроби батьків?*

*І відчуваєш: тут чужинне,  
свій рідний дім ти не збудуєш тут.  
І враз запахне солодко кришима  
от як колись під весен каламут.*

*От й як тоді коли свою Єдину  
ти Землю покидав на глум чужим.  
А щож, а що скажеш своєму сину?  
Чи ж ти чоло не схилиш перед ним?*

\* \* \*

*Проходять постаті перед очима.  
Таке прочитую в усіх серцях.  
І туга, що була ще вчора зрима,  
приборкана, немов підбитий птах.*

*Нема отчизни. — Іншої не треба.  
Ніколи не вросте у серце чужина.  
Хай ще і ще нас Бог карає й небо, —  
Отчизна в світі є лише одна.*

*І їхати десь далі в світ — страхотно,  
І лишати, може назавжди. . . .*



## Що осягнув большевицький режим для робітництва?

---

Книжка Кравченка — “Я вибрав свободу” — певно знана українським американським читачам. Але всежтаки мабуть не всім. На цім місці хочу подати один яскраво написаний, ударяючий розділ з неї, який кидає блискуче світло на так звані “здобутки революції” большевицької в шарині робітничої проблеми. Унятий цей розділ в форму діяльoga між автором, інженіром, представником нової советської верхівки і його батьком, старим, ще передбольшевицьким, робітником і революціонером, який чудово пригадує собі “старі часи” і може порівнювати їх з большевицькою дійсністю.

Автор пише: Я нічого не мав проти візити батька у мене в Нікополі, та всетаки мені не дуже було приємно піддати під розгляд суворим очам батька моє люксусове домашнє огнище... Коли він оглянув мою досить велику домівку, сад повний квіток, гараж, я був трохи засоромлений.

— Так, ти живеш як поміщик, — завважив він.

Сидячи на софі й покурюючи цигарку, я запитався:

— Отже, що ти хочеш мені сказати, тату?

— Вже від довшого часу, сину,

я хотів поговорити з тобою широко отверто. . . . Бо тепер чимраз тяжче стає говорити отверто. Це все той страх, в яким ми безнастанно живемо. . . . Признаю, Вітя, що ти знаєш більше мене про справи біжучої політики. Ти активний партиєць і визначний урядовець. Під тобою працює півтори тисячі робітників. . . . Та всеж мені здається, що життя звичайного люду, робітників і селян я знаю ліпше, ніж ти. . . . Ти маєш багато грошей, комфорт, самохід, службу. . . .

— Тато, я не заслужив на ці викиди. Я нічого не вкрав. Режим дає мені це все, але взаміну я працюю тяжче ніж селянин.

— Я не роблю тобі закидів. . . . Але іноді мені здається, чи не втратили ви всі почуття симпатії для простого народу. . . . Чи не є ти, як і інші чиновники, задоволений, що можеш бути одним з тих, що командують над нещасним народом. . . .

— Не розумію гаразд, що ти хочеш сказати. . . . Я лише мала гайка в машині. Я занадто тяжко працюю, щоби мати час роздумувати над ріжними принципіальними питаннями. . . .

— Коротко кажучи, ти став струсем. Всунув голову в пісок, і

вже нема ніяких проблем. Ти кажеш — “це не моя вина, чи я сто-рож брату мойому”? — та й все. Так, в старі часи також були такі люди, страждання їх країни не зворушували їх серця.

— Слухай, тато, не думай, що я не знаю, що робиться довколо мене. . . . Остаточю, й тиж не знаєш, що робиться у мене в се-редині, що я думаю. . . . Але щож я можу? Чи маю вийти на вулицю й кричати — “Ратуйте, злодії”? А крім того, еж і позитивні сторони режіму, нові фабрики, нові копальні, нові залізниці. . . .

— А якже, а якже, Вітя. Лише революції не роблять на те, щоб мати фабрики й залізниці. Вони роблять на те, щоб наро-дові було ліпше. Суть всього — це особиста свобода і права лю-дини. Без цього, без людської гід-ности, людина є рабом, хочби й не знати як упромисловлена була його вязниця. Коли ви, комуністи, пишаєтеся новими фабриками, ви мабуть хочете сказати, що на-рід тепер живе краще? Отже, чи він дійсно краще живе в нашій країні?

— Порівнюючи з нашою мар-ною егзистенцією за царату, я ду-маю, що краще.

— Вітя, на що одурювати себе самого? Чи ти пригадуєш своє життя коли ти був малим хлоп-цем? Ми ніколи не були багаті, але нам ніколи не бракувало ні хліба, ні молока, ні скромного у-брання. Ти і твій брат мали на-віть няньку. Ми жили скромно. Але оглядаючись назад, ми зда-ється жили просто люксово в порівнанні з життям теперішньої

робітничої родини. Скільки ро-бітників в наші часи має таке до-машнє життя як мали ми в ті ча-си? В старі часи лиш невеличка меншість жила тим нужденним і безнадійним життям, яким живе тепер більшість.

— Я сьогодні розпитувався про платні у твоїй фабриці. Я маю добру пам'ять і пригадую дотичні цифри в мої часи, перед революцією. Фабричний слюсар в Нікополі нині одержує від 145 до 200 рублів місячно. Перед 1917 він діставав лише від 35 до 50 р. Кваліфікований вальцівник діста-вав тоді від 45 до 85 р. Нині він має від 200 до 350. . . . Пересічно, фабричний робітник має тепер 240 р. місячно, в старі часи — 55 рублів. Це звучить дуже прина-дно. Але що за рублі були тоді і що за рублі тепер? Перед рево-люцією кільки хліба коштувало 5 копійок. Що це коштує тепер? Від 1 рубль 20 коп. до 2 рублів. Кільо мяса звичайно коштувало від 15 до 20 коп., нині — о скіль-ки ти його взагалі дістанеш, то мусиш заплатити 12 рублів — в шість разів більше. Скільки ти заплатив за своє убрання, що на тобі?

— Вісімсот рублів.

— Вісімсот рублів — це три чи чотири місячні платні. Знаєш, скільки воно коштувало би в ста-рі часи? 15 а найбільше 20 руб-лів. Отже ти бачиш, як стоїть справа. Заробітня платня зросла, в грошах, втричі або в п'ятеро і це називають економічним посту-пом. Але кошти життя зросли не в п'ятеро, а в п'ятнайцяттеро, в со-що заробляв тоді 50 руб. місяч-

рок разів, в п'ятьдесят! Слюсар, що був заможним робітником. Нині — він має 200 рублів і є нещасний нуждар.

— Алеж ти забуваєш всякі угоднення, які він тепер має — вакації, медична допомога, дитячі садки.

— Гаразд, пригляньмося й цьому! Виж знаєте, що кусень відтягається на це все з платні робітника. Включаючи вкладки на професійні союзи, примусові пожички і решту, — ось вже 25 відсотків зарібною платні й пішло геть. За 25 відсотків своєї платні, в старі часи, робітник міг собі заплатити і вакації, і медичну допомогу, не стаючи невільником держави. А чому ми потребуємо дитячі садки? Та тому, що велика більшість жінок на праці і не може лишатися дома й пильнувати дітей. За 50 рублів чоловік міг колись скромно виховати родину. Тепер, маючи 200, він мусять посылати свою жінку і своїх дорослих дітей на працю, щоб зв'язати кінці з кінцями. Шож до медичної допомоги. . . . Коли ти зле чуєшся, Вітя, чи ти ідеш до державної клініки?

— Ні, я посилаю приватно за доктором Горкиним.

— Розуміється, так робить кожний, якого стати на це. Ти знаєш, таксамо як і я, що єдиний спосіб забезпечити собі порядну лікарську опіку, це за неї заплатити. Медична допомога, як і все інше пересякнута духом бюрократії і байдужности. А як з тими вакаціями, у відпочинкових домах, про які так кричить комуністична преса? У твоїй фабриці ти

маєш півтори тисячі робітників. Чи ти, випадково, не знаєш скільки з них минулого року користало з відпочинкових домів?

— Не знаю, я думаю що кілька соток.

— Не маєш рації! Я вчора переглядав цифри — лише 57 на всю фабрику. Всі півтори тисячі платять за це угоднення а користають — лише 57. Решта відпочинкових домів також повна, але ким? — Директорами, партійними бюрократами, стаханівцями і іншими упривилейованими добродіями. Певно, і я не проти соціального забезпечення, медичної допомоги, і прочих угоднень, але коли вони даються з доходу, який держава, як власницка фабрик, з них отримує, — з доходу, який мали колись власники фабрик — але не з доходу самих же робітників! Чи це здобутки революції?

Тільки деж ваш зиск? Ваша промисловість і ваша вся економіка працює зі стратами. А ми, горожане, змушені покривати ці втрати. Шож обурює, сину, це те, що ви даєте дрібнички, а кажете що це гори. Вибач мені, але цілий ваш економічний поступ є дуже маленький, як порівняти з вкладами і жертвами. Лише найвний якийсь чужинець і молодий хлопчик повірять ці байки. Для мене фізичні факти не такі важні, як політичні й духові. Але ви самі у вашій пропаганді все підкреслюєте матеріяльні досягнення. Отже й я міряю вашим аршином.

— Добре, тато, але коли в старі часи все було таке гарне, на шож ти сидів по тюрмах і робив



Шляхом у большевицький рай ясного сонечка Сталіна



Повна рівність крестянок і робітниць з їх мужами —  
крестянами й робітниками в советському раю

революцію!

— Не говори дурниць! Ти знаєш, що я не жалую нічого і знову робивби так, як робив. Ми боролися із злом, ми наражали наше життя, щоби повалити політичну тиранію і економічний гнет. Та це не значить, щоб ми мали пишатися тими самими лихими відносинами лише під іншими іменами. . . .

— Алеж нині все належить до народу! Нині нема капіталістів, нема визискувачів.

Чим довше ми говорили, тим більше зростало моє заклопотання, бо в серці я погоджувався з многим з того, що казав батько.

— Не валяй дурака, Вітя. Робітник, який не доживлюється не зважаючи на те, що він, і часто й його близькі мають заняття, — мало тим цікавиться, хто його визискує, приватний власник чи держава. Коли його так часто кидають у в'язницю, чи на вигнання, то слаба це для нього потіха, що це робиться в його імені. В решті решт, коли капіталіст не платив мені достаточо, або не давав скромного утримання, я міг змінити заняття. Я міг вести пропаганду серед товаришів робітників, скликати протестуючі віча, робити страйк, приєднуватися до політичних партій, друкувати опозиційну літературу. Спробуйно зробити щось подібного тепер, а скінчиш концетраком або ще чимсь гіршим! Вір мені, ми були щасливіші коли мали діло з соткою тисяч капіталістичних підприємців, аніж тепер, коли маємо діло з одним однісіньким підприємцем — державою. Чому?

Тому, що держава розпоряджає армією, тайною поліцією і необмеженою владою. Все моє життя боровся я з капіталізмом, і лишівся його ворогом, але це не значить, що я маю кричати "ура" поліційному соціалізові.

Я лише скоса поглядав на батька і мовчав.

— Вкінці, нам вільно було думати, як нам хотілося. Були різні політичні партії, групи, течії. Хоч яке суворе було самодержав'я, в порівнанні з теперішнім режимом воно видається ліберальним режимом. Певно, царська поліція била, а часом і стріляла до страйкарів, стріляла часом або засилала революціонерів. Алеж пропорції були інакші! Ми числили наших політичних арештантів тисячами, не, як тепер, міліонами. І всяка несправедливість викликала протести, демонстрації, масові віча. Нині маємо лише цвинтарний спокій.

Візьми наші так звані робітничі професійні союзи. Таж вони є лише знарядом для вимушування додаткової праці і для przeprowadження рішень уряду. Були часи, коли ці союзи справді вистовлювали волю робітників. Вони були політичною школою, в якій ми вчилися обстоювати наші права і боротися за них. А хто посміє нині протестувати проти чогоб то не було? Преса, яку розхваляють як голос громадської думки, є тепер лише на услугах і власністю партії і держави. Вона відбиває лише їх думку.

І ще одна річ, сину. Ти знаєш, що я ніколи не був віруючим. Але я все обстоював право людей

служити і поклонятися Богу скільки вони того хотіли. А тепер що лишилося з того права? Чи ти довго залишишся на своїй посаді, коли зачнеш ходити до церкви? В найгірші Романовські часи, люди могли залишити країну. А тепер всякого, хто пробував перейти границю, застрілять як пса. І не лише він буде покараний але й родина. Як ти можеш тепер покинути країну, коли кожний прикутий навіть до своєї машини, а селянин до землі як кріпак?

— Чому ти кажеш "ти", якби це все завинив я?

— Вибач мені, Вітя, але як комуніст ти не можеш позбутися своєї частки відповідальності за це.

— Чи я належу до НКВД чи до Політбюра? Навіть відповідальні комуністи так само безсилі як і решта людности, а може навіть більше.

— Я не хочу бути несправедливим, Вітя. Я знаю, як мало може зробити кожна окрема людина... Але вкінці мені приємно відчутти, що моє виховання тебе всетаки не лишилося без сліду, що тобі самому вже ясно де правда.

— Так, і більше ніж ти думаєш. Але я всеж не кидаю зовсім надії. . . . От напр. щодо нової конституції. В кінці кінців може дочекаємося якоїсь свободи. . . .

— Я хотівби вірити як ти. Але що варті слова на папері, як довго тайна поліція робить що хоче; як довго існує лише одна партія з своєю пресою, своїм власним божищем Сталіном, з своїми судами; як довго всі інакше думаючи трактуються як злочинці? Я

застарий, щоб заколисувати себе оманами. . . . Не думай, що мені легко говорити це усе. Не легко мені, що мій син належить до нових визискувачів, хоч особисто і не можу його за це карати. . . . Може прийде час, коли ми краще зрозуміємо один одного. . . .

\* \* \*

Стільки уривок, який я хотів подати під розвагу читачам.

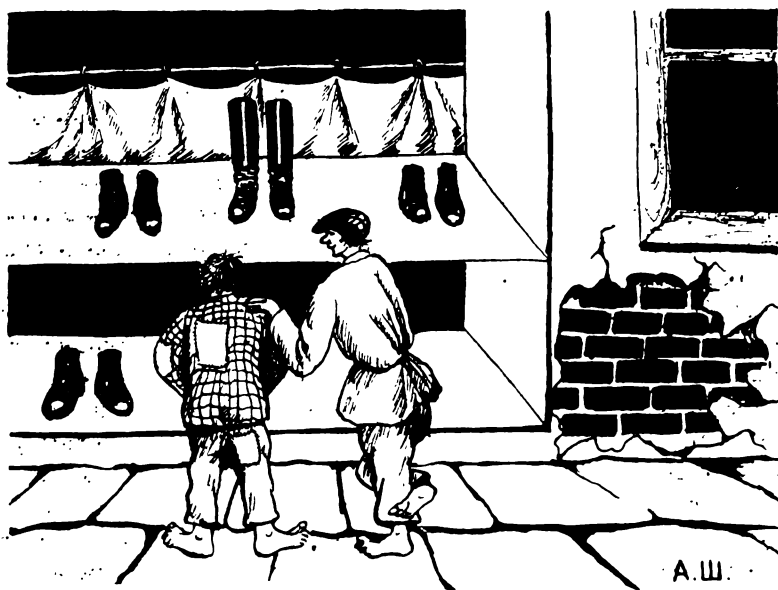
Очевидно, батькові Кравченка не ходило про оправдання царату. Те, що він оправдує і ставить як взірець — це є ті принципи, на яких будувалося економічне життя всієї Європи й Америки—свобода одиниці, свобода людей влаштовувати свої економічні і інші відносини без непотрібного тиранського втручання держави; та свобода, яка єдино гарантує людині: і суспільності нормальний розвій і нормальне людське життя; та свобода, яку знищив большевизм, обернувши мільйони людей в отару рабів. Що большевики хотіли знищити самодержавя — це очевидна брехня, бо самодержавя Сталіна в стократ страшнійше від всякого іншого. Також брехнею є, що большевики хотіли знищити капіталістичну експлоатацію, бо такої експлоатації як тепер в ССРСР, ніякі трудівники не знали. Брехня це ще й тому, що капіталізм це дитина ХІХ чи ХVІІІ-го віку, большевикиж знищили всяку приватну власність (не лиш капіталістичну), приватну власність і селянина, і робітника, — а ця власність існувала в Європі ще за часів Римської імперії. Отже большевики прийшли нищити відвічний порядок нашої



цивілізації; а ніякий капіталізм, який — в формі державного капіталізму невеличкої купки визискувачів — цвіте тепер в ССРСР, як ніколи.

Уривок Кравченка показує що большевицьке ярмо передусім тяжить на мільйонах трудящих, про-

летарів і селян. І тому вони, цебто мільйони простих людей ні в ССРСР ні на Україні, ні в Європі, ні в Америці не знатимуть свобідного життя так довго, як цей тиранський режим не перестане тяжити над одними країнами і загрожувати інші—рабством або війною.



А.Ш.

Ванька:—О це так да! Хіба в буржуазній Європі є такі чоботи?

Мітька:—Певно, що нема! Але ходім, Ванька, бо я в ноги змерз!...

# КЕРЧ

(Зі споминів про кримські міста)

1935 рік. Липень. Повітря, після вчорашнього північно-східного вітру, знову стало чистим і вологим. Ранок. З Кубані подуває свіжий, приємний вітерець. Потяг "Симферопіль — Керч" потиху станув перед цевеличким, брудним, сірим залізничним двірцем "Керч II".

З двірця відчиняється обширна панорама, що в її центрі — гора "Мітридат", з гарненьким білим музеєм в йонійському стилі. Це славна "Пантікапея", колись пишна, богата столиця Босфорського царства. Це колишній "Корчен" Тмутороканського князівства. Йду довгою пільною дорогою до гарної Олександрівської набережної. Переходжу великий і брудний базар з напів зруйнованими рибними склепами — і вже набережна. Це беріг Керченської протоки. Нею неглибоке Озівське море сполучене з Чорним. Озівське Море має дивний сіро-зелений колір, а його сусід — темно-синій. Ці води зливаються тут, у вузькій протоці, і в сліпучому липневому сонці видаються брудними.

Від набережної починається й головна (Ленінська) вулиця, яка тягнеться попід гору Мітридата. Місто має довжину 7 км. і його крайні хатки розкидані по широ-

кому степу. Всі будинки, будовані з одного матеріялу: це вапняк, "ракушечнік", що його тут вис-тарчить на 200 років.

Раніше, до сталінських пятирічок, Керч був маленьким, спокійним, дешевим містом з 30 тис. населення. Тепер місто розрослося, має 75 тисяч мешканців. В ньому проживає 15 національностей. Заховались ще нащадки Генуезців, які тут володіли 300 років.

Місто дуже багате на грецькі архітектурні пам'ятки й розкопки. Уважний археолог-дослідник найде тут рештки грецької, тотської, скитської й римської культур, а також чимало слідів життя й побуту турецьких, татарських, словянських та інших кочових народів.

Поволі підіймаюсь на стрімку, мальовничу гору. Тут тихо і безлюдно. Тіні пишного минулого владно панують над горою. Кругом викопані глибокі шанці. Це йдуть розкопи засипаних руїн. Вся гора проверчена глибокими, старими, ще не прослідженими катакомбами. Минуле Пантікапеї буде тут жити довгі віки. Йому байдужа індустріялізація, йому байдужий захланний і жорстокий металургійний завод, що ще не знищив казкову грецьку старо-

вину.

Заходжу в музей. В ньому переважно япнякові плити з гробівців визначних, багатих Греків, а також річи з розкопок, багато цікавого посуду і предметів щоденного вжитку. Дальше — пляни старої фортеці й важніші дати історії міста.

Покидаю музей і виходжу на сам верх гори. Відсіль дивлюсь на захід. Який пишний, невимовно приваблюючий захід сонця. На червоному тлі чітко зарисовуються гостроверхі копці "Юз-Оба", в яких похоронена босфорська аристократія. Далі, на скelistому виступі, похмурі руїни турецької фортеці "Енікале" (нова фортеця).

Вечірні тіні закутують золоті степові обрії. Море покритось легким, прозорим туманом. Наступає кримська ніч. Біленькі будиночки, як малі діти, довірливо притулились до Мітрідатової гори. Білі, порохняві вежі босфорської Пантикапеї похмуро загли-

бились у спогадах минувшини.

За містом тягнеться ряд знищених укріплень. Керченський півострів дуже багатий підземними богатствами, та цікавіші на ньому невеликі вулькани, довкруг яких примістились великі історичні села рибалок. Залишились грецькі і татарські назви сіл: Казантин, Касіов Фонтан, Великий Фонтан.

З міста Керч можна дістатися невеликим кораблем протягом одної години до міста Тамані. Протока має ширину 7 км. Сходжу до моря. Тут цілий ліс щогол. Ріжного рода човни й кораблі тісняться над берегом. Десь далеко синіють береги Тамані. У пристані метушиться робочий люд, купуючи у перекупок "камсу".

Керч живе, хвилюється, поспішає. . . . Виконує норми, за жорстокими, всевладними наказами Москви: "давай сталь"!

(„Життя в таборі". р. II. ч. 78, Ріміні, Італія).



Іван Манило

### МОРЕ Й РІКА

(Байка)

Якась широка й гомінка  
Ріка  
Хотіла море обминути,  
Щоб видатнішою побути;  
Зібрала води, надулась —  
І знов у море вся влилась . . .

### КІНЬ ТА СВИНЯ

(Байка)

Свinya, вернувшись з війни,  
Де не була ні в якій скрутї,  
Всі виставила ордени,  
Мовляв, за подвиги здобутї,  
Мовляв, і я уже не та —  
Від орденів аж золота . . .  
Та раптом чує — від коня:  
--- Ти всеодно свinya!

# Новий український театр

Проблема виховання молодого українського актора довгий час хвилювала наші мистецькі та театральні кола. Особливо в Галичині це відчувалось болюче. Існували театральні групи, різного роду об'єднання, все це багато говорило і думало про катастрофальний стан молодого театрального наробку. У Східній Україні справа виглядала трохи краще. Тут велику увагу приділювалось "кадрам", тому майже кожний театр мав свою студію, де виховувався актор. Крім того були ще й інститути театрального мистецтва, з яких виходили не тільки актори, але навіть і режисери, малярі, і т. д.

Геніяльний Лесь Курбас, в свій час створивши Молодий Театр "Березіль", пішов іншими шляхами у вихованні молодого актора, зовсім не помічаючи й ігноруючи большевицькі тенденції та систему виховання. Це була найбільш цікава і найсміливіша студія в ті часи. І не тільки в Україні, а навіть і поза нею почали говорити про нові напрями в українському театральному мистецтві. Новаторство, експерименталізм, шукання нових форм і змісту, а також показ модерної української драматургії — були характерними прикметами театру "Березіль".

Курбас був великим режисером а разом з тим суворим і вимагаючим вчителем. Цілу плеяду тала-

новитих акторів він виховав в любові до рідного, українського мистецтва, ціла група найближчих його учнів довгий час високо несли прапор Курбасівської школи.

Курбас, звичайно, не міг остати непоміченим пильним оком стражників советського режиму. Йому запропонували перейти на рейки "соціалістичного реалізму", і після ясної відповіді — ні, його зліквідували. Театр "Березіль" розпався, а актори порозходились на усі сторони світу.

Одним з тих, що не продались большевикам і не пішли співати похвальні оди "батькові" в наші часи є талановитий актор і режисер Осип Гірняк. Переїшовши п'ять років заслання, він не залишав думки продовжувати велику справу свого вчителя. І от, уже на еміграції, в найважчих і примітивних умовах він поєднує свій великий довголітній досвід актора з педагогічною працею. В одному з таборів, з невеличкою групкою молодих людей, які так само зі запалом віддаються справі створення модерного театру з європейською формою і українським змістом, Гірняк поставив собі за завдання: створити нову театральну студію, виховати молоде, чисте від старих непотрібних і чужих нам впливів, з новими поглядами на театр, покоління, пристосувавши і віддавши театр на службу нашій еміграції, і об-

ставинам часу. Студія налічує всього п'ятнадцять осіб. За виїздом п'яти, які мають досвід праці по різних театрах, решта це молодняк який тут, на еміграції вперше в своїому житті вийшов на сцену. День студії починається о 8 год. ранку руханкою або фехтуванням, невідомими частинами фізичного виховання актора. Далі лекції: мистецтво актора, мистецтво живого слова, історія українського театру, короткий нарис історії всесвітньої і української драматургії, і нарешті велику увагу приділено вивчання рідної мови, яка на сцені мусить звучати чисто, літературно, без усяких домішок і "ізмів". По полудні проба. Тут треба сказати про велику і віддану працю найближчого помічника і дружини пана режисера, Олімпії Добровольської, яка детально опрацьовує кожне слово, вишліфовує і підчищує кожний жест і мізансцену. В процесі праці, режисери розповідають різні приклади зі свого і своїх товаришів, життя на сцені. Це похваляює і поглиблює знання тих, які ще не увійшли в деталі важкої і тернистої праці актора. Кожний з студійців має за завдання зробити декілька пантомім на власну руку і з власної фантазії. Потім кожний такий виступ обговорюють усім колективом. Тут учні вчать підходити до роботи своїх товаришів критично, а також ставити більш високі вимоги і для себе.

Якийже репертуар має на сьогодні студія?

Перша праця, яка дала право на життя студії була рецитація "Гай-

дамаків" Шевченка. Річ була поставлена в такому ж самому пляні як колись ми її могли бачити у Курбаса. Жадного руху або мімічного виразу, жадної зміни пози, тільки слово, інтонація передання настрою і місця дії. Все це було підсилене чудовою настроєвою музикою, що була написана спеціально на замовлення Курбаса і в якій використано багатющий народний музичний матеріал. В "Березілі" ми цю річ бачили в прекрасному оформленні, ряд талановитих акторів своєю грою перенесли нас в часи гайдамаччини, часи великих пристрастей і емоцій. Але тут, на надзвичайно примітивній сцені, з убогим оформленням і до того без жадного руху ми відчували теж саме хвилювання, теж саме, що колись бачили на сцені великого Курбаса. Гірняк в ролі Гонти був просто незрівняний. Решта студійців з честю вивязалась зі свого важкого завдання. Про це свідчили сльози і зворушення глядача. Важко передати все враження і те, що кожний пережив за ці недовгі дві години. Богато глядачів бачили в цій рецитації ще досі невідомого їм Шевченка. Богато людей не розуміли деяких моментів і в дискусії яка розгорнулась по виставі, висловлювали свої думки і сумніви, щодо правильного підходу і розв'язання деяких питань. Це свідчило, що річ хвилює, що вона викликає реакцію і це було найбільшим досягненням студії.

Друга річ, яка внесла багато життєрадості в одноманітне життя табору, була дотепна і весела ревія мол. автора, дра Чолгана, я-

кий до речі, ніколи не писав нічого. Сама назва "Замотиличене Теля" дала вже багато уяві глядача. Сміх, дотепи, жарти, актуальні справи табору й еміграції. Ревія була поставлена в цілком іншому пляні ніж дотепер усі бачені нами. Можна сміло сказати, що це був перший крок для поглиблення новими засобами і формою речі цього жанру, в якому студія може сміло працювати і вносити багато нових і сміливих думок.

Чергова праця, інсценізація "Великого Льоху" Шевченка була поважна і вимагала і поважної роботи над актором, текстом, мізансценами. На великій газі, (тоненьке полотно) яка замість куртини закривала сцену і створювала романтичну уяву про дію, був намальований образ Шевченка. За такою оригінальною куртиною проходили епізоди радше мініятюри, повні драматизму і патосу. Сцена була використана вповні з світляними ефектами, які до деякої міри заступали майже відсутні декорації.

Наступна прем'єра знову ревієвий жанр-фільм-водевіль, як було зазначено на майстерно зробленій афіші. Тогож самого автора, що виявився майстром в цьому жанрі. Гостра сатира на наші емігрантські обставини, критика поодиноких характерних для цього часу "бізнесменів", все це було подано живо, надзвичайно дотепно і гостро. Були місця, які публіка зустрічала бурхливими оплесками: хор дівчаток на манеру гуцульських коломиенок в одній з таких сценок проспівав: "А

найліпша політика тая сільська таки, поїдемо до Гамерики як за свищуть раки". І далі: "Позіздись до табору пани та бурмистри, ой нема кому робити бо самі магістри".

"Лісова пісня" Лесі Українки — нова річ над якою тепер студія інтензивно працює. Нові перспективи, нові пляни, думки, хвилюють студійців. В яких умовах працює кожний член студії і в яких умовах народжуються такі художні і мистецькі пєси? Що можна створити в примітивних таборових умовинах, не маючи, не тільки відповідної залі і місця для проб, ба навіть літератури, матеріалу для найпримітивніших декорацій, бутафорій і т. д. Через це всю побічну театральну працю виконують самі студійці, які є одночасно малярами, декораторами, гримерами, столярами. Мимо цього є запал, молодечий запал і бажання працювати і творити нове мистецтво.

На закінчення треба сказати, що студія вперше в історії українського театру готує зінсценізовану новелю Миколи Хвильового "Я" (Романтика). Як бачимо репертуар студії багатий і різноманітний. Віримо, що ця маленька групка ініціаторів разом зі своїм талановитим вчителем і режисером буде колискою, в якій вже народився новий український актор, з сміливими поглядами, бажанням творити нове і досі незнане. Великі завдання і великі вигоди. А ще більший запал і віра в майбутнє. Бажаємо успіхів всій студії, яка творить нове театральне мистецтво далеко від своєї

Батьківщини, тут на чужині не забуваючи, що мистецтво ніколи не може вмерти і що воно потріб-

не для нації і Держави, як хліб насущний.

В. Кіш.

На міжнароднім концерті в Римі п-а Антоніна Грабарівна й Роман Сисик дебютували з ве-

ликим успіхом 6 липня, 1946



# Найкращі українські композитори

**Аркас Микола** (1852-1909), написав оперу “Катерина”.

**Бажанський Порфір** (1836-1920), галицький композитор (“Олекса Довбуш”, “Весілля”).

**Барвінський Василь**, народився 1888 року у Львові. Написав “Українську Рапсодію”, “Заповіт”, багато фортепянових творів та інші більші й менші композиції. Вивезений большевиками в Азію.

**Бликовський Іван**, (1846-1922), “Гамалія”, “Многая Літа” духовні пісні.

**Бортнянський Дмитро**, народився у Глухові, на Чернигівщині в 1751, помер в 1825. Студював в Італії, пізніше був директором царської капелі. Написав багато церковних концертів, Службу Божу, та різні окремі церковні композиції. Крім того написав кілька опер, сонат, симфоній та інших музичних творів. Бортнянський є славний реформатор церковного співу східної церкви.

**Березовський Максим** (1745-1777), родом з Глухова, на Чернигівщині. Опера “Демон” та церковні хорові твори.

**Вахнянин Анатоль** (1841-1908) галицький композитор (сольові та хорові пісні, опера “Купало”).

**Ведель Артем** (1767-1806) скомпонував 12 славних концертів, тріо “Покаяння отверзи ми двері” та багато інших церковних композицій.

**Вербицький Михайло** (1815-1870), перший галицький композитор XIX ст. Церковні твори, також “Ще не вмерла Україна” (слова Павла Чубинського), “Заповіт” (на слова Шевченка). “Підгір'яни”.

**Воробкевич Сидір** (Данило Млака), (1838-1903). Компонував світські та церковні музичні твори, пісні та стівогри.

**Гайворонський Михайло**, народився в 1892 в Галичині, живе в Нью Йорку. Композиції до стрілецьких пісень, гармонізації народних пісень.

**Гулак-Артемовський Семен**, (1813-1873), студював в Італії, пізніше був співаком імператорської опери в Петербурзі. Скомпонував оперету “Запорожець за Дунаєм”, до якої лібретто написав М. Костомарів.

**Заремба Володислав** (1833-1892), родом з Поділля. Музика до “Кобзаря” Шевченка та до інших українських поетів. Популярні пісні “Повій вітре на Вкраїну”, “Стоїть гора високая”.

**Колесса Філарет** (1871), галицький музичний етнограф і композитор, гармонізатор народних пісень.

**Кошиць Олександр**, народився в 1875 на Київщині, диригент Української Національної Капелі. Композитор, гармонізатор українських народних пісень, помер в



1944 у Вінніпегу, Манітоба, Канада.

**Леонтович Микола** (1877-1921), гармонізація народних пісень та оригінальні композиції ("Моя пісня", "Легенди", й недокінчена опера "На Русалчин Великдень").

**Лисенко Микола** (1842-1912), музика до "Кобзаря" Шевченка, опери, оперети, дитячі опери, аккомпаніменти до народних пісень. Лисенко зробив дуже важні студії над українськими народними піснями й йому належить окреме місце в історії української музики.

**Людкевич Станислав**, народився в Галичині в 1879. Хорові й сольові твори, також на фортеп'яно, симфонія "Кавказ", симфонічні поеми ("Каменярі", "Меланхолійний валс").

**Маркович Опанас** (1822-1867), написав музику до "Наталки Полтавки" Івана Котляревського.

**Матюк Віктор** (1852-1912), галицький композитор (сольові та хорові твори, Служба Божа).

**Ніщинський Петро** (1832-1896) композиції: "Козак Софрон", "Вечерниці", "Байда".

**Нижанківський Остап** (1862-1919), батько Нестора Нижанківського. Композиції: хори, дуети, гармонізації українських пісень.

**Нижанківський Нестор**, народився в 1893, у Галичині. Варіяції,

суїта, тріо для фортеп'яно, хори, сольоспіву, полонез для оркестри.

**Придаткевич Роман**, народився в 1895 в Галичині, композиції на скрипку й гармонізації. Живе в Нью Йорку.

**Ревуцький Лев**, сольоспіву, хори, симфонії, гармонізації українських народних пісень.

**Ревуцький Дмитро**, гармонізатор історичних пісень, автор сольоспівів на слова чужоземних поетів.

**Рудницький Антін**, народився 1902 в Бережанах, в Галичині, композиції й гармонізації українських народних пісень, опера "Олекса Довбуш". Живе в Америці.

**Січинський Денис** (1865-1909), родом з Галичини: автор багатьох популярних сольоспівів, опери "Роксоляна" та композицій до оркестри.

**Сокальський Петро** (1832-1887) опери, сольоспіву на слова Шевченка.

**Стеценко Кирило** (1881-1922), сольоспіву, хорові композиції, дитячі опери, музика до театральних творів.

**Турчанинів Петро**, (1779-1856), церковні музичні твори.

**Углицький Печеніга Павло** народився 1893 в Харківщині, працює в Нью Йорку. Сольові і хорові твори, опера "Знаходка".



## Життя українських скитальців у світлинах

Чергових 10 сторінок це світлини з життя українських скитальців в Німеччині, Австрії, а навіть в Танганайзі, в Африці. Цих 19 світлин не можуть, очевидно, дати нам повного образу життя пів мільона наших братів і сестер, розпорошених останною війною по всіх краях Європи, Азії й Африки. Всеж ці світлини унаглядиюють, може краще як стількиж саме сторін друку моглиб це зробити, ту життєву снагу нашого народу, ту любов праці й порядку, те стремління до кращого, а понад усе той патріотизм і релігійність, що у найтяжчих обставинах таборового життя, серед голоду і холоду, серед чужої а то й ворожій стихії заставляють наших братів і сестер шанувати й плекати їх релігійні й національні святощі й високо держати прапор по-неволеного, а всеж непоборимого українського народу.

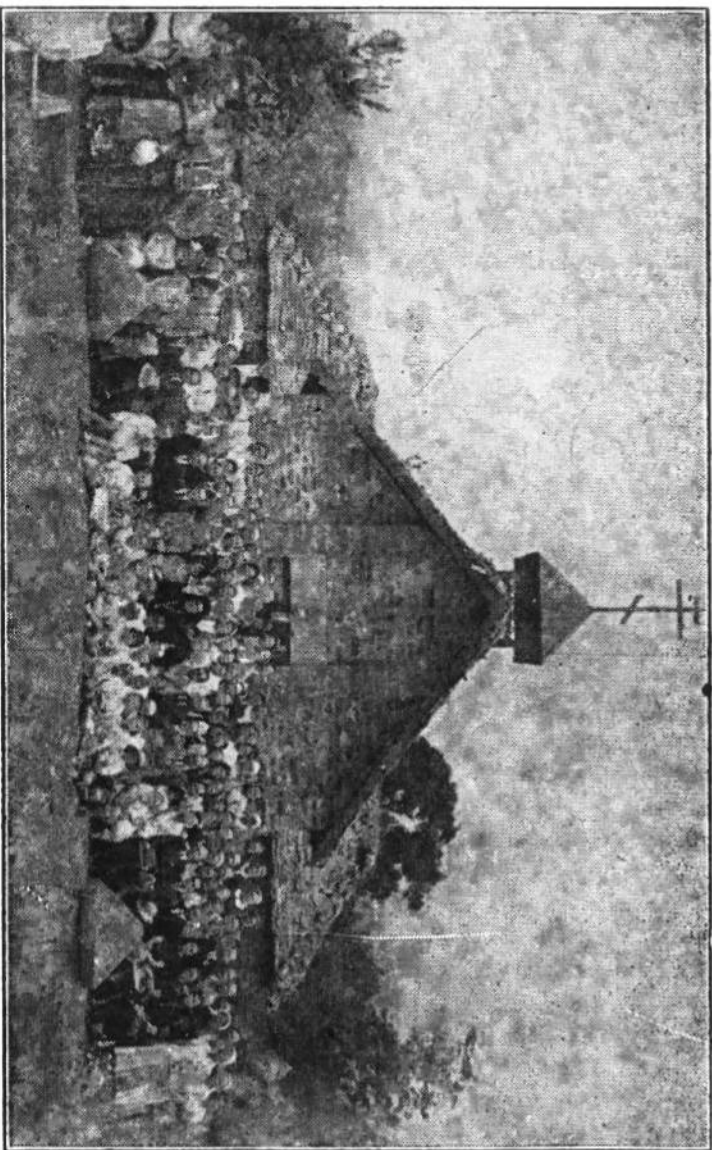


### ОПІКА ЦЕРКВИ



Преосв. Кир Іван Бучко з таборовими священиками серед українських скитальців в Італії. Де тільки опинились українські скитальці, там всюди є їх духовенство і їх Церква

УКРАЇНСЬКА КОЛОНІЯ В АФРИЦІ



Колонія укр. скитальців в Тенгеру, Танганайка, Східна Африка, під своєю церквою

## ПРАЦЯ Й ПОРЯДОК

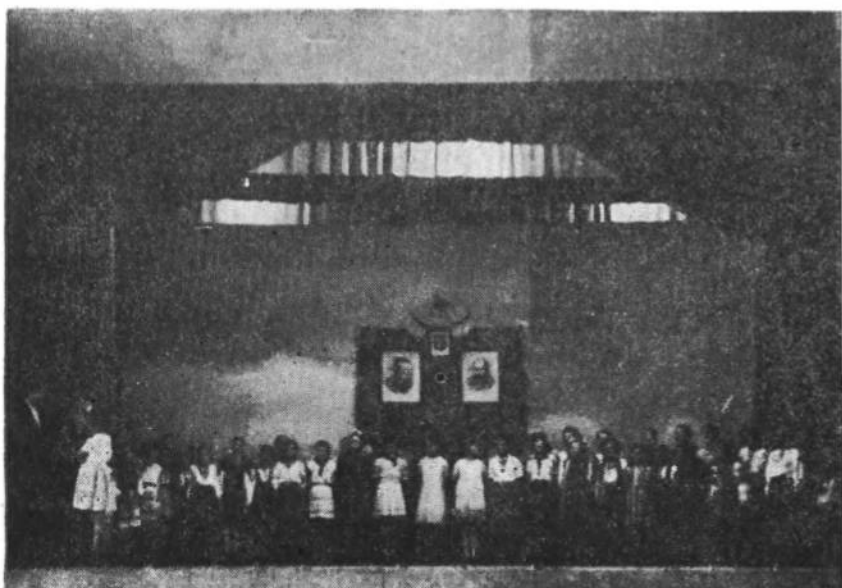


Вся світова преса з великим признанням ствердила, що українські скитальці найбільше працюючі й держать свої табори у взірцевому порядку. Доказом цього є повища світлина українського табору в Авґсбурґу

## В ПАМ'ЯТЬ ПРОВІДНИКА УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ



Панахида по бл. п. полк. Е. Коновальцеві, провіднику українських націоналістів, що впав жертвою ворожого атентату на вулиці Амстердаму



**Сцена зі святочної академії в пам'ять Тараса Шевченка й Івана Франка в таборі українських скитальців в Авґсбурґу**



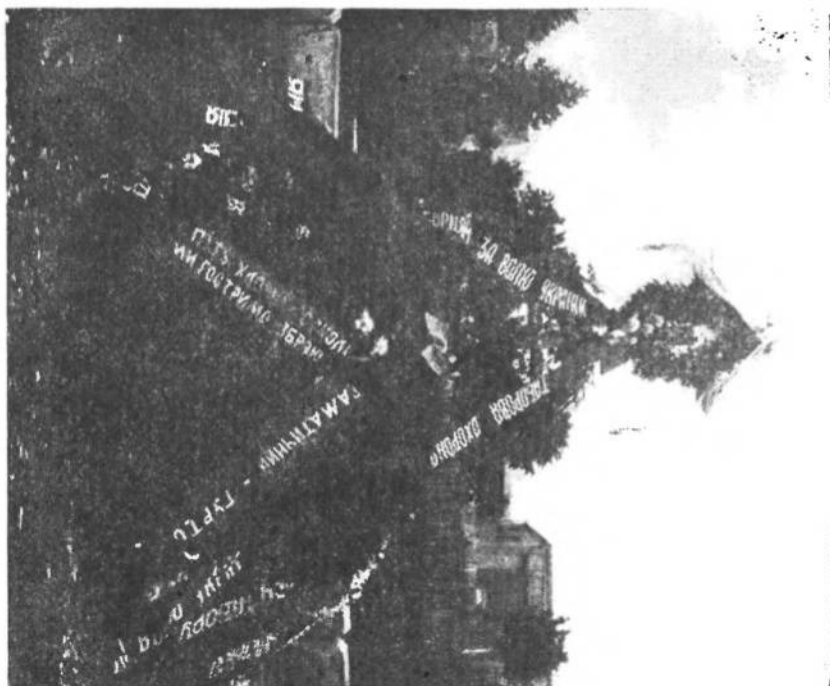
**В усіх таборах українських скитальців вшановано минулого року пам'ять Головного Отамана С. Петлюри, що впав жертвою большевицького агента Шварцбарта в Парижі.**

СПІТЬ, ХЛОПЦІ, СПІТЬ . . . ПРО ВОЛЮ УКРАЇНИ СНИТЬ



Панахида за полеглих героїв у скитальчому таборі на чужині.

Могила в честь полеглих героїв



## НАШІ НАЙМЕНШІ



**Учасники шкільного концерту в таборі в Райнгардт, Німеччина. І найгірша біда не сміє здержувати науки й виховання українських діточок ·**

**РОСТЕ УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ**



**Серед української молоді на скитальщині розвивається дуже гарно пластова організація (скаут). На світлинах, знятих у таборі в Лексенфельді, біля Мінхену, бачимо пластунів і пластунок в їх одностроях та акт піднесення прапору. Пласт дає нашій молоді прекрасне духове й фізичне виховання**

**“ЦВІТ УКРАЇНИ І КРАСА” . . .**



**Повища світлина представляє зїзд українських  
пластунів в таборі скитальців в Авґсбургу**



## СПОРТ В ТАБОРАХ



Майже в усіх таборах українських скитальців розвивається гарно спорт. На світліні п-а Бровар перша в перерегонах, у Ляндек, Австрія, за нею Лотишка. Спортотом ратується надшарпане здоровля молоді

## ЙОРДАН В БАВАРІЇ



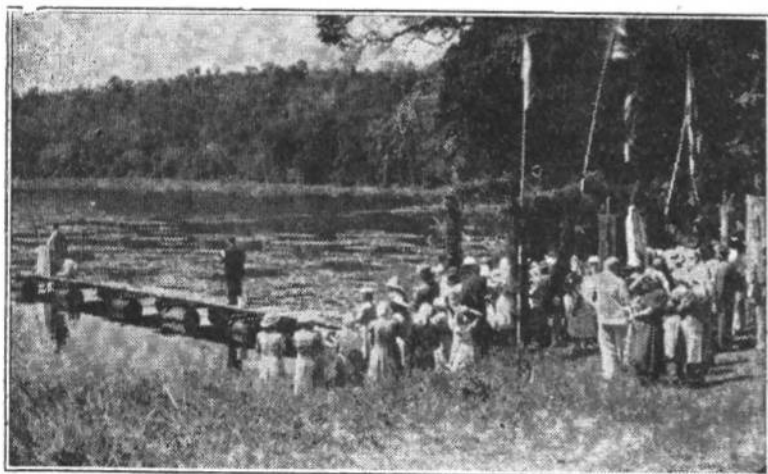
Як у рідному краю так і тут на чужині, в таборі в Інгольштадті, в Баварії, йорданське водохрещення є великим святом

## ХРЕСТ І ТРИЗУБ



Водохрещення скінчилось. Остав тільки хрест з леду, на ньому тризуб, і українська селянка. Лід скоро зтає, тризуб на нім виритий зникне, але в серці цієї селянки остане на все та віра, якої символами є цей хрест і тризуб

## ЙОРДАН В АФРИЦІ



Йорданське свячення води на озері Дулюті, в Тенгеру, Танганайка, Сх. Африка. Не та природа, що на Поділлі чи на Покутті, але тасам українська віра, ті самі національні святощі

## ВЕЛИКДЕНЬ НА ЧУЖИНІ



За дротами скитальчого табору дзвенять безсмертні українські великодні гагілки. Душі народу не скувати ні не звязати нікому . . .



### НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

Виставами народного мистецтва здобувають собі українські скитальці признання й пошану чужинців. Світлина з вистави улаженої відділом Союзу Українок в таборі в Ляндек, Австрія

# “ПРОТИ ШЕРСТИ”

В одному з українських таборів для переселенців в Ляндеку, Австрія виходить чи не самотній в своєму жанрі журнал сатири і гумору “ПРОТИ ШЕРСТИ”. Цей журнал, коли можна так назвати декілька карток, написаних циклостилєм на поганенькому папері, відзеркалює усе таборове життя, беручи всі події на весело.

А подій багато. То приїзять різні советські репатріяційні комісії, то зменшили і так малий харчовий приділ, то раптом табір починають переселювати. До того чутки й надії про виїзд до Америки, на який нетерпляче чекає чи не вся наша еміграція.

“Проти шерсти” не оминає і світових політичних подій подаючи читачеві цей матеріал у вигляді дотепних і гострих фейлетонів.

Бути веселим і дотепним в сьогоднішніх таборових умовах — річ досить складна. Але не тільки бути самому веселим, треба писати так, щоб більшість таборовиків, читаючи журнал, забула на хвилину про голод, страх, а головне, про своє замрачене майбутнє.

Ми хотілиб познайомити українського читача в Америці з цим журналом. Багато пише преса за океаном про скитальців, пише про важке і нужденне життя в надзвичайно важких і до того примітивних умовах. Нехайже читач переконається, що навіть і

в таких умовах наш гумор нас ще не покинув і ми не відучилися сміятися голосно і щиро, навіть тоді, коли в душі сльози, а в шлунку безодня...

Тут подамо окремі фейлетони, мініатюри, віршики, підписи під рисунками і шаржами. До того додамо декілька слів, які пояснювали обставини і причину появи тої чи іншої гуморески чи дотепу.

## ЧОТИРИ СВОБОДИ

В роковини дня перемоги завішено на таборівій щоглі прапор, що символізує чотири свободи.

Цим разом поважно. Поважна тема, треба поважно писати, а читач мусить поважно читати. Про чотири свободи.

Нам якось важко привикнути до цього вислову: чотири свободи. Українці скромний нарід. Нашою мрією є одна свобода. Свобода, що її гарантують кожній людині Божі закони і людське сумління. Свобода, якої протиріччям насильство. І з цим насильством ми боремося в ім'я цієї єдиної свободи.

Але інші народи практичні: вони вираховують на пальцях конкретні речі, що їх хочуть. Так само зробили Розевелт і Черчилл, стрінувшись на Атлантийському океані й укладаючи голосну Атлантийську Хартію. В одному з параграфів цієї Хартії сказано, що ме-

тою війни (тої, що минулого року так щасливо закінчилася...) є загарантувати людству чотири свободи. Це ті самі свободи, яких символом є оці чотири риси на білому прапорі, що так гордо має над табором ДП. Ось вони: свобода думки, свобода культу, свобода від злиднів і свобода від страху.

Що значать на ділі ці чотири свободи, вкажемо на прикладах. Хай навіть наймолодший читач зрозуміє вагу ідеї, що міститься в понятті чотирох свобод.

**СВОБОДА ДУМКИ.** Ви моглиб видавати часописи і писати там що думаете про те чи інше явище, не боячись цензури ні репресії (приділ паперу ви дісталиб на рівні з іншими). Ви моглиб писати нпр. про кальорійність таборової зупи, вагу таборового хліба, або якість таборової ковбаси. Ви моглиб друкувати наукові праці, хочби на тему "Ріжниця між моглиб проголосити свої досвіди над причинами нової душевної недуги, яка проявляється в цей спосіб, що люди втікають від рідних сторін і не хотять до них назад вертатися. Усі моглиб свсбідно висловлюватися, що думают нпр. про найдемократичнішу демократію.

**СВОБОДА КУЛЬТУ.** Ви моглиб бути безбожником, баптистом, штундистом, суботником. Моглиб також бути православним, а навіть уніятим і ніхто не вважавби таборами ДП в Тиролі а жидівськими гетами в ГГ\*). Наші лікарі вас за чужого агента.

**СВОБОДА ВІД ЗЛИДНІВ.** До цієї точки українські ДП пояснень не потрібують.

**СВОБОДА ВІД СТРАХУ.** Іде про страх окремої породи. — Страх, що огортає мільони людей, коли вони в ночі почують гуркіт автомашини перед своєю хатою. Страх людей, яким припадково вирвалось слово критики режиму, що в ньому живуть.

Страх людей, що мають нещастя мати в чужині брата або свата.

Одним словом, страх перед терором диктатури (ми маємо на увазі диктатуру генерала Франка).

Бувби рай на землі для людей, якби панували оці чотири свободи. І таки варта було вести таку жахливу війну для такої великої мети. Не диво, що люди так нетерпляче ждали на її кінець. Всім було ясно: побідний кінець війни — це чотири свободи. І діждалися. Війна, слава Богу, дякувати, і закінчена і виграна. Рік минув з того часу, слава Богу. І вже почався другий. Час звичайно непомітно летить. А чотири свободи на прапорі. І така жахлива війна велася задля них...

**Наберибас.**

\*

"Проти шерсти" ч. 4, 20 квітня. 1946.

\*) ГГ — бувше Генерал-Губернаторство Польщі від Німцям.

**Приеднуйте членів до Провидіння**

## АТОМОВА БОМБА

Колиб нам дочекатись до першого липня. . . . Бо цього дня, як повідомляє американська преса, а "Недільні вісті" з Інсбруку (тижневик Братства св. Андрея. Примітка ред.) за нею вірно переписують,—мають випробувати атомові бомби, але аж на Тихому океані. Для цього звозять на глибинні води багатих старих кораблів, повні свиней, кіз, щурів. За словами фахівців, наслідки вибуху будуть неожидані. Атомовою енергією спалить кораблі, залізо стопить, а все інше порве, пошматує і розкине далеко на всі сторони світу.

І уявіть собі: пошматовану свиню, полум'ям вибуху осмалену, або таку цілу і то живцем (чого на такій війні не буває) перекине зі швидкістю радієвих хвиль до табору Ляндек. . . . Гадаєте, що потаніє солонина? Може, і то в перших днях після вибуху.

Або: перекине декілька кіз (а може і цапа) до Об'єднання, або Братства в Інсбруку. . . . Що з ними там зроблять?

І хоч вони американського походження, гадаєте може, допустять їх ділити пачки? Хіба господарським реферантам буде клопіт: бо стайні шукай, корму старай. . . .

Або: шурне вам, наприклад, щура до Союзу Українок . . . готов розполошити цілу організацію, хоч стала вже на добрі ноги.

Та це ще можна якось пережити. Але, як наприклад якій честилюбивій людині підкине козячий хвіст, звичайно, задертий догори,

то готова образитись і спричинників покликати на суд чести. А це моглоб внести поважні заплутання в наше політичне положення.

Або: як декому з атомово-енергійним розмахом вліпить між очі свиняче рило. Як він бідака між людей вийде, тим більше, коли займає десь суспільне становище?

Кажіть, що хочете. Але сьогодні, в добі атомової енергії, все можливе, а з Тихого океану до нас не далеко.

"Проти Шерсти" ч. 4.

## ДУХОВНА МУЗИКА

Минулої суботи відбувся в ляндецькому таборовому театрі концерт духовної музики. Концерт мав величезний мистецький успіх і можна сміло сказати, що була це одна з найкращих імпрез, що відбулися досі в таборі.

Не можна однак цього сказати про матеріальну сторінку справи. Сяла була вправді набита, але . . . порожніми кріслами і лавками. Співробітник "П. Ш." навязав інформаційні розмови з "товариськими" кругами табору і ствердив, що незацікавлення концертом було спричинене своєрідним непорозумінням: одні вважали, що цей концерт призначений для тих які не ходять до церкви і не чули ще церковних пісень, другі думали, що це був концерт . . . духовної оркестри, а вони люблять бляшані інструменти, однак тільки на військовій дефіляді. Ми радилиб аранжерам на другий раз викинути з програми нпр. один псалом, а вставити який цирко-

вий "номер". Тоді напевно нікого з нашої "культурної" публіки не бракне.

### ТИЖНЕВА ХРОНІКА

Завдяки прекрасній інформаційній службі, що її мають "Понедільні Вісті" з Інсбруку, українське громадянство в Австрії перше дізналося про дві сензаційні події.

Перша відноситься до голови Української Академії Наук, славного ученого, академіка Олександра Богомольця, який мав не тільки прийняти російську національність, але й змінити прізвище на Богомолів.

Друге повідомлення доносить про палатну революцію в Японії. Цар Гірогіто мав уступити, а на його місце прийшов, як японський імператор . . . лідер французьких радикалів Геріот (читай: Еріо).

\* \* \*

У бюрі табору УНРРА в Ляндеку зайшла небуденна подія: два урядовці посварились за крісло. Один казав, що крісло його — другий твердив протилежне. Вкінці, для вирішення справи, вдумали оригінальний спосіб. Крісло одержить цей, що своєму противникові сильніше плюне в очі. У висліді так собі позапльовували очі, що не бачили — ні вислуду двобою, ні крісла, ні людей, що навкруги з зацікавленням слідували за перебігом цього оригінального змагання.

\* \* \*

Австрійці — це, без сумніву, нарід правдивих демократів, прав-

дивих ворогів гітлеризму і правдивих борців за визволення Європи. („В і д е р ш т а ндсбевергунг"). Їх не лише не можна вважати німецькими трабантами, але навпаки, вони перша, Гітлером поневолена, а союзниками визвоljena нація. Вони майже — самі союзники. Нажаль вони, як все що добре і благородне, бувають часто-густо кривджені.

Наприклад: коментатор англійського радіа Ліндлей Фразер мав недавно в Відні відчит, в якому ствердив, що Німці не завагалися дати Австрійцям зброю в руки, бо знали, що Австрійці виконують кожний наказ, який їм дадуть. Нїякому Чехові, Французові чи Норвегцеві Німці не довірилиб літака, бо вони знали, що цей негайно причаливби на англійському летовищі. Зате австрійські летуни точно скидали бомби на англійські міста.

Це очевидна кривда для Австріяків! Ми знаємо приклади, що Австріяки свідомо ломили дані їм накази, нпр. зайшовши в хату на окупованій території забірали, що їм припало до вподоби. Це, очевидно, робили, щоби саботувати офіційний військовий наказ.

### ПРЕСОВІ РОДЗИНКИ

(„Нью Йорк Таймс Мегезін"):

До втікачів, що жили підчас війни в Англії, звернулися з запитом, які вражіння заберуть зі собою, коли їхатимуть домів? Відповіді були:

Французька домашна господиня: У Франції діти ідять вечеру в

годині 7. Тут пють чай о 5-й  
йдуть вчасніше спати. Це дале-  
ко краще.

Працівник голяндського Чер-  
воного Хреста: Ваші жінки вмі-  
ють чудово розмовляти, не тор-  
каючи зовсім приватних справ.

Польська жінка: -- Доброзич-  
ливість.

Працівник американського Чер-  
воного Хреста: Ваші учениці є  
дуже боязкі.

Норвежський видавець: Я чи-  
тав одну вечірню газету, яку вва-  
жають консервативним органом,  
і прочитав там соціалістичну  
статтю.

"Проти Шерсти" ч. 9.

ДП (без штанів): Скажіть,  
будь ласка, як добратись там, де  
штани можна дістати?

ДП (з наруччям одягу): Це  
дуже крутий шлях. Наперед му-  
сите подождати, поки кращий  
одяг розберуть ті, що потребу-  
ють його на виміну. Пізніше  
мусите доказати, що Ви дійсно  
потребуйте, і як виявиться, що  
ви з "фамілії", шлях перед вами  
вільний...

**ЯК НЕМА ЩАСТЯ, ТО НЕМА  
ДОЛІ . . .**

На заході горесно небо багрилось  
І зарево жаром на гори спадало.  
Алмазами хмари від сонця міні-  
лись,  
Кругом все на вечір зірчастий че-  
кало.

І я знов на сході дугою схилився  
І знов у задуму поникнув журли-  
ву,

На очі спустилися вії, і снів я:  
Про Галю і долю мою нещасливу.

Ось мала до мене сьогодні Галю-  
ся

З Куфштайну приїхати раннім  
шнелъцугом.

Від радості я аж чаєм захлис-  
нувся

І кучері стали над висками рубом.

Зробив я порядки в куточку сво-  
йому,

Постріпував коци, сміття пови-  
носив,

Зеленим чатинням замаїв ікону,  
На стінах повісив кінові фотоси.

З підштанців й сорочки, що то  
приділили

Мені тих дарунків ізза океану,  
Зробив я, відкинувши лати і ді-  
ри,

Рушник і серветку на стіл, непо-  
гану.

Пригрів зупи глек, як залізну ре-  
зерву,

Дістав ярини в кооперативі,  
Купив в спекулянтів з вегетаблів  
консерву,

Спик плячки на з "Д"-вітамінів о-  
ливі.

І вже до двірця я мав лиш три  
кроки,

Як люди здалека кричати почали:  
"Галюсю твою повели два шуца-  
ки,

І рюкзак з мукою у неї забрали".

Пропала надія і серце забилося!  
Галюсі з арешту не видно — не-  
має...

Вже ніч заграницю на сході збу-  
дила,

А я під бараком все жду-вижи-  
даю...

Ікар.



## СВЯТА ВІЙНА ЗА ПЕРЕСЕ- ЛЕННЯ

Ще люде добре не закінчили святкувати свято перемоги, як у таборі вибухла війна. Свята війна за переселення.

Вже далеко перед офіційним вибухом почалась “війна нервів”. Спочатку слухи, потім зовсім “певні інформації”, даліше наради голів і начальників, а потім — бабах!!! Радіовисильня Ляндек, на хвилях згущеного таборового повітря, проголосила мобілізацію. — “Всі мовляв вже пакуються і буде війна”. І таборовики, на підставі “тайних інформацій” почали підбирати місця, де ще можна скритися: полуднева Франція, Баварія, Віртембергія, Канада, Куба, Гаїті, Ямайка, а вкінці Галь, Вергль, Ройте і Куфштайн.

Звичайно найпізніші інформації є все більш достовірні чим “перша качка”, тож відбулась покищо екскурсія в Незалежну Автономну Куфштайнську Область. На цьому відтинку фронту обійшлось без більших боїв. Люде, що приїхали недавно з Куфштайну до Ляндеку, не розпакувавши ще добре своїх “чемоданів” і не запізнавшись з щасливим і радісним життям Ляндецької Республіки, добровільно постановили одпустити майбутні боеві терени. Виїджаючи, забирали на спомин маленькі памяткові речі: хто стіл, хто шафу, а хто два-три міхи “трупів” (папіроси — прим. ред.).

А в таборі тимчасом загуділо. УНРРА не могла опертись чем-

ній просьбі військових частин і рішила зліквідувати муровані бараки та перенести всіх на село, в “деревняки”. Тут, звичайно, виступили на арену заступники народних інтересів. Пішли в курс “дозунги”.

“Ми перепровадимо акцію переселення”.

“Проч з приватною ініціативою”.

“Акція переселення понад усе” і т. п.

І зараз почалась “на фест” війна за переселення. Почався наступ на бараки.

А штаб працює! Створено комісії і підкомісії, покликано референтів та заангажовано мешканевий уряд як розвідку. Обрано приміщення на Головну Квартиру в домівці місцевої гімназії, на сторожі, замість традиційного вартового, посадили маленьке щеня. По таборі тимчасом пробігали дрожки непевности. Деякі почали робити завіщання, другі перед-смертні знімки, щоб після війни зробити зізд живих учасників 30-го баракового куреня.

А комісія “раду радить як на турка стати”. Радить день, радить другий — нічого не виходить. А потім розгорілось...

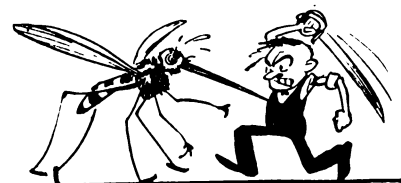
Група боєвих студентів спільним нападом здобула важний стратегічний пункт — місцеву церкву, і забарикадувавшись за паперовими стінами, боронить своєї редути. Командир Н-ської частини, вистрілявши всі аргументи, поповнив гаракірі. Комісія здобула мешкання, станувши пе-

реможною ногою на його трупі.

Як доносить наш військовий звітодавець, війна провадиться в повному розгарі. Є вбиті (надії) і ранені (амбіції). Немовлят і дітей з огляду на небезпеку коклюшу евакуується на стаєнні стріхи, хорим і старцям запропоновано піти у партизани. На боєвищі залишаються покищо при-

клонники пані протекції, що займавши ясні і просторі кімнати, бороняться перед комісією таємною зброєю. Вони теж створили організацію п. н. "Тримаймося, не даймося"!

**Військовий звітодавець:  
Фуфайка, полева пошта ч. 00111.**



Ні, корови, ні свині тільки Сталін на стіні

## Пісня про смерть

Воно сталося несподівано.

— Іване!

— Що?

— Підемо....

— Ну, як іти, так іти...

Їхні постаті пропали в темені лісу, неначе тіні.

В селі ніхто не голосив.

Бо і чим було плакати?

Сльоз не ставало...

Але всі знали...

В селі вістки й відомости повзли припишклими вулицями, як ото повзе вранішня мряка по сіножатях. Крізь вікна шепоти проривалися часом сполохані, або владувані, але всі глухли в хабаззі перед хатами. А хабаззя того року напричуд буяло. Який врожайний на хабаззя рік Господь послав!

— Маріє, маєш вістку від твоєї?...

Запит тремтів у повітрі соромливо й дзвенів молодого цікавістю.

— А якбиж?

І перед очима блискав шматок паперу. Один із тих дивних шматків, що то їх ніяка пошта не носила, що то не всміхалися вони колірними образами поштових марок, але однаково промандрували вони сотні кілометрів і потрапляли в потрібні руки.

— На урльоп приїде...

І шматок паперу, сполоханий чужим зором, похапцем зникав за пазухою розсміяної дівчини.

— Маріє! Коли приїде?

— Ба! Коли пустять...

А бурянами заростали не тільки городи перед хатами. Пишнілися буряни того року по полях, як ще ніколи. Господарі похитували зажурено головами, зводили очі вгору й шепотіли побожно, оглядаючись на всі сторони.

— Боже милосерний, коли та вся погань щезне з нашої землі?

Але погань, видимо не хотіла щезати...

Марія знала, коли має Іван прийти на відпустку, тільки не хотіла того подрузі сказати. Поперше тому, що ануж... Відомо, війна, щось трапиться, а тут будуть глузувати, а крім того ще й чому іншому... Вона не хотіла, щоб ще хтось крім неї зустрічав Івана. Вона хотіла бути одноною, що його зустрічатиме...

Іван мав прийти в неділю і субота для Марії якоюсь такою безконечною.

І пощо бо тієї суботи в тижні? Чи не краще, щоб зараз по п'ятниці неділя приходила,

Марія сиділа біля вікна і вдивлялася своїми чорними очима в далечинь сільської вулиці.

## II.

Молодший командант Іван Зозуля чвалав лісовими дорогами.

Ліс пахнув...

Дороги співали якусь дивно знайому пісню...

А може це йому тільки видавалося?

Може це тільки здавалося, що далечінь лісова розхилилася перед ним привітно й широко?

Та молодший командант Іван Зозуля над цим не думав.

В його вухах шуміли ще відгук гарматних вибухів і цокотіли скоростріли.

І йому здавалося, що тільки відгомонами повна лісова далечінь.

Кінь чвалав знайомими лісами і неначе впізнавав старезні пні деревниц.

А ті ще більше за той час по-репалися... Постарілися...

Як той час швидко проминає!

Як той час швидко мчить!

Ще швидше, як повстанські тачанки...

Ще швидше, як чалі коні повстанських вагонів...

І нагло молодший командант Іван Зозуля почув небезпеку...

Вона насунула несподівано, як літний жмаролім...

Зозуля стягнув поводи і кінь зарився копитами в лісову дорогу.

— Стій!..

Гаркнуло злісно й холодно...

Гей! Доле повстанська закована!..

Які то коні виносять тебе з челястей таємних просторів?

Іван зіскочив із коня і, стиска-

ючи фінку в руках, заліг за деревищем.

Кінь рванувся.

Гей, коню вірний, коню чалиї коню повстанський, і твоя кров до чаші терпіння потрібна!..

Зацокотіли скоростріли і кінь рванувся вгору, захріп страшенно і голосно та й упав на лісову дорогу. Бив копитами, рухався ще раз і затих.

— Здавайся, бандит!

Ліс відгукнувся глухо.

Молодший командант Іван Зозуля глянув увічі своїй долі.

Вона була проста і співуча.

Доглянув перед собою ворожі уніформи, що з'явилися несподівано між деревами й його фінка заспівала голосно й надхненно.

— Господи, будь мені гришному...

Чужа мова гаркотіла і щось кричала скажено, але молодший командант не слухав її.

Перед його очима знялася стіна зірваної землі й моху, закрутилася шалено, прошивана сліпучими блискавицями. З дерев летіла кора, зідрана кулями.

Щораз ближче й ближче вгризалися в землю кулі і щораз більше розпалювалася від безперервного вогню його власна фінка.

І тоді, коли він, відкинувши, бо безпотрібну без муніції, зброю, хотів вихопити гранату, нелюдська сила пірвала його й йому здавалося, що нечувана хвиля якоїсь незнаной мелодії підіймає його на своїх крилах і несе кудись далеко, в незнане...

Марія даремно ждала приходу молодшого команданта Івана Зозулі.

Він пішов іншими шляхами.

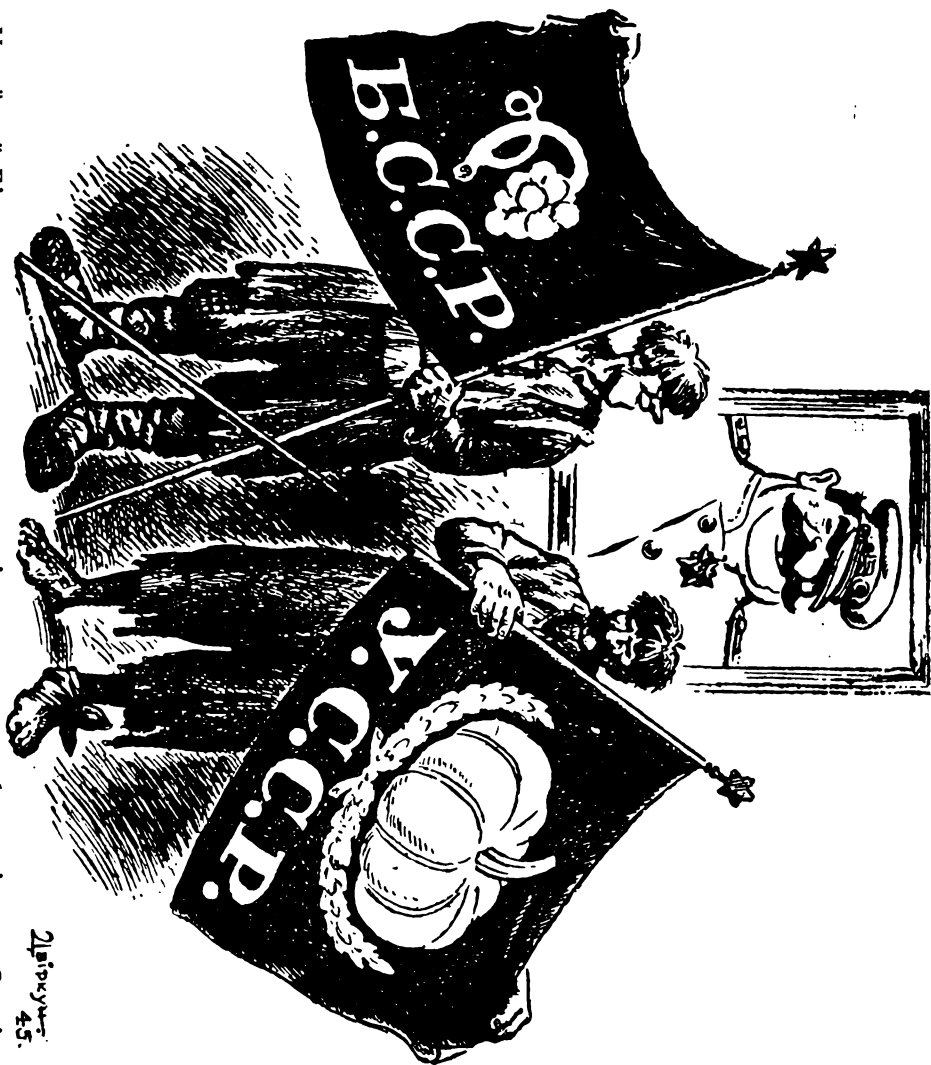
Його пошматоване тіло лежало між старезними деревищами,

недалеко від стужавілого трупа чалого повстанського коня і їхня кров спливала широкою річкою в надрі лісової землі і десь у надрах тих в одне озерце злилася.



Україна й Білорусь репрезентують на міжнародних конференціях — Сталіна

Дзвірюк  
45.



# Релігійність Богдана Лепкого

(СПОГАД)

Богдан Лепкий відзначався великою релігійністю і побожністю. Це пробивається скрізь у його творах.

Уродився в священничій родині і від дитинства придивлявся гарним патріархальним звичаям, які були в наших священничих домах. Будучи маленьким хлопцем їздив з мамою з Крегульця до Зарваниці і цю свою першу подорож зобразив у казці свого життя "До Зарваниці". До народної школи й гімназії ходив у Бережанах, де мешкав у свого діда, о. Михайла Глібовицького, пароха і повітового віцемаршалка та виховувався під опікою своїх улюблених тіток. Полюбив бережанську церкву і часто згадує про неї в своїх творах.

Коли був учнем гімназії найбільше радів їздою на Різдвяні і Великодні свята до родичів, з Бережан до Поручина і Жукова, бо там придивлявся гарним святочним звичаям і обрядам у церкві, на приходстві й на селі та ці звичаї змалював у збірці "Під ялинку". Любив дуже допомогати "в душпастирюванні". Збирав хлопців і дівчат в stodoli та при імпровізованому престолі "правив вечірню і говорив проповіді". Нераз батько дивувався, чому в церкві на вечірні майже ні-

кого не було. Коли батько вийшов з церкви, переконався, що малий "Бодьо" робить йому конкуренцію, бо на вечірні в stodoli мав більше парохіян, ніж батько в церкві.

Коли Лепкий був уже у вищих клясах гімназії, тоді в Бережанах був вірменським парохом славний проповідник о. Йосиф Теодорович, пізніший архієпископ у Львові і політик. На його проповіді ходила радіс вся бережанська інтелігенція без різниці національності, бо Теодорович гарно говорив, а костел мав центральне ogrivannya і приємно було зимою там перебувати. Дуже часто заходив там і Лепкий і свою золотуусту краснорічність в деякому степені міг завдячувати, здається, і цьому вірменському проповідникові.

З великою пошаною ставився Лепкий до священничого стану та до життя на приходствах. Коли майбутній історик забажає колись змалювати життя в давних священничих домах, то найкращим підручником для його праці будуть твори Лепкого.

Лепкий був дуже фамілійний, любив дуже свого діда, родичів, священників з родини сусідів та знайомих, якнайкраще згадує свого улюбленого катехита о.

шамбеляна М. Соневицького. З насолодою згадував про звичаї, Різдвяні та Великодні, й через ціле життя, навіть на чужині, при-держувався їх. Коли хтось загля-нув до хати Лепкого в Різдвяні свята, то побачив там і "дідуха" в куті, сіно під обрусом на столі, а між стравами борщ з вушками та кутю. На св. Вечір та у Великий Четвер і П'ятницю Лепкий постив, заховував мовчанку та роздумую-чи, немов відправляв свої реко-лекції.

Велику несподіванку й приєм-ність зробили Лепкому одного року на св. Вечір, гості, а то ігу-мен Климентій Шептицький, ар-хикнязь Вільгельм (Василь Виши-ваний) та проф. Роман Смаль-Стоцький, коли заїхали до гар-ної вілли, яку Лепкий замешку-вав у Ванзе, біля Берліну, в якій міг гостити достойних гостей так, як годиться на св. Вечір. У цій затишній віллі серед дерев і цві-тів, зродилася й Лепкого трило-гія ("Мотря", "Не вбивай", "Ба-турин").

Богдан Лепкий був вірним чле-ном парохії в Кракові, кожної не-ділі й свята мусів бути в церкві, де подивляв образи іконостасу, виконані після проекту Матейка, йогож учнями, між іншим і Нова-ківським.

В хаті Лепкого бували частими гостями краківські парохі, як о. Борсук, о. Левицький, о. Урусь-кий, а востаннє о. Хрущ. Не диво, що пропам'ятна таблиця з погруд-дям поета пишається над голов-ними дверми церкви св. Норберта в Кракові. Будучи 10 років (1915-

1926) в Німеччині, в таборах по-лонених (Вецляв, Расштадт), дбав, щоб правосл. Українці мали духовну опіку. В Берліні не було українського священика, а коли я туди в 1923-1924 р. приїхав, Леп-кий зрадив, що зможе вислухати нашої св. Служби Божої. Іздив зі мною до найближчої католицької церкви в Нове Вес біля Потсдаму, де я відправляв Службу Божу, а наступної неділі в школі в Ванзе. З мого перебування в Берліні ско-ристав і покійний Євген Конова-лець. На його прохання охрестив я його сина Юрка, чого домагався дуже й дід Федак, кажучи: "не-хрещеного внука 5-літнього три-маєте в своїй хаті".

Лепкий любив оглядати старі церкви, навіть їх малював (нашу стареньку церковцю в Чесниках коло Рогатина). Захоплювався церквою в Краснопущі та її чудо-вим, неоціненою вартості іконо-стасом, який, нажаль, несподівано спопелів. З копій цього іконоста-су намалював Лепкий намістні о-образи до церкви в Жовчеві (ко-ло Рогатина), куди часто заїздив і перебував у родини підчас фе-рій. Там намалював Євангелістів, які вміщені по 4-ох сторонах ки-вота.

Будучи в Бориславі 1934 р., із-див зі мною до Дрогобича, щоб спеціально оглянути старинну церкву св. Юра, до якої зїздились підчас сезону в Трускавці різні гості, навіть міністри, та подив-ляли цю святиню, яку після пере-казу, мали привезти зі Сх. Укра-їни дрогобицькі міщани, куди во-зили сіль.

Славні вітражі пок. Холодного в новій церкві в Мразниці (коло Борислава) також завдячують пок. Лепкому свою величавість. Коли пок. Петро Холодний зі мною і 2 комітетовими приїхав до Кракова замовити вітражі, то Богдан Лепкий був при цій трансакції як другий знавець. Сам Холодний приїздив згодом усього раз до Кракова до фірми подивитися, як іде робота 10 вітражів, а праці пильнував на місці Лепкий, щоб були гідно зроблені після проектів Холодного. Визнавався в цих справах, бо в Кракові в костелах оглядав найславніші вітражі. Не диво, що ті вітражі (подібно як у Волоській церкві) такі гарні а подивляли їх наші Владика, як перемиський Йосафат, станиславівський Лят и ше в ський, крижевацький Няраді, канадійський Ладика, львівський Будка й багато наших овящеників та світських.

Лепкий знав добре св. Письмо, яке лежало в нього завжди під рукою й коли читається його трилогію, мається вражіння, що це писав не світський, а якийсь духовник, добре обізнаний зі св. Письмом. Як правдивий християнин руководився любовю ближнього й зі всіми сердечно жив та всім був дуже люблений. З його уст не вийшло погане слово або якийсь проклін.

В Кракові в хаті Лепкого нераз рівночасно бували гостями в перейзді з Відня Барвінський і Трильовський та разом спокійно дискутували, хоч поза хатою Лепкого не сходились. Хата його в Кра-

кові виглядала як церковний музей, повна ріжних старих церковних образів, хрестиків, старих фелонів.

Таксамо виглядала його вілля "Богданівка" в Черчі. Лепкий приїздив з Кракова до Черча змучений і виснажений цілорічною працею, але в Черчі серед своїх людей зараз приходив до себе. Кожний інтелігент, приїхавши до Черча, заходив до "Богданівки", щоб відвідати милого властителя та оглянути його церковний музей, який з вибухом війни приміщено в старенькій церкві в Черчі.

Наші Владика дуже високо цінили Лепкого, особливо Митрополит, який його часто запрошував до себе на розмову. Коли Лепкий написав "Мотрю" і післяв один примірник Митрополитові, Митрополит сердечно дякував пишучи між іншим таке:

"Ваша повість дуже мені подобалась, я читав пильно та дві ночі не міг спати, бо не міг відірватися від читання. Нехай Господь Бог благословить у дальшій праці".

В 1915 р. написав Лепкий у Відні "В храмі св. Юра" в честь Митрополита, а ідею піддав йому теперішній перемиський єпископ помічник Лакота, який тоді кінчив свої студії у Відні. Єпископ Лакота дуже любив Лепкого, rado читав його твори й для того довідавшись про смерть Лепкого приїхав до Ярослава разом з апост. адміністратором Лемківщини о. д-ром Малиновським, віддати йому останню прислугу, від-



провадивши на місце вічного спочинку.

Я особисто сердечно любив Богдана Лепкого як свого любого швагра, сердечно гостив його в своїй хаті в Бориславі й тому дуже прикро мені було, що я через воєнні обставини не міг бути на його похороні, про що довідався через радіо в день по похороні.

Цих кілька споминів кидаю мов квіти на його могилу в Кракові, де він спочиває тимчасом у гробниці свого приятеля, радника

Шайдзіцького, а його улюблена дружина в гробниці парохів Кракова.

Сподіваюсь, що прийде колись відповідний час, коли за Божою поміччю вернемось до рідного краю і тлінні останки Лепкого будуть перенесені до того міста, яке він називає "найкращим у світі" й яке найкраще змалював у своїх творах п. н. "Бережани". Тоді й хор заспіває його пророчу, безсмертну пісню "Видиш, брате мій".



Всесоюзний советський "кательок"

## Діда Івана останній день



Найстаршому синові Романові і його молодшому братові Маріанові — присвячую.

Коли вже сонце після цілоднєвої мандрівки по роботі важкій із втоми ціле почервоніло і на деревах лісу сіло, щоб відпочати, тоді Іван також свою роботу кінчив.

І коли так умучено сонце на деревах близького лісу сиділо і червоними лучами підпиралося, тоді старий також на помісницю воза сідав. Ноги на землю спускав, — неначе ними підпирався. Немов сам собі не вірив, що вже сидить, що вже відпочати може. Рукавом сорочки піт з чола обтирає, а звертаючися в сторону сонця, яке вже на нічліг ладилось, говорив свою молитву:

— Декую Тобі Боже, щось ми свойов ласков светов дав цей день пережити і Твоя волі кілька ми ще на тім світі жити! Але доки духу в мені, буду цю Твою доньку, цю земляньку свету любити, коло неї ходити і за неї дбати!

Не від нині вже старий цю молитву говорив. Слова її врзалися йому глибоко в душу і в серці своєму він їх закарбував. Скінчивши молитву він до коней промовляв:

— Коні мої, коні, тай ви вже помучилися за цілий день. Які ви

мені любі, ви, коні мої! Всі мене лишили! Дітей нема, тай і стара вже там пішла, звідки ще ніхто не вернув. Ви одні мене не лишили!

А коні старого діда мову неначе розуміли. Щодня вони її чули. Таку саму. Йї вже звикли до неї. І ждали доки старий їх від плуга не випряг. І коли вже старий цілоденну свою молитву біля своєї тої землички тими кількома словами неначе запечатав, коли вже й до коней промовив, коли вже й своїм старим мязам дав трохи відпочити, тоді коні випряг з плуга. І пустив їх, щоб трішки травиці зеленої собі „поскубли”.

— Не путаю я вас коні мої, бо не гулянка вам тепер у голові, коли ви цілий день плуг тегати мусіли! Я за той чес люльку собі набю, тай заки все на віз поперчу, а ви собі з травицев побавте сі трохи. А як до хати приїдемо, так сіна файного вам за драбини кену. Що так файно пахне, як ця землянька света пахне, що його зродила! Тай водичев вас напою.

А коні траву скубли, тай вухами до гори стригли, як старий так дрібонько до них промовляв. І коли вже все „начине” на віз поскидав, коні вже самі до воза прийшли. І він їх запряг а сам на

баламут сів.

— Ну! а тепер діти мої вйо! До хати! Стара мене не жде! Ні діти не вийдуть напроти тата, тай не залебедять: „що ти нам тату привіз, якого пташка?” Хиба ці слова, що вони їх у хаті лишили, пташкою по хаті десь сі бють! Тай мої слези десь на шибках на віконци сіли! Вони одні зі мнов сі звитають! Ці слези мої, що у хаті я їх лишив! Але я їх зітру, ці слёзи з вікна, рукавом їх вітру своїм. Тільки слёзів із мойого серці, що сі кервов кервавить, не зітру. Бо рукав мій за короткий і за малий, а жель за великий. Той жель, що в серці сидить! . . .

А коні, якби діда мову розуміли, чим скоріш бігли. Щоб дід ці слёзи з вікна скорше стер . . .

І на подвіря приїхали. Дід коні випряг, тай до стайні завів. І за драбину сіна кинув. Тай коні на поїв. А згодом підручного, того звідочолого у чоло поцілував, тай того борозного. І поклепавав і погладив.

— Ну! а тепер діти ви мої відпичніть си капку! Через нічку. Бо рано, раненько знова в поле мус!

І коні, чи такі раді були, шо сіно таке смачне було і так дуже пахло як ця земелька свята пахла, чи дідовим ласкавим словам такі раді були — вони заіржали . . .

А коли вже дід із кіньми упорався, хату відчинив. Тай до середини увійшов. І ще заки світло засвітив, до шибок у вікні підійшов, тай рукавом своїм їх обтер.

— Ой, не плач ти небого за мнов, бо досить я сі вже сам наплачу. Я знаю. Тобі сі навкимило десь за мнов, хатино ти моя! Нема я тебе газдині, що би за тебе подбала. Ні дітей, щоб твої кути розвеселяли. Гай! гай! було воно колись, було. Всіляко бувало! І хрестини й весілля. Але похорон таки на кінці! Тай ці сумні погребові співи, весільних співанок заглушили . . .

І поплентав до печі старий.

— Ще може я добуду якого вогню, що в попелі залишив сі від рані . . .

Тай старий добув вогню, тай старими грудьми став роздувати його. Не любив він у печі вогонь від сірника розпалювати, чи від запальнички. У нього все в печі вогонь мусів бути, бодай у вуглику малому дрімати. Так як спомини в серці його не могли вигаснути ніколи. Все там були, все дрімали . . .

І коли вогонь роздув, ріща накинув. Тай до горшка води налив. І кошик із бульбою витягнув, тай бульбу обирати став.

— Не прийдеш ти стара, тай не навариш ти бульби мені. Ти вже — як пани кажуть — на пенсію пішла, тай собі відпочиваєш у Бога за дверми. Ну! а я ще на пенсію йти не можу, ще Бог мене не кличе. Хотей як дуже я рад би до Тебе піти. Бо ми дуже банно за Тобою . . .

І старий говорив і бульбу обирав. Як щодня. Як від літ вже давних. І коли вже бульбу наобирав, у воду кинув і заварив. І на миску викинув. І до комори

за солониною йти хотів, щоб бульбу помастити. Але не пішов. Розгадався.

— Вибачей старий нині без солонини! Бо ми кости нині щось дуже болять. Бо завтра неділенька света! Внуки поприходять, тай з зятем донька. Тоді мемо сі гостити. Син вже не прийде, бо він також вже там пішов, звідки ще ніхто не вернув. За ту Україну, яку у серці носив, його вбили. Його, тай ще другого того молодшого у кримінал. А молодша донька? Також не прийде, бо далеко вона! — Як внуки придуть, він їх погостить. А нині? Він і так вже старий! І сам! Обійдеться...

Тай їсти став дід бульбу пісну. Тільки слезами своїми він її помастив... А коли попоїв, встав. Тай до образів перехрестився, що на стіні. Тай Пречистій, що на покуттю, поклонився.

— Диви сі Матінко Божа на мене, діда, своїми ласкавими очима. Диви сі на мій жель. Тай ми сили дай той жель у серці носити. Тай ще сили ми дай то старе серце добре руками тримати, щоб із того желю не пукло... Бо ми дуже тежко... Ти Матінко Христова, будь мойов газдинев! Коло Тебе десь сини мої, тай стара моя! Десь вони там Тебе за мною просять. Вислухай Матінко моя їх молитви! Тай май вибачінне на діда. Що сам один у світі лишив сі. Так ми тежко нераз, так дуже ми тежко. Що нераз си гадаю, що не вітримаю. Але робити мус, доки ще на очі дивить сі чоловік. Ну! а як така Божа

волі, так візьми мене Небесна Газдине до моєї старої і до неї заведи! Волі най сі стане света Твого Сина!...

І так молився вже не від нині... Але нині ця молитва якась така щира, така дуже щира була. Тай ляг дід старий на постіль свою. Тай на постелі вже а ще молився.

— Ага! ще я своїх Очинашів не віговорив усіх! Один Очинаш за Україну, ту Україну, що її його сини у серці носили... І за котру один згинув, а другий у кримінал пішов... Видно, видно, та Україна варта, щоб за неї молитися, коли його діти й людські діти за неї навіть на смерть пішли. А йшли на цю смерть за Україну, так радо, гейби на весіллі яке...

І старий зачав говорити молитву.

— А другий Очинаш за мої сини... А третій за стару... А далі за внуки й доньку й зятя. А на кінці за себе.

І молився так старий. А блідий місяць через віконце, яке слізми плакало, цікаво заглядав. І діда блідим своїм світлом, як і блідю неясна старість дідова була, по сивому волоссю гладив...

І приснилася дідови тої ночі Україна. Тота, що її його сини в серці носили. І сини його і його стара... .

Але рано вже не встав старий з постелі. Ні сусіди вже його не могли добудитися... Небесна Газдиня за руку діда взяла і до його старої і до синів його повела...

Штрассбург, 21. 8. 1946.

Др. Г. Г. Скегар

## ВИЗНАЧНІ УКРАЇНЦІ В ЛОС АНДЖЕЛЕС

Голівуд, Каліф.



Йосиф Луцейко-Любецький

У нас є обемиста література про українську шляхту: є оповідання про цю аристократію, як вона обороняла українські землі перед нападами ворогів-сусідів; є історичні дані про українських князів та їх подвиги на полі бою; є рівнож згадка як наша шляхта покидала українство та

переходила до другої народности. Виявці дійшло до цього, що великі українські роди або вимирали, або денационалізувалися. А все ж лишилася по них історія, яка свідчить що й ми були колись господарями на своїй землі!

Впродовж української історії ми мали багато такої шляхти: самих князів в прямій лінії було поперх пятьдесят родів. Відтак з другої лінії було поперх двісті родів. Дальше, свояків і меншої аристократії було поперх 300 родів. Всі ці шляхетські родини тішилися приватними привілеями, по сі д а л и великі посілости землі але в заміну за це утримували армії козаків та воювали з ворогами українських земель.

### КНЯЗІ ЛЮБЕЦЬКІ

Зі всіх цих родів української аристократії я вибираю рід Любецьких. Про князів Любецьких є обширна література, бо пише про них Грушівський в "Історії України", й Липинський в "Дзее України", й др. Казимир Любецький,

а навіть є поданий цей рід в "Альманах де Гота", у французькій мові.

Для цієї статті вистарчає мені сказати, що пряма лінія Любецьких осілася на посіlostях в Галичині й перебула там багато поколінь аж до недавних часів. В прямій лінії з Любецького роду походить Семен Луцейко-Любецький (слово Луцейко означає місцевість, де нащадки цього роду живуть дотепер).

### ІСТОРІЯ ЙОСИФА ЛУЦЕЙКА-ЛЮБЕЦЬКОГО

Йосиф є сином Семена Луцейко-Любецького і Марії Любецької (з роду Онишкевич); уродився в Любичі Князі, повіт Рава Руська, Галичина, в 1900 році. Тут виростав аж поки не пішов до реальної школи у Львові. Та перша світова війна принесла з собою багато політичних і національних змін, а притім перекреслила плани шкільних студій молоді.

Наш Йосиф, ще молодцем, був забраний до війська — вперід до армії австрійської, а пізніше самий добровольцем вступив до Січових Стрільців в Києві, під проводом бл. п. Євгена Коновальця, й причім почалася його вандрівка по Великій Україні. Богато приходилося пережити молодцеві в такі бурхливі часи, так що коли повернув домів в 1921 році, то застав тут одну велику руїну.

### ЙОСИФ ВИЇЗДИТЬ ДО ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ

Під той час в цілій Польщі панував неспокій, зате Чехословачина устabilізувалася, бо мала за

собою піддержку Америки й Англії. Тому Йосиф, не надумуючися двічі, постановив поїхати за границю на продовження студій. Прибув до Подебрад і записався до Української Господарської Академії на факультет хемічної інженерії. Школа ця відіграла важну роль в його пізнішому житті, бо ще навіть тепер згадує він мило своїх професорів таких як: Коваленко, Тимошенко, Безпалко, Голіцинський, Левицький Модест, Шовгенів, Фролов, Вілінський, Лесянський, Чернявський і Біднов.

В 1925 році дістав до Америки стипендію на 4 роки студій.

### ПРИЇЗД ДО АМЕРИКИ

По приїзді до Америки почав промишляти як міг та притім учитися англійської мови. Згодом приїхав до Детройту й тут заізнався з панною Катериною Звіжанською, медичною сестрою по фаху, з якою в 1927 році подружився. А що панна Звіжанська була горожанкою цього краю, це простелило дорогу, що Йосиф дістав позвіл остатися на постійні в Америці, а потім сам став горожанином.

Обое Любецькі придбали собі спорий кружок приятелів, бо брали живу участь в громадськiм житті в Детройті, належали до хорів, відігравали представлення (сама пані Любецька покінчила спеціальний курс театральних вистав на Колумбія Університеті в Нью Йорку), й належали майже до всіх товариств в Детройті. Йосиф був декілька років головою Центрального Комітету міста Де-

тройту, а пані Любецька брала участь в медичнім відділі “Бойс Клоб оф Америка”.

Прийшла минувша депресія в Америці й своїм крилом зачепила всіх нас, а притім і Любецьких. Йосиф дістає працю то тут то там, але за помічю своєї дружини кінчить факультет хемічної інженерії на Вейн Університеті в Детройті. Потім отримав позицію хеміка-аналіста у Форда і в короткім часі вибивається на наставника в лябораторії. Невдовзі мусів перейти серйозну операцію, а за цим лікарі порадили йому пошукати теплішого клімату, щоби ратувати своє надшарпане здоровля ще з першої війни.

#### ПРИЇЗД ДО КАЛІФОРНІ

В лютім 1943 року прибув Йосиф до Лос Анджелес і зайшов до мене. Мені було дуже приємно відновити нашу давню дружбу та примістити його в однім апартаменті.

По часі дістав Йосиф позицію в одній хемічній лябораторії — але тут так добре робив хемічні аналізи, що коли “Лакгід” корпорація пошуквала за добрим хеміком, на рекомендацію управління лябораторії прийнято його до “Лакгід” в Бирбенк, Каліф.

Читачеві треба знати, що Лакгід корпорація є одним з найбільших заведень на світі, де виробляються літаки для цілого світу. Ця колосальна індустрія дістала свої початки ще далеко перед війною в той спосіб, що на тайне пропоручення уряду виробила один тип літака з такими прикметами, які перевищали всі

вимагані специфікації. Уряд дав замовлення на один літак, але ця сума за нього далеко не покрила сотні тисяч доларів, що коштували експерименти зробити такий літак. Та неспокій в Європі заставив компанію експериментувати та уліпшувати цей літак, а притім удосконалювати інші моделі. Дійшло до цього, що сьогодні компанія виробляє найбільший та найліпший тип літаків (один з них недавно перелетів поверх одинадцять тисяч миль без перестанку)!

Йосиф Любецький почав свою працю в “Лакгід” в розслідчій хемічній лябораторії, як хемік-аналіст по металах. Але в скорім часі вибивається він наверх зпоміж великого числа хеміків. Цим виробив собі повагу й довіря поміж вищими урядниками, так, що як в 1945 році відкрито спеціальну лябораторію для перепровдження аналіз всіх матеріалів які “Лакгід” купує, — Йосифа назначено головою департаменту матеріалів по металах.

Таке осягнення було початком того, що в маю 1946 року назначено Йосифа Любецького завідателем цілої хемічної лябораторії, де працює безнастанно 30 найкращих хеміків. Є це велика честь для нашого побратима, але й є тут велика відвічальність!

Мені надзвичайно приємно поділитися цею радісною новинкою що й ми маємо наших інтелігентів на високих позиціях, які зуміли знайти собі признання від чужих науковців.

Йосиф Любецький в Лос Анджелес, а Михайло Каша (фізик-

хемік, професор при Каліфорнія Університеті), є початком відповіді проф. Симпсонові з Саскачеван

Університету, який докоряв Українцям, що не мають вони визначних людей на полі науки.



### ВИНАХІДНИК ДР. МИРОСЛАВ СЕНЬКУС

Американська газета "Ді Террі Гат Трибюн" з 28 березня, 1946 донесла про винахід канадійського Українця, д-ра Мирослава Сенькуса, яким є винахід кристалізування чудо-ліку, пенисиліни.

Винахідник, це син українських фермерів, в Вудбері, Саскачеван. Кореспондент "Юнайтед Пресс" описав докладно вартість винаходу.

Перед тим винаходом треба було пенисиліну по її виплеканні вкладати сейчас до спеціальних холодильень і цим запобігати її зберігання. Це потягло за собою великі труднощі й невигоди. В сирій формі пенисиліна скоро псувалася. Форма кристалізації пенисиліни розв'язала цю проблему.

Над винаходом працював др. Сенькус три роки. "Комершел Солвентс Корпорейшен", де др. Сенькус працює, віддала йому до розпорядимости лабораторію, в якій він має змогу розвивати далі свої спосібности.

До цього можна ще додати, що др. Сенькус, будучи в Канаді, брав завжди живу участь в українському житті. Як пишуть з Канади, він тим життям і далі інтересується, а це знов каже надіятись, що він ввійде з тим життям

### ВИНАХІДНИК ІВАН ВЕСОЛОВСЬКИЙ

Американський журнал "Тайм" подає:

Українець Іван Весоловський з Сифтону, Ман., спровадив собі в 1932 р. коливорот з України, щоб у часах кризи виробляти власну одіж для родини.

Весоловський коваль. У своїй кузні він поправив прядку, почав виробляти на збут і продавав їх по \$13.95 для жінок сусідських фермерів і ренчарів.

Внедовзі збудував двоповерхову фабрику і став продавати 500 штук річно до Квебеку, Нової Фунляндії, Злучених Держав, Мексики, Ісландії, Джамейки і Франції.

Потім з суоїдом винайшов машину чесати вовну. На думку влад переглядаючи німецький каталог.

Тепер, як пише американський журнал, він продає 1,000 штук річно, по \$14.95 за штуку.

В війну зачав виробляти бленкети й паркас. Він переніс фабрику до Брендону, де очищує й висушує денно 10,000 ф. вовни. В його фабриці працює 25 людей, переробляючи річно 600,000 ф. вовни.

---

у звязок теж і на американському ґрунті.



# Від широкого серця

Петро Дроздюк

Це було двацять три роки тому. Чудесне літо. Я, сповнений рожевих мрій, приїхав „зайцем” до Києва — втік з житомирського дитячого будинку, де я виховувався і де було страшенно нудно і нецікаво, — щоб побачити пам’ятник Богдану Хмельницькому та інші знамениті місця української столиці, про які я так багато читав у книгах та журналах.

Вийшовши з вокзалу, я запитав у однієї літньої привітної жінки, як мені потрапити на Софійську площу. Вона з охотою пояснила. Я подякував і попрямував до міста.

Йшов помалу. З цікавістю оглядав розкішні будинки, високі стрункі тополі на Шевченківському бульварі, зупинявся на вулиці Короленка біля книгарень та читав заголовки старих книг.

Ось і Софійська площа. В центрі її красується пам’ятник Богдану Хмельницькому. Великий гетьман, наче живий, сидить на своєму розгоряченому коні з булавою в руці, і здається, що в якусь мить він зірветься з почорнілої камяної скелі і помчить вперед... Зачарований, забувши про все на світі, довго дивився я на сміливого вершника.

— Що, юначе, сподобались тобі Богданові чоботи? — запитав мене якийсь літній високий, з бі-

лими козацькими вусами чоловік, що був подібний на поета-драматурга Михайла Старицького.

Я всміхнувся.

— Чоботи в Богдана дійсно хороші. На те він і гетьман. А я „мандрівник”. І, як бачите, босий. Це щоб легше було по землі ходити.

Чоловік, оглянувши мене уважно з голови до ніг, почав розпитувати, хто я такий і звідки. Я йому розповів коротенько, а вінці додав:

— Люблю мандрувати і вірші складати. І я прочитав свій твір, якого склав тутже, біля Богдана, без олівця і паперу. І дав йому назву „Мрії”...

„На крилах мрій, в цю хвилиночку мить

Я полинув у сиву давнину...

Гарно й добре було колись  
жити

В нашій сонячній Україні”.

Цей експорт (не зовсім вдалий) можливо своїм змістом сподобався чоловікові, і він запросив мене до себе на обід.

Я з охотою прийняв його запрошення, бо вже хотілось їсти, а кишені моїх дірявих запорізьких штанів були порожні, тому думку про обід в ресторані треба було відкинути.

По дорозі на квартиру чоловік завів мене в універсальний мага-

зин, на Хрещатику. Купив мені чорні блискучі черевики, сині штани, українську вишиту сорочку й солом'яного бриля.

Я страшно був радий, що доля післала мені таку добру, щирю людину. Запитати, хто він такий, було якось незручно. Я без кінця повторював „дякую”. Кинувся був навіть руку цілувати, але чоловік зупинив мене:

— Носи це все, хлопче, на здоров'я. Підростеш, тоді якось віддячиш . . .

Я йшов по шумливому гарному Хрещатику, повному людей, та чарівної краси поруч з чоловіком з довгими білими козацькими вусами і відчував себе найщасливішим хлопцем у світі. А було мені тоді сімнадцять років...

Гоголівська вулиця. Будинок ч. 27, квартира 2. Заходжу. Скрізь чисто. Вітаюся з хатною господинею, сивою, надзвичайно симпатичною.

Вона запрошує до столу, дає їсти смачний український борщ, кашу гречану з молоком. Я пообідав на славу.

Після того, як я підкрпився, чоловік покликав мене до просторого кабінету, всі стіни якого були заставлені шафами, повними книг, журналів, часописів.

— Читав таку книгу, хлопче?

— А якже, читав, коли був у дитбудинку. Я брав її, як і інші книги, в житомирській книгозбірні. Вона мені дуже подобалася. Я люблю читати книги, люблю слухати музику, уклоняюсь перед усім, що є прекрасного і світлого на землі . . .

— А книгу „Історія українського письменства”, що ти держиш у руках, написав я, — промовив чоловік, усміхаючись ласкаво й тепло.

Я був на мить приголомшений. Не знав, що сказати. Ще в ту мить, коли я зайшов до кабінету і побачив стільки книг, у мене промайнула думка, що тут живе якийсь учений або літератор.

— Так ви Сергій Єфремов, — ледве промовив я, хвилюючись.

— Я і є Сергій Олександрович Єфремов, — сказав він просто й сердечно. — Будьмо знайомі, — і Сергій Олександрович подав мені свою руку, яку я з великою щирою радістю потиснув.

Я відчув себе в ту мить надзвичайно щасливим, що випадково біля пам'ятника Богдану Хмельницькому зустрів цю видатну людину, яка так сердечно, дійсно по-батьківському привітала мене і пригріла.

Сергій Олександрович показав мені в той незабутний день „Щоденник” Т. Г. Шевченка, писаний рукою великого поета українського народу. Листки „Щоденника” від довгого часу пожовкли.

Бачив я тут рукописи й автографи Пантелеймона Куліша, Івана Франка, Лесі Українки, Бориса Грінченка, Володимира Винниченка, Івана Нечуя-Левицького, Панаса Мирного, найулюбленішого письменника Михайла Коцюбинського, Олександра Олеса й багатьох інших майстрів українського художнього слова.

Сергій Олександрович на моє прохання подарував мені тоді та-

кі книги: „Історію українського письменства” з автографом „Петрові Дроздюкові — Сергій Єфремов. М. Київ, 25. липня, 1924 року”, свої критико-біографічні нариси про Михайла Коцюбинського та Івана Нечуя-Левицького і „Кобзар” з тризубом на обкладинці, який мені особливо сподобався. Цей „Кобзар” був виданий у Києві за часів Української Народної Республіки.

Тодіж Сергій Олександрович довго зі мною розмовляв про Україну, її минуле й сучасне та майбутнє.

— Краще булоб, якби Україна жила своїм власним життям, — закінчив він свою бесіду . . .

Надходив вечір. Сергій Олександрович збирався на якесь засідання в Українську Академію Наук. Він був академіком і віцепрезидентом Академії.

Я мовчав. Рій думок промайнув у моїй голові. Запрошення, що й казати, принадне, але чи зможу я бути гідним такої славетної людини, чи справлюсь із тими обов'язками, які на мене будуть покладені . . . Мабуть ні . . .

— Я дуже вам вдячний, дорогий Сергію Олександровичу, за ваше тепле ставлення, але мене тягне вперед якась невідома сила, тягне піти далеко . . . І в мандрівках сходити всю Україну, весь світ . . .

І я сердечно попрощався з Сергієм Олександровичем і попрямував до дверей.

— Що, воля твоя, Петре — сказав Сергій Олександрович, — але коли тебе спіткає яке лихо, спо-

вісти мене, я завжди допоможу тобі, чим зможу. А це, на ось тобі на дорогу, — і він протягнув мені сто карбованців.

Тремтячою рукою взяв я гроші, подякував і вийшов з квартири. І в ту мить на моїх очах з'явилися великі горячі сльози.

\*

Довго мандрував я по Україні. Але книги, дарунки Сергія Олександровича завжди зберігав, як найкоштовнішу цінність.

Літом у широкому степу самовільний, як козак-запорожець, любив я читати і перечитувати „Кобзаря” з тризубом на обкладинці. Любив мріяти про світле майбутнє моєї чарівної України.

В 1926 році я, як безпритульний, потрапив до Харківської трудколонії ім. М. Горького. Завідувач цією колонією, Антін Семенович Макаренко, енергійний, зодягнений по-військовому, в окулярах, „колишній офіцір”, як казали про нього пошенки в Наркомосі, переписувався з братом, що проживав як емігрант у Парижі. А. С. Макаренко був талановитим педагогом, а згодом неабияким письменником; ознайомившись зі мною якслід, призначив мене на посаду бібліотекаря колонії.

В цій бібліотеці було десять тисяч книг. Антін Семенович страшенно любив книги і при всякій нагоді купував їх і поповнював бібліотеку.

Маючи багато вільного часу, я цілими днями і вечорами просиджував за книгами. Тут я перечитав твори багатьох українсь-

ких, російських та західно-європейських письменників. Тоді ж і сам почав писати. Писав вірші, оповідання тощо. Видавав сатиричну стінгазету „Швайка” та літературно-художній (рукописний) журнал „Промінь”.

З академіком С. О. Єфремовим я переписувався, як з найближчою людиною, як з рідним батьком. Він надіслав мені в колонію повну збірку творів Михайла Михайловича Коцюбинського, видану під його редакцією й передмовою. „От, щоб мені так навчитися писати, як Михайло Коцюбинський, — думав нераз я, — більшого щастя і не треба булоб”.

В колонії всі мені заздрили, що я одержую листи й книги від Сергія Єфремова, видатного українського вченого-академіка, що я маю від нього в подарунок „Кобзаря” з тризубом.

В 1928 році, в липні, колонію відвідував М. Горький, який приїхав з Італії. Він звернув на мене свою увагу, як на обдарованого хлопця, і запропонував їхати вчитися в Москву. Я погодився. Хотілось побачити, що таке Москва і взагалі Росія, бо я знав їх лише з літератури.

В Москві М. Горький примістив мене в робітничий факультет мистецтв на літературний відділ. В цьому робітничому факультеті навчалися різноманітні люди, із яких повинні були вийти в майбутньому літератори, художники, артисти, музиканти.

Я сумував за Україною. Навкруги чужі люди, чужа мова. Єдину втіху я знаходив у читанні

книг, які я привіз із України, а було їх у мене більше тисячі.

В Москві, в листопаді 1929 року я надіслав листа С. О. Єфремову, але відповіді не одержав . . .

А на початку 1930 року я довідався з газет, що в Харкові відбувається суд над „Союзом Визволення України”, на чолі якого стояв академік С. О. Єфремов. Відомо, що в „ОВУ” входили кращі представники української літератури, науки, мистецтва. Ці вірні сини українського народу хотіли визволити Україну з большевицького ярма. За це вони були увязнені на довгі роки в советську тюрму.

Коли відбувався процес над „СВУ”, один з моїх знайомих, комсомольський поет Іван Гончаренко, який знав про мої взаємини з С. О. Єфремовим, повідомив про це НКВД — про його ганебний вчинок я дізнався через кілька років.

Був холодний січневий московський вечір. На душі стало чогось так важко й болячо.. Я сів за стіл і при світлі голубої лампи почав читати „Кобзаря” з тризубом на обкладинці, яку я загорнув у жовтий грубий папір.

Раптом двері кімнати студентського гуртожитка відчинилися і я побачив двох горбоносих енкаведистів.

— Тут мешкає студент Петро Дроздюк? — запитав один з них, який, видно, непогано володів українською мовою.

— Тут, — відповів я спокійно.

— А що ви читаете? — зацікавився другий і нахабно, по-бан-

дитськи вихватив у мене з рук „Кобзар”. Потім відгорнув жовтий папір з обкладинки, де красувався гордо український герб — тризуб.

— Ось воно що, — прошепів енкаведист, як гадюка, — тут тризуб. Ви націоналіст. У нас є відомості, що ви мали звязок з Сергієм Єфремовим, який очолював і кермував „СВУ”.

— Я Українець. Люблю Україну. З Сергієм Єфремовим був знайомий особисто, вів переписку, про існуванняж „СВУ” я не знав.

— Одягайтесь та підемо з нами, — запропонували мені ці звірюки з кривавими петлицями. — А книги, листи й рукописи ми теж заберемо.

Незграбно і дико звалили всі мої найкоштовніші дорогоцінності на автомашину й повезли на страшну Лубянську площу, де містився НКВД.

Суд відбувався наді мною у Москві в травні 1930 року. Енкаведисти довго копалися, багато

разів викликали на допит, але не виявили фактичних даних, які підтвердилиб мою приналежність до „СВУ”. Але за те, що я був знайомий з С. О. Єфремовим, одержував від нього листи, в яких, до речі, ні слова не було про советську політику, про советську дійсність, одержував книги і що в мене при арешті знайдено „Кобзар” з тризубом, мені присуджено три роки жажливої советської тюрми.

\*

Прошло багато років. Я став журналістом, співробітником у газетах Москви й Харкова. Важко було робити це. Хотілося служити Україні, як то робив мій великий наставник, але життя мало свої закони, яким доводилось коритися. Своєюж любов до України, до української нації, треба було заховувати глибоко в серці, якщо не хотів потрапити в криваві лапи советських кровожерів-енкаведистів.

(„Дозвілля”)



# Шевченко в Яготині у князя Репніна

Наталія Геркен-Русова

(Інсценізація з життя поета у одній дії)

В С Т У П

Свята в пам'ять нашого великого поета Т. Шевченка в так звані Шевченківські дні ввійшли в традицію українського життя як на Україні так і на чужині. Чи то у великій салі чи то у сільській “Просвіті”, чи то в таборах полонених, чи серед малої групи десь долею чи недолею закинених Українців — всюди у тій чи іншій формі, в залежності від сил і спроможностей учасників, відбуваються чи відчити, чи концерти, чи діточі вистави, живі образи, чи деклямації творів Того, “ким все занялося і запалало”. Це стало такоюж традицією Українців як обходження “Днів Камоенса” у Португалії, ушановання Гета в Німеччині, Данте в Італії і других народів.

Але слід завжди відрізняти традицію від рутини або трафарету. Традиція зв'язує нас із минулим і дає тяглість в будуччині. Нарід, що забуває свої традиції, своїх “славних прадідів великих”, які на протязі віків здобували для свого народу “і славу і волю”, тратить свою особистість, свою душу, свій дух, питомий лише йому, і занепадає. Навпаки рутини, або раз і назавжди застигла мода, обмежений трафарет, стримує поступ і не дає змоги поступати вперед чи то у мистецтві, чи то в науці, чи в політичній думанню.

Нажаль у нас часто плутають форму і зміст: — напр. козацька традиція полягає не у широких штанях-шараварах, не у малинових жупанах, а в тім дусі козака — войовника, лицаря, оборонця України, у тім дусі, що живе і під малинсьвим жупаном XVI і XVII віків і під захистною уніформою українських борців за батьківщину XX-го віку.

Нажаль і в святкуванні пам'яті Шевченка вкралася рутини, трафарет, які часто не дають змоги освітлити всесторонно, або під певним кутом зору, постать цього нашого не лише маляра й поета, але і пророка, розмах творчості якого сягав від Гонти, “що синів свяченим ріже у кривавих загравах пожеж” і до “усміх, ласка, мати і садок вишневий коло хати”, як влучно характеризує його творчість Маланюк.

Назагал “Шевченківське свято” складається із таких елементів: відчит про життя або творчість поета, деклямація його власних, або в його честь складених віршів, музичні точки, спів сольовий і хоро-вий. Дуже часто, нажаль, всі ці елементи цілком не получені між со-

бою ув одне ціле, підбір віршів не відповідає реферату, після високо героїчного співу, напр. "Ой Дніпре мій Дніпре" слідує "Якби мені, мамо, намісто" чи інша лірична чи жартівлива пісня. Це розбиває суцільність вражіння і не дає глядачам чи слухачам того духового піднесення і запалу на дальшу працю для батьківщини, що є фактично головним завданням кожного свята, яке є призначене на спогад наших великих борців чи славних історичних подій.

Наступна інсценізація, складена на основі історичних джерел, мемуарів, спогадів, листування і щоденників, подає картину із життя поета в 1840-ових роках коли він повний сил і творчости гостював у своїх приятелів князів Репніних у їх маєтку в Яготині, вбираючи від них той дух "козацького панства", як він сам висловлювався, що ці останні нащадки нашої державної провідної верстви донесли аж до середини минулого віку. Це були часи, коли вийшов перший "Кобзар" Шевченка, коли він, покінчивши студії у Академії малярства у Петербурзі, мандрував по своїй любій Україні, по "нашій не своїй землі", малюючи історичні пам'ятки, то "козацьку церкву невеличку з похиленим хрестом", то руїни Суботова, то портрети своїх високих друзів, то складаючи свої найсильніші, найгероїчніші поеми, про ту славу, "що не поляже а розкаже, хто ми, чийх батьків діти, ким, за що закуті". Не дивно, що до нього, до його творчости потяглося і селянство зпід убогих стріх, яке відчувало в нім свою душу, душу українського народу і найліпші представники нашого панства, того "козацького панства", що пам'ятало, як колись то воно "без холопа і без пана" здобувало славу і волю для української держави, а не було під доглядом російської жандармерії. Воно відчувало в нім нового носія того духа нації, і тої традиції державности, яку воно боронило від "самовластя Москви".

Шевченко був всюди улюбленим гостем. Чи то в селянській хаті, чи то в історичнім маєтку князя Репніна. Його таланти як маляра викликав подив знавців мистецтва, а коли він сам деклямував свої вірші, то присутні забували все на світі і "душі їх настроювалися на високий діяпазон", як казав Репнін. Додамо, що Шевченко мав добрий голос і чудово співав народні пісні. Ясно, що його приїзду хоч на кілька днів чекали з нетерпінням і щоб побачити його, послухати його, люди зіздилися з усіх околиць.

Інсценізація "Шевченко у Репніних" об'єднує і зводить у сценічній формі ті головні елементи "Шевченківського свята", про які згадано вище. Цей вступ може служити за пояснення глядачам, хто є ті особи, які виведені на сцені. Біографічні дані про Шевченка подано у читанні Варварою Репніною її знаного листа до швайцарського професора Ейнара, елемент деклямаційний заступлено деклямаціями Псьолівни, Капніста, Репніна і самого Шевченка, а музично-вокальна частина провадиться іншими дієвими особами, які для того введені в інсценізацію і в залежності від наявних мистецьких сил і можностей



Fürst Repnin Wolchonsky

Kaiserl. Russ. General Gouverneur  
von Sachsen &c.



упорядчиків і режисера, можуть грати більшу або меншу роль, або бути використані лише на музичні точки. Хор, яким у данім випадку не слід зловживати, а дати йому проспівати (краще за сценою) 1-2 пісні — дає фон для останньої сцени.

## ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Подамо описи історичних персонажів які виведено в інсценізації:

Очевидно, що з їх характеристики фізичної і психічної мають впливати їх тип, поведінка і гра. Напр. героїчно-трагічний діяпазон Варвари Репніної, жартівливо-кокетний (дещо комічний) Кекуатової, героїчна романтика Шевченка і епічно-героїчна кн. Репніна, це мають бути характерними вдачами цих постатей, як деякий снобізм Селецького є характерний для подібних урядових постатей його часу. Спокійна гідність Трифона і привітлива скромність Глафіри теж в стилі епохи.

### 1) ТАРАС ГРИГОРОВИЧ ШЕВЧЕНКО

У 1840-х (1843 і 1844) роках повний сил і творчости, молодий 25-28 років. Трохи ростріпане волосся. Сорочка із широким ковніром т. зв. "байронівка" і недбало завязаний чорний шарф. Світлі спідні і довгий сурдут. (Див. його власноручні портрети тих часів: автопортрет зі свічкою, автопортрет із пером і др.).

### 2) КНЯЗЬ МИКОЛА ГРИГОРОВИЧ РЕПНІН-ВОЛКОНСЬКИЙ

Своєк останного гетьмана України Розумовського. Бувши генерал-губернатором Малоросії, вперто домагався відновлення козацтва і повернення Україні її "прав і вольностей". У своїй записці до російського уряду ("О возвращеніи малоросійських козаков в прежнее состояніе") домагався повернення прав козацьких, поділення України на полки, замість губерній введених Катериною другою.

Будучи військовим на боці Росії він приймав участь у війні з Наполеоном і в бою під Австерліцом (де Наполеон розбив Росіян, Австрійців і Німців) був ранений і дістався у полон. Наполеон оцінив його хоробрість і повернув йому на знак пошани його шаблю. Познайомившись з Наполеоном, Репнін зробився його горячим поклонником, бо надіявся, що відродивши Польщу й розбивши Росію, він поверне Україні її незалежність, права й волю. Після війни 1812 року Репніна призначено на віце-короля Саксонії, де він завдяки невсипущій праці, енергії і організаторському хисту направив всі лиха заподіяні війною. Після свого віце-королювання у Саксонії повернувся на Україну в ролі Генерал-Губернатора Малоросії. І добивався прав і відродження козацтва. І за цю свою українську політику був переслідуваний російським урядом (Миколою I). У 1840-х роках доживав віку у своїм маєтку у Яготині (бувшій палаті Розумовського), де був конфінований російським урядом без права виїзду. Він відразу від-

чув у Шевченку нову народну українську силу і ввів молодого поета у товариство того “козацького панства”, до якого належав сам і сильно спричинився до поширення його слави. Сам він впливав багато на творчість Шевченка, передавши йому, такби мовити, традиції державности України і романтики козацтва. Викупив з кріпацтва друга Шевченка, званого артиста Шепкіна. Був меценатом українського театру.

### 3) КНЯЖНА ВАРВАРА МИКОЛАЇВНА РЕПНІНА

Дочка князя Репніна. Народжена 1809, померла у 1899. Велика приятелька і адораторка Шевченка, який присвятив їй поему “Тризна” і “Сліпа”. Богато спричинилася до його призначення професором київ. універ. св. Володимира. З її листування з проф. Шарлем Ейнаром (у Швейцарії) довідуємося багато про її відношення до Шевченка, з яким її вязала не лише приятель, але і глибоке почуття. Після його арешту вона як лише могла клопоталася за нього і навіть дістала від всевладного тоді жандармського полковника гр. Орлова (шефа жандармів) суворе попередження, що дочці скомпромітованого в очах російського уряду за українство князя Репніна не слід мішатися в українські справи і клопотатися за “покараного і відданого в салдати рядового Шевченка”, щоб її не спіткала та сама доля.

Ось як характеризує її Навроцький: “це така велика, сильна і розумна душа, я думав, що таких і нема на світі. Якби хоч сота доля або хоч тисячна була таких на Україні, то не знаю що тоді булоб, тільки не та біда, що тепер”.

Жвава, горяча і розумна, вона була помічницею і адміраторкою батька. Глибоко релігійна і — за характеристикою Селецького — найбільш українофільсько наставлена з усіх членів родини Репніна. Доброта і добродійність робили її справжною захисницею селян, які звали її своєю святою.

### 4) МОЛОДИЙ КНЯЗЬ ВАСИЛЬ МИКОЛАЄВИЧ РЕПНІН

Брат Варвари, син кн. Репніна. Людина гуманна, добре ставився до селянства. Добрий приятель Шевченка. Захоплений українськими піснями і романтикою минулого, сам не раз співав разом із Шевченком народні пісні. (Його виведено в інсценізації лише для виконання музичних та вокальних точок). Шевченко малював портрет його, його дружини Татяни і його дітей, в Яготині.

### 5) ГЛАФІРА ПСЬОЛ або Псьолівна (пізніше Дуніна-Борковська)

Сестра поетки Олександри Псьол, яка писала вірші під безпосереднім впливом Шевченка. Сама Глафіра була маляркою і виховувалася в домі кн. Репніних. Була великою адміраторкою Шевченка.

### 6) ГРАФ ВАСИЛЬ ОЛЕКСІЄВИЧ КАПНІСТ

З родини заслужених миргородських полковників Капністів, з я-

ких Василь Капніст (дід Василя Олексієвича) у 1791 році їздив до Пруссії просити помочі і оборони для України від “тиранії російського правительства” надіючися на війну між Пруссією і Росією. Гр. Василь Олексієвич дотримувався славних традицій своєї родини, завжди ворожої до російського тиранства на Україні. Був великий приятель Репніних і перший ввів Шевченка у їх товариство.

#### 7) ТРИФОН

Слуга-камердинер князя Репніна, що відбув з князем як його джура всі походи і був у домі на становищі старого вірного слуги. Про нього знаємо із листування Варвари Репніної. Шевченко любив його і ставився до нього не як до слуги, а як до приятеля.

#### 8) ПЕТРО АНДРІЄВИЧ СЕЛЕЦЬКИЙ

В ті часи урядовець особливих доручень при київським генерал-губернаторі. Пізніше сам віце-губернатор київський і маршалок київської шляхти. Лишив цікаві записки, в яких оповідає про свою зустріч і знайомство із Шевченком. Знав і любив музику, був приятелем і учнем знаного музики Ліста. Сам був композитором визначних здібностей.

#### 9) КНЯГИНЯ КЕКУАТОВА ЄЛИСАВЕТА

Родичка Лизогубів із сусідного з Яготином маєтку Сіднева. Один з найкращих творів Шевченка як маляра є її портрет. Була гарна, світська пані з ліпшого укр. товариства.

#### 10) МОЛЮДА КНЯГИНЯ ТАТЯНА РЕПНІНА

Жінка сина кн. Репніна. Мала чуле серце і походила з українського роду. Шевченко намалював її портрет, а також її дітей. (Введено до інсценізації для виконання музичних чи вокальних точок).

#### 11) МАДАМ РЕКОРДОН (Французжанка)

Гувернантка Варвари, що доживала свій вік у родині Репніних (введено в інсценізацію чи то для акомпаніяменту чи для музичних точок).

# Вечір в Яготині

ДРАМАТИЧНА ІНСЦЕНІЗАЦІЯ НАТАЛІЇ Г. РУСОВОЇ

(Шевченко в гостях у кн. Репніна в його історичнім маєтку на Полтавщині, в 1840-их роках)

## ДІЄВІ ОСОБИ :

Варвара Миколаївна Репніна — 35 р.  
Глафіра Псьолівна — 26 р.  
Княгиня Кекуатова — 35 р.  
Молода княгиня Репніна, — п'яністка  
Олександра Псьолівна\*) — співачка  
Мадам Рекордон\*) — співачка чи п'яністка  
Тарас Григорович Шевченко — 30 р.  
Князь Репнін — батько Варвари, 60 р.  
Граф Капніст — біля 50 р.  
Камердинер Трифон — 50 р.  
Молодий князь Репнін — співак  
Селецький — співак або п'яніст

Дія відбувається у 1840-ових роках в маєтку князів Репніних, у Яготині.

На сцені стіл заставлений для чаю і п'яніно або рояль. На стінах портрети і килими. Костюми і меблі часів Бідермаера.

## Я В А І .

### Глафіра й Трифон

(Глафіра сидить коло чайного столу. Трифон приготував стіл до чаю).

ГЛАФІРА: Ну що, приїхали вже наші?

ТРИФОН: Ні, Глафіро Івановно, ще й досі немає ні нашого молодого князя ні Тараса Григоровича Шевченка.

ГЛАФ.: А чийж то коні відводили від ганку?

ТРИФ.: Так цеж їх ясність граф Капніст, що перед вечором прибули з Полтави.

ГЛАФ.: А Олександр Андрієвич певно не встигнуть приїхати сьогодні з Київa, а як і прибудуть, то дуже пізно.

---

\*) Ці особи введено в інсценізацію лише в разі більшої музичної програми і з'являються лише в кінці. Якщо музичних точок є менше то ці особи не фігурують в інсценізації.

**ТРИФ.:** Будьте спокійні, Глафіро Івановно, вони встигнуть до нас ще й нині, бо вранці від них було отримано листа із Сіднева. Вони ще вчора туди прибули. Чоловік, який від Лизогубів листа привозив, казав, що Олександр Андрієвич дуже до нас поспішають, щоб з Тарасом Григоровичем Шевченком побачитися.

**ГЛАФ.:** Так його всі, всі хочуть бачити, все наше панство прагне знайомства з ним тепер, а ще недавно ніхто, крім найшляхотніших одиниць, не звертав уваги на його страждання.

**ТРИФ.:** Так, Глафіро Івановно, воно від Бога. — Великому духові — великі страждання.

**ГЛАФ.:** Але страшна шкода, що ця надзвичайна і талановита людина мусить тепер, завдяки загальній пошані до нього і його великого генія, марнувати стільки часу серед того оточення, для якого він ще недавно був лише кріпаком, простим, звичайним рабом, самим бідним сином свого краю.

**ТРИФ.:** Ваша правда, Глафіро Івановно, колиб Тарас Григорович поменше проводили свого часу у Закревських або Лизогубів, воно булоб для них самих краще. А то за їх товариськими бенкетами час марно йде. Ось і тепер в останній раз як у нас були, то після чаю, як стали всі розходитися по покоях, то Закревський і їх ясність наш молодий князь затягли до себе у флігель Тараса Григоровича і чисто всю ніч там пробенкетували. І доктор Фішер з ними були, хоч вони нібито і забороняють нашим панам за багато в себе приймати, бо кажуть, що може бути погано, нездорово значить.

**ГЛАФ.:** Так одного французького вина кільканадцять пляшок із буфетної відпустили.

**ТРИФ.:** А горілки скільки ще з собою Закревські з власного заводу привезли!

**ГЛАФ.:** Хочби на цей раз у Закревських в Андрієвці не загулялись.

**ТРИФ.:** Чогож то, приїдуть. Вернуться. Їх ясність, молода княгиня Татьяна Павловна сьогодні за чоловіка свого з верхівцем листа до Андрієвких відправили, щоб обов'язково сьогодні вечером молодий князь повернулися. Приїдуть.

**ГЛАФ.:** Чи вже розпорядження дали, аби приготовано покій Шевченку?

**ТРИФ.:** Так, у флігелі прибрано кутню хату. Їх ясність княгиня Варвара Миколаївна звеліли убрати все, гарненько прикрасити все і квіти на столі поставити.

**ГЛАФ.:** А чи уряджено робітню для малювання?

**ТРИФ.:** Усе чисто готово. Всі нескінчені образи Тараса Григоровича порозставлено. Пензлі, фарби і все чисто розложено так, що як Шевченко приїдуть то можуть хоч зараз за працю сідати і малювати.

**ГЛАФ.:** А як він гарно малює! Це великий справжній мистець.

ТРИФ.: Гарно то гарно, а клопоту з того має скільки!

ГЛАФ.: Але коли він тримає пензель в руці, він все забуває, цілком віддається праці і зовсім тоді ні на що не звертає уваги.

ТРИФ.: Та якже не звертати уваги, коли весь час їм перешкоджають. То їх ясність Татяна Павловна утомилися позувати, то діти хочуть побігати і відпочити, або зовсім не хочуть тихо сидіти. Їх ясність Варвара Миколаївна весь час мусять їх розважати та дивитися, щоб вони нічого в майстерні не перешкождали. А ось з їх ясністю княгинею Кекуатовою буде їм морока.

ГЛАФ.: Правда, Тарас Григорович мусять цими днями почати малювати образ княгині.

ТРИФ.: Ну, і намучатьсяж вони з нею.

ГЛАФ.: Але княгиня така гарна, має таку чудесну сукню для портрету. Тарас Григорович, як маляр, мусить бути захоплений.

ТРИФ.: Може й захоплений, але чи буде задоволений — невідомо, бо з їх ясністю дуже тяжко. Всіх чисто дівчат наших з дому і флігелів позганяли зі своїми “робронами”. По шість разів вони їх сукні перепрасовувати наказували і все їм не догодили.

ГЛАФ.: Бо Тарас Григорович має малювати княгиню в білій сукні з волянами, в чудовій шалі, у всіх її перлах і з прегарними білими квітами в зачісці.

ТРИФ.: А з буклями, то спаси, Боже. Ніяк не міг їх зачесати до смаку княгині наш мосьє, а вінже в Парижі учений. Їх ясність завжди ним дуже задоволені були, а Татяна Павловна кажуть, що і в Петербурзі такого цирульника немає, як наш мосьє.

ГЛАФ.: Алеж у княгині Кекуатової таке прегарне, зовсім золоте волосся, такі чудові кучері. Вона така гарна, що лише пензель Шевченка в стані передати на полотні всю її красу.

ТРИФ.: Так то воно так, але всеодно роки минуть і нічого з тої краси не лишиться, а характер їх ясности спортиться, бо вже й тепер вони, як то кажуть, капризні.

ГЛАФ.: Так, але полотно з образом княгині лишиться на завжди і завжди портрет княгині Кекуатової буде нагадувати про неї в сьйві слави Шевченка, як чудовий відбиток його прекрасного таланту.

ТРИФ.: А поки їх світлість княгиня Кекуатова ніяк не можуть надивитися на власний відбиток у дзеркалі. Вони нині всі чисто дзеркала продивилися! Прямо, як в них ще діри не поробилися!

ГЛАФ.: Це нічого, Трифоне, гарна жінка мусить бути завжди доброю красою.

ТРИФ.: А якаж вона прикраса, коли всім чисто завдає клопоту. Ні, Глафіро Івановно, їх ясність княгиня Кекуатова мають занад-

то капризну гуморію...

**ГЛАФ.:** (встає зі стільця). А вже не рано. Не можемо більше чекати. Піди, Трифоне, доложи їх ясности, що я прошу до чаю, а потім скажи в буфетній, щоб поставили й малого срібного самовара на випадок якби наші гості дуже спізнилися.

**ТРИФ.:** (іде до дверей і вертається) — Вас шукає Варвара Миколаївна і зараз сюди ідуть. (виходить).

## Я В А І І

### Глафіра й Варвара Репніна

**ВАРВАРА:** Глафіро, я шукаю тебе по цілісенькому дому. Я обов'язково мушу тобі прочитати листа, якого я написала до професора Ейнара до Швайцарії.

**ГЛАФ.:** Ти, розуміється, пишеш йому про Шевченка?

**ВАРВ.:** Так. Слухай, Глафіро, я мушу тобі прочитати ці думки, що я їх написала в цьому листі про все, що так мучить мене і хвилює.

**ГЛАФ.:** Але професор Ейнар напевно заспокоїть твої хвилювання.

**ВАРВ.:** Слухай, Глафіро, я починаю з самої пригоди нашого знайомства: (читає лист)

“Шановний і дорогий професоре:

Раз у минулому році, в липні, я вийшла до парку з мамою. Була правдоподібно шоста година. Мама була вбрана в свійому великому капелюсі з “абажуром”, як завжди. Я не дивилася на небо і тому не примітила, що там діялося. Ми не пройшли і сто кроків, як зустріли графа Капніста з якоюсь незнайомою мені людиною. Капніст нам говорить: — “Збирається велика промовиця, подивіться на небо”. Дійсно великі хмари, здавалося, готові були зірватися над нашими головами. Одначе мама не здавалася. “Може ми ще встигнемо обійти луку” — сказала вона. Поки ми розмовляли, зірвалася страшна буря, схопився вітер і пішов дощ. Капніст схопив маму під руку і почав бігти з нею. Я хоробро йшла за ними додоум кроком, а незнайомий остався в парку.

Я не можу Вам передати, дорогий вчителю, моє власне вражіння, таксамо як не можу передати силу і велич того погляду, котрим зустрів він бурю і провів мене. Коли ми дійшли додому і піднялися на терасу, Капніст знов повернувся до парку і побіг, не дивлячися на страшну зливу, за своїм знайомим...

Я піднялася на мамин балькон і під торохкотіння бурі, шаління вітру, в яскравім світлі блискавиць побачила, як вони верталися додому наскрізь мокрі. Над чолом незнакомця вітер буйно розмаховав волосся, а його великий чорний шарф віяв над ним як чорне крило. Я бачила як він зупинився перед терасою і як наш дорогий і любий Капніст взяв його під руку і звів по сходах на терасу. Граф Капніст, що гостював тоді у нас і жив в однім

із численних наших флігелів, повів гостя до себе і лише після того попросив дозволу привести свого знайомого до великої залі подивитися на образи, котрих, як Ви знаєте, в нашому історичному палаці є велика кількість. Дозвіл, розуміється, дано і я тоді довідалася від любого Капніста, що цей незнайомий є артист, маляр і поет. При чому навіть більше поет ніж маляр, і що звуть його — Шевченко.

Запам'ятайте це ім'я, дорогий вчителю, воно належить до мого зоряного неба, до проміння вогневого янгола нашого краю і мого народу. Запам'ятайте це все, дорогий вчителю і дораднику моїх найтаємніших думок.

Коли Шевченко пішов, Капніст зі своїм чарівним виразом взявся оповідати нам про Шевченка, про його оригінальність, його поетичний таланти, про його великий поетичний геній, про те, що він поет навіть в своїх поглядах і зовнішніх рухах. Ось що розповідав нам Капніст про його життя: — Капніст чомусь воліє за його родинне місце Чигирин, (хоч в дійсності поет родився в селі Моринцях, Звенигородського повіту), Чигирин, що грав визначну роль в історії України і був столицею Богдана Хмельницького, одного з великих гетьманів і героїв України. Тарас Григорович Шевченко народився в бідній селянській хаті. Цей початок, дорогий вчителю, дуже добре підходить до біографії великого поета. Але та селянська хата не була подібна до хати кантона Во у вашій щасливій і любій Швейцарії. І той селянин, котрому його жінка вродила сина, не був Вашим Кошаром. Це був бідний кріпак...

Ви, дорогий вчителю, шляхетний сину вільної країни, ледви чи можете зрозуміти весь страшний зміст цього слова. Цей хлопчик, Тарас, цей син кріпака і сам з перших часів свого життя кріпак, і є геніальний поет Шевченко, той гість, якого змочив дощ у нас в Яготині. О дорогий вчителю, жадне перо не здатне змалювати протилежність цих двох слів, (таких страшних): Шевченко — великий геній нашої землі, пророк, велетень України і — Шевченко-кріпак. . . . О жах! О, Господи! Де ще так потрібні люди як у нас. Де так потрібна віра, надія, переконання, відданість, само-офіра, боротьба і любов — героїчна і висока любов до вітчизни, як не у нас? Щоб все це зносити з любов'ю до Бога і терплючи та борючися іти до єдиної нашої мети — до кращого майбутнього нашого нещасливого краю...

ГЛАФ.: Варет! Сюди ідуть. Це княгиня Кекуатова.

ВАРВ.: (ховає лист). Добре, Глафіро, я дочитаю тобі лист іншим разом.



**Глафіра, Варвара, Кекуатова (входить)**

**КЕКУАТОВА:** Варет! Глафіра! Mais vous M'avez abandonne, c'est affreux! Я шукала вас, щоб запитати як випадає мій туалет і весь ансамбль, коли Трифон сказав мені, що ви обидві в саді.

**ВАРВАРА:** Дорога княгине, Ви виглядаєте цілком добре, Ви чудово випадаєте! Але як Ваша мігрень?

**КЕК.:** Ах, мене страшенно втомило готування мого туалету, а мої камеристки дійсно довели мене до страшної болі голови. Ах, c'est affreux! Elles sont si stupides toutes ces дівчата!

**ГЛАФ.:** Але чим Ви були так занепокоєні, княгине?

**КЕК.:** Розумієте, вони зовсім, зовсім зіпсували мені волани сукні, ось подивіться! Замість того, щоб стояти au vent d'amour вони просто стирчать на всі боки! Я страшенно, страшенно незадоволена і дійсно цілком зденервована (стомлено сідає на фотель і обвівається віялом).

**ВАРВ.:** Але дорога Лізі, запевняю Вас, що Ви чудово виглядаєте, а особливо Ваша зачіска, яка сьогодні надзвичайно вдалася.

**КЕК.:** Vous trouvez? Chere amie? Як куафер мучив мене, більше двох годин! Quel monstre!

**ВАРВ.:** Бідна княгиня! Але мусите признати, що наслідки цілком задовольняючі. Ви лише подивіться на себе в дзеркало.

**КЕК.:** А деж всі? (вередливо) Трифон казав мені, що всі зібрались і чекають мене. Я поспішала, гадала, що спізнюсь, навіть аграфу наспіх приколола, але бачу, що нікого нема!

**ГЛАФ.:** Василь Миколаєвич і Тарас Григорович ще не приїхали, але князь і Василь Олександрович зараз прийдуть.

**КЕК.:** (стурбовано) Як наших ще нема, ще не приїхали? Ах, mon Dieux!

**ВАРВ.:** Не турбуйтеся, братова казала мені, що вона ще вранці післала Василю листа, щоб він конче приїхав.

**КЕК.:** C'est tres ennuyeux! Я зовсім почуваю себе збентеженою! Ах, мої бідні нерви! Я стільки перемучилася, щоб дати Шевченку un coup d'oeil, так готувалася показатися йому в тому вигляді, в яким я волю йому позувати і раптом він не приїде. Ах!

**ГЛАФ.:** Я певна, дорога княгине, що вони незабаром прийдуть і прошу Вас не хвилюватися. Ви дозволите налляти Вам чаю? Може з молоком, або з варешням?

**КЕК.:** Ах! Я зовсім не знаю що зі мною робиться! Я страшенно, страшенно зденервована, я почуваю себе близькою до неприємності...

**ВАРВ.:** (заспокоюючо) Ви знаєте, Лізі, що Шевченко має читати нам сьогодні свої останні твори і одну зовсім нову чудову поему.

**КЕК.:** (жваво) Так? Яку? Я так мрію про те, що Шевченко напише мені чудового вірша до мого альбому, на тій самій сторінці, де мені вже присвятив вірша Лямартин.

**ВАРВ.:** Так! княгине, місце Шевченка дійсно є поруч найбільших поетів наших часів, Байрона, Лямартина... А ось ідуть папа і граф Капніст...

#### Я В А І V

**Варвара, Глафіра, Кекуатова, Репнін і Капніст** (входять і вітаються)

**РЕП.:** (робить загальний поклін). Медам! (цілує руку Кекуатовій).

Княгине!

**КАПН.:** (цілує руку Кекуат.) Ваша мігрень, княгине?

**КЕК.:** Ах, дякую, мені ліпше, тільки я почуваю себе страшенно втомленою і весь час мені крутиться голова.

**РЕП.:** Але ви чудово виглядаєте, княгине!

**КАПН.:** Як завжди чудово!

**КЕК.:** *Voyons, vous plaisantez, c'est charmant!*

**КАПН.:** О ні, княгине, хиба може не бути чарівною найліпша з Сідневських муз?

**РЕПН.:** (цілує руку Глафірі і Варварі) Варет, мама не вийде до чаю!

**ВАРВ.:** Я не знаю, з мамою весь час була Таня, вони певно зараз прийдуть.

**РЕПН.:** (сідає біля Варвари, Капніст сідає біля Кекуатової). А наших все немає, щось не чуто коней.

**КЕК.:** Вони певно спізняться, князю! Ви нас цілком забуваєте у Вашій бібліотеці. Все з Вашими книжками. Ви сьогодні зовсім не сходили до вітальні княгині. А ми Вас чекали.

**РЕПН.:** Ні, дорога княгине, я не над книжками сидів, а над спогадами старими. Я читав Василю Олександровичу деякі уривки з моїх життєвих спогадів, а потім ми дещо згадували разом. Були часи . . . Київ . . . українські справи . . . Рим . . . Походи . . . Мое віцекоролювання в Саксонії...

**КЕК.:** Ах, князю, яка шкода, що без нас! Я так люблю Вас слухати, особливо Ваші спогади про Наполеона.

**РЕПН.:** Я кінчав сьогодні частину моїх спогадів, де йде мова про мій намір відродити козацтво на Україні. Я згадував Глухів, Полтаву, Київ і ті події.

**ВАРВ.:** О, ті події! Те страшне захоплення, яке володіло всім нашим краєм, коли козацтво відчуло в Вашій особі, папа, свого проводиря, а в Ваших прагненнях свої найтаємніші бажання. Це стремління відродити нашу державну традицію, силу, романтику козацтва, славу...

**КАПН.:** Тоді, княжно, тоді всі ми покладали найсвятіші наші надії і бажання на особу Вашого батька, дорога Варваро Миколаївно. То були часи за які довелося Миколі Григоровичу так жорстоко розплатитися.

РЕПН.: Дійсно, тоді країна в числі найліпших і найшляхотніших своїх синів одразу зрозуміла мій намір відродити козацтво і відкликнулася на нього всім благородним розмахом своєї стихії. Як дивно наша Україна і серед шляхти і серед козаків відчула можливість воскресити стародавні права і вольности і як відкликнулася на мій намір поділити Україну на полки, відродити гетьманство. . . . О, то був добрий час!

КАПН.: Так, гарні були часи. Добре ми за здоровля Наполеона пили. Ось мойому родичеві за такий тост аж у Сибір довелося попати. Не веселий і не короткий був то вояк. За то весело за Наполеона пили і царя Миколу нашим Товариством дуже злостили.

РЕПН.: Так, то був надзвичайний момент, котрий не змогла використати українська висока мрія.

КАПН.: Дуже шкода, що так швидко закотилася зірка Наполеона, бо, відродивши Польщу, він мав на думці оживити й Україну. Це була цілком можлива комбінація.

РЕПН.: Грунтовна помилка Наполеона це була дорога на Смоленськ взята ним перед зимою. Можливо, що колиб імператор пішов на Україну, то вся війна 1812-го року моглаб закінчитися інакше. Наполеон казав своїм маршалам, що причина невдачі є невчасність взятого напрямку на північ.

КЕК.: Я пригадую, в спогадах Коленкура говориться, що Наполеон думав знайти в Вас нового Мазепу, князю. *Comme c'est beau!*

КАПН.: Тоді в Парижі на українського гетьмана прочили Мюрата, блискучого короля неаполітанського, знаменитого "Папагалло". Це був надзвичайно хоробрий маршал.

РЕПН.: Так, король Мюрат — це був хоробрий солдат, підбитий великим авантюристом.

КЕК.: Князю, Ви здається добре знали короля неаполітанського?

РЕПН.: Княгине, я зустрічав його в Парижі, а також під Австерліцом, де він наступав на наше крило, а його кіннота, під його власним проводом, атакувала мою головну батарею. Ми тоді зустрілися з ним в кіннім бою.

КЕК.: Це тоді, коли Ви були ранені, князю. Ах! Ви були справжнім героєм достойним лаврового вінця з рук богині!

РЕПН.: Тоді я мав нагоду пізнати також і імператора. Наполеон вмів цінити і шанувати відвагу і військову вартість своїх противників у чеснім бою. Він сам повернув мені мою зброю і відпустив з полону.

ВАРВ.: І дозволив мамі приїхати доглядати Вас хорого і слабого до Мельку над Дунаєм.

КАПН.: Але признайтесь, князю, що з того часу, а особливо після Вашого послужання в Парижі та при Вестфальським дворі Ви стали особливо горячим прихильником генія Наполеона?

РЕПН.: О, так! Я відчував загально стихійний напрямок духа імпера-

тора, оскільки він міг торкатися державного існування України. Король Жером Вестфальський в Римі потім, з часи нашого спільного перебування там, часто балакав зі мною на цю тему.

КАПН.: Король Жером, хоч і був рідним братом Наполеона, але зовсім не мав ані рисочки близької до імператора. Але з часом став пишатися, що дістав у спадщину лисину Наполеона!

КЕК: (сміється) *Ah, c'est charmant! C'est deliceux!*

КАПН.: Але, дорога княгине, мати лисину Наполеона не значить мати його голову!

КЕК: *Ah! quel moquer vous etes! Vraiment incorrigible moquer mon chere conte!*

КАПН.: Княгине, я щасливий викликати усміх на вашім чарівнім обличчі. Ви нині, кажуть, змучені? Кажуть *que vous avez livre une vrai bataille, une bataille pour votre ellegance, d'ailleur brillamment reucit sur tous les fronts des fleurs et des dentelles!*

КЕК.: Ах, лишіть графе, ваші *plaisanteries!* Я хочу слухати далі оповідання князя. *Chere prince*, розкажіть нам про ті часи, коли ходили чутки по Україні, що Вас проголосять Гетьманом нашого краю!

ВАРВ.: Правда, папа, в ті часи Ви були дійсно популярні серед усіх кол населення, а особливо на Гетьманщині і серед козацтва, серед козацьких полків, які Ви мали формувати.

КАПН.: Памятаєте, як в час обізду краю юрба козаків, піддавшись загальному ентузіязмові, випрягла коней з Вашої карети, Микола Григоровичу, і везла її на собі кілька миль з радісними вигуками. Вони відчували в Вашій особі проводаря, що мав їх вести до кращої долі!

РЕПН.: Так, мені дорогі згадки про ті часи, про ту велику любов, з котрою були звернені до мене серця козацьких мас . . . (роздумуючи). Вони зрозуміли і добре оцінили моє щире відношення до їх інтересів, до інтересів нашого краю, що не може жити без слави, без козацької волі.

ВАРВ.: (нервово схоплюючись). Але цар Микола, цей страшний чоловік камяного серця, не міг зрозуміти висококультурних і лицарських Ваших вчинків. Він хотів все, все притиснути своїм тяжким п'ястуком. Тепер я навіть з жахом згадую, що знайшлися люди готові очернити Вас, папа, звернути на зле Ваше велике діло для України.

РЕПН.: Дорога Варет, це все давно минуло. Не слід обвинувачувати других у наших власних невдачах. Це все діла давних часів, а в свій час мені не вдалося здійснити, перевести в життя мій намір відродити козацтво.

КАПН.: Але хтож на далі, хто буде продовжувати Ваше діло, князю? Хто поведе наш нарід до його славного призначення? Хто буде тим, що зв'яже наше славне минуле з сучасним і намітить дорогу

на будуче?

ВАРВ: (голосно і спокійно) — Шевченко!

РЕПН.: Так, Варет, ти добре відчула це відразу! Це він, наш великий поет, створить той звязок між старою козацькою шляхтою і новими народними силами.

КАПН.: Так, Шевченко дасть той новий дороговказ, який буде довго освітлювати шлях нашого народу до його славної будуччини! (встає, підходить до п'яніна і бере книгу). Ось вона, велика книга нашого народу! (читає). “Кобзар” видання 1840-го року. Велика ця книга, а через сто років вона стане “книгою битія” українського народу!

ВАРВ.: О так, вона буде святим євангелієм нашого краю!

КАПН.: (перегортає сторінки). Послухайте, князю, як цей бувший кріпак, як цей поет, цей геній — кость від кости і кров від крові син свого народу віддає Ваші шляхотні думки і мрії: — (деклямує: “Гетьмани...”). (Всі уважно слухають деклямацію). (після деклямації павза).

РЕПН.: Так, в цій книзі криється великий заповіт — державний, традиційний заповіт. Ідея права і порядку нашого народу. В цьому розподілі на героїку козацтва і лірику хліборобства відчула Шевченкова муза ту велику правду, яку відвічно ховала в собі наша державна дійсність. Він, Шевченко, цей син нашого народу, відчув цей відвічний розподіл на козаків і гречкосіїв і в своїй творчості дав синтезу для тих, що нашу землю обробляли і тих, що для неї славу здобували.

КАПН.: Так, дорогий Миколо Григоровичу, я знаю що ви великий прихильник того історичного українського ладу, що триває від князівського періоду і від славного гетьмана Хмельницького, що традиційно існує в нашій народі і завжди відновлюється, як тільки наш нарід скидає чуже панування, чужі кайдани.

РЕПН.: Так, так . . . (бере з рук Капніста книгу, роздумчиво). Але мені вже личить головню молитися за Україну так як старому Палію . . . (розгортає книгу і деклямує):

“У Києві на Подолі було колись . . .

. . . . .

І за Україну молитись Семен Палій пошкандибав...”

(павза).

ВАРВ.: (схвильовано): Ах, папа! З яким чуттям Ви читаете цю поему!

ТРИФОН: (входить і докладає): Їх світлість молодий князь Василь Миколаєвич і Тарас Григорович Шевченко прибули з Андріївки.

## Я В А В

Момент загального напруження. Репнін, сидючи, всім тілом повертається до дверей. Варвара нервовим рухом встає і раптом спиняється

ся. Глафіра встає ізза самовару. Кекуатова поправляє складки сукни. Трифон лишається коло дверей, потім присуває прибувшим стільці. Входять молодий (син) Репнін і Шевченко.

МОЛ. РЕПНІН: Вітаємо рідні пенати.

ШЕВЧЕНКО: З добрим вечором і щирим привітом.

МОЛ. РЕПН.: (підходить до Репніна і стискає йому руку). Бонжур, папа.

ШЕВЧ.: (стискає руку Репніну). Доброго здоровля, князю.

МОЛ. РЕПН.: (цілує руку Кекуатовій). Княгинє, для Вас привіт із Андрієвки і докори, докори і щєраз докори, що Ви минули Андрієвку, їдучи до нас.

КЕК.: Але була така погана погода, зовсім розмитий шлях, а на місткові перед вїздом до Андрієвки завжди так страшенно трясє карету.

МОЛ. РЕПН.: Але ми пили Ваше здоровля, княгинє, як за одну з прикрас нашого повіту.

ШЕВЧ.: Як за одну з муз і Сїднєвських богинь. (цілує їй руку).

МОЛ. РЕПН. (цілує руку Глафірі). А ми з Андрієвки всі вже після пізнього обїду. Так, що як Ваша ласка то почастиуйте нас чайком. (цілує руку Варвари). Варет, а де Таня?

ВАРВ.: Вона у мами, я зараз піду за нею. (встає і затримується)...

ШЕВЧ.: Вам, Глафіро Івановно, буде від всіх нас велика подяка за добру шклянку чаю. Дуже горяче повітря в степу і такий сухий вітер. (цілує руку Глафірі і звертається до Варвари). Вам, дорогий друже, найшляхетнійша Варваро Миколаївно, привїз я свою останню поему, що навїяли мені Ваші щирі і високі слова. (цілує їй руку).

ВАРВ.: (стискаючи обома руками руку Шевченка). Це Господь післав Вам проміння свого чистого натхнення. Я зараз повернуся. (виходить).

(всі сїдають за стіл, Глафіра наливає чай).

КЕК.: Ми всі з таким нетерпінням чекали Вас, Тарасе Григоровичу, так мріємо послухати Ваші нові поеми.

ШЕВЧ.: Велика це для мене честь і радісно нею пишаюся, але боюся, щоби сумний спів моїх рядків не засмутив ваше щасливе товариство...

РЕПН.: Добрі думки, Тарасе Григоровичу, ніколи не смутьять високого ума і щасливого гумору, а Ваші думки до того ще й корисні думки.

ШЕВЧ.: Ось у Закревських дуже мене в оборот взяли. Спочатку хвалили, а потім так гостро критикувати зачали, що аж до раня і пересиділи. Особливо пан Мукасевич на мене накидався за мою власну передачу народних мотивів. А брат Ваш (звертаючися до Капніста)... Іван Василевич то зі славної пам'яті батька Вашого почавши, літературу перебрав і зі мною годився і до моїх вірше-

плетів із щирістю поставився.

КАПН.: Про що саме була розмова?

РЕПН.: А що саме читали?

ШЕВЧ.: Деякі уривки з “Катерини”, що я власне перероблював, де-що з “Тризни” передивились і нові річи читали.

РЕПН.: Цікаво буде, дуже цікаво Вас послухати, наш добрий друже.

ШЕВЧ.: А я так тішуся Вашими шляхетними і освіченими думками.

КЕК.: Але швидче, швидче будемо читати. Я з такою нетерпеливістю чекаю. Я так люблю Ваші вірші, Тарасе Григоровичу.

ШЕВЧ.: Але, княгине, яка ви сьогодні прекрасна. Які гарні м'яккі фарби Вашого вбрання. І які чудові легкі і прозорі тіні лягають на чоло і плечі від Ваших кучерів.

КЕК.: Тарасе Григоровичу, я одягалася для Вас сьогодні, аби заохотити Ваш пензель до праці . . . (кокетуючи). Чи Ви задоволені?

ШЕВЧ.: Я захоплений, княгине, готовий зараз сісти за палітру.

КЕК.: Ні, ні! Зараз я наказую Вам взятися за ліру, мій поете.

ШЕВЧ.: (жартівливо беручися за серце). Ось вона, моя ліра. . . . Що терпить і виливає мою думку . . . (шукаючи в кишенях). А зшиток певне залишився в моїй свитці, в якій я приїхав.

КЕК.: Трифоне!.. (входить Трифон).

РЕПН.: Я зараз скажу Трифонові принести.

ТРИФОН: Ваша ясність?

РЕПН.: Трифоне, піди до флігелю і принеси накидку Тараса Григоровича, та подивився де там зшитки, або в кишенях, або на столі.

ШЕВЧ.: Стій, Трифоне, ходім, брате, разом. Там розберемо, що можна підібрати на сьогоднішній вечір. . . . (встає ізза столу) . . . бо дійсно написав силу. (Трифон і Шевченко виходять в одні двері. В другі входять Варвара і молода Репніна. Всі встають ізза столу і вітаються з мол. Репніною).

ВАРВ.: (стурбована). А деж Тарас Григорович?

ГЛАФ.: Пішов за зшитками у флігель. Зараз повернеться.

МОЛ. РЕПНІНА: От і добре. Бо я приготувала Тарасу Пригоровичу сюзприз. Я вивчила на память його новий вірш. Швидше, поки його нема, послухайте мою деклямацію і дайте ваші поради щодо експресії. (деклямує):

“Село і серце відпочине...

Село на нашій Україні...”

(При кінці деклямації на авансцені Глафіра і Варвара говорять між собою).

ВАРВ.: Глафіро, у мене так бється серце, така шалена радість в душі, така горяча вдячність до Бога за те, що Тарасу Григоровичу було післано Господом стільки творчого проміння, стільки святого надхнення в ці останні дні, коли я так турбувалася, так пристрасно молилася за нього, так горяче просила йому ласки у Господа.

ГЛАФ.: Заспокійся Варет, він зараз прийде. Я така рада, що він по-

вернувся таким бадьорим, щасливим, з таким гордим і незасмученим чолом. Певне ми даремно хвилювалися за нього та його товаришування зі Закревськими.

ВАРВ.: (оглядаючися на двері). Ах, ось і він! . . . (входить Шевченко)

ШЕВЧ.: (спокійно). Ось тепер можна і почати. . . . (бере стілець, сідає трохи віддаль від столу на авансцені, перегортає папери).  
Дозвольте прочитати Вам деякі уривки з моєї поеми "Гайдамаки"?

ВСІ: Просимо, просимо, слухаємо, читайте.

ШЕВЧ.: (деклямує):

“Кругом святого Чигирина  
Сторожа стане з того світу . . .

Моліться братія, моліться.”

(підчас читання всі слухають, глибоко задумані, жінки витирають час від часу хустками сльози. Після читання павза).

РЕПН.: (встає й щиро обнімає Шевченка). Дякую, дякую, Вам дорогий друже. (тисне руку Шевченку). Дякую, дорогий Тарасе Григоровичу, за те, що Вашими прекрасними віршами настроюєте душі наші на високий діапазон, кличете до героїки і боротьби. Дай, Боже, Вам успіху. Ви наділені більш ніж талантом. Нехай Ваш геній пробуджує наш великий нарід.

ШЕВЧ.: Дай, Боже, князю, велике Вам спасибі за Ваше добре слово. Таких людей як Ви я глибоко шаную і щиро люблю. Дай, Боже, щоб доля нашого народу була в таких шляхетних руках як Ваші.

КАПН.: (зворушено). О, дорогий Тарасе Григоровичу, знайте, що за цей початок Україна заплатить Вам невмирущою славою.

ШЕВЧ.: (захоплено). Збудити Україну і кинути на всі шляхи нові слова, що визволять нас з неволі і по тяжких жертвах поведуть нас в майбутнє з перемогою волі і порядку.

КАПН.: Так, Тарасе Григоровичу, Ви належите до тих щасливих вибранців Провидіння, котрі мають великий дар, але і ще більший обов'язок до свого краю, як це Ви кажете у Вашій поемі "Тризна":—

“Цей Божий дар  
Принести треба Батьківщині,  
Поставить треба під удар...”

(сердечно стискають один одному руки).

ВАРВ.: (підходить до Шевченка). Я нічого не можу Вам сказати, але мое серце переповнене такою радістю і любов'ю до всього світу і до всього гарного. Коли Глафіра продасть свою першу гарну картину, то за ці гроші ми замовимо золоте перо і подаруємо його Вам.

ШЕВЧ.: Але золотим пером для мене, дорога Варваро Миколаївно, є



Ваші золоті слова...

ТРИФОН: (докладає). Їх ексцеленція Петро Андрієвич Селецький прибули з Києва.

## Я В А В І

(Новоприбувші вітаються з товариством, дехто сідає, інші творять кілька груп. На авансцені Селецький, Варвара Репніна і Шевченко).

СЕЛЕЦЬКИЙ: (привітавшись з іншими, вітається з Шевченком)...

Дуже, дуже я радий, любий Тарасе Григоровичу, що зустрівся з Вами. А я лише одну думку мав — обговорити з Вами питання опери, яке ми минулого місяця з Вами тут в Яготині дебатовали.

ШЕВЧ.: Так дуже радо, мій добрий Петре Андрієвичу. Але чи дійдемо до згоди, чи знов розійдемося?

В. РЕПН.: Це все ще Ви ніяк не зійдетеся про оперу “Мазепа”?

СЕЛЕ.: Так все потрібно звести до цілості.

ШЕВЧ.: Я тому пишу і все у суто українським дусі.

СЕЛЕ.: Алеж пам'ятайте, що в ній будуть такі ріжні елементи, як український, шведський, московський.

ШЕВЧ.: Московського можна і поменше давати.

ВАРВ.: Боюся, що тепер не варто дискутувати цю тему, бо ми даремно всі знов перехвилюємося, як того разу. Петре Андрієвичу, давайте відкладемо це на потім, а тепер . . . Ви певне привезли з собою якінебудь нові романси і може навіть на слова Шевченка. Присвятимо цей вечір не дискусіям, а музиці.

КЕК.: (підходить до них). Так, так, яка чудова думка.

ВСІ: Так, так, послухаємо музику. (Всі сідають, артисти — молодий Репнін сідає за піано, молода Репніна і Селецький співають — дуети і сольові точки, в разі більшої кількості артистів більше точок).

ВСІ: (плещуть). Дуже добре, браво, браво!!!

КЕК.: Merci! Merci! C'est delicieux! Але такий чудовий вечір треба прегарно закінчити прогулькою по парку. (Дає руку Репніну, який бере її під руку).

РЕПН.: Медам, месью. Я пропоную всім перед сном прогулятися у парку.

КАПН.: Дійсно, гляньте, який чудовий місяць. (Бере під руку мол. Репн.). (Всі гості парами виходять. Лишаються на авансцені Варвара і Шевченко).

ШЕВЧ.: А Вам, дорога княжно, мій благородний друже, складаю подяку, як за весь цей чарівний вечір, так і за все, що робите для мене перед Богом і людьми. Завдяки молитвам Вашим і завдяки турботам Вашим я є призначений професором університету в Києві. Глибоко і щиро дякую вам, моя заступнице і захистнице. (Щілує руку Варварі).

ВАРВ.: (схвильовано). Вірте мені, дорогий Тарасе Григоровичу, що я понад міру щаслива цій добрій новині, яку я чую від Вас, і дякую Богу за це разом з Вами. Але не дякуйте мені, дорогий друже, моя роля у тім, що було зроблено в цій справі така незначна. Ваші друзі і прихильники Вашого таланту, мій дорогий приятелю, клопоталися за Вас, а Господь благословив це святе діло. А я . . . я лише молилася Богу за Вас.

ШЕВЧ.: Бачу, дорога Варваро Миколаївно, що Ви як янгол молилися і всім помагали. Не даром ціле Ваше село зве Вас святою. Молюся і я за Вас. Чим можу Вам віддячити за все, все добро що Ви для мене зробили, моя дорога Егеріє. Оце складаю до Ваших рук мою поему, яку насмілюся Вам присвятити, а це присвята, яку дозвольте прочитати Вам зараз. (розгортає зшиток і читає):

“ Душа з призначенням високим  
Любить повинна і страждать  
Натхнення дар святий глибокий  
Сльозами мусить поливать.

Для Вас це зрозуміле слово  
Для Вас я з радістю зложив  
І світові мої окови  
Й вогонь душі . . . І знова, знова  
Я сльози в згуки перелив.

Ваш добрий ангел осінив  
Мене безсмертними крилами  
І тихоструйними словами  
Про рай знов спогад розбудив”.

(Шевченко простягає Варварі свою поему, яку вона бере і притискає до серця).

ВАРВ.: (схвильовано) Дайте мені Ваше чоло, мій любий друже, мій дорогий Тарасе Григоровичу. (цілує його в схилену над її рукою голову).

ШЕВЧ.: Ваша прекрасна і світла душа, мій дорогий благородний друже, була для мене завжди промінем надхнення і буде назавжди освітлювати своїм горячим і яскравим світлом мої спогади.

ВАРВ.: (Обома руками стискаючи його руку). Ні, дорогий Тарасе Григоровичу, я не можу бути Вашою музою, бо я лише ліра з півваними струнами, за винятком одної — струни християнської любови.

ШЕВЧ.: Ах, з того часу як я пізнав Вас, Варваро Миколаївно, Ви були і є моєю Егерією, мій добрий і єдиний друже.

ВАРВ.: Ні, не кажіть так, не гнівiть Бога. Вас всі люблять, всі бажають Вам успіху, всі захоплюються Вашим генієм. Але я зокрема

палко вірю в те, що Ви досягнете високої цілі і хочу від всієї душі, аби Ви для всіх були великим і славним.

ШЕВЧ.: Дякую, дякую від всього серця, дорога Варваро Миколаївно.

ВАРВ.: І перш за все вірте і памятайте, Тарасе Григоровичу, що Ваша Муза не земна, а небесна, що вона крилата і прекрасна як перемога.

(З саду доноситься хоровий спів народної пісні, Варвара і Шевченко прислухаються до пісні і коли вона затихає, Варвара говорить з надхненням).

ВАРВ.: Хай благословення Боже буде на Вас, Великий Сину великого народу!! (Обоє виходять).

(входить Трифон, гасить свічки, на сцені темнійше).

ТРИФОН: Дійсно, це наш новий пророк. Як він приїхав, все село збіглося до нього, щоб хоч побачити. А тут все наше найліпше козацьке панство вітає його. А як він пише!... Я слухав і сльози так і лилися. (піднімає папери). О, це певне Тарас Григорович згубили, та цеж його вірш. (бере свічку і читає).

“Мені однаково чи буду

· · · · ·  
Ох неоднаково мені”.

Так, так, не однаково нашому краю, як його окрадуть з усіх тих людей, що можуть його вести до слави і волі.

(Завіса тихо спадає).





В культурі українського народу музиці належить безперечно одно з перших місць. На сторожі своїх культурних прав український нарід поставив своє рідне слово, свою мову та пісню, що заховали в собі всі найтиповіші ознаки культурної окремішности українського народу. Отже, в музиці ми маємо один з тих чинників, що допомагають утворенню своєї оригінальної культури. В розвитку українського народу музика грала велику ролю; через пісню й музику доходимо до



розуміння його як нації.

Музика була його вірою, його життям, вона підтримувала його в тяжкі хвилини його існування, вона будила його думку і врешті, разом з письменством, вона спричинилася до його національного відродження.

Вбираючи в себе все, що захо-

ване в душі народу, музика повертає народові всі його переживання, настрої та думки в звуках. Все його власне життя розкривається перед ним в яскравих музичних формах, і може найкраща історія народу — це та, що написана звуками його пісень.

Музика є велична парость тих

духовних надбань, що захоче у собі український нарід. А надбаня ці були великі: з давних-давен український нарід утворив державний лад, збудувавши велику Київську державу (княжий період), вбрав у себе здобутки інших культурних народів (Византия), перетворивши їх за своїми оригінальними зразками, утворив великі культурні осередки, що несли полум'я світла на північ.

Поруч з піснею український нарід не занедбував і музики інструментальної, що з'явилася в житті культурних народів дещо пізніше. Скажемо кілька слів про музичні інструменти українські.

По всьому просторі нашої землі знаходимо чимало інструментів, яких уживає наш нарід. Одні з них, як от кобза, бандура, ліра, були й є українськими національними інструментами. Вони найулюбленіші і тому найпоширеніші. Інші вживаються лише в окремих місцевостях України, ще інші, сказатиб, інструменти міжнародні, як скрипка, хоч і охоче вживаються нашим народом, хоч і любимі ним, але не такі характеристичні для нього.

Почнемо з давних-давен.

### ТИСЯЧ РОКІВ ТОМУ

В князівській палаті бенкет. Дружинники повернулися з походу й святкують перемогу. Ще свіжі вражіння з боїв, ще не вгамувалася герцями розбурхана кров. На поміст виходить співець. Він своєю піснею підбадьорював

дружину підчас бою, а тепер буде „піти князю славу”, возвеличить побідою вкриті стяги. І Боян „не десять соколів на стадо лебедів пускав, но свої віщі персти на живії струни вскладав, вони же самі князям славу фокотали”.

Хорами залунали звуки одного з найпоширеніших тогочасних інструментів — **арфи**, вірного товариша мандрівних співаків середньовіччя.

**Арфа** належить до найстарших інструментів взагалі. Її форма, що протягом століть дуже змінилася, повстала очевидно з лука, стародавньої зброї людства. Вона походить з найдавніших часів людської культури. Знали її вже Асирійці (мал. 1) й Єгиптяни під назвою **тебуні** (мал. 2), слухали її старі Греки (**трігон**, мал. 3) На північ принесли її Кельти — в III ст. перед Рожд. Христа з Балканського півострова. В Шотландії та Ірландії вигравали на ній барди — мандрівні співці-поети, а в Європі поширили вживання арфи **трубадури** та **мінезингери**. На Україну принесено її просто з Візантії.

Найуживанішими інструментами на наших землях в XI ст. були флейта, лютня, гусла та органи.

**Флейта** належала до дерев'яних дутих інструментів. Історичний розвиток її йшов рівнобіжно з розвитком людської культури від доісторичних часів. Вже тоді були знані різні пищалки з бамбусу або звірячих кісток, а класична старовина витворила вже досить складні інструменти — гречь-



кий авлос (мал. 9) та римська тибія (мал. 10). Окрім Греків та Римлян пищалкові інструменти знали й Єгиптяни (флейта мем, мал. 8). Індуси (алгоа, мал. 11) Китайці (льонг-тев-ті, мал. 11) Японці (шакугачі). Найстаршими з цих інструментів були флейти, а саме флейти поздовжні. На Україні поширився складніший тип флейти поперечної, що була до нас занесена арабськими мандрівними купцями. В Європі цей

тип флейти поширився далеко пізніше, аж після хрестоносних походів.

Сполученням низки флейтових трубок повстали **органи**. Назва походить від латинського „органум”. Цією назвою первісно означалися всі музичні інструменти. Думка про орган прийшла до нас

зі сходу, де вперше сполучили низку пищалок (сиринкс) із дудами. Щоб замінити дух людських легенів механічним тисненням повітря, застосовано міхи. Так повстала пищалка з міхом, названа Арабами **арганум**. В Біблії подібний інструмент називається **угабг** (мал. 33). Справжнім прототипом

органів одначе є китайський **шенг** (мал. 13), що вже здавна мав 25 пищалок, сполучених в одній посудині, в яку механічно вганялося повітря. В II ст. перед Р. Хр. Ктесібій винайшов в Олександрії **органи на водяне тиснення** (в них повітря наганялося в міхи водяним пресом). Ці органи були дуже любленим інструментом у старих Римлян, а вже від них поширилися в Західній Європі. Коло 350 року по Різд. Христа їх усунули з практичного вжитку **органи повітряні** (портатив, мал. 14). Це вдосконалення приписується Візантії. Звідти вони попали й на Україну, де про них згадується в „Житті Теодосія Печерського“: „князь сідая и се виді многіа іграюща пред ним: они гуселниа гласи іспущающим, і інемь музикайскія гласящия ініе же органниа ...”

Гуляли, гуляли,  
гусла розривали,  
Гули цимбали, бас ревів.  
Як вихор, легіні літали.  
Кружок дівчат, як мак, лелів.

#### О. Федькович

**Гусла**, згадані в цитаті (мал. 27) були вдосконаленим типом малоазійського **псалтеріону** (мал. 40), користувалися успіхом у Греків, а від них поширилися у Візантії. Звідти їх принесено в XI ст. на Україну. Тут вживалося їх поруч з арфою для акомпаніюменту при співі билин. Згодом на Україні гусла забулися, але в Московщині втрималися аж до XVII століття.

Другим струнним інструментом княжої доби була лютня, найваж-

ливіший та найцікавіший інструмент в історії музики, а для нас важливий ще й тим, що був попередником бандури. І він походження східного. Очевидно, вперше він з'явився в Мезопотамії, де ним користувалися вже на 2500 років перед Р. Хр. Звідти він поширився по цілому світі, на схід в Індію (мал. 15) та Китай (мал. 16). Прямим попередником середньовічної лютні була **арабська лютня** („аль ут”. мал. 17). Араби назвали її королевою всіх інструментів. На Україну занесли лютню арабські купці вже в VIII ст.

„Труби трублять в Новім-граді, стоять стязі у Путивлі ...” — княжа дружина лаштується в новий похід. До бою її кличуть **Сурми**. Вже в біблійні часи підбадьорював звук цього досить примітивного інструменту. Знали його й Єгиптяни, Греки витрублювали на нім 1200 років перед Р. Хр. під мурами Трої (мал. 5), його звуки лунали над полчищами Олександра Великого, закликали до бою римські легіони. Від Римлян сурму пізнали Германці, а від них і інші народи Європи. Сурмачі всупереч середньовічним звичаям, користувалися особливими привілеями та займали вище становище. Українська назва цього інструменту походить від індуського **сурмай** (мал. 6), що від нього й формою **українська сурма** (мал. 7) мало що й ріжнилась.

**А НА УКРАЇНІ, ТАМ СОНЕЧКО СЯЄ,**

**КОЗАЦТВО ГУЛЯЄ, ГУЛЯЄ ...**

„Від села до села танці та му-



зики" ... й „в червоних штанах оксамитних матнею улицю мете — іде козак". І радість і горе прикрашала козаччина піснею, музиками. Звучали ще деякі старовинні струменти, лунали й нові. Звук одних кликав до розваги, веселощів, інші обзивалися в хвилини небезпеки, кликали до бою. До перших належали бандура, дудук, дуди та скрипка, до других труби, тарілки та великі бубни — літаври.

Діду мій, дударіку,  
Тиж, було, селом ідеш,

Тиж, було, в дуду граєш ... маленьку".

#### Нар. пісня

**Дудка**, відміна сопілки, була поширеним інструментом у молоді, в години розваг і жартів. Це про неї співалося — „вийди Грицю, на вулицю, і ти, коваленку, заграй мені у дудочку стиха по-

Складнішими були дуди. Розвинулись вони з уже згаданого халдейського **угабга** (мал. 33), пищалкового інструменту, що в нього повітря вганялося міхом. Від Халдеїв перехопили його Перси (**неїт амбун**, мал. 34), а да-



лі Греки й Римляни. І північні, скандинавські народи знали його під назвою **дудей** (мал. 35). В XIV. ст. дуди поширилися по всій Європі під назвою **муса шеврет** (мал. 36) і в такому вигляді попали на Україну. Тут їм додано ще один бас (гук) (мал. 37, український дудар XVIII. ст. за старою німецькою гравюрою), який одначе згодом знов усунено.

Здається, що дуди були дуже поширеним козацьким інструментом; про це свідчить багато дударських пісень та приказок, як наприклад „пропав козак і з дудами”, „Заграй мені дударіку, на дуду, тепер же я своє горенько забуду”, „Біда, як дуда, куди йде, то все реве”.

У XVIII. ст. дуди стали у Франції модним інструментом (**мюсет**), (мал. 39), а згодом зробилися національними інструментами у Шотландії, на Сицилії та частково в Румунії. У нас вони збереглися де-не-де по нинішній день, особливо на Гуцульщині (мал. 38 I—міх, II—сисак, III—бас-гук, IV—карабки).

Ой, заграли музиченьки  
на горбу,  
Аж гуде так, бухка бубон:  
бу-бу-бу! . . .

**О. Стефанович**

До танцю, опріч скрипки, бряжчав ще **малий бубон**, нащадок старого **египетського** (мал. 23), **грецького** (мал. 24) та **перського бубна** (мал. 25). На Україну принесли його Араби, й форму **арабського бубна** (мал. 26) зберіг він по нинішній день..

Старший брат малого бубна,

**великий бубон**, ішов до нас тим шляхами. З Єгипту (мал. 19) простував він на схід до Індії (мал. 21) та Китаю (мал. 20), а до нас попав через Арабів (мал. 22), які вже пристосували його для музики в кінноті, сполучивши два бубни шкіряними попругами. У нас великий бубон в часи козащини звався ще **кітлами** або **літаврами**. Звук їх, напружений, сумовито-величний, скликав козацтво на наради, гримів на сполох.

З турецьких походів Запорожці привезли собі **тарілки**, бронзові або мосяжеві, улюблений інструмент „яничарських” орхестр. Їх звуки, поруч з літаврами, лунали в критичні хвилини над Січчю.

Вірте — не лірте,  
Фанфарами крикніть вночі!...  
Діези, діези в ключі!

До бою скликали та під час бою підбадьорювали **фанфарові труби**, називані звичайно теж сурмами. Сурми, одначе, були рівні, а фанфарові труби двічі загнуті. Форма ця була не нова. Її знали вже Халдеї (**гесорера**, мал. 28), вживали її Індуси (**тутурі**, мал. 29), й важко сказати, потрапила вона на Україну через Польщу з Західної Європи чи через **Туреччину** з Азії.

На полі бою лунав ще **ріг**, (мал. 31) старий військовий інструмент, що століттями розвинувся з волового рогу. Ще тепер його вживають гуцульські пастухи (мал. 32) на полонинах Карпат.

Старими музичними інструментами на Україні вважають крім того **скрипку**, **сопілку**, **цимбали**,



трембіту, дримбу, флюяру, денцівку, ліру й королеву нашої музики — бандуру (див. малюнки 40 — 55). Разом з ними на малюнках показано й їхніх предків інструменти рїжних країн, що шляхом змін та вдосконалення перетворилися на сьогочасні музичні інструменти.

## ІНСТРУМЕНТИ УКРАЇНСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ

... сиділи лірники та грали, по шелягу за танець.

**Ліра** — дуже давний оригінальний інструмент, занесений до нас з півночі, очевидно, Варягами, в X. столітті. Згодом вона вживалася й в Західній Європі, де у XII. ст. відіграла роль фортепяна. З XV. ст. значіння її в Європі підупало, але з XVI. віку й до першої світової війни вона була на Україні найпоширенішим інструментом. Мелодія на лірі вирається за допомогою дерев'яних клявішів (мал. 45). Її скрипучий, повільний тон добре підходив до співу дум та сумовитих „лірницьких пісень”.

Взявби я бандуру  
Та й заграв, що знав,  
Через ту бандуру  
Бандуристом став.

### Нар. пісня

**Бандура-кобза**, тепер існує як один інструмент, але були часи, коли вони суворо розрізнялись. **Кобза** — походженням старша. Знали її вже в XII столітті Половці, що принесли її з Азії. Вони прищепили кобзу Татарам, а від них потрапила вона й на У к р а ї н у. Та

в ті часи вона не дуже розповсюдилася. Спонуляризували кобзу козаки, привізши її вдруге на терен України в XV. столітті з походів на Туреччину. Там згадувана вже арабська лютня **аль ут** (мал. 17) була знана під назвою **кобуз** (мал. 57). Досконалішою формою кобзи був ще **торбан** (панська бандура. мал. 56), що походить теж з сімейства лютень і має характеристичну особливість — подвійний гриф, як західно-європ. **мандори** (мал. 58 та 59). У всьому іншому торбан нагадує кобзу. Звичайний торбан мав до 30 струн, але траплялися й такі, що мали по 60, так звані

„цілі торбани”. По селах цього інструменту не вживали, бо гра на ньому вимагала чималої вмілості.

По селах розповсюдилася **бандура** (мал. 61), струнний інструмент, бідніший первісно на струни, ніж торбан, але багатший й досконаліший від кобзи. Щодо походження бандури, то вважають, що й вона арабо-перського походження й прийшла на Україну через Грецію в XV. ст. Спочатку вона ввійшла до вжитку в багатших домах та між запорожським козацтвом, а там, трохи згодом, перейшла до рук народних співаків, остаточно усунувши з ужитку давню кобзу та перенявши її назву. В XVI. ст. до основних струн, що йшли по ручці, Українці додали короткі струни (так звані приструнки) — і тоді цей інструмент почав зватися бандурою.

В цій формі бандура на протязі кількох століть давала українському народові не лише добру розвагу, але й нагадувала йому про славне минуле, пробуджувала національні почування, приспані віками тяжкої неволі.

На XVII та XVIII століття припадає найбільший розцвіт кобзи. Грали на ній військові кобзарі, що склали полкову музику. грали й гетьмани (Іван Мазепа), а після розгрому війська запорожського кобзарі пішли „в народ”. Користаючись великою славою, уміли й вмирати, накладаючи головами за волю своєї батьківщини. Вони часто були тими людьми, яких пізніше стали називати

агітаторами. Перед повстанням взагалі, а особливо підчас Хмельниччини, по всій Україні, здебільшого з Запорожської Січі, розходилися кобзарі і своїм співом та грою на кобзі роздували іскри народного гніву, закликаючи до боротьби проти гнобителів, що панували тоді на Україні.

А коли кінець XVIII. ст. приніс із собою повне поневолення українського народу, кобзарі, з кобзою під полою, як жебраки блукали Україною, оспівуючи славу минулих днів. Яке значіння мала кобза в ті часи, видно хочби з того, що Тарас Шевченко, випускаючи у світ свої твори, назвав їх „Кобзарем”.

В епоху українського відродження перед першою світовою війною зацікавлення кобзою прокинулось між ширшими колами громадянства, й ентузіясти з честю перебрали славний інструмент з рук сліпих кобзарів-жебраків й винесли його в широкий світ. У війні з червоною навалою на Кубанщині й Придніпрянщині були вже кобзарі, що йшли разом з козаками або переїздили з частини до частини. де своїм співом та грою розважали тяжке, бойове життя козаків.

У Києві в липні 1918. року організувалася перша кобзарська капела. На жаль, друга червона навала передчасно припинила її існування. Проте й большевицький гніт не всімі був заглушити дзвін кобзи-бандури. Плекали її самодіяльні гуртки, творились капелі бандуристів, що віддано, з самопожертвою схилялись над

струнами, шепчучи з Кулішем:  
Кобзо, ти ... наша відрада  
єдина,  
Поки прокинеться сонна кра-  
їна,  
Поки діждеться своєї весни,  
Ти нам по хатах убогих дзве-  
ни!

Стиха дзвени ...  
Давні пригоди ти нам спомя-  
ни.  
Хай братне серце до серця  
озветься  
Як на бандурі струна до стру-  
ни!  
(„Дозвілля”)

---

М. Лавр-Хуторний

## Коли то дихнемо

„Україна, край квітучий,  
Край бурхливий і кипучий,  
Край великого Борця —  
Героїчного Співця” ...  
Аман Умарі (Узбек).

Країно ревних сліз, де квітне лихо й горе,  
Підніжку царських слуг, липуча грязь Москви ...  
О, скільки вже століть несла наругу ти,  
Куди ти мовчки йдеш, моя ти ясна зоре? ...  
Кат Перший зруйнував наш край відваги й сили,  
Друга, щоб доконать, у найми віддала;  
Безжалісно сліз, крові ріки розлила.  
І край веселий, радісний занепалили.  
Хитнувся на терезах, мов гиря стопудова,  
І птахом був піднявся у ясну ранню вись.  
І сохли скрізь річки і крові й гірких сліз  
Та в девятнайцятім в багно упав ти знову.  
Співці, сусіди наші, хвалять край квітучий,  
Твое богацтво скрізь уславлює весь світ.  
Та царськеє ярмо змінилось в інший гніт  
Мій рідний краю! ...

Не бурхливий, не кипучий ...  
Країно ревних сліз, знедоленая горем! ...  
Коли позбудешся проклятої Москви? ...  
Коли то дихнемо на повні груди й ми? ...  
О, любий краю мій, моя рожева зоре! ...

Київ, 14. березня, 1941.

# Донна Гресько

---

Чували ви то ім'я?... Якщо ви канадійський Українець, то певно, що так, бо ця молоденька чародійка скрипки родом Канадійка-Українка. Але й серед американських Українців не знайдеться такого читача українських часописів, щоб не чував про Донну Гресько — гордість нашу і надію, вже сьогодні чільну артистку, а завтра — дай Боже! — всесвітню славу українського народу, з якого вона вийшла, та й Канади, в якій вона прийшла на світ.

Донні Гресько сьогодні тільки 19 літ віку, але серед музичних верхів Канади та Злучених Держав вона вже признана віртуозка скрипки, її техніки і її духового вислову. “Наша Донна” каже про неї кожен музикальний Канадієць, а тим паче Вініпежець без ріжниць походження — Скачмен, Англієць, Велш чи Француз. “Наша Доня” звуть її проміж собою зі справдішим чувством Українці. Донна Гресько стала вже властністю і гордістю мільонів людей.

Та чи це захоплення нею, її прою і її особистістю (бо ця молоденька дівчина посідає неабияку індивідуальність; інакше вона й не була такою артисткою, якою вона є!) — чи ці ентузіастичні похвали з усіх боків не зібють часом її молоденьку з пантелику та не пошкодять її артистичному розвиткови?... Дехто часом дає

вислів такому журливому побоюванню...

Я мав нагоду стрічати Донну всего кілька разів: двічі за концертовою естрадою, раз в її власнім домі, цебто у Вінніпегу в хаті її родичів, та ще раз в гостині у її приятелів а моїх знайомих — от і все. І мушу сказати, що я рідко коли в життю стрічав більш безпретенціональну, більш природну в поведінню і так милу, невибагливу, товариську особоньку, як “наша Доня”. Вона й справді люба доня. Коли я мав приємність гостювати в її родинній хаті, оця сама Донна, що зачаровує набиті слухачами салі в інший світ, вбрала фартушок і зі справдішим запалом молоденької господиньки стала виручати маму при кухні. Коли в домі її приятелів, п-ства Гаєвських у Вінніпегу, зібрався гурт молодих людей, хлопців та дівчат, ровесниць Донни, Українців і не-Українців, а між них замішалось двох-трох таких “молодців” як я, Донна без ніяких обиняків залишила нас, “поваг”, нам самим, самаж пірнула — як то кажеться — коміть головою в розбавлену, розспівану і розсміяну, молодечу компанію в другій кімнаті. Там вона почувалася якраз дома...

Тому — на мою думку — нема небезпеки, щоб Донні Гресько завернула голова від оцих поклонів з усіх боків. Бо оця гарно оса-



### Па-Донна Гресько

джена і розумно обсервуючими, все трішки усміхненими очима оживлена голова, з високим та широким чолом під буйними хвилями кучерів, зробила на мене вражіння дуже тверезої, думачої, дивнозрілої а рівночасно майже по дитячому чесної і доброї головоньки. Донна Гресько свідомо, що в неї з природи, з ро-

ду, божественний талант. Вона знає, що вона досягла вже високий ступінь артизму, але й що перед нею щойно стелеться стрімкий ще шлях на всесвітні височини.

До свого вродженого таланту вона ставиться зі справдісною серйозністю, гейби з релігійним обов'язком не лишати його на міс-

ци, але постійним трудом і поглибленням студій добути із него найвищі можливості. Це не блискуча одноднівка, а серйозна мисткиня. Тепер вона взялася до вищих студій. Вчащає для загального формування на університет. Студіює приватно українознавство: мову, літературу, музику й історію народу, з якого вийшли її родичі — і вона сама.

Її індивідуальність росте, ширшає, поглиблюється. Маю враження, що Донна Гресько вповні зрозуміла свою життєву місію: стати жрекинею високого мистецтва, великою артисткою та небуденною людиною. Це висока мета. І нелегкий, трудний, до неї шлях. Богато є звань, а мало ізбраних. Звання у Донни Гресько незвичайне, виїмкове. Її вже раз названо "геніальною дитиною". Вірно, що великий талант її розвинеться до повноти розцвіту, щоб заблиснути цілому світові.

Хто вона така? Звідки вона? — Родичі її властиво Канадійці. Батько Юрій Гресько, родився вправді в Галичині (в Березові), але привезено його до Канади однією дитиною. Мати — Христина Анна з Рошків — таки й родилася у Вінніпегу, Ман., Канада. Значить, вже її родичі вихованням Канадійці. І мала Донна від перших літ свого життя вихована в англійській мові. Але її нервово-слухова система — видно — таки остала українською; дала їй музичальне підложжя. Роджена 1927-ого року, Донна ходила до шкіл у Вінніпегу, Шікагу та Нью Йорку, де записалась на університетські виклади. Вона хо-

че продовжати ці загальні студії, як лиш поверне до Нью Йорку (це буде з початком 1947-ого року).

Було малій Доні шість років віку, коли вона здобула першу нагороду в музичнім пописі в школі. Від тоді бере вона все перші нагороди що року. Коли 1938-ого року заграла на музичнім святі (фестивалі) у Вінніпегу, пресова критика заговорила з подивом про 11-літню тоді дівчинку, що "здивувала знавців", котрі признали її виступ "світлим". Професор Джордж Борнофф став її учителем скрипкової гри. В літі 1939 Донна під орудою Борноффа відвідала Американську Консерваторію Музики в Шікагу. Її гра перед професорським збором цієї консерваторії здобула їй назву "чуда-дитини", стипендію (сколаршип) 5,000 дол. на дальші студії і знамениту, концертну скрипку від п. Карла Джорджа з Шікага, вартости 1,000 дол. (замість дешевої 5-доларової, якою вона здобула побіду). Признаючи їй стипендію, Консерваторія орєкла: "Вона є радостью і розкошою — з найвищим даруванням, технічно і музикально".

Тріумф у Шікагу був переломним. За проводом свого учителя Борноффа Донна познакомилась тепер з такими скрипаками-віртуозами як Міша Мішакофф, Яша Гайфетц, Вільям Примровз, Михайло Пястро і грала для них, здобуваючи їх одушевлений подив. Мішакофф заферував їй сколаршип; Пястро став її учителем, коли вона переїхала на студії до Нью Йорку (1942).

Чотиролітні студії у Пястра

(1942-1946) уможливила їй сти-пендія, уфундована групою му-зикальних горожан Вінніпегу, коли вони почули її гру на Кана-дійським Музичнім Фестивалі 2-го мая 1942 року. Звісний компози-тор і диригент цього фестивалю, Артур Бенджамин, видав тоді про неї такий осуд: "За всі мої літа досвіду я ніколи не чув та-кого виконання як це нам сего-дня дала Донна Гресько. Годі ска-зати щонебудь як тільки те, що то було наскрізь фахове виконан-ня. Якби не один з найславніших віртуозів кожного разу, коли ви-ступає з грою, дав нам так зна-мените виконання, ми булиб ща-сливі. Я признаю їй нагороду о чотири ступні вищу, чим я коли-небудь кому уділив. Здійміть ка-пелюхи, панове! Це геній!"

По чотирох літах студій у Пі-ястра в Нью Йорку, Донна Гресь-ко вернула на пів року до Вінні-пегу, щоб 1 жовтня 1946 виступи-ти зі своїм концертом перед енту-зіастичною публікою рідного Вінніпегу. На кілька тижнів до концерту Вінніпег про ніщо інше не говорив і не писав, а тільки про "нашу Донну" і її концерт. Не було майже дня, щоб провідні ча-сописи Вінніпегу не приносили її подобици, то зі скрипкою то без неї, то в граючій позі то в сидя-чій, в спочинку, то в щоденнім о-дягу то знов у концертній сукні, спровадженій найбільшою фір-мою Вінніпегу з Лондону і даро-ваній "нашій дорогій Донні". О-цю дорогу сукню виставлено у цій фірмі на показ. Не було нія-кого більшого виставового вік-на, щоб в нім не пишалась рекла-

мова картина Донни Гресько. Він-ніпег радів нею як своєю улюб-леною дитиною.

А коли вона 1-ого жовтня ве-чором виступила із чародійною скрипкою на естраду величезної "Вінніпег Авдиторії", 4,500 душ захопленої публіки витали і пра-щали її щораз гураганом безко-нечних оплесків та окликів. Це був найбільший доси її день. Пре-са — англійська і українська — о-дним хором заговорила про її ви-ступ у самих суперлативах, щир-их, захоплених, одушевлених. Головні днівники присвятили критикам з її концерту перші міс-ця першої сторони. Молода дів-чина вернула до свого Вінніпегу тріумфаторкою. Тепер вона го-товиться ступити на ще один ща-бель вище по трудній дорозі до світової слави. Дня 3-ого лютого 1947 року Донна Гресько дасть свій концерт на естраді Тавн-Гол-лу в Нью Йорку. Із серця — щаст-ій Боже!

На жаль, я — хоч бачив усю о-писану вгорі передконцертову метушню у Вінніпегу — не був одначе свідком тріумфу Донни з 1 жовтня 1946 р., бо мусів перед-тим виїхати до Злучених Держав. Але я мав передше нагоду чути гру молодой віртуозки. Донна що ніде не виступала на ніяких кон-цертах, зробила виїмку для "сво-їх" і грала на українських кон-цертах в Факс Чейсі і Вашингтоні. Я мало знав про неї передше. Але її одуховлена, повна глибини, те-хнічно скінчена а так легка, при-родна гра виявила в тій дівчи-ні щось спонтанічно велике. Оце "щось" не набувається; людина з



тим родиться, одідичує це по родови. Стає славою свого наро-  
предках, по многих поколіннях. ду.  
Вона дістає це від свого роду і Вірю, що Донна Гресько нею  
вона вертає це сторицею своєму стане. Лонгин Цегельський.



М. Лавр-Хуторний

### ОЛЬЗИ БАСАРАБОВИЙ

Ой, васильки блакитніли в полі ...  
І латаття квіло край води.  
Всі казали тобі: — Не ходи  
У просторах шукать собі долі ...  
    А ти йшла, без хустини і боса;  
    Тебе кликало в даль небуття.  
    Та вітри гартували чуття,  
    Як трусила ти з трав срібні роси.  
Все готова іти уперід,  
Де кується для всіх краща доля.  
І тому навколінці край поля  
Ти благала, щоб встав наш нарід.  
    Ти просила як рідного брата,  
    Щоб нарешті себе зрозумів.  
    Щоб співати зачав рідний спів,  
    Щоб у нім ожила рідна хата.  
Знову й знову ти йшла до мети,  
Спотикаючись, падала знову,  
Ти хотіла пірвать ту окову,  
Що не всілі нарід був нести ...  
    Вдарив грім із вечірнього неба,  
    З квітів збив ще живі пелюстки.  
    Звисли знов навісні і ганебні  
    Хижі хмари, мов чорні хустки ...  
Не вернуть! ... Сонцеж зійде ще й квіти ...  
Вже без тебе, а ще оживуть.  
Ще в вітрами наковану путь —  
Підуть всі Краю Рідного діти.  
    Ой, васильки блакитніли в полі  
    І латаття квіло край води ...  
    Ти не стерпіла в краю біди —  
    Ти пішла шукать краєві долі ...

# Тиха обитель у лісах

ДІВОЧА АКАДЕМІЯ СС. СЛУЖЕБНИЦЬ У СЛОВТСБУРГУ, Н. Й.

Сідаємо на автобус у Нью Йорку, в самому серці клокотливої світової митрополії. "Бус" у напрямі Словтсбурга, Н. Й., відходить майже що години. Минаємо гамірні вулиці, поринаємо в Голланд тунель під Гудсон ріку і виїздимо на світ Божий по другім боці Гудсону, в Джерзі Сити, Н. Дж. Мчимо широким бульваром вздовж могутчої ріки, за якою товпляться хмародери Нью Йорку, заступаючи горизонт. За якої пів години краєвид змінюється. Ріку ми лишили на схід від нас. Минаємо луки, ліски, малі а принадні місцевости і небагом віздимо в горбовину, що скоро прибирає типічний вигляд підгір'я. Аж ось за другої півгодини і

Словтсбург. — Мала містина серед лісів та горбів. Там усе вкупі, одно коло другого: залізниця, почта, другстор (що рівночасно вдає "департаментстор"), банчок, пекарня, різник, швець, дві-три grosерні — тощо, от і ціле "місто".

Коло другстору, що є стрічним місцем для всеї околиці, же вже автомобіль СС. Служебниць, бо ми попередили Сестер про наш приїзд. За мінуту пірнули ми у густий, високопенний ліс. Пнемося вузькою дорогою, що часом скручується у серпентини, вгору, аж на верху гори виїздимо на галяву серед ліса, на якій і стріляє стрімкими дахами вгору начебто старинний замок. Оце й



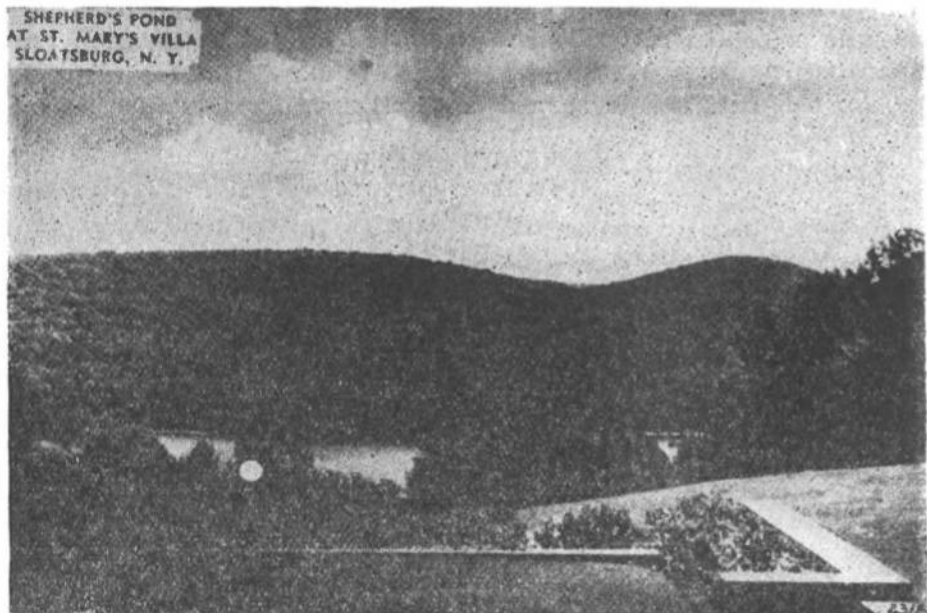
Головний Будинок СС. Служебниць у Словтсбургу

“Сейнт Маріс Вилла оф Тейбл-Рак” — Св. Марії Вілля Стола-Скали — а по нашому: обитель і дівоча академія Сестер Служебниць.

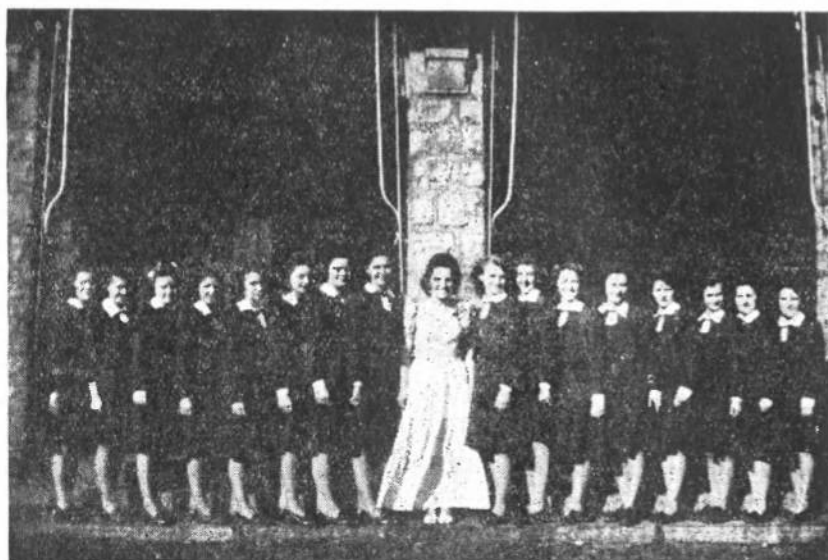
Розглядаємось кругом і мимо-хить находить на думку Шевченкова картина: за горами гори.... Гірські пасма, не дикі, грізні, а тихі, лісисті, сині у далечині, наче наш Бескид, хвилями біжуть аж по горизонт. Перед нами, серед ліса і горбів, ясніє плесо озера, — Шепард Понд, а дещо на ліво дімок над ним. Це “бовтгавз” і там човни, якими дівчат-учениці шмигають по рівнім плесі. Тераси, що спадають до озерця, тонуть у повени квітів, що грають всіма красками до сонця. Мотилі перелітають з квіта на квіт, а Божа бжолка гуде-бренить,

збирає нектар-мід. Справді наче в раю.

Ідемо у “замок”. Знадвору стіни зі скали, а в середині вилочені деревом; в деяких саях навіть дубом або горіхом. Будували це для себе неаби-які богатири: сестра звісного на весь світ банкира, мультиміліонера Моргана й сама богатирка, п-і Жулїет з Морганів зам. Гамилтон. Повдовівши, п-і Гамилтон продала цю палату з 54 кімнатами, вісім більших і поменших господарчих і мешкальних будинків, 158 акрів землі, ліс і озерце, нашим Сестрам Служебницям за таку ціну що — можна сказати—дарувала цей маєток на добру, християнську ціль: школу для дівчат і притулок для немічних. П-і Гамилтон дальше цікавиться працею Сестер і від часу



Вид з тераси СС. Служебниць у Словтсбургу на гори.  
Озеро видко по середині

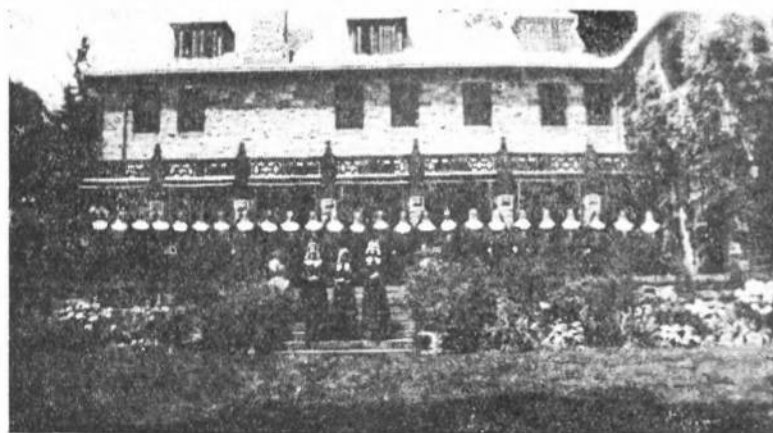


Учениці Дівочої Академії 1945-46 у Словтсбургу

до часу навідує цю школу. До сьогодні в головній, входовій сіни будинку на стіні у дорогих рамах висить знаменитий портрет п-и Гамилтон у повний ріст — кисті якогось доброго маляра. Поважна, росла жінка в силі віку, в багатій сукні; розумними очима гля-

дить з портрету на тих, що тепер займають цей будинок та сповняють в нім добре, християнське діло.

В академії (гайскулі) вчиться тепер 20 дівчат, доньок укр. родин від України в Норт Дакоті аж до Конетикату. Вчаться всего, що



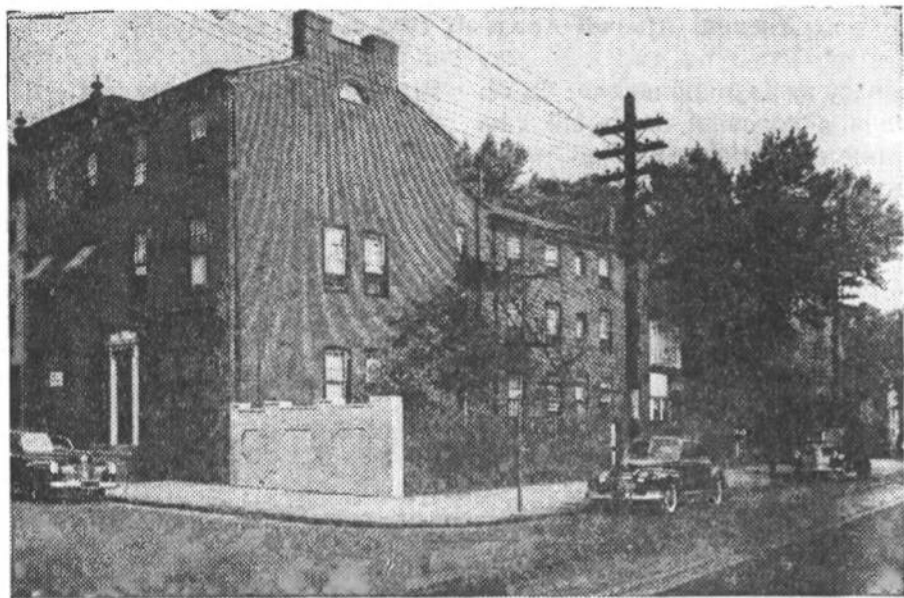
Сестри Служебниці на реколекціях у Словтсбургу

вимагає америк. плян для гайску-лів, а крім того релігії і свого об-ряду, української мови, письмен-ства та історії, співу, музики, (пя-но і скрипки), шиття і вишивок, куховарства та домашнього госпо-дарства. Для фізичного спорту у-чениці мають теннісову площу, пливальню (свиминг-пул) у саді і човна на озері. Мають вони і свій домашній кінотеатр. Вчить їх п'ять учительок. Всіх Сестер у мо-настирі є 12; одні вчать, другі до-глядають немічних і старців (в о-кремім подальшій будинку), ще інші господарять. Сестри держать корови, безроги, вівці і кури — а в лісі живуть серни, що нераз

приходять аж до ганку школи, та лиси. Сестри управляють власну городовину, збирають пашу для худоби.

Коли ми скінчили оглядати всю цю тиху обитель з її приналежно-стями, сонце вже сідало за гірсь-кий вал, що поза озером. Черво-на куля сонця наче потапала в густий ліс на верхівях гірського хребта. За ліса начеб вибухав вулькан, а в долині, під нашими ногами, клались темні тіни на ліс й на озеро та повзли поволі на галяву, що при ній стоїть Вілля св. Марії.

Нагадався нам чудовий вірш О-сипа Федьковича — "Пречиста



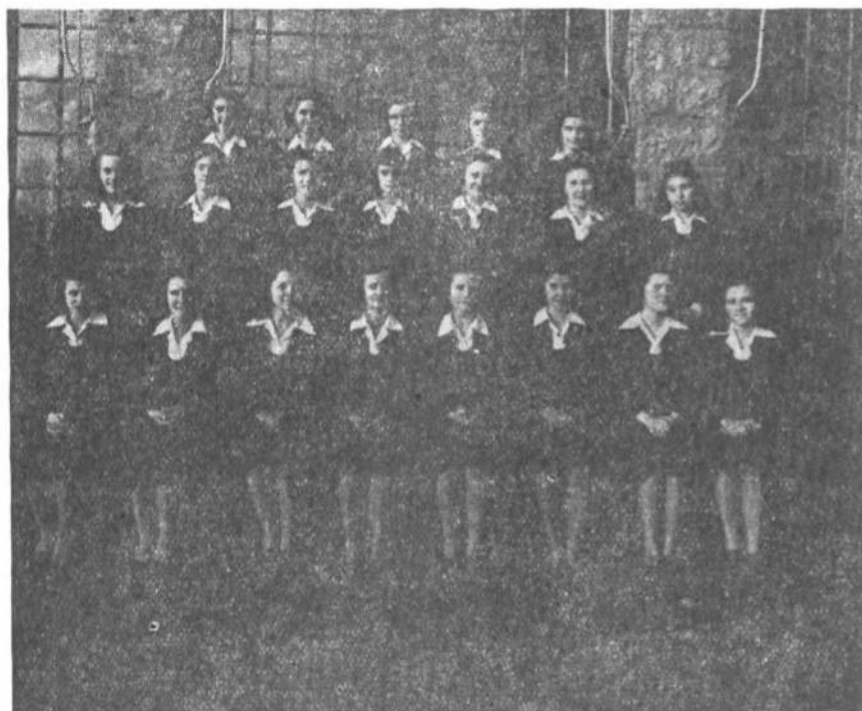
**Головний будинок Сестер Службниць у Філадельфії**

В тім будинку (719 Бравн стріт, ріг Норт Френклин стріт) міститься монастир, притулок для старих жінок і ризниця, де Сестри вироб-ляють церковні ризи. На Френклин стріт а також при Бравн стріт СС. Службниць мають ще три доми, де живуть старші мужчини (Дім для Старців).

Діво, радуйся, Маріє!" — із незрівняним описом тихого вечора. Як тут тихо й мирно, недалеко на милі але дуже далеко у настрою від бурливого, крикливого світа. Ось тут місце для тих, що хочуть молитись Богу та вчитись — міс-

це здорове для тіла і для духа.

Сестри Службниці знали, де примістити свою школу для наших дівчат та притулок на спочинок тим, що вже віджили своє життя.



Учениці Дівочої Академії СС. Службниць в Словтсбургу, Н. Я.  
на цей шкільний рік 1946-1947

# Грамофон--в Америці і серед Українців

## ПОЧАТКИ ГРАМОФОНОВИХ РЕКОРДІВ

Американський винахідник Тома А. Едісон 1877 року винайшов спосіб зареєструвати людський голос. Насамперед він зареєстрував свій голос, а саме знаний диточий віршик "Мері гед ей литл лем".

Едісон зареєстрував свій голос на циліндровім валку і опатентував цей винахід. Для продажу почав він виробляти ці фонографи аж 1885 р., вісім літ пізніше по винаході.

Та й це зачав Едісон лиш через конкуренцію, бо саме в той час (1885 року) другий американський славний винахідник, Александер Грагам Бел, також опатентував подібний циліндровий валок, щоб схоплювати людську мову, пісні і музику та продавати ці валки для публичної розривки.

Через п'ять років відтак велися процеси, хто перший має право на виріб циліндрів. Року 1890 прийшло до якоїсь згоди, та оба, і Едісон і Бел, почали виробляти валки, котрих вживали тоді лише по залізничних стаціях, центових академіях і салонах. Там стояли машини, в які як кинути цента та взяти слухавку, то чути було спів ніби м'явкання kota. Таксамо виходила музика й роз-

мови. Але вже це зачиначось на більшу скалю. Едісон був перший а Бел другий що заложили Колюмбія Грамофон Компанію.

Диски (плити) теперішнього вигляду з'явились аж 1895 року, коли Еміль Берлінер (натуралізований Німець) дістав патент на плоский диск. Відтак ще йшло змагання між циліндровими грамофонами і плоскими плитами через 20 років. До грамофонові продукції прийшли нові люде, а Едісон зовсім вицофався з неї.

В 1895 році в Кемдені, Н. Дж., молодий чоловік, механик, що мав там свою ковальську шапу (кузню), направляв брички, кував коней, тещо, вже був близько банкруцтва бо Генрі Форд в той час вже з автами "бавився". Той молодий механик, Елдрідж Р. Джансон, заінтересувався грамофоновими дисками (плитами), купив собі грамофон Берлінера і кілька рекордів, і зачав над ними студіювати. Не подобалось йому, що голос з них виходив "як захриплої папуги". За три роки Джансонови вдалося багато поліпшити машину до грання рекордів і знайти спосіб виробляти лучше-звучні рекорди. Джансон і охрестив свою нову машинку "Виктор", а компанію "Виктор Токінг Машін Компані".

Вже 1902 року ця Джансонова компанія (Виктор Токінг Машін

Ко.) зробила на 2 мільйони доларів бізнесу. В той час "Колумбія Ко.", що була першою, видаючи, що має сильного суперника, взялася на хитрощі і законотрактувала таких великих артистів як Сара Бернгарт, Кубелик, Шуман-Гайн і т. д. А "Виктор Ко." 1904 року оголосила на цілій сторінці магазину "Сатердей Івнінг Повст" що має виключний контракт з найславнішим тоді артистом співаком, Карузом.

Тепер "Виктор Ко." почала скорше рости та збогачуватися, переганяти "Колумбія Ко.", хоч "Колумбія Ко" мала вже свої філії майже по цілім світі. Певно, що тоді агенти "Колумбія Ко." почали збирати і українські пісні на рекорди, десь в Києві, чи де? Хтоби дещо знав про цей час (від 1904 року до 1910), нехай напише до нас.

"Виктор" і "Колумбія" вживали тоді ще виключно грамофони з трубами — з ріжними трубами: великі труби, малі труби, бляшані труби, бресові труби, піжкові труби, але все труби. 1906 року "Виктор Компанія" зігнула трубу в другий бік, замість до гори нагнула її в долину і сховала її в скриньку. Це ще більше припало публиці до сподоби, ще більше рекорди і грамофони пішли в обіг, так що "Виктор Ко" оголосила, що має вже 10,000 продавців і бізнес іде на десятки мільйонів річно.

Від винаходу фонографа до 1922 року, всі плити були наспівувані чи грані до труби (так звана "акустик репродукшен"). Ці

рекорди давали за богато галасу, шипіли, так що декотрих співаків навіть тяжко було зрозуміти. Голос їх виходив як з бочки. Аж "Виктор Компанія" перша в 1922 року зробила сенсаційне оголошення, що відкрила рекординг). Зараз і другі компанії цей винахід перейняли. Від цього часу пішли рекорди ще більше в рух.

Перша світова війна не припинила продукції рекордів, лише "Виктор Ко" заангажовалася більше в продукцію для армій. Зате "Колумбія Ко.", щоб випередити компанію "Виктор" кинулась до продажі своїх уділів на біржі. Але як по війні прийшла депресія, уділи "Колумбія" впали з 65 доларів до 5 доларів а відтак зовсім зникли з біржі. "Едісон Ко" вже давно перестала робити фонографи і рекорди, "Колумбія Ко" майже збанкрутувала і по першій війні осталася майже сама компанія "Виктор", що за два роки (1923 і 1924) зробила бізнесу на 350 мільйонів доларів.

Та тут рекордам насунулась нова загроза, бо зачав набирати популярности новий винахід — радіо. Не "Виктор" ані "Колумбія" змінили свої фонографи, щоб пристосуватись до нового часу, до радія, але компанія "Радіо Корпорейшен оф Америка" винайшла спосіб, як передавати рекорди через радіо, цебто як злучити оба ці популярні прилади в одно.

Обі компанії переорганізувались і тепер дальше іде продукція в повнім ході, як в комбінаціях так і в рекордах.



Phone: HE-2655

## JOHN ZEPKO'S

**Groceries and Meat Market**

**863 Miami Street Akron, Ohio**

---

Phone: JE-0524

## MICHAEL PETRUHA

**Groceries—Meats**

**FRUITS and VEGETABLES**

**Beer and Wine To Take Out**

**258 E. Crosier Street Akron, O.**

---

Phone FR 5839

## CONSTANTINE ZEPKO'S

**Groceries and Meat Market**

**690 Allyn Street Akron, Ohio**

---

PL 2916

## GENERAL MEAT MARKET

**Anything in the Meat Line**

**WE HAVE IT**

**STEVE ZUKOWSKI, Prop.**

**1948 Manchester Road**

**Next Door to A & P**

**Akron, Ohio**

JE 0551

*Meet Your Friends At*

## SQUARES CAFE

**Beer - Liquor - Wine**

**Sandwiches**

**NICK SQUARE, Prop.**

**871 Grant Street Akron, Ohio**

---

Phone: PA-0024

## NICK'S CAFE

**CHOICE LIQUORS**

**Fish Fry Friday and**

**Chicken Fry on Saturday Nite**

**Open Until 2:30 A. M.**

**1294 Grant Street Akron, Ohio**

---

## KRASNA CAFE

**Beer :: Wine :: Sandwiches**

**STEVE CEPKO, Proprietor**

**535 Corice Street Akron, Ohio**

---

Parkway 6117

## PARK PLUMBING CO.

**JOSEPH SIWIK, Licensed Plumber**

**Sewers Opened by the Modern**

**No Digging Electric Eel Method**

**Plumbing, Repairs, Alterations**

**We specialize in Repair Work**

**1050 Grant Street Akron, Ohio**

## УКРАЇНСЬКІ ГРАМОФОНОВІ ПЛИТИ В АМЕРИЦІ

Я зазінався з українськими грамофоновими плитами (кружками) аж 1911. року в місті Вилкс Беррі, Па. Там молодий тоді п. Пилип Гулька (з села Плотичі, коло Бережан), перший на цілу Вільксберську громаду відважився і купив в сторі фонограф та около 10 українських кружків.

Всі тамошні Українці ішли до Гульків, щоб послужати рекордів. Я також пішов і пригадую собі, що прано пісні які і досі ще не вийшли з моди, а це пісні з популярних театральних штук, як „Віють вітри”, „У сусіда хата біла” і т. п. Цей грамофон потому брат Пилипа, Федька, що їздив до краю, забрав зі собою (досі ще розказує, які там чуда з тим фонографом виробляв!)

До масового поширення українських рекордів в Америці спричинився наш земляк, Павло Гуменюк родом з Підволочиск (Галичина).. За моєю намовою він відіграв два рекорди з нашими сільськими галицькими танцями так як на селі грають ко-

зачком і коломийкою, щось на подобу, як американські „гилбилліс” грають свої „сквер-танці”. Як лиш вийшли ці два рекорди, хто лиш послухав, зараз їх купував. Купували їх навіть такі, що фонографів ще не мали. Ці танці пригадували їм щось рідне. Вище згадані пісні з театральних штук були наче „клясичні”, а ці то вже таки їх рідні.

Гуменюк зараз дістав контракт від Колумбія компанії на виключне рекордовання що найменше 24 рекордів на рік. Гуменюк був краєвий музика, то далеко не шукав за нотами, але пригадував і видумував таки зі своєї голови. Зробив рекорди „Заручини”, „Весілля”, „Поправини” а потім дальше всі традиційні українські сільські okazji. Самого „Українського весілля” — каже Колумбія компанія — за один рік розійшлося 125,000 кружків.

Рекорди награні Гуменюком купували всі, свої і чужі, хто лиш трохи розумів українську мову. Майте на увазі, що досі компанія рада була, коли розпродала 2,000 штук одного рекорду, а то

Phone 9-6311

**M. F. GERAK**

**Watches - Diamonds**

and All Kinds of Jewelry Repairs

**1610 Mahoning Avenue  
Youngstown, Ohio**

Phone PA-9342

**BARAN'S**

**SERVICE STATION**

Complete Lubrication

**Gas - Oil - Accessories**

THEO. BARAN, Prop.  
**935 Brown Street Akron, Ohio**

звичайно багато менше. А тут раптом десь взялися Українці в Америці, що сотки тисяч українських рекордів розхоплюють!

Так розходились добре українські рекорди через 10 літ, до 1932 року. В кожній хаті вже було від 50 до 100 рекордів. Само собою розуміється, що ті самі люди не будуть все купувати того самого товару. Тай ще вдача наших людей така, що нічого не викидають, а все тримають. Яюке місьця не стало, то перестали купувати рекорди. Також треба припустити, що молодь доросла тай не так дуже інтересується галицькими коломийками чи гуцульськими козачками.

Року 1937 наспіли перші кращі рекорди зі Старого Краю, а саме виробу фірми „Сирена” в Варшаві, наспівані найбільше хором „Сурма” зі Львова під управою диригента Івана Охримовича. Ці рекорди купували люди, що мали вже лучший музичний смак. Ці рекорди піднесли також дещо вище досить слабі українські радіо-авдиції, що існували вже в тім часі.

Між іншими були в продажі рекорди таких артистів співаків за-

рекордовані в Америці: Зазуляка М., Кристюка О., Медового Д., Соловєвої Б., Тендлера Л., Токарева Тріо, Ділова В., Сарматова С., Петляка Івана Барчанівни, В. Давиденка П., Малшир Марії, Шандровського Г., Гребенєцької Марії, Крушельницької Саломєї та інших принагідних співаків.

Час від часу вдалося витиснути з фонографічної компанії також такі клясичні українські рекорди, як Ніщинського „Вечерниці”, Давидовського „Бандура”, також деякі орхестрові композиції. Але це вже компанія робила „з ласки”, а відтак завсїгди директор компанії показував мені: „Видите, добрі рекорди не йдуть...” Натомісьць найліпше продавались рекорди Гуменюка, а по них Євгена Жуковського та його партнерки в дуетах Рузі Красновської.

Перші лучші українські рекорди зарекордовано в Америці 1922 року, як лиш перший раз приїхав „Український Національний Хор” під управою проф. О. Кошиця до Америки. Вони зарекордували 7 рекордів в компанії „Брунsvик”, що була мало популярна в Америці, а Українцям ця компанія була зовсім незнана. Ще

## WALTER'S BARBER SHOP

OUR BEST AD IS —

SATISFIED CUSTOMERS

W. POLIVKA, Proprietor

214 COLE AVENUE

AKRON 1, OHIO

й до того „Брунsvик” компанія до цього часу не змінила системи старого „акустик”-рекордовання і наш найкращий хор, під найлучшим диригентом, з найлучшими силами, співав до трубів, на старий спосіб, на шипячі рекорди. Тому ці рекорди, хоть вийшли, але так і знесли з продажі, бо мало хто їх купував; казали: „не розуміть слів”. Потому ця компанія погоріла тай „кажуть”: матриці першого нашого хору „знищились”.

Прийшла друга світова війна. Великі американські компанії припинили продукцію українських рекордів. Декуди маленькі, приватні одиниці, тут то там, випустять одну дві, українські рекорди, на пробу, чи підуть. Звичайно не йдуть. Але тут не вина покупців, але таки продавців. Окрім Нью Йорку, де в однім чи двох сторах є українські рекорди, де інде їх видите? Якже будуть іти українські рекорди, коли стори їх не тримають і ніхто їх не оголошує?

Підчас війни 1940 року, на нарадах Конгресового Комітету ухвалили піти на зустріч бажанню з різних сторін і зачати рекорду-

вати українські пісні, в першу чергу дати зробити рекорди під управою проф. Кошиця. Три роки писалося в газетах, говорили по зборах, але справа рекордовання все стояла на першій шаблі. Проф. Кошиць свої спомини з славних днів писав, а коли згадав про повільну працю над його рекордами, то за серце хапався. 1943-го року пишучий ці рядки видів, що не буде нічого з загальної збірки на рекорди, бо треба 8 тисяч, а досі за три роки, зібрано тільки 2,554 долари і 48 цт. Пішов до свого знакомого Хорвата, що вже вів мале підприємство виробу і продажі хорватських рекордів. Розказав йому історію про Український Хор, про пісні проф. Кошиця та менше-більше

**БР. ПРЕСВ. ТРОИЦ**  
**Відділ 2-ий Провидіння**  
 Засідання відбуваються 3-та субота по першій в залі **УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛІ**  
**180 William St. Newark, N. J.**  
**Т. Оренчук, пред.**  
**А. Химій, касієр**  
**В. Ліскович, рек. секр.**  
**Т. Каськів, фін. секр.**

EYES EXAMINED

GLASSES FITTED

EST. 1915

**DR. J. J. SCHNEIDER**

**OPTOMETRIST**

702 W. GIRARD AVE

PHILADELPHIA, PA.

MARKET 5167

ЕКЗАМІНУЄМО ОЧИ

ПРИПАСОВУЄМО ОКУЛЯРИ

# **БР. СВ. АПП. ПЕТРА І ПАВЛА**

**ВІДДІЛ 3-тій ПРОВИДІННЯ**

**249 LIBERTY AVENUE**

**JERSEY CITY, N. J.**

Phone, BERgen 4-5131

## **ІВАН КОВАЛЬЧИК**

**УКРАЇНСЬКИЙ ПОХОРОННИК**

Українці з Джерзі Ситі і околиці, у нещасливім випадку  
удавайтеся до него. Винаймає автомобілі на всякі okazji

**JOHN KOWALCHUK**

**Funeral Embalmer and Undertaker**

**79 SUSSEX STREET**

**JERSEY CITY, N. J.**

**Also new funeral parlor—129 Grand Street, Jersey City, N. J.**

Phone 2084

## **JOHN J. CHOWKA**

**FUNERAL DIRECTOR**

**DAY and NIGHT SERVICE - - - MODERN FUNERAL HOME.**

**1237 CHESTNUT STREET — KULPMONT, PA.**

**Residence: 826 Pine Street, Kulpmont, Pa.**

## **ІВАН І. ЦЬОВКА**

**Одинокий український похоронник на Шамокін, Кулпмонт,  
Мавнт Кармел**

який бувби бизнес з рекордами. Хорват вислухав і каже: „олрайт! дай мені проф.. Кошиця, ми поговоримо!” — За три місяці по тім, в літі серед найбільшої спеки, серед розпечених мурів Нью Йорку зарекордовано 27 хороших пісень на 10 рекордах.

Час від часу приходять українські рекорди з Радянської України. Від 1940 року до 1946 прийшло всіх 23 номери. Декотрі перевидало тут в Америці. З повищих 23 номерів самі старі українські пісні: навіть старі українські співаки, як Паторжинський, Козловський, Литвиненко, Петрусенко (вже небіжка) а таксамо хори і орхестра. За той сам час російських рекордів прийшло приблизно 500 номерів, з новими піснями і новими співаками. Оцею повеню російських рекордів завалено ринок та забито перестарілі українські. Осьтак „росте” українська культура на Радянській Україні.

Українські грамофонові плити (рекорди) находяться в хаті майже в кожній українській родині, більше навіть як українські книжки, ноти, вишивки, деревляні

вироби, більше як українська мова, хатня українська обстановка — хіба що одні пироги горюю понад рекорди. Проте — про вище згадане можете подибати менші й більші розвідки по газетах, журналах, навіть книжках, але про українські рекорди ніде жадної розвідки ще не було.

Нехайже ця моя перша спроба „інформацій” про українські рекорди заохотить когось із здібних зібрати і написати добру більшу розвідку, щоб історики нашої імміграції мали багато матеріялу до історії Українців в Америці, як то вони жили й чим веселилися між двома світовими війнами.



## STAR-IN-SHACK

Insurance Agency

BONDS - INSURANCE  
NOTARY

Phone 341 R

P. O. Building Ranshaw, Pa.

Phone 1120

Goods Delivered Free of Charge

## M. YONKOVIG

DEALER IN HIGH GRADE MEATS

“WE TRIM OUR MEAT NOT OUR CUSTOMERS”

523-525 E. PINE STREET

SHAMOKIN, PA.

Phone ESsex 3-9090

# *Myron Lytwyn & Son*

**NEW HOME FOR SERVICES**

ДОБРЕ ВІДОМЕ ДОВГОЛІТНЕ ПОХОРОННЕ  
ЗАВЕДЕННЯ В НОВІМ ПРИМІЩЕННЮ

**801 SPRINGFIELD AVE., Cor. Harrison Place  
IRVINGTON, N. J.**

NEW HOME FOR SERVICES,  
WHERE A HOME-LIKE ATMOSPHERE  
PREVAILS WITHOUT ADDITIONAL CHARGE

# Церковний Устав

## СІЧЕНЬ

### Старий стиль

**5. І. Неділя пер. Різдом Св. Отців.** Гл. 5. Єв. утр. 8. **Вечірня.** На Госп. возв. воскр. 4. Предпр. 3, Отців 3, Сл. Отц. І н. Препр. Чтенія Отц. Стиховна воскр. Сл. Отц. І н. Предпр. Так само Тропарі. — **Утрєня,** до Канона все воскр. По 3 п. Іпакой Отц. По 6 п. Конд. 4 з 2 їх припів. Сл. Отц. По отпу-сті стихира єв. — **Літургія.** Тропар воскр. Отц. і Препр. Сл. Отц. І н. Препр. Проче тільки Отців. Ап. 328, Єв. Мат. 1. Слідує седми-ця 31.

**7. І. Вівторок. Різдво Христове.** Досвіта Повечеря вел. з Литією. **Утрєня.** Все Празн. Єв. Мат. 2. **Літургія.** Ів. Золот. Антифони Празн. Єлиці. Ап. 209, Єв. Мат. 3. Задостойник Празн.

**8. І. Серєда Собор Пр. Богор. і св. Йосифа Обр. Вечірня Вел.** Блажен муж. На Госп. возв. Празн. 3, Обр. 5, Сл. Обр. І нині Празн. Прокімен: Кто Бог велій. 3 Чтенія Обр. Стиховна Обр. По Нині отп. Троп. Обр. Сл. І н. Різд. (Як Литія то Троп. Обр. 2 р. Богор. Діво 1 р.). — **Літургія** Золотоустого. Ап. 306, Єв. Мат. 4. Прокімен Собора і Обр. Задост. Празн. з припівом Обр. Причастен Празн. і Обр.

**9. І. Четвер. Св. Стефана Перво-муч. і Теодора ісп. Вечірня.** На Госп. возв. Стеф. 3, Теод. 3 Сл. Стеф. І н. Різдв. стиховна Празн. Слава Стеф. І н. Різдв. — На Літ.

Тропарі Різд. і Стеф. Прокімен, Алл. і Причастен Різд. і Стеф. Ап. 17 Єв. Мат. 87. Задост. Празн.

**12. І. Неділя по Різдві, Богоотців.** Гл. 6. Єв. Утр. воскр. 9 — Літ. Троп. воскр. Празн. Богоот. Сл. Конд. Бог. І н. Празн. Прокім. воскр. і Бог. Ап. 200, Єв. Мат. 4. Задост. Празн. Причастен Хваліте і Богоотц.

**14. Вівторок. Обрізання Госп. Василя Вел. Новий Рік.** — Після устава нов. ст. з 1. І. 47. На Літ. Вас. Вел. Ап. Єв., Прокімен і Причастен Неділі пер. Просвіч. і Обріз. Ап. 298 і 254, Єв. Мар. 1 і Луки 6.

17. І. Пятниця. Царські часи з Навеч. Богоявл.

18. Субота пер. Просв. Навечеря Богоявл. — **Літургія** Золот. Троп. Сл. І н. Конд. Навеч. Ап. Єв. суботи пер. Просв. Ап. 248, Єв. Мат. 5.

**19. І. Неділя Богоявлення.** Рання Повечеря вел. з Литією. На Утр. Єв. Мар. 2. — **Літургія** Вас. В. Єлиці. Ап. 302. Єв. Мат. 6. По Сл. Б. Водосвяття.

## NEW JERSEY BEVERAGE CO.

### High Grade Beverages

Phone, Union 2-1190

148 Fleming Ave., Newark, N. J.

Home Address:

THEODORE SHATYNSKY

345 Princeton Ave., Hillside, N. J.



**26. Неділя по Просвіч.** Попраз. Бог. Гл. 8, Єв. утр. воскр. 11. На Літ. Ап.

### Новий стиль

**1. I. Серeda. Обріз. Госп., св. Вас. Великого. Новий Рік. — Всеночне.** — Літургія Василя В. Ап. 254 і 318. Єв. Луки 6 і Мат. 11.

**5. I. Неділя пер. просьв. Навечеря Богоявл.** Гл. 5. Єв. утр. воскр. 8. — **Вечірня вел.** На Госп. возв. воскр. 4, Предпраз. 3 зо стиховни, Муч. 3, Сл. Предпр. 1 н. Догм. 5 гл. Стиховна воскр. Сл. 1 н. Предпразн. Троп. воскр. Сл. Муч. 1 н. Препр. — **Утреня.** На хвалітех 4 воскр. 4 Предпр. Сл. стихира Єв. — **Літургія** Золот. Тропар воскр. і Предпр. Ап. Єв. Нед. пер. Просв. Ап. 298, Єв. Мар. 1. (Слідує седмиця 31).

**6. I. Понеділок. Богоявлення Госп.** — Літургія Василя Великого. Єлиця. Ап. 302. Єв. Мат. 6. По Сл. Б. Водосвяття йорд.

**7. 1. Вівторок. Собор св. Івана Хрестителя.** Попразн. Богоявл. На **Вечірні** Вход і Прок. “Бог наш на небеси”. По нім Рцім всі, Сподоби... Отп. Вел. — **Літургія.** 2 антиф. Празн. 3-ий звичайний з прип. Празн. Ап. 42, Єв. Ів. 3.

**12. Неділя по Просв.** Попраз. Бог. Гл. Єв. утр. воскр. 9. На **Літургії** Ап. 244, Єв. Мат. 8. (Слід. седм. 32).

**19. I. Неділя 32.** Про Закхея. Гл. 7. Єв. утр. 10. На **Утр.** катав.: Сучу. — На **Літ.** Ап. 285, Єв. Луки 94.

**26. I. Неділя Митаря і Фарисея.** Гл. 8. Єв. утр. 11. **Вечірня вел.** На Госп. возв. воскр. 7, Тріюди 3, Сл. Тр. I н. Догмат. Стиховна воскр.

Сл. Тр. Троп. воскр. Сл. I н. Богор. воскр. — **Утреня.** По еванг. стихири покаянні (до 5 нед. Посту). — **Літ.** Троп. воскр. Сл. Конд. Тріюди, I н. Діва днесь. Ап. 296, Єв. Луки 89

**30. I. Четвер. Трьох Святителів. Всеночне.** На Утр. Єв. Ів. 36. На **Літ.** Ап. 335. Мат. 11.

### ЛЮТЕНЬ

#### Старий Стиль

....**2. II. Неділя Митаря і Фарисея.** † Преп. Евтимія. Гл. 1, Єв. утр. воскр. 1.—**Вечірня.** На Госп. возв. воскр. 3, Тр. 3, Преп. 4, Сл. Тр. I н. Догмат 1 гл. Чтенія Преп. На стиховні воскр. Сл. Преп. I н. Тр. — **Утреня.** Полиелей. На ріках вавил. Величання. По Єв. по 50 пс. Сл. Покаянія отверзи... (стихири покаянні). Канон воскр. Катавасія “Сушу”. На хвалітех воскр. 4, Преп. 4, Сл. Тр. — **Літургія.** Троп. воскр. і Преп., Сл. Препод. I н. Тр. Ап. 296 і 335. Єв. Луки 89 і 24.

**7. II. Пятн.** † Григорія Богосл. На **Літ.** Ап. 151, Єв. Ів. 36.

**9. II. Неділя Блудного Сина.** † Пер. мощ. Ів. Золот. Гл. 2, Єв. утр. воскр. 2. Устав з 2. II. На **Літ.** Ап. 135 і 318, Єв. Луки 79 і Ів. 36.

**12. II. Серeda. Трьох Святителів.** Всеночне. На Утр. Єв. Ів. 36. На **Літ.** Ап. 335, Єв. Мат. 11.

**13. II. Четвер.** Нині береться служба Суботи Мясопустної (здушної), бо в суботу Стрітення.

**14. II. Пятниця.** Предпр. Стрітення.

**15. II. Субота. Стрітення Госп.** Всеночне. На Утр. Єв. Луки 8. — **Літургія.** По Входнім Тропар, Сл. I н. Кондак Празн. Ап. 316, Єв. Лу-

ки 7. Задостойн.

**16. II. Неділя Мясопустна.** По-празн. Стріт. Гл. 3. Єв. утр. воскр. 3.—**Вечіря.** На Госп. возв. воскр. 3, Тр. 4, Празн. 3. Сл. Тр. Стиховна воскр. Сл. Тр. I н. Празн. Троп. воскр. Сл. I н. Празн. — **Утреня.** Полиелей. На ріках вав. По 50 пс. Покаянія отверзи... На Каноні Катав. Празн. На хвалітех воскр. 4, Тр. 4, Сл. Тр. — **Літургія.** Троп. воскр. і Празн. Сл. Конд. Тр. I н. Празн. Ап. 130 Єв. Мат. 106. Задост. Празн.

18. II. Відання Стрітєння.

19 і 21 II. Середа і п'ятниця сироп. На Вечірні тропарі з поклонами, на Утр. Алилуя, Тройчні гласа і т. д.

22. II. Субота сиропустна. Пам'ять ОО. Постників. На Літ. Ап. 213, Єв. Мат. 43.

**23. II. Неділя сиропустна.** Гл. 4. Єв. утр. воскр. 4. Після устава нового ст. з 16. II.

26. і 28 і всі середа і п'ятниця В. П. і перші 3 дні страстної седмиці Літургія Преждеосвященних Дарів.

### Новий Стиль

**2. II. Неділя Блудного Сина. Стрітєння.** Гл. 1. Всеночне... На Госп. возв. 3 воскр., 3 тріоди, 4 Стріт. Сл. I н. Стріт. На Литії стихири Стріт. 3 і Тріоди 3 з хвалітех. — На утр. Сл. Тр. I н. Празн. Стиховна воскр. Сл. Тр. I н. Празн. — **Утреня.** Троп. воскр. 2 р. Сл. I н. Стріт. Сідальні воскр. Полиелей. На ріках вавил. Величання, Анг. Собор, Сідален по полиелей. Празн. Єв. Луки 8. Канон воскр. Катав Празн. На 9 п. Честнійшую. На хвалітех воскр. 4,

Празн. 4, Сл. Тр. — **Літургія.** Входное. Троп. воскр. і Празн. Сл. Конд. Тр. I н. Празн. Ап. 135 і 316, Єв. Луки 79 і 7. Задостойник Празн.

**10. II. Неділя Мясопустна.** Гл. 2. Єв. утр. воскр. 2. Все як у Веч. утрені. — На Літ. Ап. 140, Єв. Мат. 106.

**16. II. Нед. Сироп.** Гл. 3. Єв. Мат. 43. утр. воскр. 3. — **Вечіря:** на Госп. возв. воскр. 6, Тріоди 4, Сл. Тр. на Утр. Полиелей нед. На ріках вавил. На Каноні катав. Тріоди. На Хвалітех воскр. 5, Тр. 4, Сл. Тр. — **Літургія. Троп.** воскр. Сл. I н. Тріоди. Ап. 112, Єв. Мат. 17. — Вечором Вечіря постна з поклонами.

**23. II. Неділя 1 Вел. Посту (нед. Правовірія).** Гл. 4, Єв. утр. воскр. 4. На Вечірні на Госп. возв. 6, Тр. 4, Сл. Тр. Троп. воскр. Сл. Образа, I н. Богор. воскр. 2 гл. — **Утреня.** До Канона все воскр. По 50 пс. стихири покаянні. Катав. Тр. На хвалітех воскр. 5, Тр. 4, Сл. Тр. По отп. Сл. I н. стихира єв. — **Літургія Василя В.** (до 5-тої нед. включно). Троп. воскр., Образа, Сл. I н. Кондак Тр. Ап. 329, Єв. Ів. 5. Задостойник: О тобі радується. (через 5 нед. В. П.).

24. II. Понед. † 1 і 2 Найд. Голови Ів. Хр. На **Вечірні** в неділю Блажен муж. На Госп. возв. Тр. 4, Предт. 6. Сл. Предт. I н. Догмат гл. Насл. Вход. Прокімен Тр. і Чтенія Предт. 3. Сподоби Госп. Стиховна Тр. Сл. Предт. I н. Богор. воскр. По Нині отп. Тропар Предт. Сл. I н. Богор. воскр. Помилуй нас Боже і 3 великі поклони. Отпуст вел. — На Літ. Ап. 176, Єв. Мат. 40.

## БЕРЕЗЕНЬ

### Старий Стиль

**2. III. Неділя 1 Вел. Посту (Нед. Правовірія).** Гл. 5. Єв. утр. воскрес. 5. Після уставу нов. ст. з 23. II.

**9. III. Неділя 2 В. Посту.** † 1 і 2 Найд. Гол. Ів. Хрест. Гл. 5, Єв. утр. 5. Устав св. Полиелейного в нед., тільки на Утр. на хвалітех Слава Тр. — На Літ. Василя Вел. Ап. 304 і 176, Єв. Марка 7 і Мат. 40.

**16. III. Неділя 3 Христопокл.** Гл. 6. Єв. утр. воскрес. 6. Ризи фіолетні. **Вечірня.** На Госп. возв. воскрес. 6, Тр. 4, Сл. Тр. I н. Догм. гл. 6. Стиховна воскрес. Сл. I н. Тр. Троп. воскрес. Сл. Христа I н. Богор. воскрес. По Веч. винесення Ч. Христа на престіл. — **Утреня.** На хвалітех воскрес. 4, Тр. 5 Сл. Тр. На Славословію вел. винесення Ч. Христа на тетрапод. По Премудрость прості: Троп. Спаси Господи... і Кресту твоєму. — На Літ. Василя Вел. Тропар воскрес. Христа, Сл. I н. Конд. Христа. Кресту твоєму. Ап. 311, Єв. Марка 37.

**22. III. Субота 4 В. П.** † 40 Мучеників Сев. На Літ. Ап. 331, Єв. Мат. 80. В пятн., на Літ. Преждеосв. на Госп. возв. Тр. 6, Муч. 4, По 2 Пареміях Тр. 3 Чтенія Предт.

**23. III. Неділя 4 В. Посту.** Гл. 7. Єв. воскрес. утр. 7. Після нов. ст. з 16. III.

26. III. Середя веч. **Поклони.**

**30. III. Неділя 5 В. П.** Гл. 8. Єв. утр. воскрес. 8. На Літ. Вас. В. Ап. 321. Єв. Мар. 47. Устав після нов. ст. з 16. III.

### Новий Стиль

Буква недільна до 1. III. 47: в.

**2. III. Неділя 2 Вел. Посту.** Гл.

5. Єв. воскрес. утр. 5. Все гласа і святого, тільки на хвалітех воскрес. 8, Тр. 1, Сл. Тр. — На Літ. св. Вас. Троп. воскрес. Сл. Конд. Тр. I н. Богор. Ап. 304, Єв. Марка 7.

**9. III. Нед. 3 Христопокл.** † 40 Муч. Севаст. Гл. 6. Єв. утр. воскрес. 6. Нині ризи фіолетні. — **Вечірня.** На Госп. возв. воскрес. 3, Тр. 4, Муч. 3, Сл. Тр. I н. Догмат. Чтенія Муч. 3. Стиховна воскрес. Сл. Муч. I н. Тр. Тропар воскрес. Сл. Муч. I н. Кресту. По отпусті винесення Ч. Христа з захристії на престіл. — **Утреня.** До канона Служба святого Полиел. в нед., тільки стихири покайні по єв. Катавасія Тр. По 3 п. Конд. Ікос Тр. На хвалітех воскрес. 4, Тр. 5, Сл. Т. На славосл. винес. Ч. Хр. По Отп. і кожнім богосл. аж до пятн. пер. Літ. Предж. співається "Кресту твоєму". — Літ. Вас. В. Тропар воскрес. Христа і Муч. Сл. Конд. Муч. I н. Христа. Ап. 311 і 331, Єв. Мар. 37 і Мат. 80.

**16. III. Неділя 4 вел. Посту.** Гл. 7. Єв. утр. воскрес. 7. На Утр. Катавасія: Отверзу. На Хвалітех 8 воскрес. 1 Тр. Сл. Тр. — На Літ. Вас. В. Троп. воскрес. Сл. Тр. I н. Богор. Ап. 314, Єв. Марка 40.

**22. III. Субота Акафістова.** На Літ. Ап. 320. Єв. Луки 54.

**23. III. Неділя 5 Вел. Посту.** Гл. 8. Єв. утр. 8. Устав, як попередньої нед. Літ. Вас. В. Ап. 321 Єв. Мар. 47. Вечором на Вечірні з поклонами на Госп. возв. 6 Тр., **4 Предпразн. Благовіщенна,** Сл. I н. Предпр. На Стиховні Тр. Сл. I н. Препр.

**25. III. Вівторок. Благовіщення Пр. Діви.** Вечірня вел. На Госп. возв. Тр. 3, Празн. 5, Сл. I н. Пра-

зн. Чтенія дня і Празн. 3, Сподоби Господи. На стиховні Самогласен дня 2 р. і Мученичен зо звич. прип. Сл. І н. Празн. По Нині отпущаєши Тропар Празн. Ектенія і 3 вел. поклони і Отп. празн. — Раненько Повечеріє вел. з литією Празника. Єв. Луки 4. На хвалітех 4. Празн. Славосл. мале. По Ісполним Стиховна Тр. Сл. І н. Да веселятсѧ небеса. Потім благоєсть іспов. Святий Боже. Тропар Празн. Ект. Помилуй нас Боже, три вел. поклони і отпуст. — **Літургія Ів. Золот. з Вечірнею.** На Госп. возв. стихир 11: Тр. 5, Празн. 3, Арх. Гавриїл (остання зо своїм припівом). Сл. І н. Празн. 2 Ект. мала з возгласом Трисвятого і дальше Літ., де все Празн. Ап. 306, Єв. Луки 3.

29. Ш. Субота Лазарева. Початок Тріоди Квітної. На Літ. Золот. Єлици, Ап. 333, Єв. Ів. 39, Задостойник.

**30. Ш. Неділя Квітна.** Воскресне опускається. Всеночне. Все як у Веч. — Утрені. На Утрені по Єв. (Мат. 83) і 50 пс. благословення лози. — Літургія Ів. Золот. Антифони Празн. Троп. Лазаря, Сл. Нед. Кв. І нині Кондак нед. Кв. Трисвятое. Ап. 246, Єв. Ів. 41.

## КВИТЕНЬ

### Старий Стиль

5. IV. Субота Лазарева. Початок тріоди квітної. На Літ. Золот. Єлици. Ап. 333, Єв. Ів. 39, Задостойник.

6. IV. **Неділя Квітна.** Воскресне опускається. Всеночне. На Госп. возв. Тріоди 10. Сл. І н. Тр. Прикінці Троп. Лаз. 2 р. Нед. Кв. 1. На Утр. благосл. лози. — **Літ. Зо-**

**лот.** Антифони празн. Трисв. Ап. 246, Єв. Ів. 41. Задостойник.

7. IV. **Понед. Вел. Благовіщення Пр. Д. Всеночне.** Блажен муж. На Госп. возвах Благов. 6, Тріоди 4, Сл. Тр. І н. Празн. Чтенія Празн. 3, На Литії стихири Празн., а на стиховні Тр. І н. Празн. На благосл. хлібів Троп. Празн. 3. — **На Утр.** 2 сідальні Тр. 1 Празн. Полиелей і т. д. Єв. Луки 4. На 9 п. припиви Празн. На хвалітех 4 Празн. І н. Тр. Славословіє мале. Стиховна Тр. І н. Празн. Благоєсть 1., Трисвятоє. Тропар Празн. Ект. Помилуй нас Боже, 3 поклони вел. і отпуст. — **Літ. Золот. з Вечірнею.** На Госп. возв. Тр. 5, Празн. 5, Сл. Тр. І н. Празн. По Вході з єванг. Чтеній 4, по ект. мал. Трисвятоє і дальше Літ., де все Празн. Ап. 306, Єв. Луки 3 і дня.: Мат. 98-101. Задостойник.

**Замітка.** Від Вел. Четверга 10. IV. до Нед. Мирносиць 27. IV. береться служба як в новім стилі (3. — 20. IV).

### Новий Стиль

1. IV. Вел. Вівторок. На Утр. Єв. Мат. 90-96. На преждеосв. Єв. Мат. 102-108.

2. IV. Середа. На Утр. Єв. Ів. зач. 41.

3. IV. Вел. Четвер. **Літ. Вас. Вел.** з Вечірнею. На Госп. возвах 10 стихир. 3 Чтенія. Ап. 149, Єв. Мат. 107 з переступками о страстях. Замість "Іже Херувими". Прич. і "Да ісполнятсѧ" співаєтсѧ "Вечери Твояє Тайни". — Вечером **Утрєня** страстна, 12 євангелій з дзвоненнями, почім дзвони замовають до Великодня.

4. IV. **Вел. Пятниця.** Память смерти ГНІХ. На Веч. обхід з Н.

Тайнами і плащаницею довкола церкви.

**5. IV. Вел. Субота. Літ. Вас. В.** з Вечірнею. Вхід з еванг. Світе тихий. 15 Чтеній. Єлиця. Ап. 91. Замість Алілуя співається “Воскресни Господи, суди землі”, під час того священник змінє фіолетні ризи на світлі. Єв. Мат. 115. Замість Іже Херувими: Да молчит. Замість Достойно: Не ридай мене.

**6. IV. Неділя Пасхи. Воск. Христове.** Безпосередно перед воскр. Утренею правиться в постних ризах Містополуношниця. По ній заноситься плащаниця на вівтар. Потім обхід, Утрєня і Сл. Б. Ап. 1. Єв. Ів. 1.

**7. IV. Світлий Понед.** Гл. 2. Вечірня у всіх ризах, так само під вівтор. і середу Світлу, а на Утр. цілий тиждень. Нині на Вечірні Єв. Ів. 65. На “Да воскреснет Бог...” ціловання хреста й мирования. Отпуст з хрестом цілий тиждень а дальше до Вознесення тільки в неділі, Преполовення і Віддання Празника. — На Утр. ект. мала по 3, 6 і В пісні. — На Літ. Прокім: Во всю землю. Проче як в день Пасхи. Ап. 2, Єв. Ів. 2.

**9. IV. Св. Второк.** Гл. 3. на Літ. Троп. Хр. Воскресе 3 Сл. I. нині Пасхи. Ап. 4, Єв. Луки 113.

**13. IV. Нед. I. Томина (Антипасхи).** Єв. утр. воскр. 1. Всеночне. На утр. “Воскресєнє Христово” 3 р. (кожної неділі до Вознесення). На Літ. сьогодні й кожного дня до Віддання Пасхи 2 антифони воскр., третій з воскр. прип. Троп. Празн. Сл. Конд. Празн. I нині Пасхи. Трисвятоє. Ап. 14. Єв. Ів. 65.

Ангел воліаше. — Цілий тиждень служба Антипасхи. — Вечором **Вечірня вел.** задля вел. прокімена Кто Бог велій. Служба Антипасхи і Мартина папи. Вхід., Троп. Свят. Сл. I н. Антипасхи.

**20. IV. Нед. 2. Миросос.** Гл. 2. Єв. воскр. утр. 3. На Літургії Тропар воскресний, Благообразний і Миросос. Сл. Конд. Миросос. I н. Пасхи. Ап. 16, Єв. Марка 69.

**27. IV. Нед. Розслабл. Вмч. Георгія.** Гл. 3. Єв. воскр. 4. — **Всеночне.** На Госп. возв. воскр. 3, Тр. 3, Свят. 4, Сл. Тріоди, I нині Догмат. Чтенія Свят. — **Літїя.** Стиховна Тр. Сл. святому, I н. Пасхи. На благосл. хлібів Богор. Діво 2 р. Троп. Свят. 1 р. **Літ.** Троп. воскр. Свят. Сл. Конд. Свят. I н. Тр. Все проче Нед. і Свят. Ап. 23 і 29, Єв. Ів. 14, 52.

**30. IV. Середа 4 по П.** Преполовл. Пятдесятниці і † Якова ап. Осьмодневний празник безпоілейний. На Літ. Ап. 34 і 29. Єв. Ів. 26 і Луки 17.

## ТРАВЕНЬ

### Старий Стиль

Майські богослуження в честь Пр. Д.

**4. V. Нед. 3. Розслабл.** Гл. 3. Єв. утр. воскр. 4. На Літ. Тропар воскр. Сл. Кондак Росзл. Ін.: Аще і во гроб. Ап. 23, Єв. Ів. 14.

**11. V. Нед. 4. Самарянки. Георгія вмч.** з 6. 5. Гл. 4. Єв. утр. воскр. 7. Всеночне. Служба як 27. IV. нов. ст. — **Літургія.** Ап. 28 і 29. Єв. Ів. 12 і 52.

**18. V. Нед. 5 Сліпор.** Гл. 5. Єв. утр. воскр. 8. На утр. Катавасія: Спасителю Богу. На Літ. Ап. 38, Єв. Ів. 34.

**22. V. Четвер. Вознесення.** † Перен. мощ. св. Николая. Всеночне. Блажен муж. На Госп. возв. Празн. 6. Ник. 4. Сл. Ник. І н. Празн. 6 Чтеній. Литія Празн. і Ник. Стиховна Празн. Сл. Ник. Троп. Празн. 2. Ник. 1. — Утр. До канона все Празн. Єв. Марка 71. Катав. Сош. На хвалітех Празн. 3, Ник. 3, Сл. Ник. І н. Празн. Троп. Ник. Сл. І н. Празн. — Літ. Ант. Празн. Проче Праз. і Ник. Ап. 1 і 335, Єв. Луки 114 і Мат. 56. — Вечором на Веч. Прокімен: Бог наш на небеси. Рцім всі. Отп. вел.

**25. V. Нед. 6 по П. Св. Отців 7 Ник. Соб. Івана Богосл.** 3 21. V. Гл. 6. Єв. утр. воскр. 10. Всеночне. На Госп. возв. воскр. 3, Отців 4. Ап. 3, Сл. Отц. І н. Догм. Чтеній 6. На Литії Ап. І н. Вознес. Стиховна воскр. Сл. Отц. І н. Возн. — На Утр. катавасія Сош. На хвалітех воскр. 3, Отц. 2 і Ап. 3 зо Славним. Сл. Отц.—На Літ. Троп. воскр., Отц. і Ап. Кнд. Отц Сл. Ап. І н. Возн. Проче Отц. і Ап. 44 і 68, Єв. Ів. 56 і 61.

31. V. Субота задушна.

### Новий Стиль

Майські богослуження в честь Пр. Діви.

**4. V. Неділя 4 Самарянки.** Попразн. Препол. Гл. 4. Єв. утр., воскр. 7.—**Вечірня.** На Госп. возв. воскр. 4, Препол. 3 і Самар. 3, Сл. Самар. І н. Догмат 4 гл. Стиховна 1 воскр. і Пасхи, Сл. І н. Препол. — **Утреня** до єв. все воскр. Канон Пасхи, Богор., Препол., Самар. Катав. Пасхи. По 3 п. Конд. Ікос Препол. і Сідален Самар. Сл. І н. Препол. По 6 п. Конд. Ікос Самар. Світилен Пасхи, Сл. Самар. І

н. Препол. На хвалітех воскр. 5, Самар. 3 з 2 її стих. Сл. Самар. По отпуст стих єв. 7. — **Літургія.** Троп. воскр. Препол. Сл. Кондак Самар. І н. Препол. Проче Нед. Ап. 28, Єв. Ів. 12. Прич. Тіло Христово і Хваліте.

**11. V. Нед. 5. Сліпородж. Івана Богослова** з 8. V. Гл. 5. Єв. утр. воскр. 8. Всеночне. На Утр., як храм, Єв. Ів. 67. Катавасія: Спасителю Богу. На Літ. Ап. 38 і 68. Єв. Ів. 34 і 61.

14. V. Середа. Віддання Пасхи. На Літ. Троп. воскр. Сл. Конд. Сліпор. І нині Пасхи. Ап. Єв. дня (Ап. 41, Єв. Ів. 43). Проче як в сам день Пасхи. Отпуст з хрестом. Нині здійснюється плащаницю.

**15. V. Четвер. Вознесення Господне. Всеночне.** “Блажен муж” нема. Все Празн. На утр. Єв. Мар. 71. Катавасія Сош. “Божественним”. — **Літургія Золот. Антифони** і все Празн. Ап. 1. Єв. Луки 114 — Вечором на Веч. Прокімен: “Бог наш на небеси”. Потім Рцім всі.

**18. V. Нед. 6 по П. Св. Отців 7 Ник. Собора.** Попразн. Вознес. Гл. 6. Єв. утр. 10.—**Вечірня вел.** Блажен муж. На Госп. возвах: воскр. 3, Вознес. 3, Отців 4, Сл. Отц. І нині Догмат. 3 Чтенія. Стиховна воскр. Сл. Отців. І нині Возн. — **Утреня.** До єванг. все воскр. Катав.: “Божественним”. На хвалітех: воскр. 4, Отц. 4, Сл. Отц. І н. Преблагосл. По отпусті стих єв. — **Літургія.** Троп. воскр. Возн. Отц. Сл. Конд. Отц. І нині Вознес. Проче Отц. Задостойник Празн. Ап. 44, Єв. Ів. 56.

22. V. † 3 Найд. Пол. Ів. Хрест. з

25. V. Літ. Ап. 38. Єв. Ів. 34.

24. V. Субота задушна.

**25. V. Неділя П'ятдесятниці. Зіслання св. Духа.** На початку всіх богослужень: Царю небесний, клячучи. Блажен муж. Усе Празн. Єв. утр. Ів. 65. — Літ. Золот. Єлиці. Ап. 31, Єв. Ів. 27. — По Літургії **Вечірня** з коліноприкл. молитвами. Прокімен: Кто Бог велій. Отпуст власний. Де є храм Пр. Тройці, стихирі литійні вчорашні а на благосл. хлібів Тропар Тройці 2 р. Сош. 1 р.

**26. V. Понеділок св. Духа. Празник Пресв. Тройці.** Утреня мала зі Славослов. вел., На Літ., Троп. Тройці і Сош. Сл. Конд. Тройці, Інині Сош. Проче Тройці і понед. Ап. 229 і 197, Єв. Мат. 75 і 116.

## ЧЕРВЕНЬ

### Старий Стиль

Посвячений Найсол. Серцю Ісусовому.

**1. VI. Неділя П'ятдесятниці. Зіслання св. Духа.** Гляди 25. V. нов. стилю.

**2. VI. Понед. св. Д. Пр. Тройці.** Гл. 26. V. нов. стилю.

**8. VI. Нед. 1. по Сош. Всіх Святих.** Гляди 1. VI. нового стилю.

12. VI. Четвер. Пр. Евхар. на неділю. Попразн. 8 днів до 19. VI.

**15. VI. Нед. 2 по С. Пресв. Евхаристії.** Гляди 8. VI. нов. стилю.

20. VI. П'ятниця. Пр. Серця Іс. на нед..

21. VI. Субота. Состраданіє Пр. Богор. Як Пр. Серця переносимо на нед., то Состраданіє береться в п'ятницю.

**22. VI. Нед. 3 по Сош. Празник Серця Іс.** (Гл. 2, Єв. воскр. 3). Служба воскресна опускається.

Всеночне. На утр. Єв. Ів. 36, На Літ. Ап. 306, Єв. Ів. 9 і 10.

24. VI. Вівторок. † Вартоломея і Варнави ап. На Літ. Ап. 28, Єв. Луки 51.

**29. VI. Нед. 4 по Сош.** Гл. 3, Єв. утр. воскр. 4. На Літ. Ап. 93, Єв. Мат. 25.

### Новий Стиль

Посвячений Найсол. Серцю Ісусовому.

**1. VI. Нед. 1 по Сош. Всіх Святих.** Гл. 8. Єв. утр. воскр. 1. **Вечірня.** На Госп. возв. воскр. 4, Тр. 6, Сл. Тр. І н. Догмат 8 гл. Чтенія 3. Стиховна воскр. Сл. Тр., Тропар воскр. Сл. Святих І н. Богор. — **Утреня.** Від нині до 31. VII. Кавтасія "Отверзу". По 3 п. Сідален Тр. По 6 п. Конд. Ікос. Тр. Світилен воскр. і Тр. На хвалітех воскр. 5, Тр. 3, Сл. стихира ев. 1. — **Літургія.** Троп. воскр. і Святих, Сл. І н. Конд. Святих. Ап. 330, Єв. Мат. 36.

2. VI. Четвер. **Пресв. Евхаристії.** Попразн. 8 днів до 12. VI. Сам Празник на неділю.

**8. VI. Неділя 2 по Сош. Пресв. Евхаристії.** Єв. утр. Ів. 24. Воскр. служба опускається. Всеночне. На Літ. Ап. 149, Єв. Ів. 25. — По Сл. Божій похід з Найсв. Тайнами до 4 престолів, де читається 4 еванг. (гл. Веч. й Утреня).

11. VI. Вівтор. † Вартоломея і Варнави Ап. Попр. Евхар. На Літ. Ап. 28, Єв. Луки 51.

13. VI. П'ятниця. Пр. Серця Іс. (на неділю).

14. VI. Субота. **Состраданіє Пр. Богородиці.** Як Пр. Серця Іс. переносимо на нед., То Сострад. береться в п'ятн.

**15. VI. Нед. 3 по С. Празник**

**Серця Ісус.** (Гл. 2, Єв. воскр. 3). Служба воскресна опускається. Всеночне. На утр. Єв. Ів. 36, На Літ. Ап. 306, Єв. Ів. 9 і 10.

19. VI. Четвер. † Юди Тадея ап. На Літ. Ап. 77, Єв. Ів. 48.

**22. VI. Нед. 4. по Сош.** Гл. 3, Єв. утр. воскр. 4. На Літ. Ап. 93, Єв. **Мат. 25.**

**24. VI. Вівтор. Різдво св. Івана Хр.** Всеночне. На Літ. Ап. 112, Єв. Луки 1 з перест. Задостойник.

**29. VI. Нед. 5 по Сош. Петра і Павла ап.** Гл. 4. Єв. утр. воскр. 5. Всеночне. На утр. як храм, Єв. Ів. 67. На Літ. Ап. 116 і 193, Єв. **Мат. 29 і 67.** Задостойник Ап. — Вечором на **Веч. Собор 12 Ап.** з відданням служби Вер. Апост.

## ЛИПЕНЬ

### Старий Стиль

**6. VII. Неділя 5 по Сош.** Гл. 4. Єв. утр. воскр. 5. На Літ. Ап. 116, Єв. **Мат. 29.**

**7. VII. Понед. Різдво св. Івана Хрестителя.** Всеночне. На Літ. Ап. 112. Єв. Луки 1 з перест. Задостойник.

**12. VII. Субота. Верх. ап. Петра й Павла.** Всеночне. На Госп. возв. І нині: Догмат 4 гл. На Утр. Єв. Ів. 67. На Літ. Ап. 193, Єв. **Мат. 67.** Задостойник

**13. VII. Нед. 6 по С.** Гл. 5. Єв. утр. воскр. 6. Собор 12 Апост. і віддання служби Верх. Ап. На Літ. Ап. 110, Єв. **Мат. 29.**

**20. VII. Нед. 7 по Сош.** Гл. 6. Єв. воскр. утр. 7. На Літ. Ап. 116. Єв. **Мат. 33.**

**27. VII. Нед. 8 по С. Св. Отців шести Соборів.** Гл. 7. Єв. воскр. утр. 8. **Вечірня.** На Госп. возв. воскр. 4, Отців 6 Сл. Отц. Чтеній 3.

На стиховні Сл. Отц. — **Утреня.** До Канона все воскр. По 3 пісні Кондак-Ікос воскр. Сідален Отц. І нині Богор. По 6 п. Конд. Ікос Отц. На хвалітех воскр. 4, Отц. 4, Сл. Отц. — **Літургія** воскр. і Отц. Ап. 124 і 334, Єв. **Мат. 58 і Ів. 56.**

**28. VII. Понед. † кн. Володимира В.** На утр. Єв. Ів. 36. На Літ. Ап. 200, Єв. Ів. 35 від половини.

### Новий Стиль

**2. VII. Серeda. † Положення Ри-зи Пр. Д.** На Літ. Ап. 320, Єв. **Луки 54.**

**5. VII. Субота. † Кирила й Ме-тодія ап.** На Літ. Ап. 318. Єв. **Мат. 11.**

**6. VII. Нед. 6 по Сош. † Атана-зія Атон, преп.** Гл. 5, Єв. утр. во-скр. 6. На Літ. Ап. 110 і 213, Єв. **Мат. 29 і Луки 24.**

**10. VII. Четвер. † Антонія Печ.** На Літ. Ап. 213. Єв. **Мат. 10.**

**13. VII. Нед. 7 по Сош. Св. От-ців шести Соборів.** Гл. 6, Єв. утр. воскр. 7. **Вечірня.** На Госп. возв. воскр. 4, Отц. 6, Сл. Отц. 3 Чтенія. На стиховні Сл.: Отц. — **Утреня.** На Каноні по 3 п. Кондак. Ікос воскр. Сл. Сідален Отц І н. Богор. По 6 п. Кондак-Ікос Отц. На хвалітех воскр. 4, Отц. 4 з 2 їх при-пів. Сл. От. — **Літургія.** Троп. во-скр. Сл. Отц. І нині Заступнице... Ап. 116 і 334, **Мат. 33 і Ів. 56.**

**15. VII. Вівтор. † Володимира Вел. укр. кн.** На утр. Єв. Ів. 36. На Літ. Ап. 200 Єв. Ів. 35 від по-лов.

**20. VII. Нед. 8 по Сош. Ілїї прор.** Гл. 7, Єв. утр. воскр. 8. Всеночне. На Літ. Ап. 124 і 57, Єв. **Мат. 58 і Луки 14.**

**24. VII. Четвер. † Бориса і Гліба**



мч. укр. кн. На Літ. Ап. 99, Єв. Ів. 52.

25. VII. Пятн. † Успення св. Анни. На Літ. Ап. 210, Єв. Луки 36.

**27. VII. Нед. 9 по Сош.** † Пантелеймона вмч. Гл. 8. Єв. утр. воскр. 9. На Літ. Ап. 128 і 292, Єв. Мат. 59 і Ів. 52.

## СЕРПЕНЬ

### Старий Стиль

**3. VIII. Нед. 9. по С. Ілїї прор.** (з 2 VIII). Гл. 8. Єв. утр. воскр. 9. Всеночне. (На Утр., як храм. Єв. утр. Луки 14). На Літ. Ап. 128 і 57, Єв. Мат. 59 і Луки 14.

**10. VIII. Нед. 10 по Сош.** Гл. 1. Єв. утр. воскр. 10. На Літ. Ап. 131, Єв. Мат. 72.

14. VIII. Четвер. **Проїсходж. Ч. Хреста і Муч. Макавейських.** По Вечірні винесення Ч. Хреста на престіл а на Утр. по Славосл. вел. на тетрапод. Катавасія: Крест начертав аж до 19. VIII. вкл. — На Літ. Ап. 125 і 330, Єв. Ів. 60 і Мат. 38. Водосвяття на пам'ятку хрещення України. Ризи фіолетні. Початок Спасівки.

**17. VIII. Нед. 11 по С.** Гл. 2. Єв. воскр. утр. 11. На Літ. Ап. 141, Єв. Мат. 77.

**19. VIII. Вівт. Преображення Господне.** Всеночне. “Блажен муж” нема. На Утр. Єв. Луки 45. На Літ. Ап. 65, Єв. Мат. 70. Задост. Празн. По Сл. Божій благословення овочів. — Вечором на Веч. Прокімен вел. “Бог наш на небеси”. Рцім всі і отп. вел.

**24. VIII. Нед. 12 по Сош. Попраз. Преобр.** Гл. 3, Єв. утр. воскр. 1. На Утр. Катавасія “Лици Ізраїл”. На Літ. Ап. 158, Єв. Мат. 79.

**28. VIII. Четвер. Успення Пр. Ді-**

**ви.** Всеночне. На Утр. Єв. Луки 4. Катавасія: Преукрашенна до 5. IX. На Літ. Ап. 240, Єв. Луки 56. По Сл. Божій благосл. зілля.

**31. VIII. Нед. 13 по С.** Попр. Успення. Гл. 4, Єв. Утр. воскр. 2. На Літ. Ап. 166, Єв. Мат. 87.

### Новий Стиль

1. VIII. Пят. Проїсходж. з. Хреста і Муч. Макавейських. Початок Спасівки. На Утр. по Славословію вел. винесення Ч. Хреста на тетрапод. На Літ. Ап. 125 і 330. Єв. Ів. 60 і Мат. 38. По Літ. водосвяття на пам'ятку хрещення України. (Ризи фіолетні).

**3. VIII. Нед. 10 по Сош.** Гл. 1, Єв. утр. 10. Катавасія: Крест начертав. На Літ. Ап. 131, Єв. Мат. 72.

**6. VIII. Середа. Преображення Госп.** Блажен муж нема. На Утр. Єв. Луки 45. Катавасія: Крест начертав. На Літ. Ап. 65, Єв. Мат. 70. Задост. Празн. По Сл. Божій благословення овочів. — Вечором на Вечірні прокімен вел. “Бог наш на небеси”. Рцім всі і Отпуст вел.

9. VIII. † Матія ап. На Літ. Ап. 2, Єв. Луки 40.

**10. VIII. Нед. 11 по Сош.** Гл. 2, Єв. утр. 11. Попразн. Преобр. Катавасія на утр. Лици Ізр. На Літ. Ап. 141, Єв. Мат. 77.

**15. VIII. Пят. Успення Пр. Богор.** Всеночне. На Утр. Єв. Луки 4. Катав. Преукрашенна (до 23. VIII). На Літ. Ап. 240, Єв. Луки 56. По Сл. Божій благословення зілля. — Вечором Не рукотв. Образа з Попразн. Усп. Отпуст власний Образа.

**17. VIII. Нед. 12. по Сош. Попразн. Усп.** Гл. 3, Єв. воскр. утр.

1. На Літ. Ап. 282, Єв. Луки 13.

23. VIII. Суб. Віддання Праз. Усп.

24. VIII. Нед. 13 по Сош. Гл. 4, Єв. воскр. утр. 2. На Літ. Ап. 166, Єв. Мат. 87. На утр. Катав. до 21. IX: Хрест начертав.

31. VIII. Нед. 14 по Сош. Усікновення Голови Івана Хрест. з дня 29. VIII. († Положення пояса Пр. Богор. на 29. VIII). Гл. 5, Єв. воскр. утр. 3. На Літ. Ап. 170 і 33, Єв. Мат. 89 і Мар. 24.

## ВЕРЕСЕНЬ

### Старий Стиль

7. IX. Нед. 14 по С. Усікновення Гол. Ів. Хр. з 11. IX. Всеночне. Гл. 5 Єв. утр. воскр. 3. На Утр. Катавасія: “Крест начертав” до 4. X. На Літ. Ап. 170 і 33, Єв. Мат. 89 і Мар. 24. Ризи світлі. Піст в четвер 11. IX. в сам день Усікнов.

14. IX. Нед. 15 по Сош. † Начало Індикта. Преп. Симеона. Гл. 6. Єв. утр. воскр. 4. На Веч. Троп. воскр. Сл. Преп. І н. Індикта. На Утр. на хвалітех воскр. 4, Інд. 3, Преп. 1. (останні 2 з припів). Сл. стихира Єв. — На Літ. Троп. воскр. Інд. і Преп. Конд. воскр. Сл. Преп. І н. Інд. Проче Інд. і Преп. Ап. 282 і 258, Єв. Луки 13 і Мат. 43.

20. IX. Субота пер. Воздвиж. Предпр. Різдва. Ап. Єв. суб. пер. Воздв. Ап. 126, Єв. Мат. 39.

21. IX. Нед. 16 по С. Різдво Пресв. Богор. Нед. пер. Воздвиж. Гл. 7, Єв. утр. Луки 4. Всеночне. На Літ. Ап. Єв. Нед. пер. Воздвиж. і Празн. Ап. 215 і 240. Єв. Ів. 9 і Луки 54. Катав. Крест начертав.

27. IX. Субота. Воздвиження Ч.

Хреста. Нині піст. Перед Всеночним винесення Хреста на престіл. Прокімен: Бог наш на небеси. — На Утр. Єв. Ів. 42. На Славосл. вел. переноситься Ч. Хрест на тетрапод. В часі співання “Спаси Господи” кадить тетрапод з 4 сторін. По кожнім члені Ектенії: “Помилуй нас Боже” поблагословивши 3 рази хрестом схилює голову що раз в діл, а відтак підносить, а хор співає 24 Господи помилуй. Так продовжує ектенію з полудня, сходу, півночі й заходу. Потім Сл. І н. Вознесийся... і Кресту твоєму... Ісполним... і отпуст. — Літургія. Антифони празн. Кресту твоєму, як також по кожній відправі до Віддання Празн. Ап. 125, Єв. Ів. 60 з перест.

28. IX. Нед. 17. по С. Нед. по Воздв. Попраз. Воздв. Гл. 8. Єв., утр. воскр. 6, Ап. Єв. нед. по Воздв. Ап. 203. Єв. Мар. 37.

### Новий Стиль

1. IX. Понед. † Начало Індикта, Преп. Симеона. На Літ. Ап. 282 і 258, Єв. Луки 13 і Мат. 43.

7. IX. Нед. 15 по С. Нед. пер. Воздвиж. Предпраз. Різдва Пр. Діви. Гл. 6, Єв. утр. воскр. 4. На Літ. Прокімен, Ап. і Єв. Неділі перед Воздвиж. Ап. 215, Єв. Ів. 9.

8. IX. Понед. Різдво Пр. Богор. Всеночне. На Утр. Єв. Луки 4. На Літ. Ап. 240, Єв. Луки 54.

13. IX. Суб. пер. Воздвиж. Обновл. Храма. Предпраз. Воздвиж. На Літ. Тропар. Обн. і Предпр. Проче Обн. (Гляди в Служебн. в службах наміреній). Ап. 307, Єв. Мат. 67.

14. IX. Нед. 16 по С. Воздвиження Ч. Хреста. Нині піст. Ризи фіолетні. Всеночне. Перед Вечір-

нею винесення Хреста на престіл. На Утрени: Єв. Ів. 42. По Славосл. вел. перенесення Ч. Хреста на тетрапод, воздвиження і поклони: Хресту твоєму... На Літ. Ап. 125, Єв. Ів. 60 з переступ. Замість Три святого "Хресту твоєму", як також по кожній відправі до Віддання Празн.—На Веч. Вход. Прокім. "Бог наш на небеси..." Рцім всі, отпуст вел.

20. IX. Суб. по Воздвиж. По-празн. Воздвиж. Ап. Єв. Суботи по Воздвиж. Ап. 125, Єв. Ів. 30.

21. IX. Нед. 17 по С. Нед. по Воздвиж. Віддання Празн. Гл. 8. Єв. Утр. воскр. 6. На Літ. Ап. Єв. Нед. по Воздвиж. Ап. 203, Єв. Марка 37.

28. IX. Нед. 18 по С. Преставл. Івана Богослова з 26. IX. († Преп. Харитона на 26. IX). Гл. 1. Єв. утр. воскр. 7. Всеночне. На Утр. як храм. Єв. Ів. 67. Катавасія до 20. XI. Отверзу. На Літ. Ап. 188 і 73, Єв. Луки 17 і Ів. 61.

## ЖОВТЕНЬ

### Старий Стиль

4. X. Суб. по Воздв. і Віддання Воздвиж. Ап. Єв. суб. по Воздв. Ап. 125, Єв. Ів. 30.

5. X. Нед. 18 по Сош. Гл. 1, Єв. утр. воскр. 7. На Утр. Полиелей недільний аж до 31. XII. Катавасія: Отверзу уста моя... аж до 3. XII. На Літ. Ап. 188, Єв. Луки 17.

12. X. Нед. 19 по Сош. Предст. Івана Богосл. з 9. X. Гл. 2, Єв. утр. воскр. 8. На Утр. як храм Богосл. Єв. Ів. 67. — На Літ. Ап. 194 і 73, Єв. Луки 26 і Ів. 61.

19. X. Нед. 20 по Сош. Покров Пр. Богор. з 14. X. († Томи ап. перенести на 14. X.). Гл. 3. Єв. утр.

Луки 4. Всеночне. На Літ. Ап. 200 і 320, Єв. Луки 30 і 54.

26. X. Нед. 21 по Сош. Празник Христа Царя. (Гл. 4, Єв. утр. воскр. 10). Воскресна служба опускається. Всеночне. На Утр. Єв. Луки 95 з переступ. На Літургії Ап. 250 і 251 від слів: Благодаряще Бога — до: аще ли небесная. Єв. Ів. 95 (стих 33-37) від Вийде Пилат до: — послушаєт гласа мого. — Вечором на Веч. відання Празн. і Евтимія преп. Вход, Прокім.: Кто Бог велій. Рцім всі. Отпуст вел.

31. X. Вівторок. † Луки ап. і Єв. На Літ. Ап. 260, Єв. Луки 51.

Місяць жовтень є особливо посвячений святому Йосифу Обручн.: По читаній Сл. Божій замість: Боже, прибіжище... читається: К тобі блажений Йосифе...

### Новий Стиль

5. X. Нед. 19 по С. Покров Пр. Богор. з 1. X. Гл. 2, Єв. воскр. утр. 8. Всеночне. На Утр. Єв. Луки 4. На Літ. Ап. 194 і 320. Єв. Луки 26 і 54.

6. X. Понед. † Томи ап. На Літ. Ап. 131. Єв. Ів. 65.

9. X. Четвер. † Якова ап. Літ. Ап. 131, Єв. Луки 51.

12. X. Нед. 20 по С. (Отців 7 Соб.). Гл. 3. Єв. воскр. утр. 9. На Утр. Полиелей недільний аж до 19. XII. На Літ. Ап. 200, Єв. Луки 30.

18. X. Субота. † Луки ап. і Єв. На Літ. Ап. 260, Єв. Луки 51.

19. X. Неділя 21 по С. Гл. 4. Єв. воскр. утр. 10. На Літ. Ап. 203, Єв. Луки 33.

26. X. Нед. 22 по С. Празник Христа Царя. Димитрія Вмуч. Воскресне опускається. Всеночне.

Блажен муж. На Госп. возв. Праз. 6, Дим. 4, Сл. Дим. І н. Празн. Чте-ній 6. На Литії стихири Празн. і Дим. Сл. Дим. І н. Празн. Стихов-на Празн. Сл. Дим. Троп. Празн. 2, Дим. 1. — **Утреня. Троп. Празн.** 2, Сл. Димитрія І нині празн. До Канона все Празн. Єв. Луки 95 з переступ. По 3 п. Конд. Ікос, Сідален Дим. Сл. І н. Празн. По 6 п. Конд. Ікос Празн. На хвалі-тех Празн. 3, Дим. 3, Сл. Дим. І н. Празн. По Славосл. вел. Тропар Дим. Сл. І н. Празн. — **Літургія. Троп.** Празн. і Димитр. Сл. Дим. І н. Празн. Ап. 250 і 251 від слів: Благодаряще Бога — до аже ли небесная і 392. Єв. Ів. 59, стихи 33-37, і Ів. 52. Вечором віддання Празн. Х. Царя. Прокім.: Кто Бог вел.

## ЛИСТОПАД

### Старий Стиль

**2. XI. Неділя 22 по Сош.** Гл. 5. Єв. утр. воскр. 11. — На Літ. Ап. 215, Єв. Луки 83.

**8. XI. Субота 23 по Сош. Св. Димитрія Вмч.** Всеночне. На Утр. Єв. Мат. 36. — Літ.: Ап. 292, Єв. Ів. 53.

**9. XI. Неділя 23 по Сош.** Гл. 6, Єв. утр. воскр. 1. На Літ. Ап. 220, Єв. Луки 38.

**16. XI. Нед. 24 по Сош.** Гл. 7, Єв. утр. воскр. 2. — На Літ. Ап. 221, Єв. Луки 39.

**21. XI. Пятниця 25 по Сош. Со-бор св. Михаїла Арх.** Всеночне на Утр. Єв. Мат. 52. На Літ. Ап. 305. Єв. Луки 51.

**23. XI. Нед. 25 по С.** Гл. 8. Єв. утр. воскр. 3. На Літ. Ап. 224, Єв. Луки 53.

**27. XI. Четвер. † Филипа Ап.** На Літ. Ап. 131. Єв. Ів. 5.

**28. XI. Пятниця,** починається Пилипівка.

**30. XI. Нед. 26 по Сош. св. Йо-сафата сщмч.** з 25 XI. Гл. 1. Єв. утр. воскр. 4. Всеночне. Як храм, на Утр. Єв. Ів. 35. На Літ. Ап. 229 і 311, Єв. Луки 6 і Ів. 36.

### Новий Стиль

**2. XI. Нед. 23 по Сош.** Гл. 6. Єв. утр. воскр. 1. На Літ. Ап. 220, Єв. Луки 38.

**8. XI. Субота. Собор св. Михаїла Арх.** Всеночне. На Утр. Єв. Мат. 52. На Літ. Ап. 305, Єв. Луки 51.

**9. XI. Нед. 24 по Сош. Св. Йо-сафата сщмч.** з 12 XI. Гл. 7. Єв. утр. воскр. 2. Всеночне. Як храм, на Утр. Єв. Ів. 35. На Літ. Ап. 221 і 311, Єв. Луки 39 і Ів. 36.

**13. XI. Четвер. † Івана Золото-уст. св.** На Літ. Ап. 318, Єв. Ів. 36.

**14. XI. Субота. † Филипа ап.** На Літ. Ап. 131, Єв. Ів. 5.

**15. XI. Суб. Значається Пили-півка.**

**16. XI. Нед. 25 по Сош. † Матяя ап. і Єв.** Гл. 8. Єв. воскр. утр. 3. На Літ. Ап. 224 і 131. Єв. Луки 53 і Мат. 30.

**21. XI. Пятн. Введення в храм Пр. Діви.** Всеночне. На Утр. Єв. Луки 4. Катавасія: Христос раж-дається (аж до 31. XII). На Літ. Ап. 320, Єв. Луки 54.

**23. XI. Нед. 26 по С.** Попраз. Введ. Гл. 1, Єв. утр. воскр. 4. На Літ. Ап. 229, Єв. Луки 6.

**30. XI. Нед. 27 по Сош. † Андрея ап.** Гл. 2, Єв. воскр. утр. 5. На Літ. Ап. 233 і 131, Єв. Луки 71 і Ів. 4.

## ГРУДЕНЬ

### Старий Стиль

**4. XII. Четвер. Введення в храм Пр. Діви.** Всеночне. На Утр. Єв. Луки 4. Катавасія: Христос раждається аж до 13. І. На Літ. Ап. 320, Єв. Луки 54.

**7. XII. Нед. 27 по Сош.** Попразн. Введ. в храм. † св. Катерини вмч. Гл. 2. Єв. утр. воскр. 5. На Літ. Ап. 233. Єв. Луки 71 і 106.—Слід. седмиця 28.

**14. XII. Нед. 29 по Сош.** Гл. 3, Єв. утр. воскр. 6. На Літ. Ап. з 28 нед. зач. 250, Єв. з 29 нед. Луки 85. — Слід. седмиця 29.

**19. XII. Пятниця. Св. Николая чудотворця.** Всеночне. Єв. утр. Ів. 36. На Літ. Ап. 336, Єв. Луки 24.

**21. Нед. 30 по Сош. Предпр. Неп. Зач.** Гл. 4 Єв. утр. воскр. 7. На Літ. Ап. 258, Єв. Луки 91. — Слід. седмиця 30.

**22. XII. Понед. Непор. Зачаття Пр. Діви.** Всеночне. На Утр. Єв. Луки 4. На Літ. Ап. 320, Єв. Луки 3. Задост.

**28. XII. Неділя Праотців.** Попразн. Неп. Зач. Гл. 5, Єв. утр. воскр. 8. **Вечірня вел.** На Госп. возв. стих. воскр. 3, Зач. 3, Праотц. 4, Сл. Праотц. І н. Догмат. Чтеній нема. Стиховна і Троп. воскр. Сл. Праотц. І нині Зач. — На **Утрені** до канона все воскр., тільки по Іпакою гласа буде Сідален Праотц. На каноні по 3 п. Конд. Ікос Зач., Іпакою Праотц. Сл. І н. Сідален Зач. По 6 п. Кондак-Ікос Праотц. Світилен воскр. Сл. Праотц. І н. Зач. На хвалітех воскр. 4, Праот. 4. Сл. Праот. І н. Преблаг. По отп. стих. єв. — На Літ. Тропар воскр., Зач. і Праотц.

Сл. Конд. Праотц. І н. Зач. Прокімен тільки Праотц. Ап. 257, Єв. Луки 76.

Слід. седмиця 31.

29. XII. Понед. Віддання Неп. 3.

### Новий Стиль

5. XII. Пятн. † Сави Осв. преп. На Літ. Ап. 213, Єв. Мат. 43.

**6. XII. Субота. Св. Николая чуд.** Всеночне. Єв. утр. Ів. 36. На Літ. Ап. 336, Єв. Луки 24.

**7. XII. Нед. 29 по Сош.** Гл. 3, Єв. воскр. утр. 6. На Літ. Ап. з 28 нед. зач. 250, Єв. з 29 нед. Луки 85. Вечором на Веч. Предпр. Непор. Зачаття. Слід. седмиця.

**9. XII. Вівторок. Непор. Зачаття Пр. Діви.** Всеночне. На Утр. Єв. Луки 4. На Літ. Ап. 320, Єв. Луки 3.

13. XII. Суб. † Евстратія і ін. мч. Попразн. Неп. Зач. На Утр. Єв. Мат. 36. На Літ. Ап. 236, Єв. Луки 106.

**14. XII. Нед. св. Праотців.** Попразн. Неп. Зач. Гл. 4, Єв. воскр. утр. 7. **Вечірня.** На Госп. возв. воскр. 3, Зач. 3, Праотц. 4, Сл. Праотц. І нині Догмат 4 гл. Стиховна і Троп. воскр. Сл. Праотц. І нині Зач. — На Утр. до Канона все воскр., тільки по Іпакою гласа буде Сідален Праотців. На Каноні по 3 п. Конд. Ікос Зач. Іпакою Праотц. Світилен воскр. Сл. Праотц. І нині Зач. На хвалітех воскр. 4, Праотц. 4, Сл. Праотц. По отп. стихира єв. — На Літ. Тропар воскр. Зач. і Праотц. Сл. Конд. Праотців. І нині Зач. Прокімен тільки Праотц. Ап. 257, Єв. Луки 76. Слід. седмиця 29.

16. XII. Вівт. Віддання Неп. Зач.

**21. XII. Нед. пер. Різдв. Св. От-**

ців, Предпразн. Різд. Хр. Гл. 5,  
Єв. утр. воскр. 8. (з 5. І. ст. ст.).

24. XII. Середя Навечеріє Різдва  
Хр. (з 6. І. ст. ст.).

25. XII. Четвер. Різдво Христове  
(з 7. І. ст. ст.).

26. XII. Пятн. Собор Пр. Богор.  
і св. Йосифа Обр. (з 8. І. ст. ст.).

27. XII Суб. по Різдві. Св. пер-  
вом. Стефана. Утр. мала зо Сла-  
восл. вел. На Літ. Троп. Різдв. і  
Стеф. Ап. 288 і 17, Єв. Мат. 46 і  
87.

28. XII. Нед. по Різдві, Богоот-  
ців. Гл. 6. Єв. воскр. утр. 9. Гля-  
ди 12, І. ст. ст.



## BIRK FUNERAL HOME

JEANNETTE, PA.

*"Say it with Flowers"*

*"But say it with Ours"*

**DAN ZANARINI'S**  
**Posey Shoppe**

Phone 2370

408 Clay Ave. Jeannette, Pa.

**УКРАЇНСЬКА ОРХЕСТРА**

**DANNY ORANGE**  
**and HIS ORCHESTRA**

**Vocals by Johnny & Wes Orange**

Phone: Jeannette 2155

14 Fourteenth St. Jeannette, Pa.

COMPLIMENTS OF

**PAUL NESCOLT SONS**

Since 1914 we've strived to give  
you the best in foods and service

707 Clay Ave. Jeannette, Pa.

*Flowers of Distinction*

**ZANARINI BROTHERS**  
**Florists**

Phones 770-M and 770-J

601 Clay Ave. Jeannette, Pa.

Phone BRUnswick 7767

## **B. MUZYKA**

FUNERAL DIRECTORS

**2157 W. CHICAGO AVENUE**

**CHICAGO, ILL.**

Telephone, KEDzie 6488

## **ДМИТРО ДЯКУН**

**КОНТРАКТОР ЕЛЕКТРИЧНИХ РОБИТ**

виконує автоматичне ogrівання домів  
і фабрик углем, оливою і газом

**617 N. ST. LOUIS AVE.**

**CHICAGO, ILL.**

Phone HUmboldt 8220

## **OLENEC BROTHERS**

UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS

**2255 WEST CHICAGO AVENUE**

**CHICAGO, ILL.**

Phone Haymarket 0580

S. J. VAN HORN, Prop.

## **CHICAGO DECORATORS SUPPLY COMPANY**

Not Inc.

WHOLESALE & RETAIL

**Paints - - Wallpaper - - Glass - - Window Shades**

**1819-21 WEST CHICAGO AVE.**

**CHICAGO 22, ILL.**

Armitage 9789

## DE LUXE RESTAURANT

FINE DINNERS  
Home Cooking  
2406 W. Chicago Ave.  
Chicago, Ill.

COMPLIMENTS OF

**DR. B. I. HAYES**

2201 W. Chicago Ave.  
Chicago, Ill.

Phone Humboldt 4282

## KOWAL'S FRIENDLY GIFT SHOP

Greeting Cards for all Occasions  
Picture Frames - Pottery - Jewelry  
Stationery  
2016 W. Chicago Ave.  
Chicago 22, Ill.

Armitage 2197

## Quality Meat Market & Groceries

We Take Orders for Weddings  
and Delivery

**P. M. SKRYNSKI**  
2200 Chicago Ave.  
Chicago, Ill.

Wishing All Our Customers  
Merry Xmas & Happy New Year

Armitage 3818 Ladies Invited

## CHI-OAK TAVERN BUSINESS LUNCH

Miller High Life Beer on Tap  
Cigars and Cigarettes  
ROSE PASH, Proprietress  
2301 W. Chicago Ave.  
Chicago, Ill.

Hall For Rent — For Any Occasion

## UKRAINIAN AMERICAN CIVIC CENTER

Incorporated

Phone Brunswick 8025—6-10 P. M.  
Or see Manager 6-10 P. M. at  
845 N. Western Avenue  
Chicago, Ill.

Phone Office

HAYmarket 2737

Residence

NEVada 1259

**DR. J. E. SMUK**

Physician and Surgeon

Office Hours 10-12—2-4—6-9 P. M.  
Office: 1726 W. Chicago Ave.  
Residence: 634 N. St. Louis Ave.  
Chicago, Ill.

Specializing in the Scientific Correction of Eye Defects, Straightening of Crossed Eyes without Drugs or Surgery

**DR. H. STEINBERG**

Phone Brunswick 8413  
Hours 11 a. m. to 8 p. m. Sunday 9:30  
to 11:30 a. m. Wed. by appointment  
Optometrist Eye Specialist  
2223 W. Chicago Ave. Chicago



Armitage 4575

# KANIUK FUNERAL HOME

2321 W. CHICAGO AVENUE

CHICAGO 22, ILL.

NOTARY PUBLIC Merrimac 4987

## JOHN B. KUSZNIER Realtor

Properties bought, sold and  
Exchanged

3016 N. Normandy Ave.  
Chicago, Ill.

Seeley 5653 CASH or CREDIT

## M. J. HARRIS Jewelry and Optometry

*"Your Family Jeweler"*

33 years at same address

1949 W. Chicago Ave.,  
Chicago, Ill.

Brunswick 7728 Established 1912

## THE WESTERN FLORAL SHOP

BANASIK'S FLOWERS PLEASE  
*We Telegraph Flowers Everywhere*

2317 W. Chicago Ave.  
Near Oakley Blvd.  
Chicago, Ill.

FLOWERS for ALL OCCASIONS

## CARROLL'S FLOWERS

J. P. CARROLL Darby 229

Cedar Ave. and MacDade Blvd.  
Darby, Pa.

STevenson 4-6137

## NAWROCKI'S CAFE

Beer - Wines - Liquors  
EXCELLENT FOOD

N. E. Cor. 28th & Jefferson Sts.  
Philadelphia, Pa.

Phone, SARatoga 9-6843

## BILLY'S CAFE WILLIAM HRAB, Prop.

*Next to Home this is the Best Place  
to EAT—Only Pure Food served here*  
WITH REAL LAGER BEER

S. E. Cor. 56th & Woodland Ave.  
Philadelphia, Pa.

POplar 5-5190 NOTARY PUBLIC

**EMIL KULCHYCKY**

REAL ESTATE and  
INSURANCE

**2231 Fairmount Avenue  
Philadelphia 30, Pa.**

Call MA 7-3151

**MICHAEL DARMOPRAY**

**Real Estate and Notary Public**

We sell homes, stores, tap-rooms in all  
sections — Philadelphia and vicinity.  
We insure homes, furnishings and  
automobiles. — Represented by:

**MATHEW STEFANIW  
809 N. Franklin St. Phila. 23, Pa.**

*Easy TO FIND — Hard TO LEAVE*

**'700' CAFE**

**Wines :: Beer :: Liquors  
Sandwiches**

**I. CHROMCHAK, Prop.  
7th & Fairmount Ave.  
Philadelphia, Pa.**

*COMPLIMENTS OF*

**M. DUBAS CAFE**

**S. W. Cor. Franklin — Poplar St.  
Philadelphia, Pa.**

MArket 7-0251

**COLUMBIA AUTO BODY  
REPAIR SHOP**

WALTER MELNIK, Prop.  
Office Shop  
**853 N. 6th St. 521-23 Parrish St.  
Philadelphia 23, Pa.**

**DEGELMAN'S**

**MEN'S SHOP**

**Third St. and Girard Ave.  
Philadelphia, Pa.**

**J. KRAMER'S  
RESTAURANT**

**Варимо смачні потрави  
уживаємо найліпшого способу  
до цього**

Просимо прийти  
та переконатися  
**717 Spring Garden Street  
Philadelphia 23, Pa.**

Tel. LOmbard 3-3418

**MICHAEL STASIEVICH**

**Delicatessen & Grocery**

**739 South 2nd Street  
Philadelphia, Pa.**

MI 4-0767

**JOE'S MARKET**

FRUITS - GROCERIES

We Deliver Anywhere  
FRESH MEATS

**4337 Wayne Ave. Phila., Pa.**

ЩИРІ ПОБАЖАННЯ

В і д

**ПЕТРА Й КАТЕРИНИ БЕРНАТ**

**2012 N. Dennie Street  
Philadelphia, Pa.**

POplar 5-9324

**M. M. SANUCK**

**Delicatessen & Grocery**  
Always at Your Service

**2425 Aspen Street  
Philadelphia 30, Pa.**

REgent 9-2657 M. TRAEGER  
**STAHL'S STUDIO**

STORE HOURS: Daily 9 to 7  
Except Friday and Saturday 9 to 9  
Sunday 11 to 3  
**1221 North Second Street  
Philadelphia 22, Pa.**

WA 2-4909

**PETER MARFEL  
RESTAURANT**

**Варимо смачні потрави**  
**уживаємо найліпшого способу**  
**до цього**

Просимо прийти  
та переконатися

**805 N. 2nd St. Philadelphia, Pa.**

*BE IN STYLE*

*You will find the Quality you expected  
if you paid considerably more. It is  
a Better HAT direct from our Factory*

**EDWARD BISKUP**  
CUSTOM HATTERS  
**992 North Second Street**  
on the Corner  
**Philadelphia, Pa.**

MArket 7-9455

**PETER PROTASIEWICZ**

**Choice Wines and Liquors**  
Sandwiches of All Kinds  
and Meals

**1002 N. 2nd St., Philadelphia, Pa.**

Tel. NEbraska 4-4016

**SAWCHYN CAFE**

**Beer - Wine - Liquors**  
All Kinds of Sandwiches

**2231 East Cumberland St.  
Philadelphia, Pa.**

Market 7-6331

M. NAUMCHUK, Prop.

## **PALMER BOTTLING WORKS**

Manufacturers of HIGH GRADE SODA DRINKS

**Distributors of All Leading Brand of Beer and Club Supplies**  
**700-702 N. FRANKLIN ST.**

**PHILADELPHIA 23, PA.**

WHitehall 3-0924

**STEPHEN J. JAREMA**

COUNSELLOR AT LAW

**32 Broadway New York City**

**MRS. M. MELNYK**

**All Kinds of Church Vestments**

Made to Order and Repaired  
BANNERS

**30 St. Marks Place**  
(8th St.) Near 2nd Ave.  
**New York 3, N. Y.**

**WM. WINNIZKI**

GROCERY & DELICATESSEN

**326 East Eighth Street**  
**New York City**

**SURMA**

(Ukrainian)

**BOOK AND MUSIC CO.**

Будучи в Нью Йорку  
вступіть до СУРМИ  
Книжки, ноти, рекорди  
до вибору

**11 E. 7th St. New York 3, N. Y.**  
(Bet. 2nd and 3rd Ave.)

Longacre 3-8913

ALWAYS OPEN

Quality - Cleanliness - Service

**HYGRADE FOOD SHOP**

**Breakfast - Luncheon - Dinner**

**401 Eighth Avenue**  
(S. W. Cor. 30th St.)  
**New York 1, N. Y.**

**UKRAINIAN BAZAAR**

Importers of

*Material for Needlework, Embroidery*  
*Cotton, Beads, Cross-Stitch Designs*  
*Stamping Goods, Novelties, Etc.*

**170 East 4th Street**  
**New York 3, N. Y.**



# Michael Turansky

MANUFACTURING FURRIER

**THREE FIFTY  
SEVENTH AVENUE**

**LACKAWANNA  
4-0973**

**NEW YORK**

COMPLIMENTS OF

**A. CHARSKY**

**1402 LEXINGTON AVENUE**

**NEW YORK, N. Y.**

GRamercy 5-8683

**NOTARY PUBLIC**

**B. V I T E K**

**FUNERAL HOME  
U N D E R T A K E R**

**136 EAST 7th STREET**

**NEW YORK 9, N. Y.**

3 Doors from Avenue A

**DR. WALTER URUSKY**

*Announces the Opening of His Office*

*FOR THE GENERAL PRACTICE OF MEDICINE  
AND SURGERY AT*

312 EAST 18th STREET, NEW YORK, N. Y.

WIsconsin 7-3390

ROOM 2104-5

**J. KOTZKY & SON**

MANUFACTURING FURRIERS

**307 SEVENTH AVENUE**

**NEW YORK 1, N. Y.**

CHickering 4-3575

Res. Phone, JAmAica 6-4721

**J. KUSSOFF & SONS**

MANUFACTURING FURRIERS

**315 SEVENTH AVENUE, Cor. 28th St.**

**NEW YORK 1, N. Y.**

# PETER JAREMA

UNDERTAKERS and FUNERAL DIRECTORS  
NO DISTANCE TOO FAR

*Manhattan Office*

**129 EAST 7th STREET**

Bet. 1st Ave. & Ave. A  
Tel. ORchard 4-2568

*Bronx Office*

**707 PROSPECT AVE.**

Cor. 155th St., Bronx, N. Y.  
Tel. MElrose 5-6577

Tel. GRamercy 3-8870

MIKE BOBIAK, Prop.

## MIKE'S CORNER

COFFEE SHOP and BAR  
OPEN DAY and NIGHT

**116 FIRST AVENUE, Cor. 7th Street**

**NEW YORK CITY**

Tel. ORchard 4-1398

## MICHAEL KLOSE

FLORIST  
ARTISTIC FLORAL DESIGNS

Bridal Bouquets a Specialty - - - Fresh Cut Flowers Daily  
**42 AVENUE B. Bet. 3rd & 4th Sts. NEW YORK CITY**

## LUCKY OPEN KITCHEN

OPEN DAY and NIGHT and SUNDAY

ANDREW GELETY, Proprietor

**33 — 3rd AVE., at 9th Street**

**NEW YORK 3, N. Y.**



# P. STASIUK

124 FIRST AVENUE  
NEW YORK, N. Y.

# JOSEPH BASARAB & SON

CLEANERS & DYERS

312 EAST 8th STREET

NEW YORK CITY

*"FURS FOR ALL—LARGE OR SMALL"*

PEnnsylvania 6-9051

ESTABLISHED 1905

# WOLOSCHUK & SON

MANUFACTURING FURRIERS

Open Daily to 7 P. M.—Thursday till 8 o'clock

343 SEVENTH AVE., Near 29th Street NEW YORK 1, N. Y.

Telephone PLaza 9-4238

# ROMAN KUSSOFF

MANUFACTURING FURRIER

141 EAST 51st STREET,

NEW YORK 22, N. Y.

Cor. Lexington Avenue

## Провидіння---народна твердиня

В цьому 1947-ому році наша організація Провидіння осягне поважний вік — 35 літ. Колиб так порівняти життя організації до життя людини, то можнаб сказати, що Провидіння вступає в 1947-ому році в свій середній вік. А це порівняння можна робити, бо Провидіння найбільше звязане якраз з людським життям. Провидіння — це братерська, взаїмна організація Українців католиків в Америці, якої основою є оббезпечення життя своїх членів, взаїмна поміч в нещастях, братерська любов у добробуті, оборона своїх національних і релігійних вартостей та розвиток своїх культурних і громадських питоменностей. У цій програмі міститься зміст цілого життя кожного Українця, від колиски до смертного ложа, від селянської стріхи в Старому Краю до міліонерської палати в Новому Світі. Тому то життя Провидіння це наче життя кожного його члена зокрема — від пеленок, через діточе дозрівання, молодечу буйність, мужеську зрілість і старечий досвід до вищого призначення. Колиж кажемо, що Провидіння вступає цего року в свій середній вік, то маємо на увазі, що воно вже вийшло з пеленок, пройшло діточе дозрівання, пробуяло свою молодість, а тепер малоб увійти в час своєї зрілості й викорис-

тання всего того, чого досі навчилося в літах цікавості, проб і помилок.

Якже і чогож Провидіння досі навчилося? Це першусього треба знати, щоб могли збагнути його будуччину, щоб знати, чого нам від нього сподіватись з переступленням порога у новий його вік.

Як немовля, Провидіння прийшло у світ нашої іміграції в Америці дуже слабоньким. Прийшло воно до того як небажане дитя, бо вже були в нашій родині “старші діти”, які тоді доросли вже були до того віку й стану в родині, в яким звичайно не радо дивляться на прихід ще одного члена родини, а до того ще такого слабого та ледви писклячого... Але під незломною батьківською опікою Владики Сотера Ортинського та завдяки жертвенній материнській любові свого народу, Провидіння росло й набирало сил, не зважаючи на “штурканці” від старших братів і на противні вітри злої долі.

У перших сімох літах свого існування, в віку немовляти, Провидіння пережило щасливо першу світову війну й пошесть інфлюенци. Коли за два перші роки помер тільки один член і Провидіння виплатило першу посмертну запомогу в сумі 25 доларів, то в 1918 р. 138 членів Провидіння по-

мерло на інфлюенцу, а 30 на інші недуги і Провидіння виплатило родинам померших суму 40,807,97 доларів. Коли при кінці 1917 р. Провидіння мало 5,617 членів, то при кінці 1920 р. впало знову до 5,194. Помимо цього великого удару, Провидіння заєдно росло й кріпилось як матеріально-фізично (гляди таблицю майна) так і духово-національно. В 1914 р. Провидіння заманіфестувало свою участь в національному житті, жертвуючи 10 доларів на Боевий Фонд України. Була це така мала жертва, що богато поодиноких людей жертвували тоді більше, як Провидіння, що вже мало кільканайцять своїх відділів. Але вже в 1921 р., коли до Америки приїхав представник українського галицького уряду, щоб зібрати фонд помочі для того уряду на вигнанні, то "старші брати" Провидіння послали того делегата, др-а Л. Мишугу, перше до Провидіння. І Провидіння, той наймолодший брат тоді, дало галицькому урядові 3,000 доларів допомоги а для цілої нашої імміграції й для своїх "старших братів" приклад патріотизму й жертвенности на народні цілі.

У повищих прикладах не важні суми грошей, але важне те, яким тугим виявилось Провидіння в його перших роках існування під оглядом матеріально-фізичним та яким здоровим, живущим і других захоплюючим виявилось воно під оглядом духово-національним!

В наступних сімох літах свого існування, в віці дитини, Провидіння сильно скріпилось фізично,

бо зросло в членстві до 10,022 (при кінці 1926 р.), як також виявило свою духову силу. В цих роках Провидіння виконало блискучо своє духове післанництво. В 1916 р. невмолима нагла смерть позбавила Провидіння його Батька, незабутного першого Владика, американських Українців, Сотера Ортинського. Наша Церква опинилась без пастиря. Ворожі агенти кинулись розідати нашу духову спільноту, ширячи між нашим народом православя, цареславя і всяке сектанство. Тим, що оставали вірні своїй рідній Церкві, грозила опіка чужинців. У цей грізний час Провидіння веде перед у домаганнях прислання нам нашого рідного Владика. Бажання наші врешті сповнилися і до нас прибув другий наш Владика, ВПреосв. Кир Константин Богачевський. Та тут знову знялась хуртовина, ще грізнійша, бо тепер уже дійшло до боротьби не зі зовнішніми ворогами, а таки зі своїми власними. Прийшло до домашньої релігійної війни, найгізнійшої з усіх. І в цій війні Провидіння стануло на височині своїх завдань. Шкоди й рани тої війни слідні ще до нині, але Провидіння перерішило перемогу рідної Церкви й духовости нашої імміграції вже в перших роках тої війни. Всі пізніші лекші бої були вже тільки чищенням терену головної баталії.

В наступних 7-ох літах, в віці юнака, Провидіння зросло фізично до найвищого числа свого членства, начисляючи при кінці 1929 року 11,088 членів. Але в тому ж році почалась в Америці су-

мної пам'яті депресія, криза, безробіття. Підчас цієї депресії Провидіння втратило 3 тисячі членів.

Закінчуючи цю сумну семилітку великої втрати, Провидіння з кірцем 1933 р. перейшло на нову систему забезпечень. В старій системі член, що переставав платити вкладки, переставав бути членом і тратив усе, що доти вложив. У новій системі член, який не може платити вкладок, має три догідні можливості ратунку: може одержати зворот частини своїх вкладок готівкою може взяти продовження грамоти на певний період часу, або може зовсім перестати платити, а всеж бути забезпеченим на певну частину суми забезпечення, все в залежності від свого віку, суми й роду обезпечення та літ платності. Ця зміна була найважнішою в житті Провидіння, бо вона забезпечує кожного члена від втрат на випадок таких лихоліть як депресія й безробіття в роках 1929-1933, а тим самим гарантує Провидінню дальший розвиток і здорове матеріальне життя.

В наступній семилітці, в своєму молодечому віці, Провидіння скріпляло своє надшарпане фізичне здоров'я, а духово було тою серединою ріки, в якій вода є найглибша і тому тече туди найспокійніше. По боках бурились, бились об береги, пінилися хвилі скрайних елементів, радикалів лівого крила і ультранацісналістів правого крила. Вплив Провидіння був успокоюючим і повздержуючим як для одних так і для других.

Ця роля Провидіння виявила

повну свою користь у останній семилітці, від 1940 до 1946 р., в роках другої світової війни. В цей час багато наших бурхливих і "поступових" радикалів, соціалістів і "лібералів" "поступились" аж до комунізму і повної національної зради, як супроти України так супроти Америки. З другого боку багато понад-сто-відсоткових і "пінистих" націоналістів зійшли з громадської сцени й замовкли. І в цей важкий час Провидіння вдержало високо національний прапор, обезчещений одними, а покинутий другими. Коли уста — преса й голошене публічно слово — одних організацій почали славити відвічного ката України, а уста других організацій замірили, тоді уста Провидіння голосили явно й славно ті самі духові вартости, ті самі вільні кличі, за які століттями змирили і за які нині своє життя жертвують найкращі сини України.

Ось коротенька історія росту й дозрівання Провидіння.

Переходячи в вік своєї мужеської зрілості, Провидіння стрічає будуччину зі скарбами дорібку, гарту й досвіду, як фізичного так духового, які дають йому право сподіватись дійсного добробуту і ще вищих духових осягів. Коли воно, небажане, не загинуло в пеленках, коли воно могло побороти всі удари двох світових воєн, масової пошести, страшної депресії і релігійної боротьби і по кожній фізичній кризі ще більше скріпитись, а з кожної духової боротьби вийти переможною, то видно, що Провидін-

ня має ласку Божого Провидіння, а серед нашого народу в Америці має свою важну місію до виконання.

Бачучи це і розуміючи місію Провидіння в світлі його історії і його виконаних завдань, кожний член Провидіння може бути тільки гордий своєю приналежністю до Провидіння; хто з нас ще не є членом Провидіння, то зрозумівши посланництво Провидіння й оправдання того посланництва в його дотеперішній історії, певно зголоситься в члени Провидіння.

Так ми розуміємо суть дотеперішньої історії й діяльності Провидіння. Але ми тільки малі й коротко-живучі люди. Й тому, здається, поділили ми життя Провидіння на п'ять семиліток... Але невідомі нам шляхи премудрости Божої. Що ми називаємо переступленням порога у вік мужеської зрілости нашої організації, може бути тільки першим світлом Божого світу. Бо ми, як одиниці, старіємось і зближаємось до кінця тай думаємо, що з нами старі-

ється все інше... Але організація Провидіння, як організація для обезпечення життя, існує й діє для життя — для нашого життя до нашої смерти, а по нашій смерті для життя наших дітей. Отож Провидіння від старого, скінченного, або трагічно перерваного життя переходить до молодого, многонадійного життя. Значить, Провидіння заєдно відмолоджується від смерти до нового життя.

Ось будучина Провидіння: не п'ять чи ще кілька семиліток, не наше тільки життя, — а семилітки й життя наших дітей, онуків і правнуків, життя наших і їх думок, бажань й ідей, нашої і їх Віри, нашої і їх Батьківщини.

Провидіння — наш скарб. Його минушина це завдаток будучини. Дайте його славу минушину дітям вашим, навчіть їх його цінити, ним дорожити, а та слава минушина Провидіння буде ще славнішою будучиною ваших дітей.



## ЦВІТИ

НА ВЕСІЛЛЯ, ПОХОРОНИ  
Й ІНШІ ОКАЗИ

замовляйте тільки в українського  
квітиря

**ЕМІЛЯН М. МАТКОВСЬКИЙ**

• ДОСТАВЛЯЄ ВСЮДИ В М. ФІЛАДЕЛФІЙ •

**EMIL M. MATKOSKI**

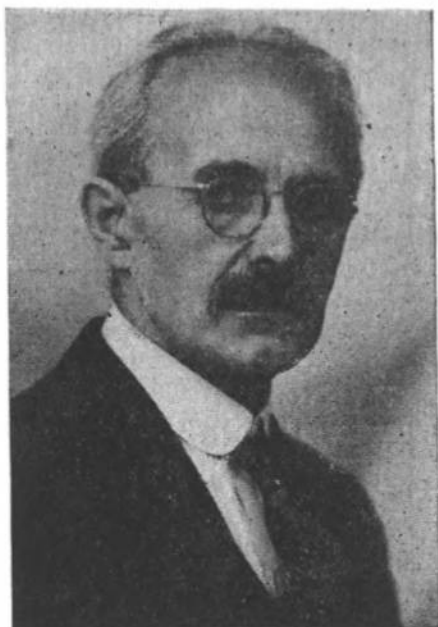
2904 W. Poplar St., Phila. 30, Pa.

Phone: FR 7-5582

## УРЯД ПРОВИДІННЯ



**Кирило Піддубчишин**  
Заступник президента



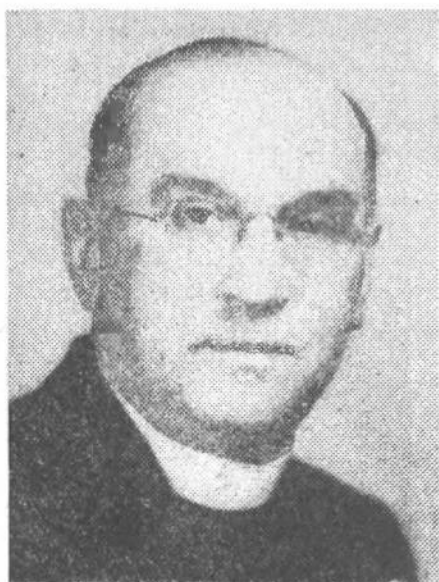
**Антін Цурковський**  
Рекордовий секретар



**Теодозій Каськів**  
Контрольор



**Лев Кухтин**  
Контрольор



**Всч. о. Петро Олексів**  
Головний радний



**Никола Височанський**  
Головний радний



**Теодор Баран**  
Головний радний



**Всч. о. Богдан Олесь**  
Контрольор



**Евген Рогач**  
Фінансовий секретар



**Іван Дудун**  
Касієр



**др. Лонгин Цегельський**  
Редактор "Америци"



**Богдан Катамай**  
Редактор "Америци"



# Маєтковий стан Провидіння

Як розвивалось Провидіння фінансово продовж останніх 34-ох літ свого існування?

Понижча табеля подає чинний стан каси Провидіння з кінцем кожного року:

Рік:	Загальне майно:
1912 .....	\$284.12
1913 .....	1,754.19
1914 .....	5,592.16
1915 .....	18,675.73
1916 .....	36,819.37
1917 .....	51,459.57
1918 .....	87,446.21
1919 .....	100,825.93
1920 .....	111,073.87
1921 .....	143,470.57
1922 .....	163,660.72
1923 .....	196,577.56
1924 .....	233,855.95
1925 .....	270,170.60
1926 .....	322,633.58
1927 .....	374,642.96
1928 .....	429,984.13
1929 .....	489,673.83
1930 .....	557,045.08
1931 .....	618,299.55
1932 .....	664,711.54
1933 .....	713,601.05
1934 .....	762,010.34
1935 .....	804,316.84
1936 .....	859,494.53
1937 .....	897,349.54
1938 .....	937,757.80
1939 .....	976,991.14
1940 .....	1,027,718.09
1941 .....	1,090,094.98
1941 .....	970,817.55
1942 (1 липня) .....	998,849.57
1942 (31 грудня) ....	1,055,973.20
1943 .....	1,143,741.43
1944 .....	1,236,525.28

1945 .....	1,305,744.56
1946 (до 31 жовтня)	1,376,638.71

До 1941 р. належить додати пояснення, що з кінцем того року маєток Провидіння був обчислений тодішнім фінансовим секретарем на 1,090,094.98 дол. Але з початком 1942 р. стейтова контролю знизила той стан каси на 119,277.43 дол., головню з причини ревалюації реальностей Провидіння, так що дійсний стан каси впав з кінцем 1941 р. до 970,817.55 дол. В 1942 р. до 1 липня стан каси виносив 998,849.57 дол. З днем 1 липня відійшов попередний фін. секретар, а на його місце прийшов теперішній фін. секретар, за якого урядування до кінця 1942 р. стан каси зріс до 1,055,973.20 дол. і дальше як в табелі.

З повищої табелі наглядно видно, що помимо всіх фінансових ударів, як інфлюенци в 1918 р., депресії в 1929-1933 рр. і девалюації реальностей в 1941 р., майно Провидіння щораз краще зростає: коли до першого мільона доларів Провидіння добивалось продовж повних 30 літ, то до дво-мільонової каси воно готове дійти у тричі коротшому часі, себто за 8 до 10 літ.

## ПОСМЕРТНІ ЗАПОМОГИ

Найбільші виплати такої організації як Провидіння це посмертні запомоги родинам померших членів.

Від 1912 до кінця 1914 р., помер тільки один член Провидіння. Його родині виплачено першу

посмертну заpomогу в сумі . . . 25 дол. В 1915 р. Провидіння виплатило посмертних заpomог на суму 2,441.50 дол.; в 1916 р. — 4,250.80 дол.; в 1917 р. — 4,986.70 дол., а в 1918 р. (рік пошести інфлюенци) виплачено як на тодішний стан каси Провидіння страшну суму — 40,807.97 дол.

За останних 13 літ на посмертні заломоги Провидіння виплатило:

В році 1934 .....	\$46,571.70
В році 1935 .....	48,717.15
В році 1936 .....	36,750.00
В році 1937 .....	49,613.00
В році 1938 .....	52,180.00
В році 1939 .....	54,225.00
В році 1940 .....	51,610.00
В році 1941 .....	57,412.00
В році 1942 .....	51,888.56
В році 1943 .....	45,512.02
В році 1944 .....	50,097.15
В році 1945 .....	79,667.07
В р. 1946 (10 місяців)	51,473.74

Разом .....\$695,717.39  
 Пoviщi числа вказують, що за

не цілих останних 13 літ Провидіння виплатило родинам померших своїх членів біля три-четверті мiліона доларів. Після цього можна припускати, що за час свого існування Провидіння виплатило в посмертних заpomогах менше-більше стільки само, як виносить його каса тепер, себто понад 1,300,000 доларів.

Крім цього Провидіння щороку виплачує поважні суми як заломоги для бідних членів, як жертви на різні церковні й народні цілі і т. д.

Богато відділів Провидіння мають ще окремі заломоги для своїх членів і також жертвують зі своїх відділових кас на різні добродійні цілі.

Беручи під увагу всі виплати головної канцелярії Провидіння і всіх його відділів, як також стан кас Провидіння й його відділів, можна припускати, що загальний фінансовий оборот цілої організації виносив досі около 5 мiліонів доларів.

**НАЙСТАРШЕ**  
**ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ**  
**МИХАЙЛА Ф. НАСЕВИЧА**



На Філадельфію і околицю

БІДНИМ РОДИНАМ ОБСЛУГА НЕ ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ  
 Винаймаємо автомобілі на різні okazji

*Michael F Nasevich*

**FUNERAL HOME**

**N. E. Cor. Franklin & Brown Streets**

**Philadelphia 23, Pa.**

Bell Phone, MA 7-1320 — Automobile Service



# Вічна Їм Пам'ять

Від 2 листопада 1945 до 24 листопада, 1946 року Провидіння втратило 96 членів. Старші й молодші, піоніри-основники й недавні ще члени нашої організації — відійшли вони від нас у Всевишнім призначений для них інший світ. Лишили свої дорогі родини, своє рідне Провидіння, свій нарід на опіку Божу й нас, оставших в живих братів і сестер їх і по крові і по вірі і по організації.

Нехай добра пам'ять про них і вдячність всіх нас за їх добрі діла для нашої організації остане між членами Провидіння навіки.

## 1945

Бл. п. Член	Вілд.	Місцевість	Вступив	Помер
Іван Турко	54	Олифант, Па.	1933	23 листопада
Стефан Петришин	23	С. С. Питсбург	1927	29 листопада
Анна Сторощак	82	Конемавт, Па.	1916	23 листопада
Тома Кушляк	95	Ст. Люїс, Мо.	1917	19 листопада
Перл Федашко	30	Мекаду, Па.	1919	6 грудня
Іван Ціцїрко	45	Н. С. Питсбург	1918	14 грудня
Григорій Пришляк	76	Мекизракс, Па.	1918	9 грудня
Михайло Джула	136	Вилксбери, Па.	1927	20 грудня
Нестор Лазар	1	Ню Йорк, Н. Й.	1915	30 грудня
Михайло Яворський	51	Елмайра, Н. Й.	1922	1 грудня
Василь Калиновський	47	Арнолд, Па.	1922	8 грудня
Антін Романів	25	Стейпелтон, Н. Й.	1924	21 грудня
Дм. Бубній (вояк)	2	Нюарк, Н. Дж.	1937	5 березня

## 1946

Бл. п. Член	Вілд.	Місцевість	Вступив	Помер
Евдокія Крайовська	12	Рочестер, Н. Й.	1919	31 січня
Василь Юхник	54	Олифант, Па.	1919	4 січня
Катерина Югас	4	Йонкерс, Н. Й.	1917	6 січня
Надія Курилло	1	Ню Йорк, Н. Й.	1936	4 листопада
Іван Смолюх	121	Ембридж, Па.	1921	11 січня
Софія Панас	130	Бейон, Н. Дж.	1925	13 січня
Ст. Баран (моряк)	167	Вилмінгтон, Дел.	1938	1943
Іван Хомяк	121	Ембридж, Па.	1917	19 січня
Григорій Лесюк	7	Філадельфія, Па.	1915	19 січня
Марія Басараб	125	Смовк Рон, Па.	1925	23 січня
Павло Нескот	89	Дженет, Па.	1916	29 січня

<b>Теод. Заячківський</b>	18	Нортгемптон, Па.	1914	4	лютня
<b>Михайло Бохонок</b>	24	Картерет, Н. Дж.	1914	2	лютня
<b>Осипа Цепла</b>	183	Вилксберри, Па.	1924	6	лютня
<b>Ілля Марущак</b>	121	Ембридж, Па.	1918	5	лютня
<b>Пелагія Семенюк</b>	111	Гартфорд, Конн.	1940	7	лютня
<b>Павло Голда</b>	103	Мт. Кармел, Па.	1940	30	січня
<b>Петро Боднар</b>	190	Бінггемтон, Н. Й.	1941	17	лютня
<b>Михайло Стеранчак</b>	91	Гейзелтон, Па.	1916	10	лютня
<b>Марія Стасенко</b>	23	С. С. Питсбург	1916	23	лютня
<b>Іван Тарас</b>	129	Скрентон, Па.	1918	21	лютня
<b>Яків Ільків</b>	57	Бетлегем, Па.	1916	26	лютня
<b>Ілля Капраль</b>	6	Клівленд, О.	1920	28	лютня
<b>Степан Завада</b>	168	Годсон, Н. Й.	1925	22	лютня
<b>Марія Ятва</b>	25	Стейпелтон, Н. Й.	1928	3	березня
<b>Юрій Герич</b>	102	Колвер, Па.	1925	7	березня
<b>Пелагія Морох</b>	49	Майнерсвил, Па.	1914	14	березня
<b>Милянка Ткачук</b>	72	Елизабет, Н. Дж.	1915	25	березня
<b>Марія Станислав</b>	2	Ньюарк, Н. Дж.	1919	27	березня
<b>Марія Росол</b>	47	Нью Кенсінгтон,	1919	28	березня
<b>Михайло Гречик</b>	14	Френкфорд, Па.	1923	2	квітня
<b>Анна Рафа</b>	99	Вілінг, В. Ва.	1942	5	квітня
<b>Никола Турчик</b>	6	Клівленд, О.	1918	7	квітня
<b>Іван Мицак</b>	83	Литсдейл, Па.	1940	25	квітня
<b>Михайло Белнів</b>	50	Перт Амбой	1919	29	квітня
<b>Теодор Циган</b>	22	Сейр, Па.	1914	1	травня
<b>Теодор Олійник</b>	169	Джерзі Сіті	1943	3	травня
<b>Іван Пішко</b>	49	Майнерсвил, Па.	1915	12	травня
<b>Іван Мєскаль</b>	87	Балтимор, Мд.	1916	5	травня
<b>о. Мирон Залітач</b>	129	Скрентон, Па.	1925	19	травня
<b>Ілля Мисик</b>	2	Ньюарк, Н. Дж.	1923	25	травня
<b>Гриць Підставський</b>	65	Палмертон, Па.	1918	28	травня
<b>о. Вол. Уляницький</b>	18	Нортгемптон, Па.	1927	4	червня
<b>Текля Кочан</b>	4	Йонкерс, Н. Й.	1917	9	червня
<b>Герри Гнатко</b>	86	Сиракюз, Н. Й.	1917	7	червня
<b>Степан Левуш</b>	3	Джерзі Сіті	1915	13	червня
<b>Михайло Бакун</b>	18	Нортгемптон, Па.	1927	14	червня
<b>Катерина Матковська</b>	11	Филадельфія, Па.	1941	5	червня
<b>Теодозія Решетар</b>	58	Пассаїк, Н. Дж.	1919	29	червня
<b>Катерина Рогач</b>	105	Честер, Па.	1927	17	липня
<b>Василь Кокколюс</b>	27	Іджіпт, Па.	1923	19	липня
<b>Дмитро Гендій</b>	5	Филадельфія, Па.	1929	22	липня
<b>Тома Цапар</b>	30	Мекаду, Па.	1914	27	липня
<b>Никола Кавалець</b>	13	Порт Джервис	1921	29	липня

Йосиф Микло	34	Едвардсвил, Па.	1944	4 серпня
Френсис Миськів	162	Гемтремк, Міш.	1936	6 серпня
Олекса Лазоришак	137	Чисголл, Мінн.	1924	6 серпня
Василь Скробач	12	Рочестер, Н. Й.	1921	24 серпня
Михайло Насевич	5	Филадельфія, Па.	1926	29 серпня
Никола Рифун	30	Мекаду, Па.	1922	31 серпня
Іван Курець	50	Перт Амбой	1915	9 вересня
Анастасія Лишак	11	Филадельфія, Па.	1914	14 вересня
Марія Андріішин	122	Сейр, Па.	1920	16 вересня
Евдокія Калакука	129	Скрентон, Па.	1918	20 вересня
Михайло Морозович	89	Дженет, Па.	1945	21 вересня
Теодор Ждан	118	Оборн, Н. Й.	1927	25 вересня
Ярослава Горинь	55	Шікаго, Ілл.	1941	25 вересня
Михайло Рифун	30	Мекаду, Па.	1915	8 жовтня
Катерина Скольська	39	Сентралія, Па.	1915	11 жовтня
Дмитро Сидір	76	Мекізракс, Па.	1923	13 жовтня
Катерина Берник	96	Детройт, Міш.	1923	14 жовтня
Андрій Галатин	74	Картерет, Н. Дж.	1915	19 жовтня
Анна Дубик	136	Вилксбери, Па.	1921	20 жовтня
Юрій Шрийдун	3	Джерзі Сіті	1921	26 жовтня
Теодозія Шопей	54	Олифант, Па.	1914	28 жовтня
Марія Кавалець	6	Клівленд, О.	1917	9 листопада
Лешко Матерна	89	Дженет, Па.	1938	11 листопада
Юрій Ривацький	39	Сентралія, Па.	1939	колись в 1944
Петро Торбин	50	Перт Амбой	1914	11 листопада
Мартин Ривацький	39	Сентралія, Па.	1925	13 листопада
Лев Копчук	57	Бетлегем, Па.	1922	14 листопада
Марія Шабатура	55	Шікаго, Ілл.	1935	15 листопада
Марія Заверуха	32	Бруклін	1925	24 листопада



**УКРАЇНСЬКЕ ПОХОРОННЕ  
ЗАВЕДЕННЯ**

**LAWRENCE A. OGDONEK**

856 N. 22nd STREET

Philadelphia 30, Pa.

Phone PO 5-8015

Привітна й чесна обслуга  
Ціни приступні для всіх.

# Адресар Української Греко-Католицької Дієцезії в Злучених Державах Америки

*MOST REV. CONSTANTINE BOHACHEVSKY, Bishop-Ordinary*

815 N. Franklin Street, Philadelphia 23, Pa.

*MOST REV. AMBROSE SENYSHYN, Auxiliary Bishop*

Ukrainian Catholic Seminary, Stamford, Conn.

## С В Я Щ Е Н И К И

*Rev. L. ADAMIAK*

7th and Florence St., Camden, N. J.

*Rev. E. ANANEVYCH, O.F.M.*

Franciscan Fathers, Sybertsville, Pa.

*Rev. B. ANDREYCHUK, O.S.B.M.*

2238 Rice St., Chicago 22, Ill.

*Rev. V. ANDRUSHKIW*

430 N. 7th St., Scranton, Pa.

*Rev. N. BABAK*

Ukr. Cath. Seminary, Stamford, Conn.

*Rev. J. BABYOK*

240 Center St., Nanticoke, Pa.

*Very Rev. S. BALANDIUK*

23 Walnut St., Hartford, Conn.

*V. Rev. S. BACHTALOWSKY C.S.S.R.*

661 High St., Newark 2, N. J.

*Rev. E. BARTOSH*

111 W. Green St., Nanticoke, Pa.

*Rec. J. BATZA*

3010 W. 3rd St., Chester, Pa.

*Rev. W. BILYNSKY*

2311 Grayling Ave., Detroit 12, Mich.

*Rev. J. BILANYCH*

Ukr. Cath. Seminary, Stamford, Conn.

*Rev. D. BLAZEYOWSKY*

Ukr. Cath. Seminary, Stamford, Conn.

*Rev. C. BERDAR*

104 S. Wilbur Ave., Syracuse, N. Y.

*Rev. B. BENYO*

1120 Dolman St. St. Louis, Mo.

*Rev. M. BOBERSKY*

R. 2, Belfield, N. Dakota

*Rev. M. BOCHNEVYCH*

833 — 9th St., Ford City, Pa.

*Rev. A. BORSA*

29 S. 2nd St., Hudson, N. Y.

*Very Rev. L. CHAPELSKY*

347 Grier Ave., Elizabeth, N. J.

*Rev. S. CHEHANSKY*

1343 Newport Ave., Northampton, Pa.

*Very Rev. A. CHIMY, O.S.B.M.*

Box 231, Glen Cove, L. I., N. Y.

*Rev. S. CHOMKO*

2311 Grayling Ave., Detroit 12, Mich.

*Rev. A. CHLYSTUN*

2410 — 4th Ave., Watervliet, N. Y.

*Rev. S. CHREPTA*

Ukr. Cath. Seminary, Stamford, Conn.

*Very Rev. M. DANILOVYCH*

415 Front St., Minersville, Pa.

*Rev. J. DOROHOVYCH*

185 Abel St., Akron 11, Ohio

*Very Rev. W. DOWHOVYCH*

175 Horseheads Blvd.,

Elmira Heights, N. Y.

*Very Rev. J. DeBOER*

714 Monroe St. N. E.

Washington, D. C.

*Very Rev. F. DUCHALA, O.F.M.*

Franciscan Fathers, Sybertsville, Pa.

*Very Rev. S. DYDYK, O.S.B.M.*

22 E. 7th St., New York, N. Y.

*Rev. P. DYDYK, O.S.B.M.*

22 E. 7th St., New York, N. Y.

*Rev. M. DYRDA, O.S.B.M.*

820 East Ave., Riverhead, L. I., N. Y.

*Rev. B. FEDDISH*

Fox Chase Station, Philadelphia, Pa.

*Rev. N. FECICA, O.S.B.M.*

22 E. 7th St., New York, N. Y.

*Rev. D. FIK, O.S.B.M.*

22 E. 7th St., New York, N. Y.

- Rev. N. FISANICK*  
303 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
- Rev. Y. GABRO*  
518 Virginia St., St. Joseph 46, Mo.
- Rev. V. GAVLICH, O.S.B.M.*  
22 E. 7th St., New York, N. Y.
- Rev. P. GRASKOW*  
Box 212, Centralia, Pa.
- Very Rev. D. GRESKO*  
2280 W. 7th St., Cleveland, Ohio
- Rev. D. GULYN*  
261 — 19th St., Brooklyn, N. Y.
- Rev. J. HANIAK*  
114 S. Chestnut St., Shenandoah, Pa.
- Rev. P. HEVKO, O.S.B.M.*  
22 E. 7th St., New York, N. Y.
- Rev. PAUL HEVKO, O.S.B.M.*  
7 Holland St., Binghamton, N. Y.
- Rev. V. HRABEC*  
2280 W. 7th St., Cleveland, Ohio
- Rev. S. HOLYK, O.S.B.M.*  
22 E. 7th St., New York, N. Y.
- Very Rev. S. HRYNIUCH*  
714 Monroe St. N. E.  
Washington, D. C.
- Rev. P. IWACHIW*  
Ukr. Cath. Seminary, Stamford, Conn.
- Rev. T. IVANYSHYN, O.S.B.M.*  
22 E. 7th St., New York, N. Y.
- Rev. M. KAWOLA*  
475 Emmeth St., Phoenixville, Pa.
- Rev. J. KATRIJ, O.S.B.M.*  
22 E. 7th St., New York, N. Y.
- Rev. V. KACHMAR*  
301 N. St., Box 204, Keiser, Pa.
- Very Rev. M. KINASH*  
29 Chestnut St., Yonkers, N. Y.
- Rev. M. KINDEY*  
109—7th St., S. S. Pittsburgh, Pa.
- Rev. S. KNAPP*  
1606 Kenneth Ave.  
New Kensington, Pa.
- Rev. T. KOCABA*  
1 Lemon St., Salem, Mass.
- Rev. I. KOHUT, O.S.B.M.*  
709 Front St., Hempstead, L. I., N. Y.
- Rev. S. KOLAR, O.S.B.M.*  
3709 — 31st Ave., Astoria, L. I., N. Y.
- Rev. M. KOLTUTSKY*  
321 — 4th St., West Easton, Pa.
- Rev. O. KOWALSKY*  
Box 205, Ramey, Pa.
- Rev. V. KOZORIZ*  
308 Fillmore Ave., Buffalo 6, N. Y.
- Rev. A. KRAYEVSKY, C.S.S.R.*  
661 High St., Newark 2, N. J.
- Rev. A. KROCHMALNY*  
546 Melrose Ave., Ambridge, Pa.
- Rev. R. KRUPA*  
11 May St., Ansonia, Conn.
- Rev. G. CMAYLO*  
St. Mary's Villa, Sloatsburg, N. Y.
- Rev. D. KULMATYTSKY*  
685 Broadway, Fall River, Mass.
- Very Rev. M. KUZIW*  
104 S. Wilbur Ave., Syracuse, N. Y.
- Rev. M. KUZMAK*  
303 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
- Rev. J. LAZAR*  
816 N. Franklin St., Phila. 23, Pa.
- Rev. T. LAZOR, O.S.B.M.*  
2238 Rice St., Chicago 22, Ill.
- Rev. D. LAPUTA, C.S.S.R.*  
661 High St., Newark, N. J.
- Very Rev. A. LOTOWYCZ*  
160 N. 5th St., Brooklyn, N. Y.
- Very Rev. W. LOTOWYCZ*  
69 Grand St., Jersey City 2, N. J.
- Rev. P. LESKIW*  
312 — 6th Ave. N. E.  
Minneapolis, Minn.
- Rev. V. LEVITSKY*  
204 Olivia St., McKees Rocks, Pa.
- Very Rev. M. LESCHYNSKY*  
54 Walnut St., Manchester, N. H.
- Rev. N. LIZAK*  
242 N. Mill St., St. Clair, Pa.
- Rev. M. LUKASKY*  
P. O. Box 255, Desloge, Mo.
- Rev. S. MALANIAK*  
24 E. 25th St., Bayonne, N. J.
- Rev. B. MANIOSKY*  
254 S. Wolfe St., Baltimore, Md.
- Rev. J. MARKEVYCH, O.S.B.M.*  
2238 Rice St., Chicago 22, Ill.
- Rev. M. MARTINIUK*  
198 Ontario St., Cohoes, N. Y.
- Very Rev. M. MARKIW, O.S.B.M.*  
22 E. 7th St., New York, N. Y.
- Rev. P. MATWIIW, O.S.B.M.*  
22 E. 7th St., New York, N. Y.
- Rev. S. MILANYCH*  
147 N. Centre St., Frackville, Pa.

*Rev. E. MONASTYRSKY*  
Ukr. Cath. Seminary, Stamford, Conn.

*Rev. M. MYSZCZYSZYN*  
2311 Grayling Ave., Detroit, Mich.

*Rev. A. MARTIN, O.F.M.*  
Franciscan Fathers, Sybertsville, Pa.

*Rev. M. NASVESCHUK*  
43 Rittenhouse St., Simpson, Pa.

*Rev. I. NAZARKO, O.S.B.M.*  
22 E. 7th St., New York, N. Y.

*Rev. V. OBUSHKEVYCH*  
2030 — 15th St., Altoona, Pa.

*Very Rev. P. OLEKSIW*  
526 W. Rayen Ave., Youngstown, O.

*Very Rev. M. OLEKSIW*  
635 N. River St., Wilkes Barre, Pa.

*Rev. B. OLESH*  
816 N. Franklin St., Phila. 23, Pa.

*Very Rev. J. ORTYNSKY*  
135 River St., Olyphant, Pa.

*Rev. B. OSTASH*  
132 Washington St., Auburn, N. Y.

*Rev. L. PELENSKY*  
97 Sugar Loaf St., S. Deerfield, Mass.

*Rev. I. PELENSKY*  
101 Lehigh Ave., Palmerton, Pa.

*Very Rev. V. PETRIWSKY*  
300 Campbell Ave., Barnesboro, Pa.

*Very Rev. S. POBUTSKY*  
4123 Clippert Ave., Detroit, Mich.

*Rev. M. PLEKAN*  
Box 148, Chesapeake City, Md.

*Very Rev. P. PONIATISHIN*  
44 Doerr Ave., Pittsburgh 12, Pa.

*Very Rev. P. PROCKO*  
502 S. 7th St., Reading, Pa.

*Rev. M. PRODAN*  
Box 72, Frackville, Pa.

*Very Rev. A. REDKEVYCH*  
Box 512, Lyndora, Pa.

*Rev. I. RYCHKUN, O.S.B.M.*  
12211 S. Parnell Ave., Chicago, Ill.

*Rev. S. RESHETYLO, O.S.B.M.*  
4952 S. Paulina St., Chicago, Ill.

*Rev. N. ROMANOVYCH*  
35 Allen St., Terryville, Conn.

*Rev. V. ROZKO*  
270 Walnut St., Rossford, Ohio

*Rev. A. RUDAKEVYCH*  
P. O. Box 225, Millville, N. J.

*Rev. W. SHEREGIJ, O.S.B.M.*  
22 E. 7th St., New York, N. Y.

*Rev. J. S. ALOKA*  
303 Hudson Ave., Rochester, N. Y.

*Rev. B. SHEREMETA*  
519 Union Ave., Bridgeport, Pa.

*Rev. J. SHMONDIUK*  
42 Van Buren St., Passaic, N. J.

*Rev. J. SHUCHOVSKY*  
188 Wayne St., Perth Amboy, N. J.

*Rev. S. SHYMANSKY*  
175 Horseheads Blvd.,  
Elmira Heights, N. Y.

*Rev. M. SKORODINSKY*  
18 Watson St., Pittsfield, Mass.

*Rev. S. SKLEPKOVYCH*  
4136 Jacob St., Wheeling, W. Va.

*Rev. Y. SKROTSKY*  
706 Warren St., Berwick, Pa.

*Rev. J. STOCK*  
War Relief Services N.C.W.C.  
In care of UNRRA, U. S. Zone Hdq.  
APO 757, P. M. New York, N. Y.

*Rev. M. STERNIUK*  
20 Turner St., Plymouth, Pa.

*Very Rev. P. TARNAVSKY*  
816 N. Franklin St., Phila. 23, Pa.

*V. Rev. E. THEODOROVYCH OSBM*  
4952 S. Paulina St., Chicago, Ill.

*Rev. J. THEODOROVYCH*  
812 Huey St., McKeesport, Pa.

*Rev. G. TOM*  
Ukr. Cath. Seminary, Stamford, Conn.

*Rev. B. TREMBA*  
394 Blackstone St., Woonsocket, R. I.

*Rev. B. TURULA*  
303 Hudson Ave., Rochester 5, N. Y.

*Rev. V. TYTAR*  
438 W. Pine St., Mahanoy City, Pa.

*Rev. A. A. ULANITSKY*  
2236 Orthodox St., Frankford, Pa.

*Rev. A. ULITSKY*  
606 Maple Ave., Johnstown, Pa.

*Rev. A. ULITSKY*  
74 N. Laurel St., Hazleton, Pa.

*Rev. B. VOLOSIN*  
1506 Church St., Curtis Bay 26, Md.

*Rev. R. VOLYNEC*  
123 Park St., New Haven, Conn.

*Rev. N. WOLENSKY*  
871 N. 24th St., Philadelphia 30, Pa.

*Rev. J. ZABAWA*  
210 W. Blaine St., McAdoo, Pa.

*Rev. J. ZAHARKO*  
1015 Gaskill Ave., Jeannette, Pa.



*Rev. L. ZAKREVSKY*

131 N. Beech St., Mount Carmel, Pa.

*Rev. J. ZAKREVSKY*

Ukr. Cath. Seminary, Stamford, Conn.

*Rev. B. ZACERKOVNY*

204 Miller St., Latrobe, Pa.

*Rev. J. ZUCK*

158 Germain St., Buffalo, N. Y.

*Very Rev. S. ZURAWETSKY, OSBM.*

2238 Rice St., Chicago, Ill.

### Ш К О Л И

#### COLLEGE

ST. BASIL'S COLLEGE

Stamford, Conn.

COLLEGE OF THE BASILIAN  
FATHERS

Box 231, Glen Cove, L. I., N. Y.

#### HIGH SCHOOLS

ST. BASIL'S PREP. SCHOOL

Stamford, Conn.

ST. GEORGE'S HIGH SCHOOL

712 E. 9th St., New York, N. Y.

ST. BASIL'S ACADEMY

Fox Chase Station, Pa.

ST. MARY'S VILLA ACADEMY

FOR GIRLS, Sloatsburg, N. Y.

MOTHER OF GOD ACADEMY

111 W. North St., Stamford, Conn.

#### PAROCHIAL ALL DAY SCHOOLS

PHILADELPHIA, PA. 832 N. 7th St.

AUBURN, N. Y., 105 Cottage St.

BERWICK, PA. 702 Freas Ave.

CENTRALIA, PA., 510 Troutwine St.

CHESTER, PA., 3010 W. 3rd St.

CHICAGO, ILL., 2247 W. Rice St.

HAMTRAMCK, MICH.,

2222 Grayling Ave.

NEWARK, N. J., 85 Baldwin St.

NEW KENSINGTON, PA.

1612 Kenneth Ave.

PITTSBURGH, PA., 109—7th St. S.S.

WATERVLIET, N. Y., 2410—4th Ave.

DETROIT, MICH., 3893 Clippert Ave.

KEISER, PA., 301 North St.

MINERSVILLE, PA., 315 Front St.

SAYRE, PA., 107 N. River St.

SHAMOKIN, PA., 129 N. Shamokin St.

WILKES-BARRE, PA.

137 W. Chestnut St.

ROCHESTER, N. Y., 311 Hudson Ave.

NEW YORK, N. Y., 30 E. 7th St.

#### PAROCHIAL EVENING SCHOOLS

ASTORIA, L. I., N. Y., 27-19—4th Ave.

BALTIMORE, MD., 2223 Gough St.

BRONX, N. Y., 1745 Washington Ave.

CHESAPEAKE CITY, MD., BOX 148

CLEVELAND, O., 2280 W. 7th St.

JERSEY CITY, N. J., 55 Sussex Ave.

SCRANTON, PA., 430 N. 7th St.

SYRACUSE, N. Y., 118 Tennyson Ave.

WOONSOCKET, R. I., 49 Verry Ave.

YONKERS, N. Y., 33 Chestnut St.

AMBRIDGE, PA., 542 Melrose Ave.

BRIDGEPORT, PA.

Attended from Phoenixville, Pa.

BUFFALO, N. Y., 310 Fillmore Ave.

ST. CLAIR, PA., 254 N. Mill St.

PHOENIXVILLE, PA., 472 Emmett St.

### Ч И Н И

#### RELIGIOUS COMMUNITIES OF MEN

THE MONKS OF THE ORDER OF  
ST. BASIL THE GREAT

2238 W. Rice St., Chicago, Ill.

FRANCISCAN FATHERS, O.F.M.

Sybertsville, Pa.

THE REDEMPTORIST FATHERS

C.S.S.R., 661 High St., Newark, N. J.

#### RELIGIOUS COMMUNITIES OF WOMEN:

GENERAL MOTHERHOUSE OF  
THE ORDER OF ST. BASIL THE  
GREAT — Fox Chase Station, Pa.

SISTERS SERVANTS OF MARY

IMMACULATE, Sloatsburg, N. Y.

MISSIONARY SISTERS OF

MOTHER OF GOD

111 W. North St., Stamford, Conn.

**В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН БУТИ  
НОВИЙ ЧАСОПИС**

# **С В І Т Л О**

“СВІТЛО”—це наш український релігійний часопис, що його видають ОО. Василяни в Мондері для українського народу в Канаді й Злучених Державах Америки.

“СВІТЛО” є поважним, повчальним часописом, що приносить читачам добірні, цікаві статті поважного змісту: РЕДАКЦІЙНІ СТАТТІ на біжучі теми—З ЖИТТЕВОЇ ФІЛОСОФІЇ—МІСЯЧНІ НАМІРЕННЯ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ—Б О Ж Е СЛОВО—пояснення св. Письма—ЖИТТЯ СВ. ЙОСАФАТА—ВІРА Й ЗНАННЯ—ЗА КАТОЛИЦЬКУ ВІРУ—Дописи з парохій у Канаді й Злучених Державах—НОВИНКИ з Церкви й світу.

В “Світлі” є також “КАТОЛИЦЬКІ КАРТИНИ”—Ілюстрований додаток до “Світла”. Це друга частина “Світла”. В “Католицьких Картинах” є гарні світлини з різних місцевин, осіб і груп, релігійні поучення й веселі жарти.—Поруч української частини є в “Католицьких Картинах” також і АНГЛІЙСЬКА ЧАСТИНА для нашої молоді: “Українське Католицьке Юнацтво”.

“СВІТЛО” й “КАТОЛИЦЬКІ КАРТИНИ” — це дуже корисний часопис для старших і молоді, тому повинен бути в КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ.

ХТО читає “СВІТЛО” й “КАТОЛИЦЬКІ КАРТИНИ”—цей матиме з того читання духовну користь і розвагу.

ТОМУ—ЗАМОВЛЯЙТЕ СОБІ “СВІТЛО” й “КАТОЛИЦЬКІ КАРТИНИ” Й ЧИТАЙТЕ ЇХ ПИЛЬНО КОЖНИЙ РАЗ. Заможляйте також “СВІТЛО” як дарунок для своїх кривних і приятелів.

“СВІТЛО” й “КАТОЛИЦЬКІ КАРТИНИ” виходять двічі в місяць і коштують на рік ТІЛЬКИ 1 долара.

Адреса для замовлень:

**Basilian Fathers' Press**

**MUNDARE, ALBERTA, CANADA**

## ІСТИТУЦІЇ

### ORPHAN ASYLUM

832 N. Seventh St., Phila., Pa.

### ST. MARY'S HOME for THE AGED

719 Brown St., Philadelphia, Pa.

### ST. JOSEPH'S INVALID HOME

FOR THE AGED

St. Mary's Villa, Sloatsburg, N. Y.

### ST. JOSAPHAT'S SEMINARY

714 Monroe St. NE., Washington, D.C.

### ST. JOSAPHAT'S MONASTERY

Box 231 Glen Cove, L. I., N. Y.

### UKRAINIAN CATHOLIC MINOR SEMINARY, Stamford, Conn.

UKRAINIAN CATHOLIC CAMP  
Stratford, N. Y.



# ІВАН ГАСИН

Найстарший український погребник

У ФИЛАДЕЛФІЇ

В потребі удавайтеся до нас, а дістанете чесну і щиру обслугу.

Ціна після Вашого бажання

КАПЛИЦЯ БЕЗПЛАТНА

HASYN FUNERAL HOME

2241 North Broad Street, Philadelphia 32, Pa.

Phones: ST 4-1418 — ST 4-1234

